

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**AÇIK VERİ UYGULAMASININ BELEDİYELER ÜZERİNDEKİ
ETKİSİ: LONDRA VE İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYELERİ ÖRNEĞİ**

DOKTORA TEZİ

DANIŞMAN
Prof. Dr. S. Mustafa ÖNEN

HAZIRLAYAN
Nilgün KAHRAMAN

MALATYA – 2021

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
YÖNETİM BİLİMLERİ BİLİM DALI

AÇIK VERİ UYGULAMASININ BELEDİYELER
ÜZERİNDEKİ ETKİSİ:
LONDRA VE İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİ
ÖRNEĞİ

HAZIRLAYAN
Nilgün KAHRAMAN

DANIŞMAN
Prof. Dr. S. Mustafa ÖNEN

MALATYA 2021

ONUR SÖZÜ

Sayın Prof. Dr. S. Mustafa ÖNEN'in danışmanlığında, doktora tezi olarak hazırladığım "Açık Veri Uygulamasının Belediyeler Üzerindeki Etkisi: Londra ve İstanbul Büyükşehir Belediyeleri Örneği" başlıklı bu çalışmamın, bilimsel ahlâk ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın tarafımdan yazıldığını ve yararlandığım bütün bilimsel eserlerin metin içinde ve kaynakçada yöntemine uygun şekilde oluşturduğumu belirterek onurumla doğrularım.

Nilgün KAHRAMAN

Malatya, 2021

TEŞEKKÜR

“Açık Veri Uygulamasının Belediyeler Üzerindeki Etkisi: Londra ve İstanbul Büyükşehir Belediyeleri Örneği” başlıklı çalışmamıza sunmuş olduğu bilimsel katkıdan dolayı başta değerli tez danışmanım Prof. Dr. S. Mustafa ÖNEN olmak üzere, tez izleme jürisinde yer alan ve çalışmaya sundukları desteklerinden ötürü, Prof. Dr. Gökhan TUNCEL ve Prof. Dr. Mehmet DENİZ hocalarıma teşekkürlerimi sunarım.

Tez yazma sürecinde verdikleri manevi desteklerinden ve yardımlarından dolayı çalışma arkadaşlarım; Dr. Öğretim Üyesi Esmâ GÜLTEKİN’ e, Arş. Gör. Dr. Ünal KÜÇÜK’ e, Arş. Gör. Dr. Haluk YAMAN’ a ve Arş Gör. Fuat EVSEN’ e ve son olarak bu süreçte desteklerini benden esirgemeyen sevgili aileme teşekkür ederim.

ÖZET

Belediyelerde açık veri uygulamalarını ele alan çalışmada, Londra ve İstanbul büyükşehir belediyelerinin açık veri portalları ve bu portalların vatandaşlar ve kent yönetimi üzerinde ne gibi kolaylıklar sağladığı incelenmiştir. Yeni Kamu Yönetiminin gelişmesi ile birlikte özel sektör uygulamaları kamu yönetiminde daha çok yer bulmaya başlamıştır. Şeffaflık, açıklık, katılım, günışığında yönetim gibi kavramlar kamu yönetiminin yeni ilkelerini oluşturmakta ve aynı zamanda halkın katılımına ortam hazırlamaktadırlar. Bu ilkeler ile birlikte artık kamu kuruluşları kendilerini dışa açarak halkın denetimine imkân sağlamaktadırlar. Bu gelişmelerin yanında teknolojilerin de ilerlemesi ile devreye internet tabanlı yeni uygulamalar girmiştir. Bu yeni uygulamalardan biri açık veri portallarıdır. Bu portallar, hem merkezi hem de yerel yönetimler tarafından vatandaşların kullanımına açılmışlardır. Böylece bu portallar ile vatandaşlar kamu kuruluşlarını denetleyerek yönetime katılma şansını yakalamış olmaktadır. Özellikle belediyelerin açık veri portalları sayesinde vatandaşlar istedikleri verilere ulaşmaktadırlar.

Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden durum (vaka) analizi (case study) kullanılmıştır. Bu yöntem doğrultusunda çalışma belediyeler ve son bölümde Londra ve İstanbul Büyükşehir Belediyeleri açık veri portallarının incelenmesi ile sınırlandırılmıştır. Çalışmanın konusu, belediyeleri açık veri uygulamasına yönelten faktörlerin ve açık veri uygulamasının belediyelerin yönetim fonksiyonları üzerindeki etkisinin incelenmesidir. Çalışmanın amacı ise, belediyelerin açık veri uygulamalarını incelemek ve bu kapsamda Londra ve İstanbul Büyükşehir belediyelerinin uygulamalarını karşılaştırmaktır.

Çalışmada, verilerin açılmasının kamu, özel sektör, halk ve araştırmacılar için birçok yararının olduğu tespit edilmiştir. Özellikle, belediyelerin verilerini açmasının vatandaş nezdinde daha işlevsel olduğu görülmüştür. Ayrıca bu çalışmada incelenen Londra ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi açık veri portallarında paylaşılan verilerin birçok etkene bağlı olarak farklılık gösterdiği ve paylaşılan her verinin belediyelerin yönetim fonksiyonları üzerinde etkisi olduğu anlaşılmıştır. Veri portallarının açılması personel yapısını da değiştirmiştir. Böylelikle veri paylaşımı ile ilgilenen uzman personel ihtiyacı oluşmuştur. Çalışmada ayrıca merkezi veri portalının öneminden bahsedilmiştir. Merkezi veri portalının oluşumu açık veri paylaşımının yasal dayanağının oluşmasını da

etkilemektedir. Rekabet ve işbirliğinin artması için diğer belediyelerin de açık veri portallarının açılması gerekmektedir. Bu açık veri portalları ile bağlantılı olarak mobil uygulamalar geliştirilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Açıklık, Açık Veri, Açık Veri Uygulaması, Belediyeler

ABSTRACT

In this study, which deals with open data applications in municipalities, the open data portals of London and Istanbul metropolitan municipalities and the convenience of these portals on citizens and city management were examined. Along with the development of the New Public Administration, private sector practices have started to be integrated into the public administration. Concepts such as transparency, openness, participation and daylight management create new principles of public administration and at the same time cause public participation. Along with these principles, public institutions have opened themselves to the outside and enabled the public to control. In addition to these developments, with the advancement of technologies, internet-based new applications have been formed. One of this new application is open data portals. These portals have been opened for to citizens by both central and local governments. Thus, with these portals, citizens have the chance to participate in management by inspecting public institutions. Citizens can access the data they want, especially through open data portals of municipalities.

One of the qualitative research methods, case study was used in the study. In line with this method, the study was limited to the examination of the open data portals of the municipalities and the London and Istanbul Metropolitan Municipalities in the last section. The subject of the study is to examine the factors that direct municipalities to open data application and the effect of open data application on the administrative functions of municipalities. The aim of the study is to examine the open data applications of the municipalities and to compare the practices of London and Istanbul Metropolitan municipalities in this context.

In the study, it has been determined that opening the data has many benefits for the public, private sector and researchers. In particular, it has been observed that opening the data of municipalities is more functional for citizens. In addition, it was understood that the data shared in the London and Istanbul Metropolitan Municipality open data portals, which were examined in this study, differ depending on many factors and each shared data had an effect on the administrative functions of the municipalities. The opening of data portals has also changed the personnel structure. Thus, the need for expert personnel dealing with data sharing has arisen. The importance of the central data portal

was also mentioned in the study. The formation of the central data portal also affects the legal basis for open data sharing. Open data portals of other municipalities should also be opened in order to increase competition and cooperation. Mobile applications should be developed in connection with these open data portals.

Keywords: Openness, Open Data, Open Data Application, Municipalities

İÇİNDEKİLER

ONUR SÖZÜ.....	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
ÖZET	v
ABSTRACT.....	vii
İÇİNDEKİLER.....	ix
TABLOLAR LİSTESİ	xiv
ŞEKİLLER LİSTESİ	xv
GÖRSELLER LİSTESİ.....	xvi
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xvii
1. ARAŞTIRMA HAKKINDA TEMEL AÇIKLAMALAR	1
1.1. Araştırmanın Konusu.....	1
1.2. Araştırmanın Önemi	2
1.3. Araştırmanın Amacı.....	3
1.4. Araştırma Soruları	3
1.5. Araştırmanın Yöntemi	4
1.6. Araştırmanın Sunuş Sırası.....	5
2. AÇIK VERİ KAVRAMI VE BELEDİYELER	7
2.1. Açık Verinin Tanımı.....	7
2.2. Kamu Verileri ve Verilerin Sunumu	14
2.3. Açık Devlet Yönetimi.....	22
2.4. Açık Veri Uygulamasının Yararları ve Güçlükleri.....	47
2.4.1. Açık Veri Uygulamasının Yararları	47
2.4.2. Açık Veri Uygulamasının Güçlükleri.....	56
2.5. Açık Veri Uygulamasına Yönelik Eleştiriler.....	66

2.6. Belediyelerin Verilerini Açması	74
2.7. Dünyada Belediyelerin Başlıca Açık Veri Uygulamaları	80
2.7.1. New York Belediyesi Açık Veri Portalı	81
2.7.2. Berlin Belediyesi Açık Veri Portalı.....	81
2.7.3. Paris Belediyesi Açık Veri Portalı.....	82
2.7.4. Seul Belediyesi Açık Veri Portalı.....	83
2.7.5. Toronto Belediyesi Açık Veri Portalı	83
3. BELEDİYELERİ AÇIK VERİ UYGULAMASINA YÖNELTEN FAKTÖRLER	84
3.1. Etik	84
3.1.1. Etik Kavramının Özelliği.....	84
3.1.2. Etiğin Hukuki Çerçevesi.....	87
3.1.3. Kamu Hizmetlerinin Sunumunda Etik	89
3.1.4. Kamu Çalışanları ve Etik İlişkisi.....	98
3.1.5. Kamu Etiği ve Yasal Dayanağı	104
3.1.6. Etik ve Teknoloji İlişkisi	107
3.2. Bilgiye Erişim ve Bilgi Edinme Hakkı	109
3.2.1. Bilgiye Erişim Hakkı	109
3.2.2. Bilgi Edinme Hakkı	111
3.3. Hesap Verebilirlik ve Kamu Hesap Verebilirliği	116
3.3.1. Hesap Verebilirlik Kavramı	116
3.3.2. Kamuda Hesap Verebilirliğin Gereği	117
3.4. Kamu Yönetiminde Açıklık ve Şeffaflık	119
3.4.1. Açıklık ve Açık Yönetim Anlayışı	119
3.4.2. Şeffaflık ve İlkeleri	129
3.5. Yönetişim	140

3.5.1. Yönetişim Kavramı ve Türleri.....	140
3.5.2. Yerel Yönetişim ve Açık Veri Uygulaması.....	144
4. AÇIK VERİ UYGULAMASININ BELEDİYELERİN YÖNETİM FONKSİYONLARI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ.....	147
4.1. Planlama Üzerindeki Etkisi	147
4.1.1. Amaçların Saptanması.....	148
4.1.2. İç ve Dış Paydaşların Belirlenmesi.....	149
4.1.3. Seçeneklerin Karşılaştırılması ve Uygun Olanın Seçilmesi	150
4.2. Örgütlenme Üzerindeki Etkisi.....	151
4.2.1. Faaliyetlerin Belirlenmesi ve Gruplandırılması	151
4.2.2. Personelin Seçilmesi.....	152
4.2.3. İlgili Araç ve Yöntemlerin Belirlenmesi	153
4.3. Yöneltilme (Kumanda) Üzerindeki Etkisi	154
4.3.1. Personelin Tanınması	154
4.3.2. Takım Ruhunun Geliştirilmesi ve Motivasyonun Artırılması.....	155
4.3.3. Etkin Bir İletişim Ağının Kurulması	156
4.4. Eşgüdüm (Koordinasyon) Üzerindeki Etkisi	157
4.4.1. İşlerin Uyumlaştırılması	157
4.4.2. Etkinlik ve Verimliliğin Sağlanması	158
4.5. Denetim Üzerindeki Etkisi	159
4.5.1. İç Denetim	160
4.5.2. Dış Denetim.....	160
5. LONDRA VE İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİNİN AÇIK VERİ UYGULAMALARI	165
5.1. Londra Belediyesi'nin Açık Veri Uygulaması.....	165
5.1.1. Londra Belediyesi'nin Tarihsel Gelişimi	165

5.1.2.	Londra Belediyesi'nin Örgüt Yapısı.....	168
5.1.3.	Londra Belediyesi'nin Gelir ve Giderleri.....	170
5.1.4.	Londra Belediye Başkanı'nın Seçimi ve Görevleri.....	173
5.1.5.	Londra Belediyesi Açık Veri Portalı	179
5.1.6.	Açık Veri Uygulamasının Londra Belediyesi Üzerindeki Etkisi	190
5.1.6.1.	Şeffaflık ve Hesap Verebilirlik.....	190
5.1.6.2.	Etkinlik ve Verimlilik.....	191
5.1.6.3.	Stratejik Yönetim ve Stratejik Planlama	192
5.1.6.4.	Performans Yönetimi ve Denetimi.....	194
5.1.6.5.	Katılımcılık.....	195
5.1.6.6.	Yönetişim	196
5.2.	İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin Açık Veri Uygulaması	197
5.2.1	İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin Tarihsel Gelişimi.....	197
5.2.2	İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin Örgüt Yapısı.....	201
5.2.3	İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin Gelir ve Giderleri	202
5.2.4	İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı'nın Seçimi ve Görevleri	203
5.2.5	İstanbul Büyükşehir Belediyesi Açık Veri Portalı	204
5.2.6	Açık Veri Uygulamasının İstanbul Büyükşehir Belediyesi Üzerindeki Etkisi	215
5.2.6.1.	Şeffaflık ve Hesap Verebilirlik.....	215
5.2.6.2.	Etkinlik ve Verimlilik.....	216
5.2.6.3.	Stratejik Yönetim ve Stratejik Planlama	217
5.2.6.4.	Performans Yönetim ve Denetimi	218
5.2.6.5.	Katılımcılık.....	218
5.2.6.6.	Yönetişim	219

5.3. Londra ve İstanbul Şehirlerinin ve Büyükşehir Belediyelerinin Açık Veri Uygulamalarının Karşılaştırılması	219
6. BULGULAR, ÖNERİLER VE GENEL DEĞERLENDİRME	235
6.1. Bulgular ve Öneriler	235
6.2. Tartışma ve Değerlendirme	237
KAYNAKÇA	247

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Açık Devlet Verileri Formatları	14
Tablo 2: Açık Devlet Verileri (ADV) Hakkında Türetilmiş Perspektifler.....	29
Tablo 3: Açık Verinin On İlkesi	35
Tablo 4: Açık Verilerin Faydalarına Genel Bakış	54
Tablo 5: Birleşik Krallık'ta Devlet Veri Bilimi İçin Literatür İnceleme Dersleri ve Önerileri	56
Tablo 6: Açık Devletin SWOT Analizi	72
Tablo 7: Açık Devlet Verilerinin SWOT Analizi	73
Tablo 8: Etik Değerler	91
Tablo 9: Bilgi Edinme Hakkı Kullanımında Yaşanan Sorunlar	115
Tablo 10: Şeffaflık ve Hesap Verebilirliğin Vatandaşlar ve Hükümet İçin Anlamı....	137
Tablo 11: Katılım, Şeffaflık ve Hesap Verebilirlik İlişkisi.....	138
Tablo 12: Açık Devletin Kesişen Unsurları.....	138
Tablo 13: Açık Devlet Uygulama Modelinin Aşamaları, Odakları, Çıktıları ve Faydaları	161
Tablo 14: Büyükşehir Belediyelerinin Tarihçesi	201
Tablo 15: Londra ve İstanbul Şehirlerinin Karşılaştırması.....	219
Tablo 16: Londra ve İstanbul Açık Veri Portallarının Karşılaştırılması.....	224
Tablo 17: Londra ve İstanbul Açık Veri Portalında Bulunan Verilerin Biçimleri	225

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Tipik Bilgiler, İçerik ve Ödeme Akışları	19
Şekil 2: Açık Devlet Verilerinin Temelleri	30
Şekil 3: Açık Devletin Kavramsal Modeli	32
Şekil 4: Seçilmiş Kamu Sektörü Bilgi İçeriği Kategorileri	37
Şekil 5: Açık Bir Hükümet Ekosistemi İçeren Alanlar ve Ortam	42
Şekil 6: Açık Devlet Uygulama Modeli	44
Şekil 7: Açık Devlet Veri Değeri Oluşturma Çerçevesi.....	46
Şekil 8: Kamu Sektörü Bilgilerinin Daha Geniş Toplumsal Faydaları	51
Şekil 9: Veri Kullanımının Önündeki Engeller	65
Şekil 10: Türe Göre Gruplandırılmış Engellerin Balık Kılçığı Diyagramı	67
Şekil 11: Kaynak Tarafından Belirtilen Engeller	69
Şekil 12: Kamu Kurumlarında İyi Bir Bilgi Akışı İçin Genel Ön Koşulları Gösteren Model.....	127
Şekil 13: Kamu Kurumlarında İyi Bir Bilgi Akışını Engelleyen ve Yok Eden Faktörleri Örnekleyen Model.....	128
Şekil 14: Açık Veri Yönetişim Modeli.....	145
Şekil 15: Büyük Londra Otoritesi	176

GÖRSELLER LİSTESİ

Görsel 1: Açık Veri Barometresi İnternet Sayfası Görünümü.....	12
Görsel 2: Planlama Süreci.....	158
Görsel 3: Londra Açık Veri Portalı.....	179
Görsel 4: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Açık Veri Portalı	204

KISALTMALAR LİSTESİ

- ADV:** Açık Devlet Verisi
CCTV: Kapalı Devre Televizyon
GRECO: Yolsuzluğa Karşı Devletler Grubu
GKY: Geleneksel Kamu Yönetimi
OECD: Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
OGD: Açık Devlet Verileri
OGP: Açık Devlet Ortaklığı
PSI: Kamu Sektörü Bilgileri
YKY: Yeni Kamu Yönetimi

1. ARAŞTIRMA HAKKINDA TEMEL AÇIKLAMALAR

Bu başlık altında araştırmanın konusu, önemi, amacı, soruları, yöntemi, sunuş sırası açıklanmıştır.

1.1. Araştırmanın Konusu

Araştırmanın konusu, belediyeleri açık veri uygulamasına yönelten faktörlerin ve açık veri uygulamasının belediyelerin yönetim fonksiyonları üzerindeki etkisinin incelenmesinden oluşmaktadır. Günlük yaşantımızda kullandığımız birçok veri bulunmaktadır. Bu verilerin işletmeler, yerel ve merkezi yönetimler gibi yerlerde kullanılması ile veriler, daha da çeşitlenmekte ve farklılaşmaktadır. Özellikle kamu kuruluşlarında üretilen çok çeşitli veri bulunmaktadır. Bu araştırmada da sadece kamunun ürettiği veriler esas alınmıştır.

Burada önemli olan bu verilerin kamuya sunularak kullanıma açılabilmesidir. Böylece veriler, açık veri halini almaktadırlar. Kapalı veriler, tozlu raflarda muhafaza edilmektedirler. Bu verilere ulaşmak için zaman ve para gerekmektedir. Zaman ve paranın temini sonrasında veriye ulaşılsa dahi bunlar açık veri olarak tanımlanamamaktadır. Verinin açık veri olarak tanımlanabilmesi için herhangi bir başvuru yapmadan ve ücret ödemedi elde edilebilmiş olması gerekmektedir. Bu sebeple açık verilere proaktif şeffaflık denilmektedir.

Belediyeler de halka en yakın birimler oldukları için, halk yaşadığı şehir ile ilgili bilgilere, belediyelerin internet sitelerinden öğrenmek istemektedirler. Bu sebeple, belediyeler de verilerini halka açma eğilimindedirler. Bunu yaparken de teknolojidenden faydalanarak bu verileri yeni bir portal aracılığı ile kamuoyuna sunmaktadırlar. Özellikle halk da ihtiyaç duydukları bilgilere, bir yere danışmadan internet üzerinden elde etmiş olmaktadır.

Araştırmada belediyelerin açık veri uygulamalarının incelenmesi, Londra ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi özelinde gerçekleştirilmiştir. Yapılan araştırma sonucu elde edilen bulguların, literatüre, belediyelere, kamu kuruluşlarına ve bu konu ile ilgili olarak yapılacak diğer araştırmalara önemli katkıları bulunmaktadır.

1.2. Araştırmanın Önemi

Şeffaflık konusu önemlidir çünkü ülkeler açık ve şeffaf bir yönetime yaklaştıkça demokratikleşme artmaktadır. Önceden Geleneksel Kamu Yönetiminin (GKY) gereği olarak daha kapalı işleyen yönetimler, günümüzde Yeni Kamu Yönetimi (YKY) ile birlikte şeffaf olmayı yönetim tarzı olarak benimsemeye başlamışlardır. Şeffaflık aynı zamanda kamu yönetimini denetim aracı olarak da önem kazanmaya başlamıştır. Dolayısıyla, yönetimde açıklığın önem kazandığı en önemli konulardan biri yönetimin denetlenmesidir. Bir diğer önemli konu kamu kaynaklarının daha etkin olarak kullanılabilmesidir. Kaynakların nasıl kullanıldığı ile ilgili bilgiler devamlı olarak halka açık olacağı için, yönetimler sürekli denetim altında olacaklardır.

Yönetimde açıklık ile kamu kuruluşları da denetleneceği için yönetimlerin kendilerine çeki-düzen vermesi sağlanmaktadır. Böylelikle hizmetler daha etkili uygulanmaya başlanmıştır. Bu düşünce biçimi, 60'lı yıllardan itibaren özellikle gelişmiş ülkelerde yasal bir zemine oturtulmuştur. Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde ise bu durum yeni uygulama alanı bulmaya başlamıştır. Bu nedenle Türkiye'nin bu konuda gelişmiş ülkelere yetişebilmesi için bu konuya ayrı önem vermesi ve bu konuda yapılması gerekenlerini bir an önce yapmaya başlaması gerekmektedir.

Açıklık düşüncesi kuruluşların hesap verme, halkın da hesap sorma yükümlülüğünden kaynaklanmaktadır. Nasıl ki yönetimler hizmetlerinin karşılığını halktan görmek istemektelerse halk da aynı şekilde kuruluşların faaliyetlerinden haberdar olmak istemektedirler. Böylelikle, bilgi edinme hakkı, yönetimde şeffaflık, katılım gibi uygulamalarla halk kamuyu denetleme aşamasına gelmiştir. Bütün bu denetim yolları kişilerin müracaatı ile şekillenmektedir. Çeşitli yollar ile yapılan başvurular sonucunda kabul edilen başvurular neticelendirilmekte ve istenilen bilgi ilgili kişiye iletilmektedir. Böylece yönetimlerin şeffaf olduğu düşünülmektedir.

Teknolojinin gelişmesi ile birlikte şeffaflık düşüncesi daha ileriye taşınarak açık veri yönetimi halini almıştır. Açık veri uygulamaları aslında proaktif şeffaflıktır. Çünkü açıklık ile birlikte kişiler, istedikleri bilgiye, bir yerlere başvurularına gerek kalmadan, ya da en azından daha öncesinde yalnızca bir kişinin başvurusu ile sahip olmaktadır. Verilerin internet yolu ile açılan veri portalları üzerinden kamuoyuna sunulması tam anlamı ile şeffaflığın oluşmasını sağlamaktadır.

Merkezi hükümetlerin bu verileri paylaşmasından ziyade yerelde belediyelerin veri paylaşımı çok daha önem arz etmektedir. Çünkü belediyeler halka daha yakın kuruluşlardır ve halk yaşadığı kent ile ilgili bilgilere öncelikle kendi şehrine ait olan siteden bakmak isteyecektir. Türkiye’de henüz bir açık veri portalı bulunmazken, 2020 yılında İstanbul Büyükşehir Belediyesi ilk veri portalını kullanıma açmıştır. Açık veri portalları ülkemizde henüz çok yeni olduğu için fazla çalışmada da yer almamaktadır. Bu konu ile ilgili yazılan çalışmalarda merkezi yönetimlerin açık veri portalları üzerine yazılmıştır. Bu araştırma yerel düzeyde yapıldığı için ve iki ayrı yerel yönetim biriminin karşılaştırılması olduğu için önemli olmaktadır.

1.3. Araştırmanın Amacı

Kamu hizmetlerinin sunulmasında en önemli kuruluşlar yerel yönetimlerdir. Yerel yönetimler içinde de halka en yakın olması sebebiyle belediyeler bu anlamda çok önemli kuruluşlardır. Bu araştırmanın esas amacı belediyelerin açık veri uygulamalarını incelemek ve bu kapsamda Londra ve İstanbul Büyükşehir belediyelerinin uygulamalarını karşılaştırmaktır. Bu amaç doğrultusunda araştırmaya konu olan iki belediyenin yapısı incelenmiştir. Ardından ise belediyelerin açık veri portalları incelenerek araştırmanın ana konusu şekillenmiş olmaktadır.

Araştırmanın bir diğer amacı ise, belediyelerin verileri halka açarken hangi verilere öncelik verdiğini ve bu verilerin seçiminde yönetim yapılarının ne kadar etkili olduğunu incelemektir. Bu amaç doğrultusunda da araştırmaya konu olan iki belediyenin yapısı incelenmiştir. Ardından da belediyelerin açık veri portalları incelenerek araştırmanın ana konusu şekillenmiş olmaktadır.

Bu araştırma konusunda ilgili Türkçe kaynağın çok sınırlı olması sebebi ile araştırmanın açık veri konusunda literatüre katkı sağlaması beklenmektedir.

1.4. Araştırma Soruları

Araştırmanın ana sorusu “Belediyelere bağlı açık veri portallarının açılmasının yönetimi nasıl yapılmaktadır” şeklindedir. Bu ana soruya bağlı olarak alt sorular oluşturulmuştur.

Araştırmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- Açık veri yönetimi nasıl yapılmaktadır?
- Verilerin açılmasının faydaları ve zorlukları nelerdir?
- Verilerin açılmasına gelen eleştiriler nelerdir?

- Belediyeler verilerini açmada ne kadar etkilidir?
- Açık veri uygulamalarının belediyeler üzerindeki etkileri nelerdir?
- Londra ve İstanbul belediye başkanının görev ve yetkilerinde ne gibi farklılıklar bulunmaktadır?
- Londra ve İstanbul açık veri portallarında farklılıklar nelerdir?
- Bu görev ve yetki farklılıklarının verilerin açılmasında etkisi var mıdır?
- İstanbul Büyükşehir belediyesi açık veri portalının Londra açık veri portalına göre eksikleri var mıdır?

1.5. Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırma nitel araştırma yöntemine dayanmaktadır. Nitel araştırmalarda genellikle “gözlem, görüşme ve doküman inceleme” teknikleri kullanılmaktadır (Baltacı, 2019: 374). Bu çalışmada sayılan yaklaşımlardan doküman inceleme tekniği kullanılmıştır. Yapılan araştırmada öncelikle ilgili kavramların açıklanabilmesi için literatür taraması yapılmıştır. Bu tarama kapsamında 2. 3.ve 4. bölümün yazılması için Türkçe ve yabancı kaynaklar taranmıştır. Konunun Türkçe literatürde fazla yer almaması sebebi ile yabancı kaynaklara ağırlık verilmiştir. Taranan kaynaklar sonucunda dolaylı ve alıntısız araştırma yöntemi kullanılmıştır.

Kaynak taramasının ardından veri ve açık veri tanımı yapılmıştır. Ardından kamu verilerinin nasıl sunulduğu ve açık devlet yönetiminin nasıl yapıldığından ve açık veri uygulamasının yararlarından ve güçlüklerinden bahsedilmiştir. Son bölümünde yapılan karşılaştırmada da bu bölümden yararlanılmıştır.

Son bölüm olan 5. bölümde durum (vaka) analizi (case study) yöntemi kullanılmıştır. İlk olarak çalışma ile ilgili araştırma soruları hazırlanmıştır. Bu sorulara bağlı olarak analiz yapılacak veriler toplanmıştır. Bu veriler, internet üzerinden Londra ve İstanbul açık veri portalları aracılığıyla elde edilmişlerdir. Öncelikle, bu portallarda paylaşılan verilerden önemlileri listelenmiştir. Bu incelemeden yola çıkılarak iki belediyenin veri portallarının karşılaştırılması çeşitli kategoriler altında yapılmıştır. Bu kategoriler “veri portallarının açılmasındaki amaç, sıkça sorulan sorular bölümü, dil sorunu, önemli veriler, paylaşılan verilerin kalitesi, verilerin paylaşılması ve etik, veri paylaşımının yasal dayanağı, verilerin paylaşımının denetimi, merkezi açık veri portalının varlığı, belediyelerin veri paylaşımı rekabeti ve işbirliği, İstanbul ve Londra açık veri

portallarının başarı durumları” olarak listelenmiştir. Londra ve İstanbul açık veri portallarında paylaşılan veriler her iki şehrin belediye başkanlarının yetkisi ve her iki ülkenin açıklığa bakış açısı dikkate alınarak incelenmiştir ve karşılaştırma yapılmıştır.

Araştırma, Londra ve İstanbul açık veri portallarının incelenmesi ile sınırlandırılmıştır. Karşılaştırma yapmak için Londra açık veri portalının seçilmesinin bazı sebepleri bulunmaktadır. Öncelikle, İngilizce konuşulan bir ülkede olduğu için Londra tercih edilmiştir. Böylelikle İngilizce kaynaklara ulaşmakta sıkıntı yaşanmamıştır. Nüfus olarak bakıldığında da Londra ve İstanbul’un nüfuslarının birbirlerine yakın oldukları görülmektedir. Ayrıca her iki şehirde ülke nüfusunun büyük bir çoğunluğunu barındırmaktadır. Bu araştırma merkezi veri portallarının açılmasından ziyade belediyelerin açık veri portalları incelenmiştir. Burada önemli olan burada paylaşılan verilerin içeriğidir.

1.6. Araştırmanın Sunuş Sırası

Belediyelerin açık veri portallarının araştırıldığı çalışma altı bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde; araştırmanın önemi, amacı, soruları, yöntemi ve sunuş sırası yer almaktadır.

İkinci bölümde; araştırmanın temel kavramları yer almaktadır. Açık veri ve kamu verilerinin tanımı yapılmıştır. Daha sonra açık veri uygulamasının yararları, güçlükleri ve eleştirilerden bahsedilmiştir.

Üçüncü bölümde; belediyeleri açık veri uygulamasına yönelten faktörler yer almaktadır. Bu faktörler, etik, bilgiye erişim ve bilgi edinme hakkı, hesap verebilirlik ve kamu hesap verebilirliği, kamu yönetiminde açıklık ve şeffaflık ve yönetim olarak sıralanmıştır.

Araştırmanın dördüncü bölümünde; açıklığın belediyelerin yönetim fonksiyonları üzerindeki etkisi açıklanmıştır. Bu fonksiyonlar, planlama, örgütlenme, yöneltme, eşgüdüm ve denetimdir.

Beşinci bölümde; Londra ve İstanbul büyükşehir belediyelerinin açık veri portalları incelenerek karşılaştırma yapılmıştır. Ayrıca açık veri uygulamasının belediyeler üzerindeki etkisi ayrı ayrı her iki belediye özelinde incelenmiştir.

Altıncı bölüm olan son bölümde ise, yapılan araştırmalar sonucunda elde edilen sonuçlar ortaya konmuş ve birtakım öneriler geliştirilmiştir.

2. AÇIK VERİ KAVRAMI VE BELEDİYELER

Bu araştırmanın temelini bu bölümde yer alan kavramlar oluşturmaktadır. Açık verinin kavram olarak ne anlama geldiği, hangi verilerin kamu verisi sayıldığı ve açık veri uygulamasının yararlarının ve güçlüklerin neler olduğu bu başlık altında açıklanmaktadır.

2.1. Açık Verinin Tanımı

Açık verinin ne anlama geldiği tanımlanmadan önce “veri” nin ne anlama geldiği üzerinde durmakta fayda vardır.

Veri olmadan bilgi, bilgi olmadan da yeni bilgi oluşturulmamaktadır. Veri, bilgi ve bilginin türetilmediği hammadde değildir. Veriler, örneğin bir tatil planlamasına yardımcı olabilecek bilgilere dayanan resimler, açıklamalar, incelemeler ve fiyatlar olarak düşünülebilmektedir. Veri, bir bağlam verildiğinde bilgi haline gelmektedir. Konumlar, resimler, açıklamalar ve fiyatlar bir turistik merkez ile ilgili bilgi sağlamaya yardımcı olabilmektedir. Verilerin toplanması ve sunulması bilgilerin oluşturulmasına yardımcı olmaktadır. Bilgi (knowledge), bilgiden (information) türetilir ve ihtiyaçlarımız için kişiselleştirilmektedir. Bilgi (knowledge) oluşturmak, bilgiyi (information) seçimlere dönüştürme sürecidir (Europe and Data Portal, 21.04.2020). Her alanda karşımıza çıkabilecek en basit veriler bile hayatımızı birçok alanda etkileme potansiyeline sahiptir. Veriler, aldığımız kararları daha bilinçli vermemizi sağlarken diğer yandan kişiye zaman kazandırarak yaşam kalitesini de yükseltmektedir. Her veri çok önemli iken araştırmanın temelini oluşturan veri türleri daha karmaşık ve önemli olan verilerdir.

Günlük kullandığımız veriler dışında, devlet ve özel kuruluşlar büyük miktarlarda veri toplamaktadır, değiştirmektedir ve paylaşmaktadır. Bilimde, fizikte ve biyoteknolojide dünyanın hiç görmediği miktarda veri üretilmekte ve kullanılmakta, sağlık kuruluşları büyük miktarlarda bireysel sağlık verisi derlemektedir ve Facebook gibi siteler, büyük miktarda sosyal ve davranışsal verinin akışını merkezileştirmeyi başarmışlardır. Günümüzde modern kablolu dünyayı veri zengini olarak tanımlamak kesinlikle mümkündür (Welch vd., 2016: 393). Genelde insanlar verilere ilgi duymamaktadırlar. İnsanlar veri değil, cevap bulmak istemektedirler. Nasıl ki demir

cevheri ancak ondan demiri çıkarabilirsek değerli ve kullanılabilir olursa, veriler de yalnızca yanıtlara ulaşabilecekleri ölçüde değerli olmaktadırlar (Hand, 2013: 2).

Dünyada çok fazla veri bulunmaktadır fakat bunların çok az bir kısmı halkın kullanabileceği, halka faydası olabilecek verilerdir. Bazı verilerin topluma faydalı olabileceği bilindiği halde halka açılmamış olduğu ve çevrimdışı bırakıldıkları görülmektedir. Burada önemli olan bu faydalı verileri bularak bunları halka açabilmektir.

Burada asıl önemli olan bu verilerin açık olarak mevcut olmasıdır. Gizli, kapalı ya da çevrimdışı olarak bulunan veriler tercih edilen veriler değildir. Ayrıca bu araştırmanın konusunu oluşturan veriler, açık verilerdir.

Çevrimdışı veriler, fiziksel olarak mevcut olmalarına rağmen, dosya dolaplarında genellikle düzensiz şekilde beklemektedirler. Bu sebeple çevrimdışı veriler etkisizdir (Yu ve Robinson, 2012: 207) ve ulaşılması, kullanılması zaman ve emek istemektedir. Bu nedenle de kamuya açılan veriler zaman içerisinde artış göstermektedir.

Herkese açık veriler ile açık veriler arasındaki ayrıma da dikkat etmek önemlidir. Kamuya açık veriler halka ücretsiz olarak sunulsa da, mutlak açık değildir. Açık olmayan halka açık verilerin bir örneği, yasal belgelerin arşividir. Ücretsiz olarak erişilebilir olsalar da, belirli bir belgeyi belirlemek ve bulmak için gereken çaba çok fazla olmaktadır. Öte yandan, bu tür veriler dijitalleştirilirse ve standartlaştırılmış bir formatta çevrimiçi olarak kullanıma sunulursa, o zaman bu halka açık veriler de açık veri halini alacaktır (Attard vd., 2015: 402).

Verilerin açılması konusu akademik çalışmalarda da yer almıştır ve almaya devam etmektedir. İlk Açık Veri Araştırma Sempozyumu Mayıs 2016'da Ottawa'da gerçekleşmiştir. Bu Sempozyumdan seçilen bildiriler Journal of Informatics'in (JCI2016) özel sayısında yayınlanmıştır. Aynı dergi, 2012'de 'Topluluk Bilişimi ve Açık Hükümet Verileri' (JCI2012) başlıklı daha önceki bir özel sayı yayınlamıştır (Schalkwyk ve Verhulst, 2017: 4). Bu açık veriler içinde çalışma için önemli olan kamu kuruluşlarının ürettiği verileridir.

Kamu kuruluşları, coğrafi veriler, turistik bilgiler, istatistiksel ve ticari veriler, hava durumu bilgileri vb. gibi birçok farklı alanda en büyük veri yaratıcıları ve toplayıcıları arasında yer almaktadır. Bu veriler kamu politikası geliştirme ve hizmet sunumu için

vazgeçilmez olmalarının yanında halk katılımı, karar verme ve yenilikçi ürün ve hizmetler yaratma açısından vatandaşlar, kuruluşlar ve işletmeler için de çok değerlidir (Janssen, 2011: 446). Ayrıca, kamu kuruluşları, ticari sektör veya kar amacı gütmeyen girişimler yoluyla yeni uygulamalar, ürünler ve hizmetler geliştirerek inovasyonda önemli rol oynayabilecek çok sayıda veri kümesine sahiptirler. Örnekler arasında gerçek zamanlı trafik bilgi hizmetleri veya okullar, çocuk bakım tesisleri, umumi tuvaletler vb. için 'yer bulucular' bulunmaktadır (Janssen, 2011: 446). Bu verilerin bilgiye dönüştürülerek kullanılabilir hale getirilmesi açık veri yönetimi ile mümkün olmaktadır (Gürdal, 2014: 4).

Görüldüğü gibi özellikle kamu kuruluşları, veri açısından son derece zenginlerdir. Burada önemli olan konu, bu verilere halkın erişmesini ve kullanmasını sağlamaktır. Bunun da yolu verileri açmak, yani açık veri portalları oluşturmaktır.

Kullanılabilir ve erişilebilir olması için, tüm veri seti tercihen ücretsiz olarak (veya makul bir çoğaltma ve dağıtım maliyetinden daha fazla olmamak kaydıyla) sunulmalı ve internet üzerinden indirilebilir olmalıdır. Kullanılabilirlik ve erişilebilirlik için özel ölçütler şunları içermektedir (Ubaldi, 2013: 15) :

- (1) Verilere kolayca erişilebilir olmalıdır.
- (2) Veriler uygun ve değiştirilebilir bir biçimde mevcut olmalıdır.
- (3) Veriler kolayca bulunabilmeli ve anlaşılabilirlidir.

Açık veri, verilere açık erişimi ifade etmek için kullanılan bir terimdir. Açık bilim, büyük veri ve veri yönetimi gibi diğer kavramlarla ilgilidir. Açık araştırma bilimi, bilime açık erişim anlamına gelen ve açık erişimi kapsayan - genellikle yayınlara açık erişimi ifade eden - geniş bir kavramdır (Aleixandre-Benavent, 2019: 2). Açık veri fikri ise, devletlerin vatandaşlarla etkileşimde bulunma şeklindeki dönüşümler olarak anlaşılan, hükümetin açık yönetim ve açık yönetim taahhütlerinde ifadesini bulmuştur. Açık veriler, politika yapıcılar ve vatandaşlar tarafından geliştirilmiş kurumsal yanıt verme ve daha iyi karar verme hakkındadır (Carolan, 2016: 3).

Bunlara ek olarak, açıklığı tanımlayan bazı önemli konular bulunmaktadır. Verilerin açık olması için, herhangi bir şekilde kullanılmasını engelleyen bir sınırlama olmamalıdır. Herkes ticari olarak bile verileri kullanmak, değiştirmek, birleştirmek ve

paylaşmakta özgür olmalıdır. Açık verilerin kullanımı ücretsiz olmalıdır. Açık veriler, nasıl kullanılabilir hale getirildiğine göre değil, ne için kullanılabileceği ile ölçülmektedir. Biçim, yapı ve makine okunabilirliği gibi unsurların tümü, verileri daha kullanışlı hale getirmektedir (Europe and Data Portal, 21.04.2020). Yani verilerin açık olarak nitelendirilebilmesi için kullanılması, değiştirilmesi, birleştirilmesi, paylaşılabilmesi engellenmemelidir. Kullanımı ücretsiz olmalıdır ya da çok cüzi bir miktar alınmalıdır.

Açıklıktan tam olarak söz edebilmek için özellikle şu 3 ayrıntıyı içermesi gerekmektedir (Open Data Handbook, 2020);

(1) Kullanılabilirlik ve erişim: Veriler, tercihen internet üzerinden indirilerek kullanılabilir, uygun ve değiştirilebilir bir biçimde mevcut olmalıdır.

(2) Yeniden kullanım ve yeniden dağıtım: Veriler, yeniden kullanım ve yeniden dağıtımına izin veren şartlar altında sağlanmalıdır.

(3) Evrensel Katılım: Herkes kullanabilmeli, yeniden kullanabilmeli ve yeniden dağıtabilmelidir. Kişi veya gruplara karşı ayrımcılık yapılmamalıdır.

Bu üç şart tam anlamıyla oluştuğunda açık veriden söz edilebilmektedir. Açık verilerin diğer olması gereken özellikleri de açık veri ilkeleri adı altında belirtilmiştir. Açık veri ilkeleri şunlardır (Darbishire, 2010: 31-32);

(1) Kullanılabilir: Veriler, halkın bilgilendirilmesi için çoklu iletişim kanalları aracılığıyla proaktif olarak açıklanmalıdır. Dolayısıyla, proaktif açıklama için internet kullanılmalı ancak bununla sınırlı olmamalıdır. Bilgilerin ayrıca ilan panoları, broşürler, kütüphaneler, cep telefonları, radyo ve TV gibi diğer yollarla ve gerektiğinde halka açık toplantılarda aktif olarak dağıtılması gerekmektedir.

(2) Bulunabilir: İnternette proaktif olarak ifşa edilen veya başka formatlar ve iletişim kanalları kullanan bilgiler, bulunmasını kolaylaştıracak şekilde düzenlenmelidir.

(3) İlgili: Alaka düzeyinin iki boyutu bulunmaktadır: bilginin kendisinin değeri olması ve son kullanıcı için anlamlı bir şekilde düzenlenmesi. Burada amaç, vatandaşların ihtiyaçlarına karşılık gelen bilgileri hızlı ve kolay bir şekilde bulabilmeleri olmalıdır.

(4) Anlaşılır: Kamu kuruluşlarından gelen temel bilgiler tam olarak açıklanmalı ve kamu yararına özel bilgiler halk için anlaşılabilir bir şekilde sunulmalıdır. Bunun için de hangi dillerde sunulacağı konusu önemli olmaktadır.

(5) Düşük maliyetli veya ücretsiz: Veriler, elektronik olarak sunuluyorsa, ücretsiz olarak sunulmalıdır. Elektronik olarak sunulmayan diğer bilgiler için kopya ücretleri veya posta ücreti alınabilir ancak bunlar makul ve önceden belirlenmiş ücretlere uygun olmalıdır.

(6) Güncel: Bilgiler zamanında yayınlanmazsa çok az değer taşımaktadır.

Başarılı açık veri girişimlerini karşılaştırmak ve ölçmek için açık veri barometresi göstergesi bulunmaktadır. Omidyar Network desteği ile World Wide Web vakfı tarafından üretilen Açık Veri Barometresi, açık veri girişimlerinin ülkelere olan etkisini göstermekte ve bunu internet sitelerinden yayınlamaktadırlar. Açık Veri Barometresi, tüm bu göstergeler hakkında daha fazla ayrıntı sağlamaktadır. Bir kuruluş ya da ülke açık veri girişimini desteklemeye ne kadar hazırdır? Veriler artık ulusal altyapımız için yollar veya internet erişimi kadar önemlidir. Kamu kuruluşları ve hükümetler için yeniliği desteklemenin, değer üretmenin ve ekonomiyi büyütmenin bir yolu olarak açık olması gereken bazı veri setleri bulunmaktadır (Europe and Data Portal, 21.04.2020). Açık Veri Barometresi, açık verilerin faydalarını gerçekleştirmede farklı aşamaları ve açık verilere dâhil olabilecek ve bunlardan faydalanabilecek farklı grupları yansıtacak şekilde üç alt endekte yapılandırılmıştır. Üç bölüm, hazırlık, uygulama ve etki bölümleridir (Davies, 2013: 9):

(1) Hazırlık - Bir ülkenin açık verisinin potansiyel faydalarını gerçekleştirmek için siyasi, sosyal ve ekonomik temellerin ne kadar yürütüldüğünü tanımlamaktadır. Bu alt dizin üç bileşen içermektedir:

- a. Hükümet
- b. Girişimciler ve iş dünyası
- c. Vatandaş ve sivil toplum

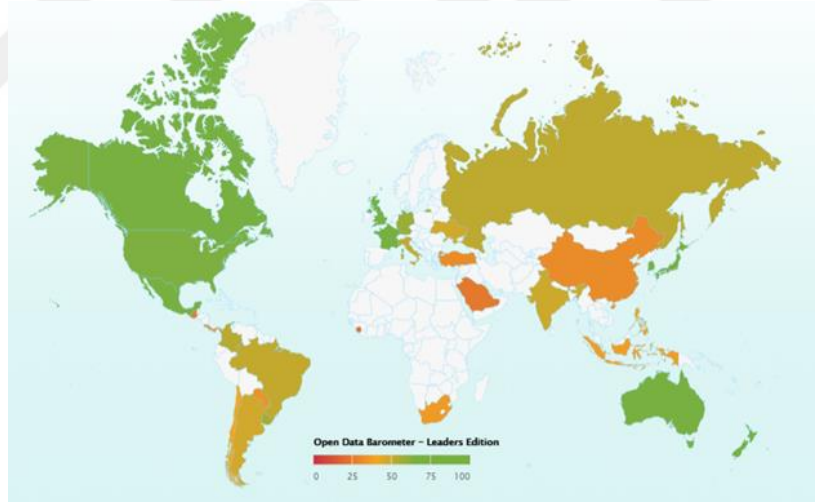
(2) Uygulama - Hükümetin inovasyonu, hesap verebilirliği ve daha gelişmiş sosyal politikayı desteklemek için bir dizi temel veri seti yayınlama düzeyini belirlemektedir.

Bu alt dizin, yaygın olarak kullanılan veri kümelerinin kümelerini toplayan üç bileşen içermektedir:

- a. Devletin hesap verebilirliğinin sağlanması;
- b. Sosyal politikanın geliştirilmesi ve
- c. Yenilik ve ekonomik aktivitenin sağlanması

(3) Ortaya çıkan etkiler - Açık verilerin ne ölçüde olumlu politik, sosyal ve çevresel ve ekonomik değişime yol açtığını göstermektedir. Bu alt dizin üç bileşen içermektedir:

- a. Siyasi etkiler - şeffaflık ve hesap verebilirlik ve gelişmiş hükümet verimliliği ve etkinliği dâhil;
- b. Ekonomik etkiler - yeni başlayan girişimcileri ve mevcut işletmeleri destekleyerek;
- c. Sosyal etkiler - çevresel etkiler dahil ve toplumdaki marjinal gruplara daha fazla dahil edilmesine katkıda bulunmaktadır.

Görsel 1: Açık Veri Barometresi İnternet Sayfası Görünümü

Kaynak: The Open Data Barometer, 05.09.2020.

Açık veri barometresinin internet ana sayfası Görsel 1’de gösterildiği şekildedir. Buradan alınan en son verilere göre Kanada, İngiltere, Avustralya ve ABD açık veri konusunda en üst sıradadırlar. Türkiye ise 31 ülke arasından 27. Sıradadır.

Önceleri, veri işlemenin temel modeli tek yönlüydü çünkü geri bildirim döngüsü, yayıncılara veri paylaşımı ve araçlar arasında paylaşım bulunmamaktaydı (Pollock, 2011). Öncelikle sahip olmamız gereken bir “ekosistem”dir. Veri döngülerinin tanıtılmasıyla, tek yönlü olmayan gerçek bir ekosistem bulunmaktadır ve bu ekosistem işbirliği, bileşenleştirme ve açık verilerden yararlanmaktadır (Pollock, 2011). Böylelikle birbiri ile bağlantılı bir açık veri ekosistemi oluşmaktadır.

Izdebski (2015: 5)’ ye göre de açık veriler üç faktörle karakterize edilmektedir:

- (1) Açık erişim, yani herkesin herhangi bir nedenle ayrımcılığa uğramadan veri alabileceği anlamına gelmektedir.
- (2) Veritabanı biçimi, yani verilere toplu olarak ve uyumlu veri kümeleri içinde erişilebileceği anlamına gelmektedir.
- (3) Yeniden kullanım özgürlüğü, yani bürokratik engeller olmadan herkesin verileri kullanabileceği, yeniden kullanabileceği, karıştırabileceği veya yeniden dağıtabileceği anlamına gelmektedir.

Bilgi çağında, veri yönetimi işlevi her kuruluş için hayati önem taşımaktadır. Veri yönetimi, veri kaynağı yönetimi veya kurumsal bilgi yönetimi olarak bilinen kuruluşlar, sahip oldukları verilerin değerli bir kaynak olduğunu giderek daha fazla kabul etmektedir. Herhangi bir değerli varlık gibi, veri varlıklarının da yönetilmesi gerektiğini kabul etmektedirler. İşletmeler, hükümetler ve diğer kuruluşlar veri varlıklarını daha etkin kullandıklarında daha etkilidirler. Veri yönetimi işlevi, veri varlıklarını etkin bir şekilde kontrol etmeyi ve geliştirmeyi amaçlamaktadır (Mosley, 2008: 2). Açık veri kavramının temeli, şeffaf toplumların ve ülkelerin benimsedikleri yaklaşımlardır. Gelişmiş ülkeler bu konuya önem vermektedirler. Bu ülkeler, yaptıkları işlemleri, hükümetlerin harcamalarını ve gelecek planlarını elektronik ortamlarda paylaşmaktadırlar. Böylece, bu verilerin analiz edilmesiyle bunlardan farklı değerler elde ederek yeni bakış açıları ve kazanımlar elde etmektedirler. Bunun için uluslararası çalışmalar yürütmektedirler (Canbay vd., 2017: 70). Bu etkenler de veri yönetiminin ne kadar önemli olduğunu göstermektedir.

Verilerin internet ortamına yüklenirken herkesin daha kolay kullanabilmesi, kaydedebilmesi, yeniden kullanabilmesi için belirli formatlarda yüklenmesi gerekmektedir. Bu formatlar Tablo 1’de gösterilmektedir.

Tablo 1: Açık Devlet Verileri Formatları

Metin ve Tablo Biçimleri	-sonu
Klasik Metin Dosyası	txt
Virgülle Ayrılmış Değer	csv
Yapılandırılmamış metinler için Köprü Metni Biçimlendirme Dili	html
Genişletilebilir Biçimlendirme Dili	xml
Kaynak Açıklama Çerçevesi	rdf
Açık Belge Biçimleri	Odt, ods,...
Haber kaynağı / WEBFEED'in Sendikasyon	Rss, atom
JSON (JavaScript Nesne Gösterimi)	json
Görüntü Biçimleri	
Taşınabilir Ağ Grafikleri	png
JPEG	Jpg, jpeg, jp2
Ölçeklenebilir Vektör Grafikleri	svg
Coğrafi veri biçimleri	
Coğrafya Biçimlendirme Dili	gml
GPS Değişim Biçimi	gpx
Anahtar Deliği Biçimlendirme Dili	kml
ESRI Şekil Dosyası	shp, shx, dbf, prj
GeoRSS	rss, atom
Arayüzler ve Hizmetler	
Web Harita Hizmeti (WMS)	wms
Web Özelliği Hizmeti (WFS)	wfs
Web Haritası Döşeme Hizmeti (WMTS)	wmts
Web Katalog Hizmeti (WCAS) veya Web için Katalog Hizmeti (CSW)	Wcas csw

Kaynak: Krabina vd, 2012: 21

Bu formatlar aracılığı ile kişiler istedikleri bilgilere ulaşabilmektedirler. Bu formatlardan en fazla kullanılanlar “csv, html, png ve kml” olmaktadır.

Bahsedilen tüm bu verilerin içinde çalışma için önem arz eden veriler, kamu verileridir.

2.2. Kamu Verileri ve Verilerin Sunumu

Geniş anlamda 'kamu sektörü bilgisi' terimi, kamu sektörünün kamu görevlerini veya diğer görevlerini yerine getirirken birçok faaliyet alanında topladığı, ürettiği,

çoğalttığı, yayınladığı ve yaydığı verileri ve bilgileri ifade etmektedir (Deloitte, 2013: 13). "Kamu verileri", kamu hizmetlerinin yürütüldüğü ve değerlendirildiği, politika kararlarının dayandığı veya kamu hizmeti sunumu sırasında toplanan veya üretilen nesnel, olgusal, kişisel olmayan verilerdir (Gov.UK, 2010). Kamu tarafından üretilen kamu verileri araştırmanın temel konusunu oluşturduğu gözükmektedir

Bu tanımlar kapsamında, kamu malı olan bilgiler iki farklı kavramı içermektedir: Bir yandan, "kamu malı bilgileri" fikri mülkiyet hakları, ulusal güvenliğin veya kamu düzeninin korunması, gizlilik yasaları ve gizlilik yükümlülükleri de dâhil olmak üzere herhangi bir yasal koruma kapsamı dışında kalanlar olarak tanımlanabilmektedir. Öte yandan, "kamusal alan bilgisi" aynı zamanda doğası gereği kamusal nitelikteki bilgileri; yani kamu yetkilileri (geniş anlamda "hükümet") tarafından üretilen ve kamu malı olarak görülen belirli bilgi türlerini ifade etmektedir. Bu tanımda kullanılan terimler aşağıdaki gibi tanımlanmaktadır (Uhlir, 2004: 4-5):

(1) Bir kamu sektörü kuruluşu ulusal veya yerel düzeydeki bir hükümet organı veya bazı durumlarda uluslararası bir kuruluştur. Ulusal hükümet, kamu bilgisine erişimin ulusal düzeyde düzenlenmesi ve yaygınlaştırılmasında öncü olmaktadır, ancak ulusal veya yerel kamu otoriteleri tarafından üretilen bilgilerin rolü ve önemi, kamu sektörü bilgilerinin büyük bir bölümünü temsil ettiği için önemli olmaktadır.

(2) Kamu sektörü bilgileri kamu otoriteleri tarafından üretilmektedir. Üretim kavramı, veri ve bilgi yaratmaya aktif katılımı içermektedir.

(3) Kamunun yararına ne tür kamu sektörü bilgilerine erişilmesi gerektiğinin belirlenmesinde bilginin kendisinin tanımı da dikkate alınmalıdır. "Bilgi" sadece "haberler" veya "gerçekler" ile sınırlı olmamalıdır.

Uygulamada, en az üç farklı hükümet gizliliği kategorisini ayırt etmek mümkündür. Birincisi, "gerçek ulusal güvenlik gizliliği", savunmasını veya dış ilişkilerinin yönetimini tehlikeye atarak, ulusun güvenliğine yönelik tanımlanabilir bir tehdit oluşturacak bilgileri korumaya çalışmaktadır. İkinci versiyon "bürokratik gizlilik" tir. Max Weber tarafından tanımlanan bürokrasilerin doğal bilgi biriktirme eğilimini yansıtmaktadır. Üçüncü gizlilik kategorisi olan "siyasi gizlilik", siyasi avantaj için sınıflandırma yetkisini kullanmaktadır. Muhtemelen niceliksel olarak en küçüğü olsa da, bu gizlilik biçimi aslında en sorunlu ve sakıncalı olandır. Aşırı durumlarda, siyasi gizlilik, yasa ihlallerini gizlemektedir ve siyasi sürecin kendisinin bütünlüğünü tehdit etmektedir (Aftergood, 2008: 403).

Açık Devlet Verileri, bu büyük hareketin bir başka uzantısıdır. Diğer rollerin yanı sıra, hükümetler muazzam veri toplama örgütleridir. Açık veriler, bu verilerin kamuya serbestçe sunulması gerektiği anlamına gelmektedir. Bu, en iyi olan devletler için bile yıldırıcı bir görev olabilmektedir. Saklayacak bir şeyleri olduğu için değil, sadece pek çok devlet kurum ve kuruluşunun bunu sağlayabilecek donanımı olmadığı için yıldırıcı olabilmektedir. Ancak başarılı olanlar için faydaları önemlidir (OECD Insights, 2015). Kamu verileri çok önemli olduğu için, devlet verilerini açmak ulaşılmak istenen bir amaç ise de bu o kadar kolay olmamaktadır.

Kamu sektörü bilgileri neden bu kadar önemlidir? Burada hükümet, insanların hangi kurallara göre hareket edebileceğine karar vermek, ne kadar, hangi yöntemle ve kimden kaynak alınacağı ve bunların nasıl yeniden tahsis edileceği ve bunların yönetilmesi için vardır. Bunu iyi yapmak ulusal başarıyı sağlamaktadır; kötü yapmak ulusal başarısızlık demektir. Yönetim sürecinin ilerleme için optimize edilmesini ve ilerlemenin önünde bir engel oluşturmamasını sağlamak, sürekli veri ve verilerin sürekli analizini gerektirmektedir. Yeni veri dünyası hükümet için, işletmeler için ve hepsinden önemlisi vatandaşlar için iyidir. Eğitim ve sağlık, vergi ve harcama, iş ve üretkenlik konularında ürettiğimiz tüm verileri birleştirebileceğimizi ve bunu geleceğimizi tanımlayan sayısız kararları geliştirmek için kullanabileceğimizi düşününüldüğünde, bunu gerçek anlamda ilk gerçekleştiren ülke de İngiltere olmuştur (Shakespeare, 2013: 5).

Açık veri olarak yayımlanan kamu sektörü bilgileri, toplam kamu sektörü bilgi piyasasının bir alt kümesidir. Kamu sektörü açık verileri, herkesin istediği gibi kullanması için ücretsiz olarak sunulan ve dijital makine tarafından okunabilir formatta ve kullanım veya yeniden dağıtım kısıtlamalarından yoksun olma ölçütlerini karşılayan verilerdir (Deloitte, 2013: 49). Bu veriler henüz büyük ölçüde kullanılmamış olan muazzam bir kaynaktır. Birçok kişi ve kuruluş, görevlerini yerine getirmek için çok çeşitli veri türleri toplamaktadır. Hükümet, bu bağlamda, hem topladığı verilerin miktarı ve merkezi olması nedeniyle hem de bu hükümet verilerinin çoğunun kanunen kamuya açık veriler olması nedeniyle özellikle önemli olmaktadır ve bu nedenle başkalarının kullanımına açık hale getirilebilmektedir (Open Data Manual, 2020). Kamu sektörü verileri 6 ana bölüm içinde maddelendirilmiştir (Dekkers vb., 2006: 14);

- (1) Ticaret Odası bilgileri, resmi ticari siciller, patent ve ticari marka bilgileri ve kamu ihale veri tabanları dâhil olmak üzere ticari bilgiler;
- (2) Adres bilgileri, hava fotoğrafları, binalar, kadastro bilgileri, jeodezik ağlar, jeoloji, hidrografik veriler ve topografik bilgileri içeren coğrafi bilgiler;
- (3) Ulusal, yabancı ve uluslararası mahkemelerin kararları, ulusal mevzuat ve antlaşmalar dâhil yasal bilgiler;
- (4) İklim verileri ve modelleri ile hava tahminlerini içeren meteorolojik bilgiler;
- (5) Çeşitli istatistik türlerini (ekonomik, istihdam, sağlık, nüfus, kamu yönetimi, sosyal) içeren sosyal veriler;
- (6) Trafik sıkışıklığı, yol çalışmaları ve toplu taşıma ve araç tescili hakkında bilgiler de dâhil olmak üzere ulaşım bilgileri.

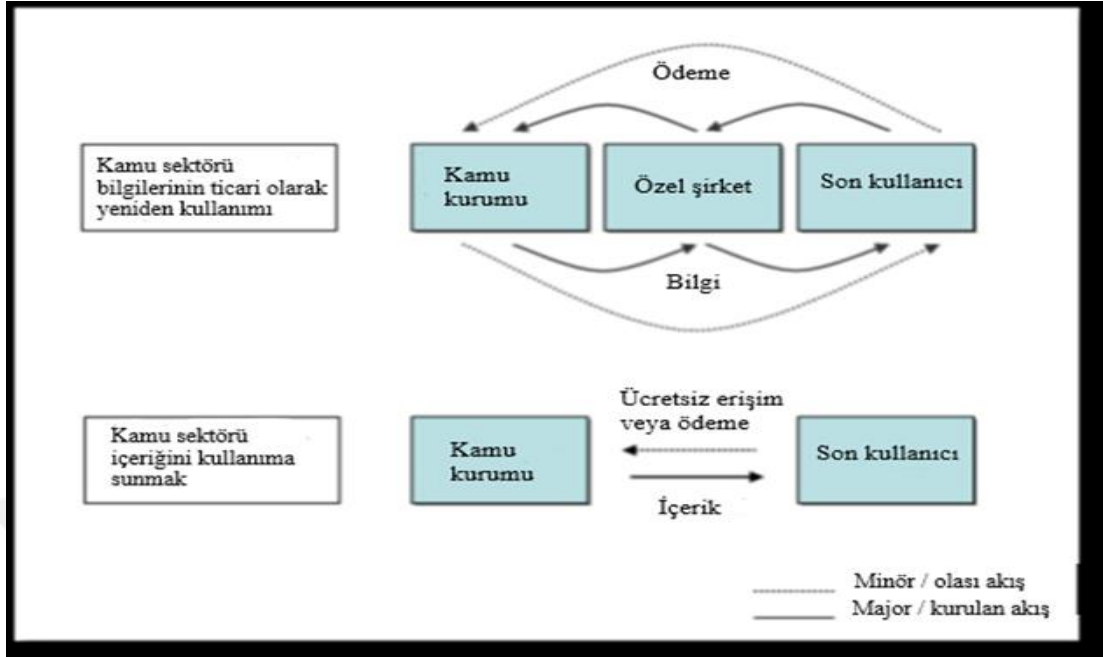
Burada bir diğer önemli konu, statik bir biçimde mevcut olan kamu sektörü bilgileri ile sürekli güncellenmek zorunda olunan kamu sektörü bilgileri arasında yapılması gereken ayırmadır. Bazı durumlarda, kamu sektörü bilgi veri setleri, yıllık olarak veya her on yılda bir güncellenmektedir. Bununla birlikte, diğer kamu sektörü bilgi türleri günlük, saatlik veya daha sık zamanlarda güncellenmektedir ve kamu sektörü bilgilerinin yararlılığı, bunun güncelliği ile de doğrudan ilişkili olmaktadır. Örneğin otobüs ve metro kalkış saatlerinin gerçek zamanlı olarak güncellenmesi vb. gibi (Deloitte, 2013: 50). Sürekli kullanılan, kişilerin günlük ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik veriler devamlı güncellenmelidir, bunların dışında kişiler için zaruri ihtiyaç olmayan verilerin günlük güncellenmesine gerek yoktur.

Dünya çapında devletler ve kamu idareleri, bir yandan operasyonel görevlerini yerine getirmek için, diğer yandan da vatandaşlar veya işletmelerle etkileşim sırasında büyük miktarda bilgi üretmektedir. Mali, vergilendirme, sosyal güvenlik, sağlık, eğitim, din vb. ile ilgili verilerle bir araya getirilen bu tür bilgiler, hükümet organları tarafından yönetimin tüm düzeylerinde elektronik yollarla veya basılı arşivler olarak toplanmakta ve saklanmaktadır. Bununla birlikte, kullanılan toplama, depolama ve yayma yöntemine bakılmaksızın, hükümet bilgilerinin mevcudiyeti ve bunlara erişim her hükümet için en yüksek öncelik olmalıdır (Yannoukakou ve Araka, 2014: 333).

Açık veriler, hükümetin hesap verebilirliğini ve şeffaflığını sağlamaktan çok daha büyük bir değeri ifade etmektedirler. Bu veriler, toplulukların karşılaştığı çeşitli sorunları vurgularken, vatandaşların günlük yaşamlarını geliştirebilecek yenilikçi hizmetler geliştirmek için aracı olmaktadır. Vatandaşların açık verilere erişimlerinin farkında olmalarını sağlamak, bir bütün olarak toplum için açık verilerin yararlarını daha büyük ölçüde elde etme çabalarında temel bir önceliktir. Açık veriler hükümet ve halk arasındaki ana arayüzlerden biri haline gelmektedir (Public Sector Digest, 22.05.2020). Hükümetler ve halk arasındaki çift yönlü iletişimi sağlayacak araçlardan birisi de açık veri portalları olmaktadır.

Devletlerin elinde bulunan kamu verilerinin vatandaşlar için bir önemi yoktur. Vatandaş için önemi, bu verilerin paylaşıldığı ve bu paylaşılan verilerin de vatandaşların yararına olduğu noktada başlamaktadır.

Yapılan bir araştırma, data.gov.uk tarafından reklamı yapılan 43.000 açık hükümet verisinin aslında vatandaşların kullanımı açısından doğru bir sayı olmadığını göstermektedir. Sıradan bir vatandaş açısından bu sayı 5500'e daha yakındır. Bunun nedeni, kaynakların neredeyse % 38' inin eski veriler ve % 30' unun erişilebilir, hazır veriler olmaması olduğunu göstermektedir (Wang ve Shepherd, 2020: 8). Ayrıca, bilgi erişilebilir bir bilgi değilse yeniden kullanımı da mümkün olmamaktadır. Bazen bu bilgilere erişim kısıtlaması gelebilmektedir. Bunlardan biri fiyat engelidir. Bilginin kullanımı için katlanılan maliyet ile bilginin kullanımı sonucu elde edilecek maliyet arasında büyük fiyat farkları olabilmektedir. Bu durum kamu bilgilerinin kullanımını zorlaştırmaktadır (Civelek ve Âşık, 2011: 7). Kamu sektörü bilgilerinin yeniden kullanım aşamasında demokrasi ve insan hakları konusu önemli olmuştur. Erişim düzeyleri, kamunun elinde bulunan ve özel koruma gerektiren şahsi bilgilere hassasiyet göstererek düzenlenmelidir. Aksi takdirde mahremiyet hakkı konusunda bir çatışma yaşanması olası olacaktır (Civelek ve Âşık, 2011: 7). “Yeniden kullanım”, kamusal bilgilerin ekonomik değerinden faydalanmaya odaklanmaktadır. Kamu sektörü bilgileri, yeni ürün ve hizmetler geliştirmek için kullanılabilir “hammadde” görevi görmektedir. Kamu kuruluşları orijinal materyalin yaratıcıları ve tedarikçileriyle, özel sektör bilgi kaynağı (kamu kuruluşu) ve son kullanıcılar arasında aracı ve bilgi işlemcisi olarak önemli bir rol oynamaktadır (Şekil 1).

Şekil 1: Tipik Bilgiler, İçerik ve Ödeme Akışları

Kaynak: Vickery, 2011: 12

Şekil 1’de görüldüğü gibi kamu kuruluşları verilerini kendileri açmadan araya özel sektörü koyarak halkın istediği verileri ücretli olarak satmaktadır. Aynı veriler kamu tarafından halka açıldığında halk bundan ücretsiz faydalanabilmektedir.

Kamu kuruluşları tarafından doğrudan üretilen kamu sektörü bilgileri (PSI), arşivler ve benzerleri tarafından tutulan bilgi ve içerik, kamu görevinin bir parçası olarak bir kamu kuruluşu tarafından üretilen ve / veya toplanan, tutulan her türlü bilgiyi ifade etmektedir (Vickery, 2011: 7). Kamu sektörü bilgisi değer zincirinin ilk ögesi, verilerin kendisinin oluşturulması veya toplanmasıdır. Bu aşamada kamu bilgisi “hammadde” olarak düşünülebilmektedir. İkinci adımda, daha kapsamlı bir veri kümesi oluşturmak ve ortak depolama ve geri getirmeye izin vermek için yerel, ulusal veya uluslararası düzeyde oluşturulan bilgiler toplanmakta ve düzenlenmektedir. Değer zincirinin üçüncü unsuru veri işleme, düzenleme, yeniden modelleme gibi fonksiyonları içermektedir. Son unsur bilgi ürünlerinin ve hizmetlerinin pazarlanması, dağıtımı ve sağlanmasıdır (Vickery, 2011: 14). Kamu sektörü bilgilerinin, ekonomik büyümeyi ve daha geniş refahı nasıl

sağlayabildiğini, İngiltere'nin ekonomik büyümesinin ve refahının uzun vadeli itici güçleri üzerinde görülmektedir (Deloitte, 2013: 17).

Daha fazla kamu sektörü bilgisinin sunulması altyapı ve diğer kolaylaştırıcılar üzerinde olumlu bir etkiye neden olabilmektedir. Örneğin, yeniliği, rekabeti ve girişimleri teşvik edebilmekte, becerilerin geliştirilmesine yardımcı olabilmekte, yeni ürün ve hizmetlere yatırım çekebilmektedir. Altyapı açısından, kamu sektörü bilgileri, kamu hizmetlerinde verimlilik tasarrufu sağlamak ve işle ilgili karar vermeyi iyileştirmeye yardımcı olmaktadır (Deloitte, 2013: 18). Kamu sektörü bilgilerinin değeri, nihai faydalanıcıya, söz konusu veri kümesine ve bilginin nasıl ve ne zaman kullanıldığına bağlı olarak değişecektir. Kamu sektörü bilgi veri kümeleri, kendi başlarına bir değer taşımamaktadır. Değer, vatandaşların veri kümelerini gelir ve iş üretmek, karar vermede yardımcı olmak, şeffaflık ve hesap verebilirliği teşvik etmek için kullanabilmelerinin bir işlevidir (Deloitte, 2013: 17);

(1) Veri kümesinin içeriği - Belirli içerik temaları (örn. taşıma verileri), kamu sektörü bilgi veri kümesinin topluma olan değerini olumlu yönde etkileyecektir;

(2) Veri kümesinin esnekliği - Veri kümelerinin, kavram oluşturmak için çeşitli şekillerde kullanılabilmesi (örneğin, çevre koşulları veya okul performansı gibi çeşitli faktörler için vekil olarak kullanılacak konut fiyatı verileri), veri kümesinin topluma göreceli değeri tek kullanımlık bir veri kümesinden daha yüksek olabilir;

(3) Veri kümesinin doğruluğu, kapsamlılığı ve yenileme hızı - Kamu sektörü bilgi veri kümesinin değeri, güncellenmenin doğruluğu, kapsamlılığı ve hızı (örneğin ekonomik istatistikler) ile artacaktır;

(4) Verileri bağlama yeteneği - Belirli bir veri kümesi diğer veri kümeleri ve diğer bilgi biçimleriyle ilişkilendirilerek, esnekliği ve kapsamlılığı artırılmakta ve böylece toplum nezdinde değeri artmış olmaktadır.

Kamu verilerinin vatandaş adına işlevsel olabilmesi için işe yarar bir temada olması gerekmektedir. Veriler, çeşitli şekillerde kullanıma açık şekilde esnek olmalıdırlar. Açılan kamu verileri doğru olmalı ve güncelleme sıklıkları fazla olmalıdır. Ayrıca bu verilerin sınıflandırılması yapılmaktadır.

Kamu sektörü verilerini sınıflandırmak için çeşitli kriterler kullanılmaktadır (Uhlir, 2004: 5);

(1) Kamu sektörü tarafından üretilen bilgiler idari bilgi veya idari olmayan bilgi olarak kategorize edilebilmektedir. İdari bilgiler, idari prosedürleri veya resmi işlemlerle ilgili bilgileri içermektedir. İdari olmayan bilgiler, “dış dünya” ile ilgili olan (örneğin ticari, kültürel, teknik, tıbbi, bilimsel, çevresel, istatistiksel, coğrafi veya turistik bilgiler) bilgileri ifade etmektedir.

(2) Kamu sektörü bilgileri de ilgisine ve dinleyicilerine göre kategorilere ayrılabilir: Halkın ilgisini çekiyor mu, yalnızca birkaç kişiyi mi yoksa bir grubu mu ilgilendiriyor?

(3) Ayrıca, kamu sektörü bilgilerinin belirli bir pazar için ekonomik değeri bulunabilmektedir. Kamu kuruluşları daha sonra değer katan özel sektör tarafından kullanılan veya geliştirilen bilgiler üretebilmekte veya kamu sektörü bilgileri doğrudan kamu sektörü veya kamu-özel ortaklıkları yoluyla daha da geliştirilebilmektedir.

Verileri halka açmadan önce idari ve idari olmayan veri ayrımının yapılmasında fayda vardır. Ardından daha fazla dikkat çeken veriler ve daha az ilgi gösterilen veriler ayrılmalıdır. En son olarak da bu veriler kamu tarafından ya da kamu-özel ortaklığı ile açılabilirler. Fakat daha önce de değinildiği gibi özel kesim tarafından açılan verilerden ücret alınabilme olasılığı olabilmektedir.

Açık devlet verisi değer zincirinde dört ana aşama tanımlanmaktadır (Ubalde, 2013: 16-17):

(1) Veri Üretimi: Kamu tarafından finanse edilen diğer veri kaynaklarıyla (örneğin sosyal istatistikler, hava verileri) paylaşılsa bile normalde kamu sektörü kuruluşları tarafından yapılan kamu verilerinin oluşturulmasını kapsamaktadır.

(2) Veri Toplama ve İşleme: Erişim, paylaşım ve yeniden kullanımı mümkün kılmak için verilerin toplanması gerekmektedir. Çoğu hükümet verisinin, kullanıcıların çoğunluğuna değer katmak (örneğin kişisel kararları desteklemek) için bir kez açıldıktan sonra birleştirilmesi veya bağlanması gerekmektedir.

(3) Veri Dağılımı ve Dağıtımı: Erişim ve yeniden kullanımı mümkün kılmak için verilerin potansiyel kullanıcılara dağıtılması gerekmektedir.

(4) Nihai Veri Kullanımı: Kamuya açık değer yaratmayı sürdürmek için açık hükümet verilerinin yeniden kullanılması gerekmektedir.

Tüm bunlara ek olarak açık veri ve şeffaflık girişimlerinin hesap verebilirliğe yol açması için aşağıdaki koşullara ihtiyaç vardır (Carolan, 2016: 6):

(1) Doğru bilgiler, doğru zamanda doğru şekilde yayınlanmalıdır.

(2) Toplumsal aktörler bu verileri bulabilmeli, erişebilmeli ve kullanabilmelidirler. Aktörlerin bilgileri bulup kullanmasını ve üretilen fikirleri paylaşmasını veya hizmetlerle etkileşimde bulunmak için kullanmasını sağlamak, donanımlı ve yetkilendirilmiş araçları içeren bir hesap verebilirlik ekosistemi gerektirmektedir.

(3) Bilgi üretmek ve paylaşmak ve bir yanıt talep etmek için alan yaratılmalıdır.

(4) Yaptırımların uygulanması veya başka değişiklikler yapılması için işler durumda müdahale sistemleri olmalıdır veya vatandaşlar, kamu görevlilerinden yeterli desteğe sahip olmalıdır.

Tek başına verileri açmak, hesap verebilirlik fonksiyonuna yardımcı olamamaktadır, ayrıca çok işlevsel değerlerdir. Verilen koşullar altında açılan verilen hem kamu hem de toplum için daha faydalıdır.

2.3. Açık Devlet Yönetimi

Hükümetlerin incelenmesi uzun süredir süregelen bir gelenek olmakla birlikte şeffaflık ve hükümet bilgilerine erişim kavramı, 17. ve 18. yüzyıllarda ortaya çıkmış modern bir fikirdir (Open Source, 04.03.2020). Açık hükümetin modern kökenleri, genellikle basın özgürlüğü ve bilgiye erişimle ilgili önemli düşünce tarzlarını içeren aydınlanma düşüncesine kadar uzanmaktadır (Galster, 2018: 7). Yeni dönemde ise Avrupa Birliği'nde 1990'larda açık hükümete doğru büyük adımlar atılmıştır. İleriye doğru atılan en büyük adım, 2000 yılında Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı idi. Şart, hem ifade özgürlüğünü hem de belgelere erişim hakkını içermektedir. 2001 yılında

belgelere erişim ile ilgili ilk düzenleme kabul edilmiştir (Luhtanen, 2006: 56). İskandinav ülkeleri, şeffaflık ve açıklık konularında uluslararası alanda öncü olarak kabul edilmektedir (Luhtanen, 2006: 56).

Devletlerin açık olması gerektiği düşüncesi temelde çok eskilere dayanmaktadır. Bu açıklık düşüncesi zaman içinde gelişerek şu anki halini almıştır. İlk dönemlerde açıklık ve şeffaflık denildiği zaman yolsuzluğun karşıtı olarak düşünülmekteydi ve bunun üzerinden uygulamalar yapılmaktaydı.

Justice Brandeis, güneş ışığının en iyi dezenfektan olduğunu açıklamıştır ve yolsuzluğun çaresi olarak tanımlamıştır. Ancak güneş ışığı bundan daha fazlasıdır; hayatın vazgeçilmez ön koşuludur. Brandeis metaforunu genişletmek için, “yolsuzluk olmasa bile, demokratik yönetişimin canlılığı için hükümet bilgilerine halkın sağlam erişimi biçimindeki güneş ışığı gereklidir” demiştir. Siyasi kurumlarımız açıklık olmadan düzgün işleyememektedirler. Örneğin, ister savaşa gitme kararı, ister vergi mükelleflerinin en küçük fon tahsisi gibi yüksek politika meseleleri ile ilgili olsun, halkın ilgilenen üyelerine serbest bilgi akışı önemlidir (Aftergood, 2008: 399). Burada metafor kullanılarak devletin açık olması güneş ışığının yansımalarına benzetilmiştir.

Bugün, şeffaflık felsefesinin doğrudan soyundan gelen Açık Devlet hareketi yaygındır. Açıklık birçok OECD ülkesi tarafından en iyi uygulama olarak kabul edilmektedir. Bu durum son on yıllarda bilgi edinme özgürlüğü mevzuatının yaygınlığı ve erişimi ile kendini göstermiştir. Bu hareketin yazılı olmayan manifestosu, bireysel gizlilik, ticari bilgiler ve bazı durumlarda ulusal stratejik bilgilerin korunması gerektiğinde yapılan istisnalar dışında, "açık"ın hükümet bilgilerinin varsayılan konumu olduğudur. Bu da, devlet kurumlarının bilgilerini halka açık hale getirmek için hazırlanmaları ve organize olmaları gerektiği anlamına gelmektedir. Bilgi edinme özgürlüğü yasaları, kamunun devlet kayıtlarına erişimini zorunlu kılan Sunshine Yasaları'nda kendini göstermektedir (OECD Insights, 2015).

Açık devlet, yurttaşlara yönetimde hesap verme yetkisini tutma, karar alma süreçlerine dâhil olma ve kamu hizmetlerini değerlendirme dahil olmak üzere açıkça bir rol veren bir reform çerçevesidir (Davis vd., 2014: 6). "Açık hükümet" sert bir politik yön taşımaktaydı. Hükümet bilgilerinin siyasi açıdan hassas açıklamalarına atıfta bulunmuştur. Bu ifade ilk olarak 1950'lerde Bilgi Özgürlüğü Yasası'nın geçmesine yol

açan tartışmalarda kullanılmıştır fakat daha sonra bu geleneksel anlam bulanıklaşmış ve açık teknolojiye doğru kaymıştır (Yu ve Robinson, 2012: 178). Böylelikle açıklık teknoloji ile birleştirilmeye başlanmıştır.

Açık devlet terimi, 21. yüzyıl demokrasi tartışmalarının sloganlarından biri haline gelmiştir. Modern siyasi liderlerin arzuladıklarını iddia ettikleri ideal ve gazetecilerin, vatandaşların ve sivil toplum kuruluşlarının yozlaşmış liderlere ve gizli kurumlara meydan okumak için kullandıkları ölçüt olmaktadır (Gavelin vd., 2009: 12). Bu durumun gelişmesini şekillendiren 5 ana itici güç bulunmaktadır (Darbishire, 2010: 9);

(1) Hükümetin halkı yasalar ve kararlar konusunda bilgilendirme ihtiyacı ve kamunun bilgilendirilme hakkı.

(2) Hükümetleri seçimler arasında hesap verebilir kılmak için bilgi talebi.

(3) Halkın karar alma sürecine katılımının dönüşümü.

(4) Halkın devlet hizmetlerine nasıl erişileceği konusunda bilgilendirilmesini sağlamak.

(5) En önemli itici güç internettir. İnternet bize e-devlet ve karar alma süreçlerine (e-demokrasi) doğrudan katılım sağlamıştır. Birçok yönden, bilgi ve iletişim teknolojilerinin (BİT) varlığı kendi başına bilgiye daha fazla erişim için itici bir güçtür ve proaktif şeffaflığın beşinci itici gücü olarak görülebilmektedir.

Halkın hesap sorma yükümlülüğü sadece seçimler ile sınırlı olmamalıdır. Seçimler dışında da devletlerin hesap verebilmesine yardımcı olabilmek için ilgili veriler açılmalıdır. Burada da en önemli güç internet olmaktadır. Meijer (2009: 258)'e göre, modern şeffaflık, bilgisayar aracılı şeffaflıktır. Günümüzün şeffaflığının doğasını ve taraftarlar ile muhalifler arasındaki tartışmayı anlamak için bu bilgisayar aracılı karakterin bir analizi gerekli olmaktadır.

Bahsedilen açık devlet girişimleri kapsamında, Açık Devlet fikrine nüfuz eden ilkeler şunlardır (Veljković vd., 2014: 279):

(1) Kamu sektörü bilgi verilerinin açılması ve vatandaşların ve girişimcilerin, devletin elindeki verilere tek tip bir şekilde erişmesini sağlamak (veri şeffaflığı),

- (2) Hükümet süreçlerini ve operasyonlarını halka açmak (hükümetin şeffaflığı),
- (3) Vatandaşlara kararları ve eylemleri açıklamak, görev için beklenen gereksinimlere göre hareket etmek ve başarısızlık için sorumluluğu kabul etmek (hükümetin hesap verebilirliği),
- (4) Vatandaşları karar alma sürecine dâhil etmek (katılım),
- (5) Hükümet ile özel kurumlar arasında ve hükümet ile vatandaşlar arasında farklı hükümet düzeyleri arasında işbirliğinin sağlanması (işbirliği).

Açık veri uygulamasının hükümetlerin hesap verebilmesinin yanında ayrıca vatandaş için işbirliği ve katılımı da teşvik ettiği görülmektedir.

Burada sorulması gereken en temel soru şu olmalıdır: Hükümet verileri neden açık olmalıdır? Bunun üç ana nedeni bulunmaktadır: (Open Government Data, 12.12.2020);

(1) Şeffaflık: İyi işleyen, demokratik bir toplumda vatandaşlar hükümetlerinin ne yaptığını bilmelidirler. Bunu yapabilmek için, hükümet verilerine ve bilgilerine özgürce erişebilmeleri ve bu bilgileri diğer vatandaşlarla paylaşabilmeleri gerekmektedir. Şeffaflık sadece erişimle ilgili değildir, aynı zamanda paylaşmak ve yeniden kullanmakla da ilgilidir.

(2) Sosyal ve ticari değeri serbest bırakmak: Dijital çağda, veriler, sosyal ve ticari faaliyetler için önemli bir kaynaktır. Yerel postanenizi bulmaktan bir arama motoru oluşturmaya kadar her şey, çoğu hükümet tarafından oluşturulan veya tutulan verilere erişim gerektirmektedir. Verileri açarak, hükümet, sosyal ve ticari değer sunan yenilikçi iş ve hizmetlerin yaratılmasına yardımcı olabilmektedir.

(3) Katılımcı Yönetim: Çoğu zaman vatandaşlar sadece ara sıra 4-5 yılda bir seçimler yoluyla katılım sağlamaktadırlar. Veriler açılarak, vatandaşların çok daha doğrudan bilgilendirilmesi ve karar verme konusunda yer almalarına olanak sağlanmaktadır. Bu şeffaflıktan daha fazlasıdır: sadece yönetim sürecinde neler olduğunu bilmekle değil, aynı zamanda ona katkıda bulunabilmekle ilgili tam bir "okuma/yazma" toplumu yapmaktır.

Devletleri şeffaf olmaya iten bazı güçler bulunmaktadır. Bunlar, hükümetlerin halkı bilgilendirmek zorunda olması ve halkın bilgilendirilme hakkı, halkın bilgi talebi, halkın katılımının sağlanması ve internettir.

Halkın hükümet faaliyetleri konusunda bilincini artırmak sadece başlangıç noktasıdır. Daha da önemlisi, Açık Devlet Verileri, hükümetin ve halkın devlet hizmetlerinin harcamalarını ve performansını, bunları iyileştirmek veya baltalamak amacıyla değerlendirmesine izin verebilmektedir. Ayrıca, daha fazla veri kümesine erişim, hükümetin karar vermesi ve daha bilinçli kamu katılımı için araçlar sağlamaktadır (OECD Insights, 2015).

Hükümet bilgilerine elektronik biçimde erişim, sivil toplumun gerçekleştirilmesi, demokratikleşme ve hukukun üstünlüğü için gerekli olmaktadır. Bilgi özgürlüğü sorunları dünyanın dört bir yanındaki ülkelerde merkezi bir öneme sahiptir ve İnternet World Wide Web, düşük maliyetle bilgi özgürlüğü sağlama potansiyeli sunmaktadır (Perritt, 1997: 397). Saydamlık, e-devlet uygulamalarının başlıca amaçlarından birisi olmaktadır. Saydamlık ile birlikte kamu yönetiminde yapılan işlemlerde gizlilik en alt seviyeye inmiş, bilgi edinme özgürlüğü de kolaylaşmıştır. İnternet üzerinden istediği bilgiye kolay yoldan ulaşabilen vatandaş, kamu sektörü üzerindeki denetimini de arttırmaktadır (Yüksel, 2005a: 214). E-devlet uygulaması ile bilgiye erişim son derece hızlanmış ve bununla birlikte saydamlık ve hesap verebilirlik de sağlanmıştır. Bu özellikleri neticesinde e-devlet, vatandaşlara hizmet açısından verimliliği arttırmış ve hizmetlerin maliyet açısından daha uygun hale geçmesine yol açmıştır (Yüksel, 2005a: 215). Açık Hükümet ve Elektronik Hükümet arasında oldukça benzer ve birbirinden ayrı özellikler bulunmaktadır. E-Devlet, bireysel vatandaşlara, topluluklara, işletmelere ve kamu otoritelerine daha iyi hizmet vermeyi amaçlamaktadır. Kamu kuruluşlarının müşteriler ve ortaklarla olan tüm ilişkileri söz konusudur. Teknoloji her ne kadar hızı ayarlasa ve fırsatlar yaratsa da, e-Hükümet sosyo-kültürel ve sosyo-teknik bir alanı da belirtmektedir. E-devleti inşa etmek için bütünsel bir görüşün birkaç beklentiyi birleştirmesi gerekmektedir. Bunlar kullanıcılar, teknoloji, organizasyon, hukuk, bilgi, kültür, toplum ve siyasettir (Traunmüller, 2014: 202). Açık devlet, vatandaşlara hükümetin belgelerine ve yargılama işlemlerine erişim hakkını veren yönetsel bir öğretilerdir. Açık devlet tartışmalarının kökenleri Avrupa Aydınlanma zamanına kadar uzanmaktadır. Amerikan ve Fransız Devrimi'nde "Basın Özgürlüğü" adıyla ilan

edilmiştir. Genel olarak, Açık devlet, hükümetin tüm bölümlerini iyileştirmek için bir yol sağlamaktadır. Dolayısıyla vatandaşlarla ilgili bölümle ilgili katılımları artırılmıştır. Vatandaş katılımı, halkın duyarlılığını artırmak ve seçmenleri siyasete yeniden bağlamaktır (Traunmüller, 2014: 202). OECD, açık devleti, hükümet süreçlerinin, işlemlerinin, belgelerinin ve verilerin halkın incelemesine ve katılımına açılması olarak tanımlamaktadır (Open Data Soft, 23.09.2020). Açık devlet verilerinin başlangıç aşaması olarak e-devlet gösterilebilir fakat ortak özellikleri olduğu kadar aynı zamanda da çok farklı uygulamalardır.

Çoğu açık devlet veri girişiminin arkasındaki amaç, verileri yeniden kullanıma hazır hale getirmek için yayınlamaktır. Bu nedenle en yaygın olarak bulunan özellik, verilerin kullanılabilirliğidir. Bu temel özellik daha sonra çok dillilik, farklı veri formatları, veri erişilebilirliği, veri içeriği ve görselleştirme araçları gibi özellikler ve işlevlerle birlikte diğer teknik yönlerle tamamlanmaktadır (Attard vd., 2015: 416).

Açık yönetim ve açık veriler, sosyal, politik ve ekonomik değerlerin iyileştirilmesi dâhil olmak üzere çeşitli potansiyel faydalarla ilişkilendirilmiştir. Örneğin, 2009'da Başkan Obama, "açıklığın demokrasilerini güçlendireceğini ve hükümette etkinliği teşvik edeceğini" iddia etmiştir. Hükümeti ve açık veriyi açmaya kararlı olan ülkeler, açıklığın şeffaflığı artıracağına, yolsuzlukla savaacağına ve sivil katılımı canlandıracağına inanmaktadır. Hillary Clinton, 2012'de Brezilya'da açılan Açık Hükümet Ortaklığı'nda (OGP) yaptığı konuşmada, açık verinin uluslar arasında açıklık düzeylerine göre yeni bir bölünme yaratacağını iddia etmektedir ve ulusları, açık ve kapalı uluslar olarak ayırmıştır (Sayogo vd., 2014: 1896). Böylelikle artık devlet sınıflandırmalarına yeni bir ayırım getirilmiş olmaktadır. Açık devletler ve kapalı devletler şeklinde olan bu ayırım ile devletlerin ne kadar şeffaf olduğu belirtilmektedir.

Bugüne kadar 64 ülke, verileri Açık Veri ilkelerine göre kullanmak, yeniden kullanmak ve yeniden dağıtmak için ücretsiz yapma taahhütlerini göstermek için Açık Devlet Ortaklığı'na katılmıştır. ADO girişimi, hükümetlerden şeffaflığı, hesap verebilirliği teşvik etme, vatandaşları yetkilendirme ve yönetişimi güçlendirmek için teknolojilerden yararlanma taahhütlerini garanti etmeyi amaçlamaktadır. ADO'ya katılmaya uygun olmak için, ülkeler (ve ilgili hükümetleri) uygunluk kriterlerini

karşılmalı ve dört temel alanda hükümet ilkelerini açma taahhütlerini göstermelidir: (Attard vd., 2015: 404).

- (1) Mali şeffaflık;
- (2) Bilgiye erişim;
- (3) Gelir ve varlık açıklamaları ve
- (4) Vatandaş katılımı.

Açık Devlet Ortaklığı'na göre bu dört temel kriter ile birlikte devletler tam olarak açılmaktan bahsedebilmiş olmaktadır. Bu kriterlerin birinin eksikliği dahi açıklığı tam olarak sağlayamamaktadır.

Açık Devlet Verileri (OGD), hükümet verilerini herkese sunarak şeffaflık, hesap verebilirlik ve değer yaratmayı teşvik eden bir felsefe ve giderek artan bir politika kümesidir. Kamu kuruluşları büyük miktarda veri ve bilgi üretmektedirler. Kamu kuruluşları, veri kümelerini kullanıma sunarak vatandaşlara karşı daha şeffaf ve hesap verebilir hale gelmektedir (Open Government Data, 14.12.2020).

Tablo 2'ye göre ADV'nin 4 ana perspektifi bulunmaktadır. Bunlar, bürokratik, teknolojik, siyasi ve ekonomik perspektiflerdir. Her bir perspektifin farklı faydası ve aktörleri bulunmaktadır. Açık verilerin bürokratik yönü kamu hizmetlerinde iyileştirmeleri, teknolojik yönü, gelişmiş veri altyapısını, siyasi yönü daha fazla yönetişimi, ekonomik yönü ise ekonomik değeri göstermektedir.

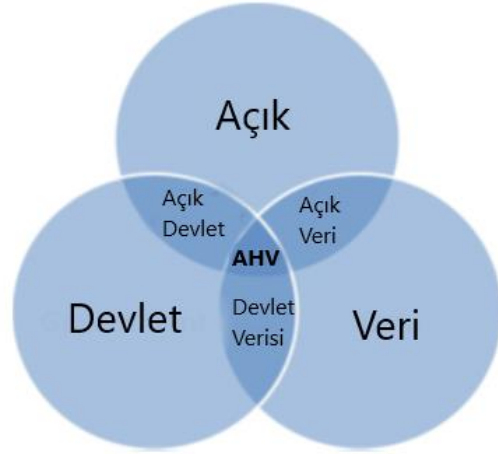
Tablo 2. Açık Devlet Verileri (ADV) Hakkında Türetilmiş Bakış Açıları

ADV perspektifi	ADV'nin doğası	ADV'nin sürücüleri ve faydaları	Ana ADV aktörleri
Bürokratik Perspektif	Hükümet içindeki veri düzenlemeleri, stratejileri ve süreçleri politikası	Veri yönetiminin daha fazla etkinliği ve etkinliği yoluyla kamu hizmetlerinde iyileştirmeler	Kamu görevlileri; ICT personeli [operasyonel rol]
Teknolojik Perspektif	Devlet veri sistemlerinde teknolojik bir yenilik	Gelişmiş devlet veri altyapısı	ICT personeli [tasarım ve operasyonel roller]
Siyasi Perspektif	Kamu sektörü verilerine ücretsiz erişim hakkı	Daha fazla şeffaflık, hesap verebilirlik, katılım ve yetkilendirme yoluyla daha iyi yönetim	Vatandaşlar [kullanıcı / yararlanıcı rolü]
Ekonomik Perspektif	Veriye dayalı ekonomik değer üretme mekanizması	Yeni ürünler, hizmetler, gelirler, karlar ve işler yoluyla ekonomik değer	Özel sektör firmaları, girişimciler [kullanıcı / yararlanıcı rolü]

Kaynak: Zapata ve Heeks, 2015: 443

Bu perspektifler içinde vatandaş için önemli olan ve vatandaşın temel aktör olarak yer aldığı siyasi perspektiftir. Burada önemli olan vatandaşın bilgiye erişim hakkıdır.

Kamu kuruluşları tarafından tutulan bilgilere halk tarafından erişilmesinin iki ana yolu bulunmaktadır. Birincisi, kamuya açık dosyaların bilgi istediğinde verilmesidir (reaktif açıklama). İkincisi, bilginin talepte bulunulmaksızın kamu kuruluşunun inisiyatifinde kamuya duyurulduğu durumdur. Bu proaktif açıklama olarak bilinmektedir ve yayınlardan ve resmi gazetelerden kamuya açık olanlara kadar çok sayıda araç kullanılarak elde edilebilen proaktif şeffaflıktır (Darbishire, 2010: 3). Yani açık veri aslında proaktif şeffaflıktır.

Şekil 2: Açık Devlet Verilerinin Temelleri

Kaynak: Zapata ve Heeks, 2015: 442.

Açık devlet denilen yönetim biçimi aslında temel olarak Şekil 2’de görüldüğü gibidir. Açık devlet verileri, açıklığın, devletin ve verilerin kesişim kümesidir.

ADV'nin iki ana elemanı aşağıdaki gibi tanımlanmaktadır (Ubaldi, 2013: 6):

(1) Devlet verileri: Kamu kuruluşları tarafından üretilen veya görevlendirilen herhangi bir veri ve bilgidir.

(2) Açık veriler: Herkes tarafından serbestçe kullanılabilen, yeniden kullanılabilen ve dağıtılabilen verilerdir.

Veri olmadan bilgi oluşturamayız ve bilgi olmadan yeni bilgi yoktur.

Açık devlet, devlet bilgilerinin mevcut herhangi bir biçimde ve mevcut herhangi bir şekilde ifşa edilmesine, erişilebilirliğine ve yeniden kullanımına güvenmektedir. Açık devletin özü verilerin kendisidir (Yannoukakou ve Araka, 2014: 336). Yalnızca açık devlet uygulamaları arasında belirli farklar bulunmaktadır.

Açık devlet uygulamaları arasındaki fark, bir portal veya katalogun belirli bir idari bölge, örneğin bir şehir veya bir ülke ile ilgili verileri yayımlayabileceği kapsamıdır. Çok sayıda ülke, açık devlet veri setlerine erişim sağlamak için yerel veya ulusal hükümet veri portalları oluşturmuştur. Bugüne kadar başlıca dört ana site (ABD- data.gov), (Birleşik Krallık-data.gov.uk), (Fransa-data.gouv.fr) ve (Singapur-data.gov.sg) bulunmaktaydı. Bu tür portallar tek durak noktası olarak hareket etmektedir ve tüketicilerin hükümet

verilerine erişimini kolaylaştırarak çeşitli kişiler, kuruluşlar veya web sitelerinden veri toplama zahmetinden kurtarmaktadır (Attard vd., 2015: 404). Günümüzde artık ulusal portalların yanında yerel portallar ve özel şirketlerin açtıkları portallar da bulunmaktadır.

Aralık 2007'de 30 düşünür ve internet aktivistinin, San Francisco'nun kuzeyindeki Sebastopol'da yapılan toplantıda amaçları, halka açık veri kavramını tanımlamak ve ABD başkan adayları tarafından benimsenmesini sağlamaktı. Aynı zamanda, Washington DC Şehri Baş Teknoloji Sorumlusu Suzanne Peck, 2006 yılının Haziran ayında İnternetteki ilk açık veri portallarından biri olan DCStat'ı açmıştır. İlk veri, Columbia Bölgesi'ne yapılan aramalardan oluşan bir veri kümesiydi. Veri kataloğu daha çeşitli veri kümelerini içerecek şekilde genişletilmiştir ve iStrategy Labs ile birlikte, özel kişileri ve şirketleri yararlı uygulamalar (uygulamalar) üretmek için verileri kullanmaya teşvik eden bir yarışma olan Apps for Democracy başlatılmıştır (Schrier, 2014: 14). Bu kuruluşların kendi aralarında işbirliğine gitmesi her yönden fayda sağlamaktadır.

Kamu kuruluşlarının birbirinden öğrenmesi için bazı fırsatlar bulunmaktadır. Birincisi, tesisleri paylaşarak işbirliği geliştirilebilirler. Bu ayrıca açık veri politikalarını geliştirmek ve iyileştirmek için daha az kaynak, daha az çaba ve daha düşük maliyet gerektirmektedir. İkinci olarak, veri yayıncı kuruluşlar, açık veri politikalarını, etkilerinin ne olması gerektiği açısından geliştirerek ve açık verilerin değişen üretimine, dağıtımına ve kullanımına uyum sağlayarak öğrenebilmektedirler. Üçüncüsü, açık verinin olumlu etkilerini elde etmek için çok önemli bir faktör olduğundan, açık veri kullanımını teşvik etmek açık veri politikalarının bir parçası olmalıdır. Dördüncü olarak, veri sağlayan kuruluşlar, kültür ve bağlamla ilgili değişkenlerin açık veri politikalarının gelişimini ve etkilerini etkileyebileceğini hesaba katmalıdır. Açık veri politikalarını uygulamak ve ekonomik büyüme, yenilikçilik ve şeffaflık gibi hedeflere ulaşmak için, verilerin kamuoyuna açıklanmasının fiili standart olarak kabul edildiği bir kültür geliştirilmelidir. İdeal olarak, açık veri politikalarının tüm çalışma süreçlerinin ve verilerin standart bir parçası olduğu bir açıklık kültürü mevcut olmalıdır (Zuiderwijk ve Janssen, 2014: 28).

Ayrıca açık veri girişimlerinin uygulanması, devletler arasında benzer görünse de, hükümetlerin açık veri girişimlerine başlamak için farklı motivasyonları olabilmektedir. İlk motivasyon, açık veri girişimlerinin, bir gizlilik perdesinin arkasında korunmak yerine hükümetlerin daha açık ve şeffaf hale gelmeleri için bir araç olarak hizmet ettiği

demokrasi ve bilgi özgürlüğü karakterine dayanmaktadır. İkinci motivasyon ekonomik bir sebeptir. Bu sayede hükümetin elinde tuttuğu verilerin paylaşılması bilgi pazarının büyümesini teşvik etmektedir. Hükümetlerin, bazıları işletmeler ve bireyler için ekonomik değeri olabilen, ancak hükümet tarafından nadiren yararlanılan çok miktarda düşük veya hassas olmayan veriye sahip oldukları bilinmektedir. Örnekler arasında meteorolojik veriler, makroekonomik istatistikler, coğrafi veriler ve karayolu trafik bilgileri yer almaktadır. Bu verileri halka açık hale getirerek, bireylere ve işletmelere verileri ticari kazanç veya kamu yararı için katma değerli ürünler ve hizmetler yaratmak için kullanma fırsatları sunmaktadır. Bu tür faaliyetler, e-devlet hizmet sunumunda iyileşmeye, iş ve çalışma fırsatlarının yaratılmasına yol açabilmektedir ve nihayetinde ekonomik büyümeye katkıda bulunabilmektedir (Chan, 2013: 1890-1891).

Şekil 3: Açık Devletin Kavramsal Modeli

Kaynak: Veljković vd., 2014: 280

Açık devlete kavramsal olarak baktığımızda unsurlarının açık veri, işbirliği, veri şeffaflığı, devlet şeffaflığı ve katılım olduğu görülmektedir. Şekil 3' te bu unsurlar gösterilmiştir.

Üç ilke olan şeffaflık, katılım ve işbirliği, açık bir hükümetin temel taşlarını oluşturmaktadır. Şeffaflık, halka, hükümetin ne yaptığı hakkında bilgi sağlayarak hesap verebilirliği teşvik etmektedir. Katılım, kamu üyelerinin fikir ve uzmanlıklarına katkıda bulunmalarını sağlamaktadır. İşbirliği, hükümet içinde, hükümet düzeyleri arasında ve

hükümet ile özel kurumlar arasında ortaklık ve işbirliğini teşvik ederek hükümetin etkinliğini arttırmaktadır (Deloitte, 2013: 16).

Açık devlet, birçok farklı fikir ve kavram için kapsayıcı bir terimdir. Açık devletin dar tanımı, devletin ekonomi veya vatandaş gibi üçüncü aktörlere karşı şeffaflığı, katılımı ve işbirliğinden oluşmaktadır. Çoğu zaman, Açık devlet, E-Devlet ve Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin kullanımı ile eşit görülmektedir. Bu nedenle, Açık Hükümetin etkin bir şekilde gerçekleştirilmesi ve uygulanmasının temeli hakkındaki tartışma Açık Veri ile ilgili tartışmada görülmektedir (Geiger ve Lucke, 2012: 265). Açık Hükümetin (şeffaflık, katılım ve işbirliği) dar anlayışına ek olarak, Açık Hükümetin daha geniş bir tanımı ve yönetime etkisi de vardır: “Açık yönetim ailesi” açık veri, şeffaflık, katılım ve işbirliğinden daha fazlasını içermektedir (Geiger ve Lucke, 2012: 265). Açık Devlet geniş bir kapsama sahiptir ve çeşitli eğilimleri kapsamaktadır (Traunmüller, 2014: 203):

(1) Açık kaynak yönetimi, özgür yazılım hareketinin uygulanmasını vurgulamaktadır. Açık Kaynak yönetişimi politik bir felsefedir.

(2) Bir diğer önemli konu Açık Yönetim Verileridir. Birçok kamu kuruluşu veri sağlamaktadır; böylece geniş bir talep artışı yaratmaktadır. İlgili veri kategorileri coğrafi veriler, mikro nüfus sayımı, düzenlemeler, trafik verileri vb.

(3) Belirtilmesi gereken önemli bir gerçek, kamu ve özel sektör platformlarına sahip olmaktır. Bunlar vatandaşların katılımı için bir yol sağlamaktadır. İlgili alanlar vatandaş katılımı, bütçe harcamaları, yasal izleme vb. olarak sıralanabilmektedir.

(4) Devletin kendisine sahip olmanın zaten içsel bir değeri bulunmaktadır. Bu nedenle, her durumda çok sayıda genel bilgi oluşturulmaktadır.

(5) Verimlilik ve etkililiğin yanı sıra açıklık, şeffaflık ve hesap verebilirliğin artırılmasıyla ek değer yaratılmaktadır. Kamu değerinin bir miktar üretimi oldukça somuttur.

Devletleri açmanın başlıca iki ana nedeni bulunmaktadır. İlk neden, açık devletin vatandaşlar üzerinde yaratacağı olumlu etkidir. Bu etki, hükümetin ne yaptığına dair daha fazla farkındalık, vergilerinin nasıl harcandığının bilinmesi ve iyileştirilmiş sivil katılımı içermektedir. İkinci neden, hükümetlerin gerçekleştirebileceği faydalardır. Bu faydalar,

hükümete karşı artan sivil güven, daha fazla verimlilik ve hizmetlerin veya sistem işlevlerinin daha iyi sunulmasıdır (Open Data Soft, 23.09.2020).

Genel olarak açık devlet, devletin hesap verebilirliğine önem verilerek, yüksek düzeyde şeffaflık, kamuoyu denetimi ve gözetimi için bir takım mekanizmalara sahip devlet olarak tanımlanmaktadır. Son dönemde ise, açık yönetim tanımı, modern, açık teknolojilerin kullanılması yoluyla devlet işlemlerine artan vatandaş katılımı ve işbirliği beklentilerini içerecek şekilde genişlemiştir (Open Source, 04.03.2020). Açık Devlet açıklığı ve şeffaflığı vurgulamaktadır ve bu nedenle iyi yönetimi teşvik etmektedir. Bu, daha yüksek kullanıcı memnuniyeti ve daha hafif idari yüke sahip daha verimli ve etkili bir hükümet ile sonuçlanacaktır. Pratikte şeffaflık, bütçeler, planlar ve olaylar hakkında ilgili bilgilerin açılması anlamına gelmektedir (Traunmüller, 2014: 203). Açık devletin yararlarından biri de kamu çalışanlarının teknolojiyi kullanmayı öğrenmelerinin zorunlu hale gelmesidir. Fakat bu aynı zamanda kamuya ayrıca maliyet de yüklemektedir.

Açık devlet verileri terimi, çok farklı iki şeyden biri anlamına gelebilmektedir ve bu yüzden anlamı belirsiz olmaktadır. Eğer "açık devlet", "veri" ismini değiştiren bir ifade ise, bilgisayar tarafından iletilip iletilmesin politik olarak önemli açıklamalar hakkında konuşmuş olmaktadır. Öte yandan, "açık" ve "devlet" kelimeleri "verileri" değiştiren ayrı sıfatlarsa, hem kolay erişilebilen hem de devletle ilgili olan ama politik olarak önemli olabilecek veya olmayabilecek verilerden bahsediyoruz demektir (Yu, 2012: 111). Burada açıklığın neyi tanımladığı önemli olmaktadır. Devletleri niteliyorsa anlamı farklı, verileri niteliyorsa farklıdır.

7-8 Aralık 2007 tarihinde, 30 açık hükümet savunucusu bir dizi açık devletverisi ilkesi geliştirmek için bir araya gelmiştir. Sebastopol, Kaliforniya'da yapılan toplantı, açık devlet verilerinin demokrasi için neden önemli olduğuna dair daha sağlam bir anlayış geliştirmek için yapılmıştır. Grup, açık devlet verileri için 8 adet temel ilke sunmaktadır (Publicresourceorg, 2020):

(1) Bütün

Tüm kamu verileri herkes tarafından kullanılabilir. Genel veriler, geçerli, gizlilik, güvenlik veya ayrıcalık sınırlamalarına tabi olmayan verilerdir.

(2) Öncelikli

Veriler, toplu veya değiştirilmiş formlarda değil, kaynaktan toplanan şekildedir ve m¼mk¼n olan en y¼ksek ayrıntı d¼zeyine sahiptir.

(3) G¼ncel

Verilerin değerini korumak için veriler gerektiği kadar çabuk hazırlanmaktadır.

(4) Erişilebilir

Veriler, en geniş kullanıcı yelpazesi tarafından kullanılabilir.

(5) İşlenebilir

Veriler, otomatik işlemeye izin verecek şekilde makul bir şekilde yapılandırılmıştır.

(6) Ayrımcı olmayan

Veri, herhangi bir kayıt gerekmeksizin herkes tarafından kullanılabilir.

(7) M¼lkiyetsiz

Veriler, ¼zerinde hiçbir işletmenin ¼zel denetimi olmayan bir biçimde mevcuttur.

(8) Lisansız

Veriler herhangi bir telif hakkı, patent, ticari marka veya ticari sır d¼zenlemesine tabi değildir. Makul gizlilik, g¼venlik ve ayrıcalık kısıtlamalarına izin verilebilir.

Sayogo tarafından bu ilkeler 10'a çıkartılmıştır ve tablolaştırılmıştır. Tablo 3'te açık verinin 10 ilkesi ve bu ilkelerin en anlama geldikleri belirtilmiştir.

Tablo 3: Açık Verinin On İlkesi

B¼t¼nl¼k	<ul style="list-style-type: none">• Veri k¼meleri olabildiğince eksiksiz olmalı ve meta verileri içermelidir.• Veri k¼meleri, gizlilik, ayrıcalık g¼venlięi ile ilgili federal yasalardan ¼d¼n vermemelidir.
¼ncelik	<ul style="list-style-type: none">• Veri k¼meleri birincil kaynak olmalı ve orijinal bilgileri içermelidir.• Toplama s¼recinin ayrıntılarını içermektedir.
G¼ncellik	<ul style="list-style-type: none">• Zamanında sunulmaktadır ve m¼mk¼n olan en kısa s¼rede piyasaya s¼r¼lmektedir• Yayın ¼ncelięi, verilerin zaman hassasiyetine bağlı olmaktadır.
Fiziksel ve Elektronik Erişim Kolaylığı	<ul style="list-style-type: none">• Veri k¼meleri erişilebilir olmalı ve herhangi bir yolla elde edilmesi kolay olmalıdır.• Veri k¼melerinin "bulunabilirliğine" dikkat edinmelidir.
Makine Okunabilirliği	<ul style="list-style-type: none">• Bilgi, yaygın olarak kullanılan dosya formatlarında saklanmalı ve makinede işlemeyi m¼mk¼n kılmaktadır.• Biçime ve nasıl kullanılacağına ilişkin belgeler sağlanmaktadır.

Ayrımcılık yapmama	<ul style="list-style-type: none">• Herhangi bir kişi verilere herhangi bir zamanda ve kimliğini belirtmek zorunda kalmadan veya bunu yapmak için herhangi bir gerekçe göstermeden erişebilmelidir.
Ortak Sahip Olunan Standartların Kullanımı	<ul style="list-style-type: none">• Ücretsiz olarak kullanılabilen alternatif formatlar kullanılmaktadır.• Erişmek ve kullanmak için yazılım lisansına gerek bulunmamaktadır.
Lisanslama	<ul style="list-style-type: none">• Kamuya açık bilgileri hükümetin bir işi olarak etiketlemek.• Konu değil: telif hakkı, patent, ticari marka veya ticari sır yönetmeliği.
Kalıcılık	<ul style="list-style-type: none">• Çevrimiçi yapışkanlık - bilgi kalıcı olarak çevrimiçi olarak mevcuttur.
Kullanım Maliyetleri	<ul style="list-style-type: none">• Verilere erişimin maliyeti bulunmamaktadır veya maliyet mümkün olduğunca minimum olmaktadır.

Kaynak: Sayogo vd., 2014: 1898

Bunlara ek olarak 14 Temmuz 2011'de ABD Federal Baş Bilgi Sorumlusu Vivek Kundra, Gözetim Meclisi ve Hükümet Reformu Alt Komitesi önünde ifadesinde federal şeffaflığı artırmak için on ilke belirlemiştir (Ubaldi, 2013: 5);

(1) Uçtan uca dijital süreçlerin oluşturulması: Verimliliği artırmak, veri bütünlüğünü korumak ve veri dağıtımını hızlandırmak için sistemler arasında veri aktarımı otomatikleştirilmelidir.

(2) Bir kez oluşturulup, sık kullanılması: Maliyetleri azaltmak, sistemleri ve işlemleri kolaylaştırmak için platformları yeniden kullanmak ve paylaşmak için hataları azaltmaktadır ve işbirliğini teşvik etmektedir.

(3) Veri kaynaklarından yararlanılması: Veri kalitesini artırmak, işlemleri kısaltmak ve veri bütünlüğünü korumak için veriler doğrudan yetkili kaynaklardan çekilmelidir.

(4) Makine tarafından okunabilir verilerin serbest bırakılması: Kamuoyunun devlet bilgilerini kolayca analiz etmesini, görselleştirmesini ve kullanmasını sağlamak için verilerin makine tarafından okunabilir yapılması gerekmektedir.

(5) Ortak veri standartlarının kullanılması: Veri akışını kolaylaştırmak ve sistem karmaşıklığını azaltmak için tek tip, benzersiz tanımlayıcılar ve veri standartları geliştirilmelidir.

(6) Verilerin önden doğrulanması: Hatalı verilerin sisteme girmesini engellemek için toplama sırasında ve giriş noktasında hataların düzeltilmesi gerekmektedir.

(7) Verilerin gerçek zamanlı olarak serbest bırakılması ve gelecekteki kullanım için saklanması: Gelecekteki erişilebilirliği korurken, alaka düzeyini ve faydasını artırmak için verilerin mümkün olduğunca çabuk yayınlanması gerekmektedir.

(8) Yükün azaltılması: Verilerin bir kez toplanması, tekrar tekrar kullanılması, maliyetleri ve yükü azaltmak, üretkenliği ve bütünlüğü artırmak için mevcut veri setlerinden yararlanılması gerekmektedir.

(9) Gizliliğin ve güvenliğin korunması: Halkın güvenini, katılımını artırmak, gizliliği ve ulusal güvenliği korumak için bilgi yayınının güvenceye alınması gerekmektedir. Açık Hükümet, savunmasız hükümet anlamına gelmemektedir.

(10) Eşit erişim sağlanması ve kullanıcı geri bildirimlerinin eklenmesi: İşbirliğini geliştirmek için tüm paydaşlara ortak bir veri görünümü sağlanması gerekmektedir. Gelecekteki planlama ve süreçleri sürekli olarak yönlendirmek ve iyileştirmek için yüksek değerli, anlamlı veri kümelerini tanımlamaya, öncelikleri belirlemeye yardımcı olmak için kullanıcı geri bildirimleri dâhil edilmelidir.

Şekil 4: Seçilmiş Kamu Sektörü Bilgi İçeriği Kategorileri

Kaynak: Deloitte, 2013: 16

Şekil 4'te belirtilen temalar açık veri portallarında en çok yayınlanan temalardır. Bu temaların içinde hangi verilerin yayınlanacağı ülkeden ülkeye değişmektedir. Bunu

belirleyen etkenler, ülkelerin yönetim yapıları, merkezi yönetim ile yerel yönetim ilişkileri ve hükümetlerin açıklık konusuna bakışlarıdır.

Aşağıdaki konular ise, "Açık Devlet" yayınında ele alınan özel temalara örnektir (Krabina vd, 2012: 43);

- Şeffaflığın daha fazla desteklenmesi
- Politikacılar / üst düzey yöneticiler tarafından kazanılan gelir
- Açık Bütçe
- Parti finansmanı
- Kalkınma yardımı / iklim koruması
- Balıkçılık
- Finansman / kara para aklama
- Ormancılık
- E-ticaret
- Çevre koruma
- Madencilik
- Tedarik
- Bilgi özgürlüğü
- Kamu güvenliği
- Eğitim / sağlık / bilgi

Daha önce bahsediliği gibi bu verilerin sadece mevcut bulunması bir anlam ifade etmemektedir. Ulaşılabilir oldukları takdirde değer yaratmaktadırlar.

ADV'den değer yaratmak, içerik ve format açısından kullanıcıların ihtiyaç duyduğu veri ve verilerin nasıl oluşturulduğu, korunduğu, paylaşıldığı ve kullanıldığının iyi anlaşılmasını gerektirmektedir. Açık hale getirilirse çok değerli olduğu kanıtlanmış farklı veri setleri şunları içermektedir (Ubaldi, 2013: 23):

(1) Halka açık veriler (örn. ticaret verileri, mali veriler, sağlık verileri, eğitim verileri, ulaşım verileri, hava durumu verileri, nüfus sayımı verileri, harita verileri / coğrafi veriler, suç verileri);

(2) Mikro-istatistikler: devletin kendisi işlemesi için gereken veriler;

(3) Hükümet programlarına ve harcamalarına ilişkin performans verileri (örneğin, bir doktor veya devlet hastanelerinde ölümle ilgili veriler);

(4) Kamu hizmetleri kullanıcılarının kişisel verileri ve

(5) Kamusal kültürel bilgilerdir.

Bu veriler açarken de izlenmesi önerilen üç temel kural bulunmaktadır (Open Data Handbook, 2020);

(1) Basit başlamak: Küçük, basit ve hızlı başlanması gerekmektedir. Her veri kümesinin şu anda açık olması gerekmemektedir. Sadece bir veri kümesini veya hatta büyük bir veri kümesinin bir bölümünü açarak başlamak daha iyi olmaktadır.

(2) Erken ve sık sık bağlantı kurmak: Gerçek ve potansiyel kullanıcılarla ve verilerin yeniden kullanıcılarıyla, vatandaşlar, işletmeler veya geliştiriciler olmak üzere olabildiğince sık sık bağlantılı olunması gerekmektedir. Bu, hizmetin bir sonraki yinelemesinin olabildiğince alakalı olmasını sağlayacaktır.

(3) Ortak korkuları ve yanlış anlaşılımları gidermek: Bu özellikle hükümet gibi büyük kurumlarla veya bu kurumlarda çalışıyorsanız önemlidir. Verileri açarken en önemlileri belirlemek ve mümkün olduğunca erken bir aşamada ele almaktır.

Verileri açarken basit başlamak gerekmektedir. Bir anda bütün verilerin açılmasına gerek yoktur. En önemli verileri belirleyip bir an önce açmak önemlidir.

Hangi verilerin açılacağı, hükümet organlarından gelen girişimler ve sivil toplum hareketlerinin kampanyaları ile nerede, ne zaman, nasıl ve kime iletildiğine dair belli standartlar belirlenerek açılmaktadır. Proaktif açıklama konusunda en az dört grup sivil toplum aktivizmi tanımlanabilir (Darbishire, 2010: 4);

(1) Ulusal Düzeyde Yapılan Kampanyalar: Hindistan'daki kırsal arazi hakları hareketi gösterilebilir.

(2) Ulusal / Uluslararası Bilgilendirme Kampanyalarına Erişim: Hindistan ve Meksika'nın bilgi yasalarına erişimde proaktif açıklama hükümlerinin dâhil edilmesini teşvik etmeye yönelik hareketler sayılabilir.

(3) Sektörel / Bölgesel Kampanyalar: Çevresel bilgi hareketine erişim, yolsuzlukla mücadele için açıklık kampanyaları gösterilebilir.

(4) Uluslararası Girişimler: Küresel Şeffaflık Girişimi koalisyonunun öncülüğünü yapan uluslararası finans kurumlarının şeffaflığını artırma çabaları.

Darbishire (2010: 4)'a göre de devlet verilerini açmanın önemini anlamak (vatandaşların ve hükümetin kendisinin bakış açısından) hayati önem taşımaktadır. Süreci başlatmak ve başarılı olmasını sağlamak için atılabilecek adımlar şunlar olmalıdır:

(1) Tüm verilerinizi aynı anda açmanız gerekmemektedir. Aslında, ne kadar az veri seti açarsanız, proje o kadar yönetilebilir olacaktır.

(2) Belirli bir konuyu seçmek gerekmektedir. Konu ne kadar dar olursa, projenin yönetilmesi o kadar kolay olacaktır.

(3) Kullanıcıların verileri daha iyi anlamalarına yardımcı olmak için bağlam sağlamak gerekmektedir. Dâhil etmek isteyeceğiniz ilgili bilgiler bir başlık, anahtar kelimeler, bir açıklama, gerekli yasal ayrıntılar, lisans ve atıf, coğrafi kapsam, söz konusu dönem, yayın tarihi, son değişiklik ve verilerin ne sıklıkla güncellendiği hususlarını kapsamaktadır.

(4) Verilerinizi, makine tarafından okunabilecek ve standart formatlarda mevcut olacak şekilde yapılandırmak gerekmektedir. Bu standart biçimler CSV, JSON ve GeoJSON'dur. PDF'leri, özellikle de el yazısıyla yazılmış belgelerin taramalarını yüklemeyin - bilgisayarlar bu dosyaların içinde bilgi bulamamaktadır.

(5) Veriler kamusal alanda yer alsa bile, bunun için yine de bir lisansa ihtiyaç duyulmaktadır.

(6) Verileri çevrimiçi olarak yer almalıdır, böylece kullanıcıların kaydolmasını gerektirmeyen bir portal aracılığıyla kullanılabilir.

(7) Verilerin mevcut olduğundan emin olunmalıdır. Bunu yapmanın bir yolu UPA'ler (Uygulama Programlama Arayüzleri) oluşturmaktır. API'ler, kullanıcıların verilerinizi gerçek zamanlı olarak kullanan uygulamalar oluşturmasına olanak

tanımlanmaktadır ve verilerin nasıl kullanıldığını izlemenize olanak sağlama gibi ek avantajlara da sahip olmaktadır.

(8) Verilerin çevrimiçi ortamda herkes için erişilebilir olduğu gerçeği duyurulmalıdır. Sosyal medya hesapları mükemmel bir tanıtım aracıdır.

(9) Veriler olabildiğince sık güncellenmelidir. Güncel değilse, işe yaramamaktadır. Bazı açık veri platformları, çeşitli sistemlerden otomatik olarak bilgi toplayabilmekte ve ardından sonuçları gerçek zamanlı olarak yayınlayarak kurumun zamandan, emekten ve paradan tasarruf etmesini sağlayabilmektedir.

(10) Yukarıdaki adımları tamamladıktan sonra, daha fazla veri açmanın zamanı gelmiştir. Bunun tek seferlik bir süreç olmadığını unutmamalıdır; şeffaflığa ve daha iyi bir hükümete sürekli bağlılık sağlanmaktadır.

Bu nedenle "açıklık", "açık veri" veya "açık devlet" yalnızca teknolojik yönleriyle ilişkilendirilmemesi gerekmektedir. Öncelikle, hükümetin tartışmalı olabilecek konularda bilgiyi geniş çapta yayma iradesi olarak anlaşılıp öyle bir şekilde toplum kendi kararlarını verebilmektedir. Otobüslerin zaman çizelgelerine ilişkin verileri yayın bir belediye, şeffaflık veya demokrasiye çok fazla bağlılık göstermemiştir, ancak kamu alımlarının sonuçlarını veya polis faaliyetlerinin etkililiğine ilişkin istatistikleri yayınlarsa, bu bağlılığı göstermiştir (Izdebski, 2015: 6). Açık veri uygulamasının devletlerde ve yerel hükümetlerde şeffaflığa yol açabilmesi için açılacak verilerin de bu yönde seçilmesi gerekmektedir. Sadece ve devamlı olarak daha az önemli verilerin açılması açık devlet olma yolunda sadece göstermelik işler yapmak demektir.

Kamu kuruluşları tarafından tutulan bilgi, belge ve veri kümelerinin daha fazla açılması için kampanya yürüten iki ana sivil toplum hareketi vardır. Birincisi, insan hakları perspektifinden kamuya bilgiye erişim hakkını destekleyen "Bilgi Hakkı" hareketidir. İkincisi, hükümet verilerinin açılmasını teşvik etmek için ağırlıklı olarak sosyal ve ekonomik argümanlar kullanan 'Açık Hükümet Verileri' hareketidir (Ubaldi, 2013: 4). Her ikisi de hükümetin şeffaflığını arttırmayı amaçlamaktadır. Fakat her birinin kullandığı yaklaşım ve stratejilerde farklılıklar bulunmaktadır. Temel farklılıklardan biri, bilgi hakkı savunucularının, çoğunlukla belge şeklinde depolanan nitel ve nicel bilgilere erişim vurgusunu yaparken, açık hükümet verilerinin hükümet veritabanlarında tutulan verilere odaklanmasıdır. Bu nedenle, bilgi hareketi hakkı kamu kuruluşlarının bilgi taleplerine cevap verme yükümlülüğüne vurgu yaparken, açık hükümet veri hareketi

büyük hacimli bilgilerin farklı formatlarda ve yeniden kullanıma izin veren koşullar altında proaktif olarak yayımlanmasını vurgulamaktadır (Ubaldi, 2013: 5).

Hükümet tarafından hizmetlerin sağlanması veya karar alma için toplanan veriler, bir kez paylaşıldıktan sonra, başkalarının hükümet rolünü belki daha verimli bir şekilde (en azından maliyet açısından) yerine getirmesine izin vermektedir. Hizmet sunumunun özelleştirilmesi, verimlilik, kalite ve eşitlik arasında bir değiş tokuş sergilemektedir. Açık verinin yükselişinin gelecekteki etkileri henüz geniş çapta araştırılmamıştır, ancak kişinin günlük yaşamında devletin azalan rolü bağlamına yerleştirilmelidir (Sieber ve Johnson, 2015: 314).

Şekil 5: Açık Bir Hükümet Ekosistemi İçeren Alanlar ve Ortam

Kaynak: Harrison vd, 2012: 908

Şekil 5’te gösterilen Açık Devlet Ekosistemi “devlet politikaları ve uygulamaları, teknoloji, devlet, kullanıcılar, sivil toplum ve iş dünyası”ndan oluşmaktadır. Bütün bu unsurlar birbirleriyle bağlantılıdır ve bu bağlantılı unsurlar biraraya geldiklerinde açık devlet oluşmaktadır.

En az üç ekosistem kategorisi tanımlanmaktadır (Ubaldi, 2013: 14):

(1) Veri Üreticilerinin Ekosistemi: Hükümet verileri çok farklı nitelikteki aktörler tarafından üretilmektedir; kamu sektörü, akademi, medya, özel sektör. Bağlantılı veri ve

veri kalabalığı kaynak kullanımı, değer yaratmaya bağlı olarak arttıkça, veri üreticileri ve veri üreticileri ağları arasındaki etkileşimler daha karmaşık hale gelecektir.

(2) Bilgi Sistemi Ekosistemi: Ara veri tüketicileri olarak bilgi sistemleri (Medya, geliştiriciler, sivil toplum), ham verileri anlamlandırma ve bunlardan değer yaratma konusunda önemli bir rol oynamaktadır. Medya bu verilere dayanarak ilginç hikâyeler anlatabilmektedir; geliştiriciler bunları kullanarak uygulamalar geliştirebilmektedir; sivil toplum kuruluşları, nüfusun belirli kesimleri için belirli verilerin alaka düzeyini tespit edebilmektedir (örneğin, uzak bölgelerdeki hayır kurumları).

(3) Kullanıcı Ekosistemi: Topluluklar ADV girişimlerinden en iyi şekilde yararlanmak için verilerin kullanılması ve verilere dayalı olarak etkileşimde bulunması gerekmektedir. Kütüphaneler, özellikle uzak bölgelerdeki verilere erişimin kolaylaştırıcısı olarak, dolayısıyla erişimin maliyet etkinliğini ve veri madenciliği ile ilgili olarak kilit bir rol oynamaktadır. Kütüphaneler, okuyucularına ve kullanıcılarına istenen formatta ve istenilen yerde bilgi üretmekte, biriktirmekte ve yaymaktadırlar.

Açık verinin birçok kökü ve birçok dalı bulunmaktadır. Farklı gruplar, aşağıdakileri sağlama potansiyeline dayanarak Açık Hükümet Verilerini savunmak için bir araya gelmişlerdir (Davies, 2013: 9):

(1) Daha verimli ve etkili hükümet - hem kendi verilerini daha iyi kullanan hükümet aracılığıyla, hem de devlet dışındaki yenilikçiler aracılığıyla kamu hizmetleri sunmak için gelişmiş yollar belirleyerek, vatandaşların çeşitli ihtiyaçlarını dijital teknolojilerle karşılamaktır.

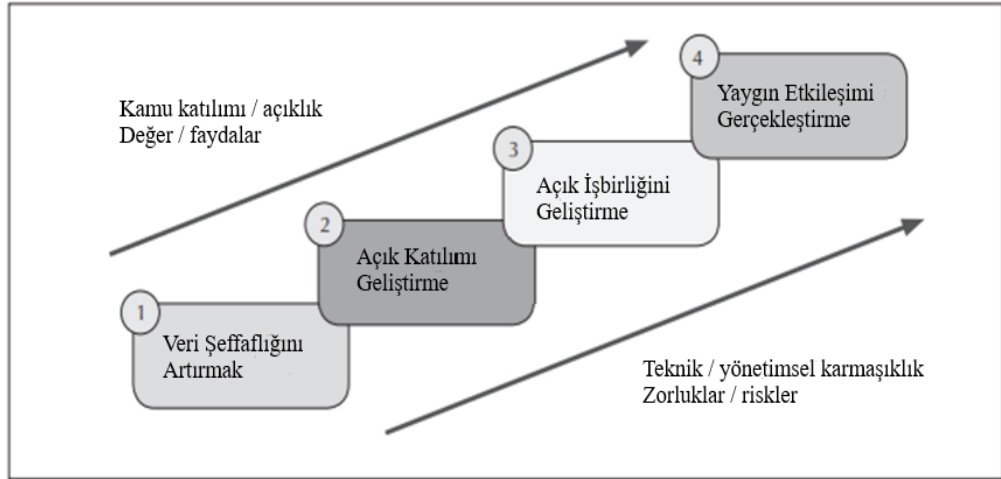
(2) Yenilik ve ekonomik büyüme - Yeni kurulan şirketler ve yerleşik işletmeler, yeni veriler ve hizmetler üretmek için açık verileri kullanabilmekte ve verimlilikleri güvence altına alarak ülke ekonomileri için net kazanç sağlayabilmektedir.

(3) Şeffaflık ve hesap verebilirlik - vatandaşların ve sivil toplumun hükümetlerinin ve özel sektörün ne yaptığını daha iyi görmesini, anlamasını ve izlemesini sağlamak, yolsuzluğa veya hesap verilemez faaliyetlere meydan okumak ve politika ve uygulamaları etkilemek için fırsatlar sunmaktır.

(4) Katılma ve güçlendirme - marjinal grupların siyasi sürece dahil olmalarını sağlamak ve bilgi asimetrisi yoluyla yaratılan güç dengesizliklerini ortadan kaldırmaktır.

Bunlara ek olarak bilgiyi ifşa etme durumuyla ilgili altı konu belirlenmiştir (Darbishire, 2010: 23):

- (1) Proaktif olarak ifşa edilen bilgilerin halka ulaşmasını sağlama;
- (2) Bilginin nerede bulunacağı;
- (3) Bilgilerin kullanıcılar için geçerli olmasını sağlayacak şekilde nasıl organize edileceği;
- (4) Eksiksiz bilgilerin açıklanmasına ek olarak, temel bilgilerin kolayca anlaşılabilir şekilde sunulmasının nasıl sağlanacağı;
- (5) Proaktif olarak ifşa edilen bilgilerin ücretsiz olup olmadığı ve
- (6) Zamanında açıklamanın nasıl sağlanacağıdır.

Şekil 6: Açık Devlet Uygulama Modeli

Kaynak: Lee ve Kwak, 2011: 10.

Lee ve Kwak (2011: 11) tarafından açık devlet uygulama modeli geliştirilmiştir. Şekil 6'da gösterildiği gibi, birbirini takip eden her uygulama aşamasıyla, kamu katılımı ve hükümet çalışmalarının açıklığı artmaktadır. Böylece hem hükümet hem de kamu için daha büyük değer ve faydalar üretmektedir. Bu modelin aşamaları:

- Birinci Aşama: Veri Şeffaflığını Artırma
- İkinci Aşama: Açık Katılımın Geliştirilmesi

- Üçüncü Aşama: Açık İşbirliğini Geliştirmek
- Dördüncü Aşama: Her Yerde Etkileşim Gerçekleştirmek

Bu 4 aşama tamamlandığında açık devlet modeli oluşmuş olmaktadır.

Krabina ve Lutz (2016: 4) bu modeli geliştirmişlerdir:

- Aşama 0 - Başlangıç Durumu
- Aşama 1 - Veri Şeffaflığı
- Aşama 2 - Açık Katılım
- Aşama 3 - Açık İşbirliği
- Aşama 4 - Her yerde katılım

World Wide Web'nin kurucusu Tim Berners Lee, Beş Yıldızlı Sistem olarak bilinen Açık Hükümet Verileri için bir model geliştirmiştir (Krabina vd, 2012: 22);

1 yıldız: Web'deki veriler, açık lisans (biçim ne olursa olsun),

2 yıldız: Yapısal formattaki veriler (örneğin Excel),

3 yıldız: Veriler yapılandırılmış, açık biçimde (örneğin Excel yerine CSV),

3,5 yıldız: Tutarlı biçimler, belgelenmiş meta veriler, makine tarafından okunabilen dizinler,

4 yıldız: Veri kümelerini bağlamak için benzersiz URL'lerin kullanımı,

5 yıldız: Diğer verilerle bağlantılı kendi verileridir.

Gelecekte önemli değişikliklere yol açacak açık bir devlet araştırma gündeminin temel boyutları şunlardır (Harrison vd, 2012: 922):

(1) Kullanıcılar: Hükümetin ve her türden kullanıcının (vatandaşlar, işletmeler, sivil toplum) kullanıcıları arasında, bir yandan bilgi ve verilere ilişkin beklentilerini ve gereksinimlerini ve kullanıcıların bilgi ve veriyi tüketme ve oluşturma yeteneklerini değerlendirmek için yeni katılımlar geliştirmek,

(2) Veri: Kısa vadede veri oluşturmak, yönetmek ve paylaşmak için sosyal ve maddi altyapıların yanı sıra, gelecek için yenilikçi mimarilerin, altyapıların ve standartların müzakere edileceği yönetim yapılarını geliştirmek,

(3) Değerli sonuçlar: Açık hükümetin sonuçlarını kimin yararları ve değerini nasıl üretildiği açısından teorileştirmek; sonuçları kısa vadede ve ekosistem sürdürülebilirliği için bir temel olarak ölçmek ve belgelemektir.

Burada önemli olan veriden değer elde edebilme potansiyelinin olmasıdır.

Şekil 7: Açık Devlet Veri Değeri Oluşturma Çerçevesi

Kaynak: Jetzek vd., 2014: 106

Şekil 7’de açık devlet veri değerinin şeffaflık, verimlilik, katılım ve yenilik ile sağlandığı görülmektedir. Bu değerinin oluşmasında dış paydaşlar ve sosyal değer üretme önemli rol oynamaktadır.

2.4. Açık Veri Uygulamasının Yararları ve Güçlükleri

Açık veri uygulamasının toplum, kurumlar ve şirketler açısından bir takım yararları bulunmaktadır. Bunların yanında uygulamada bir takım güçlüklerle de karşılaşmaktadır.

2.4.1. Açık Veri Uygulamasının Yararları

En önemsiz görülen verilerin açılmasının bile birçok yararı bulunabilmektedir. Coğrafi verilerden kamu verilerine kadar her türlü verinin açılmasının belirli bir değeri vardır.

Açık veriler, insanların kültürel ve çevresel faydalar için girişimler hedeflemesine, çiftçilere değerli habitatları yok etmeye gerek kalmadan verimlerini iyileştirmelerine ve büyüyen bir nüfusu desteklemelerine yardımcı olmaktadır. Açık coğrafi veriler ve yardım istatistikleri, insani yardım grupları tarafından afet bölgelerinde hedefli malzeme sağlamak için kullanılmaktadır. Açık veriler, insanları önemli kültürel meselelerle ilişkilendirmekte ve çevreleri hakkında daha bilinçli bir tartışmanın şekillenmesine yardımcı olmaktadır (Europe and Data Portal, 21.04.2020). Hükümet verilerinin açılması, vatandaşların hükümetlerinin faaliyetleri hakkında bilgi edinmelerini, hükümetlerini eylemlerinden ve harcamalarından sorumlu tutmasını ve siyasi sürece katılmasını sağlamaktadır (Janssen, 2011: 446). Darbshire'a göre proaktif şeffaflığın şu yararları vardır (Darbshire, 2010: 3);

(1) Kamu üyelerinin kendilerini etkileyen yasalar ve kararlar hakkında bilgilendirilmesi ve hukukun üstünlüğüne katkıda bulunulması sağlanmaktadır.

(2) Kamu fonlarının daha hesap verebilir bir şekilde harcanmasını kolaylaştırmaktadır ve hükümette bütünlüğü teşvik etmektedir.

(3) Verilerin ve politika belgelerinin açıklanması, kamunun politika ve karar alma süreçlerine katılmak için gereken bilgilere sahip olmasını sağlamaktadır.

(4) Daha iyi bilgi yönetimini teşvik etmekte, kamunun bilgi akışlarını iyileştirmekte ve böylece verimliliğin artmasına katkıda bulunmaktadır.

(5) Bilginin otomatik olarak erişilebilir olması bilgiye zamanında erişim sağlamaktadır ve talepte bulunmaya gerek kalmadan toplumun tüm üyeleri için erişim eşitliğinin sağlanmasına yardımcı olmaktadır.

(6) Şeffaflık ile birlikte kamu görevlilerinin, yayınlanan bilginin varlığını daha sonra reddetmesi veya manipüle etmesi zorlaşmaktadır.

(7) Otorite ile yönetilen ülkelerde proaktif açıklamanın bir diğer önemli yararı, güçlü çıkarları ortaya çıkarabilecek bilgi talep etmenin genellikle tehlikeli bir faaliyet olduğu toplumun zayıf kesimlerinden başvuranlara bir miktar koruma sağlamaktır.

Açık veri uygulamasının en önemli katkıları, hukukun üstünlüğüne katkıda bulunması, hükümette bütünlüğün oluşturulması, kamunun karar alma süreçlerine katılımının elde edilmesi, verimliliğin artması, toplumun tamamının erişiminin temin edilmesi, zayıf kesimlere koruma sağlanmasıdır.

Birçok kamu kuruluşu, görevlerini yerine getirmek için çok çeşitli veri türleri üretmekte ve toplamaktadır. Hükümetler tarafından toplanan verilerin fazla miktarda ve merkezi olması, bu verileri halkın şeffaflığının artması için bir kaynak olarak özellikle önemli kılmaktadır. Açık hükümet verileri, kamuoyunun, hükümetin ne yaptığını ve ne kadar iyi performans gösterdiğini daha iyi anlamasına yardımcı olmak için ve onu yanlış veya sonuca bağlanmayan olaylardan sorumlu tutmak için kullanılmaktadır (Ubaldi, 2013: 4). Açık veriler devletlerin daha şeffaf olmasına yardımcı olmaktadır. Kamu parasının iyi harcandığına ve politikaların uygulandığına dair kanıt sağlayabilmektedirler. Açık veriler, işletmelerin müşterilerle bağlantı kurması için yeni fırsatlar sunmaktadır. Web, altyapımızın temel bir parçası haline gelmiştir ve açık veri devleti de buna dayanmaktadır (Europe and Data Portal, 21.04.2020).

Her şeyden önce, açık veriler, hükümetin şeffaflığını ve hesap verebilirliğini teşvik ederek demokratik süreçleri teşvik etmektedir. Dahası, açık veriler, bağımsız geliştiricilere herhangi bir resmi izin olmaksızın web portalından mevcut veri kümelerini kullanarak uygulamalar oluşturmaları için gerçek bir fırsat sağlayarak proaktif sivil katılım için uygun bir ortam oluşturmaktadır (Kassen, 2013: 512). Kamu sektörü bilgilerinin açık ve sınırsız bir şekilde yayınlanması, vatandaşların günlük yaşamları, çevreleri ve gelecekleri hakkında daha bilinçli kararlar verebilmesini etkilemekte ve

böylece halk sağlığı ve güvenliği ve genel sosyal refah artmaktadır (Uhlir, 2004: 7). Veriler, kamu hizmetlerini ve işlerini uyarlamamıza ve iyileştirmemize ve tüm yaşam tarzımızı geliştirmemize, ekonomik büyüme, geniş kapsamlı sosyal faydalar ve hükümetin çalışma biçiminde iyileştirmeler getirmemize olanak tanımaktadır. Yeni veri dünyası hükümet için iyidir, iş dünyası için iyidir ve her şeyden önce vatandaşlar için iyidir (Hand, 2013: 1). Kamu ya da özel söz konusu hizmet sağlayıcının durumuna bakılmaksızın, vatandaşlar sağlıklarına yönelik risklerden kaçınmalarını sağlamak, başka bir sağlayıcı seçmek ya da baskı uygulamak için çeşitli nedenlerle bu bilgilere erişme hakkına sahip olmaktır. Aynı mantık çevre kirliliği, kamu fonlarının kötüye kullanımını ve benzeri konular için de geçerlidir (Uhlir, 2004: 8).

Böylelikle açık veri ile kişilerin hem günlük yaşamları olumlu yönde etkilenmekte hem de bu verilerin siyasal anlamda topluma faydası olmaktadır.

Literatürde, kamu sektörü bilgilerinin daha geniş değer etkilerine sahip olabileceğinin çeşitli yolları tartışılmaktadır (Deloitte, 2013: 18):

- (1) Demokratik katılımın artırılması
- (2) Daha fazla hesap verebilirliğin teşvik edilmesi
- (3) Daha fazla sosyal uyum
- (4) Çevresel faydalar üretmek
- (5) Farklı politika alanları arasındaki önceden bilinmeyen bağlantıları belirlemek.

Bunlara ek olarak, kamu sektörü bilgilerinin kullanılması ve yeniden kullanılması, tüketiciler ve üreticiler için değer yaratabilecek bir dizi fayda sağlayabilmektedir. Bazı fayda türleri şunları içermektedir (Deloitte, 2013: 110):

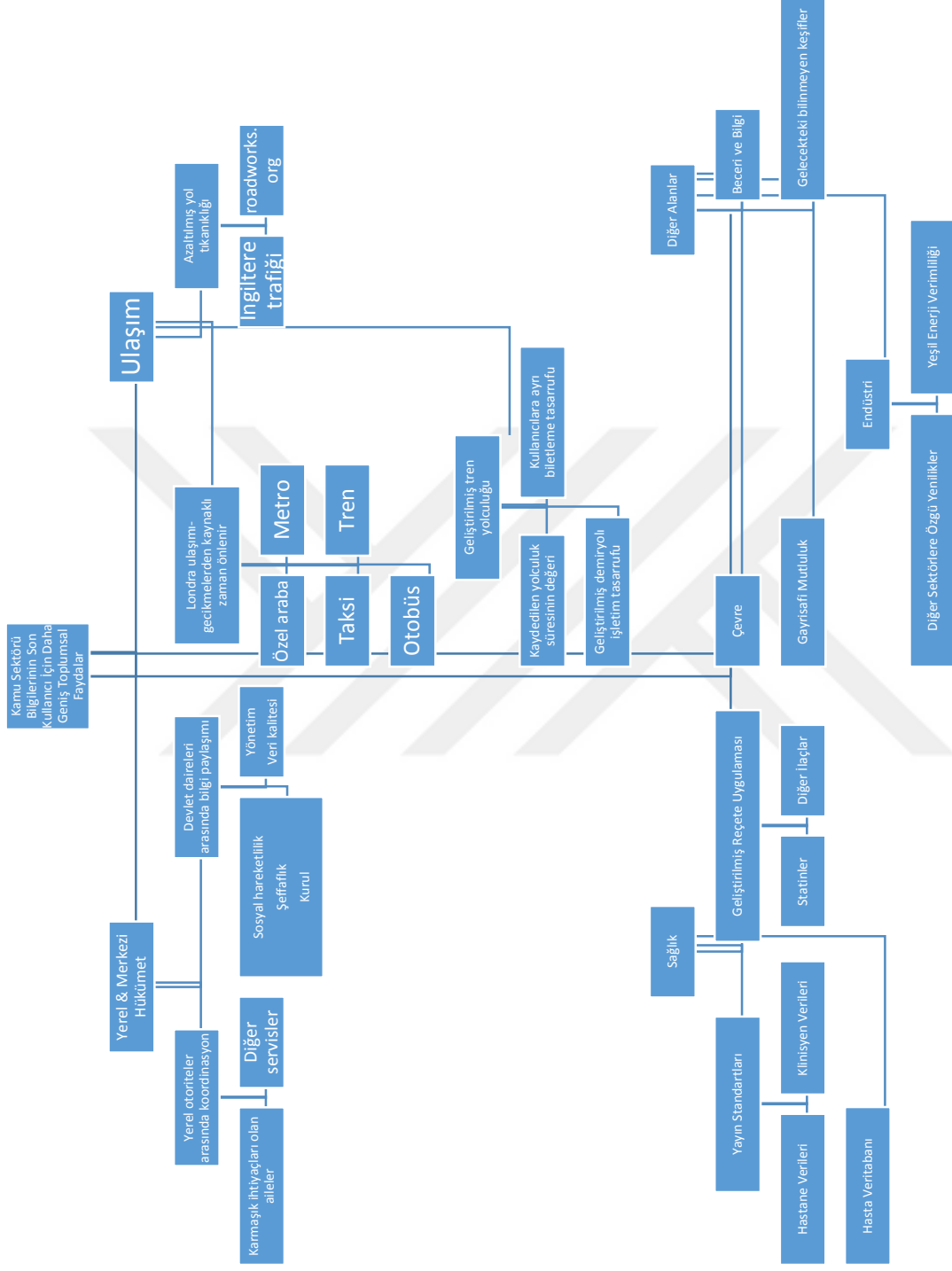
- (1) Örneğın canlı ulaşım güncellemeleri vererek azaltılmış tıkanıklık nedeniyle azaltılmış karbon emisyonu, azaltılmış yakıt kullanımını ve zamandan tasarruf etmek,
- (2) Farklı kamu sektörü bilgi veri kümelerinin analizinden kaynaklanan maliyet tasarruflarını belirleyerek kamu sektöründeki verimlilik tasarruflarının değerini belirlemek,

(3) Kamu sektörü bilgilerinden yeni anlayışlar nedeniyle karar almada ve seçimde iyileştirmeler yapılması, bu da farklı pazarlara yeni girişlerin önündeki engellerin azaltılmasına yardımcı olarak ekonomik büyümenin oluşmasına yardımcı olmak,

(4) Kamu sektörü bilgi veri kümelerinin mevcudiyeti yoluyla kamu hizmetlerinde ve kamu yaşamında daha fazla hesap verebilirliğin teşvik etmek,

(5) Kamu sektörü bilgi veri kümelerini kullanarak daha iyi politika oluşturmaktır.

Kaynak: Deloitte, 2013: 112

Şekil 8: Kamu Sektörü Bilgilerinin Daha Geniş Toplumsal Faydaları

Şekil 8’de İngiltere’de kamu sektörü bilgilerinin toplumsal faydaları gösterilmektedir. Bu faydalar 4 bölüm halinde incelenmiştir. Yerel ve merkezi hükümet arasında veri paylaşımı, sağlık, ulaşım ve diğer alanlar altında faydalar sıralanmıştır. Örneğin sağlık alanında hasta veritabanı, ulaşım alanında yol tıkanıklığı verileri, çevre verileri gibi veriler toplumsal fayda sağlamaktadırlar. Gelişmiş bir açık veri devlet portalından paylaşılan verilerin ne kadar önemli çıktılarının olabileceği şekilde gösterilmiştir.

Açık veriler, farkındalığı, etik değerlendirmeleri artırma ve sonuç olarak iyi hükümet uygulamalarını geliştirme potansiyeline sahiptir. Farkındalık ve hesap verebilirliğin artmasına örnek olarak, genellikle sadece memurlar tarafından gözden geçirilen kampanya finansmanı raporları verilebilir. Kampanya finansmanı verilerinin yayınlanması, gazetecilerin verileri gözden geçirme ve kritik sorular sorma potansiyelini artırmaktadır. Sonuç olarak, toplum seçimlerinin ve kararlarının aleniyeti konusunda daha bilinçli hale gelmekte ve hesap verebilirliğin artmasına katkıda bulunabilmektedir (Mergel vd., 2018: 625).

Ayrıca, açık devlet verileri, kamu kuruluşları ve departmanları arasında ve içinde işbirliğinin geliştirilmesine de yardımcı olmaktadır. Paylaşılan veri kümeleri veya kayıtlar oluşturulurken, kimin hangi kamu bilgisine ve hangi amaca ihtiyaç duyduğuna ilişkin işbirliği ve değişim, dâhili prosedürleri yeniden tasarlama ve basitleştirme veya süreçleri otomatikleştirme ve sonuç olarak gereksiz harcamaları ortadan kaldırmakta ya da iç işlem maliyetlerini azaltmaktadır. Ayrıca, kamu kaynakları bireysel kayıtların ve veri kümelerinin bakımını yapmaktan kurtulduklarından daha verimli görevlere yeniden tahsis edilebilmektedirler (Ubaldi, 2013: 15).

Kamu kuruluşlarından ücretsiz olarak sunulan veriler sivil toplum projeleri için kullanılabilir. Bu, özellikle haritalama, meteorolojik, yasal, trafik, finansal ve ekonomik verileri içeren daha geniş potansiyel değere sahip veriler için geçerlidir. Bu ham verilerin çoğu, kişilerin araç navigasyon sistemleri, hava durumu tahminleri veya finans ve sigorta hizmetleri gibi günlük olarak kullandıkları yeni veri özellikli ürünler, uygulamalar ve hizmetler için kullanılmakta veya bunlara entegre edilmektedir. Bir Finlandiya Çalışmasına göre, coğrafi verileri yeniden kullanan işletmeler, hükümetlerin bu bilgileri serbestçe yayınladıkları ülkelerde, üretim maliyetlerini geri kazanmak için bu

tür bilgileri fiyatlandıran ülkelere kıyasla yılda % 15 daha fazla büyümüştür (Ubaldi, 2013: 15).

Bu veriler aynı zamanda kamuoyunun hükümet çalışmaları hakkındaki farkındalığını artırmaya ve hükümet performansının nasıl iyileştirileceğine dair bilgiler üretmeye yardımcı olmaktadır. Bu nedenle, artan veri şeffaflığı, halkın eylemi teşvik etmek, katma değerli hizmetler yaratmak ve yeniliği kolaylaştırmak için hükümet çalışmalarına katılmasına ve işbirliği yapmasına temel oluşturmaktadır (Lee ve Kwak, 2011: 12).

Bilgilere erişilememesi, bir yetki bölgesinde iş yapmayı zorlaştırmaktadır, çünkü ticari ilişkiler, bir ticaretin başarısız olması durumunda aynı varlıklarda ne tür değiş tokuşların olabileceği ve aynı varlıklar için hangi rakip iddiaların mevcut olabileceği konusunda tam bilgi olmadan düzenlenememektedir. Artık bu kategorilerdeki bilgileri kâğıt üzerinde bulundurmamak yeterli değildir; avukatlar, basın ve çıkar grupları gibi hemen hemen tüm ticari işletmeler ve araçlar bilgisayar teknolojilerini temel bilgi işleme yöntemi olarak kullanmaktadırlar (Perritt, 1997: 400).

Hükümetin şeffaflığının ve faaliyetlerinin farkındalığının artırılmasına ek olarak, verilerin açılması aynı zamanda hükümet performansının nasıl iyileştirileceğine dair fikirlerin oluşturulmasına yardımcı olmaktadır. Artan veri şeffaflığı, yenilikçi, katma değerli hizmetlerin yaratılmasında halkın katılımı ve işbirliğinin temelini oluşturmaktadır. Ayrıca, veri açıklığının hem hükümetlerin hem de bireylerin karar vermesini iyileştirmesi beklenmektedir (Ubaldi, 2013: 4). Açık verilerin yararlarına bakıldığında en önemli ve özellikle birçok kez üstünde durulan yararın, hükümetlerin ve kişilerin karar vermesine yardımcı olduğu görülmektedir.

Daha fazla kamu sektörü bilgisinin sunulması altyapı ve diğer imkânlar üzerinde olumlu bir etkiye sahip olabilmektedir. Örneğin, inovasyonu teşvik edebilmekte, becerileri geliştirmeye yardımcı olabilmekte, rekabeti teşvik edebilmekte ve yeni ürün ve hizmetlere yatırım çekebilmektedir. Altyapı açısından, kamu sektörü bilgileri, kamu hizmetleri arasında verimlilik tasarrufları oluşturulmasına ve iş kararlarının alınmasına yardımcı olabilmektedir (Deloitte, 2013: 18). Kamu verilerinin açık olarak yayınlanması ile etkinlik ve verimlilik artmaktadır. Kaynak israfları daha kolay tespit edilebilmekte, harcama öncelikleri daha kolay belirlenebilmekte ve gereken düzeltmeler daha hızlı

yapılabilmektedir (Doğdu, 2017: 175). Kamu verilerinin ücretsiz şekilde sunulması ile inovasyon ve girişimcilik teşvik edilmektedir. Bu girişim kamuya istihdam ve büyüme olarak geri dönmektedir (Topçu ve Işık, 2019: 842).

Kamu sektörü, çok sayıda bilgi ürettiği ve topladığı için önemli bir kaynak havuzu oluşturmaktadır. Resmi makamlar için bu içeriğin iki farklı boyutu bulunmaktadır. Bunlardan biri bilginin ticari "yeniden kullanımını" kolaylaştırmayı amaçlamaktadır. Diğeri, çeşitli sosyo-ekonomik amaçlar için kamusal içeriğin yayılması ve korunması ile ilgilidir (OECD, 2006: 10). "Yeniden kullanım", kamusal bilgilerin ekonomik değerinden faydalanmaya odaklanmaktadır. Kamu Sektörü Bilgileri, yeni ürün ve hizmetler geliştirmek için kullanılabilir "hammadde" görevi görmektedir. Kamu kuruluşları orijinal materyalin yaratıcıları ve tedarikçileriyle, özel sektör, bilgi kaynağı (kamu kuruluşu) ve son kullanıcılar arasındaki bilgi işlemcinin kapasitesinde aracı olarak sıklıkla önemli bir rol oynamaktadır (OECD, 2006: 10). Bu faydalarının yanında birçok farklı kurum ve kuruluş açık veri uygulamasından çeşitli kazanımlar elde edebilmektedir. Açık veri, üniversitelerde farklı yayınlar, kitaplar gibi akademik çıktılarda kullanılabilir. Ayrıca çeşitli planlarda, devlet veya kurumların politikalarının geliştirilmesinde, yeni teşviklerin oluşturulmasında ve devlet yapılarının hantallığının iyileştirilmesinde kullanılabilir (Terzi vd., 2017: 28).

Tablo 4: Açık Verilerin Faydalarına Genel Bakış

Kategori	Yararlar
Siyasi ve Sosyal	Daha fazla şeffaflık Demokratik hesap verebilirlik Vatandaşların (kullanıcıların) daha fazla katılımı ve kendi kendini yetkilendirmesi Hükümette güven yaratılması Halk katılımı Verilerin incelenmesi Verilere eşit erişim Vatandaşlar için yeni devlet hizmetleri Vatandaşlık hizmetlerinin iyileştirilmesi Vatandaş memnuniyetinin iyileştirilmesi Politika oluşturma süreçlerinin iyileştirilmesi Veri sağlayıcı için daha fazla görünürlük

	Bilgi gelişmelerinin uyarılması Kamu sektöründe yeni anlayışların oluşturulması Yeni (yenilikçi) sosyal hizmetler
Ekonomik	Ekonomik büyüme ve rekabet gücünün canlandırılması Yeniliğin teşvik edilmesi Süreçlerin, ürünlerin ve / veya hizmetlerin iyileştirilmesine yönelik katkı Yeni ürün ve hizmetlerin geliştirilmesi Kalabalıkların bilgeliğinin kullanımı: kolektifin zekâsından yararlanma Ekonomiye değer katan yeni bir sektörün oluşturulması Yatırımcılar ve şirketler için bilgilerin mevcudiyeti
Operasyonel ve teknik	Verileri yeniden kullanabilme / aynı verileri tekrar toplamak zorunda kalmama ve gereksiz tekrarlara ve ilgili maliyetlere karşı koyma (ayrıca diğer kamu kuruluşları tarafından) İdari süreçlerin optimizasyonu Kamu politikalarının iyileştirilmesi Harici problem çözme kapasitesine erişim Karşılaştırmayı mümkün kılarak adil karar verme Verilere daha kolay erişim ve verilerin keşfi Verilerin birleştirilmesine dayalı yeni verilerin oluşturulması Verilerin harici kalite kontrolleri (doğrulama) Verilerin sürdürülebilirliği (veri kaybı yok) Genel ve özel verileri birleştirme, entegre etme ve ağ oluşturma yeteneği

Kaynak: Janssen vd., 2012: 265

Tablo 4’te üç kategori altında açık verilerin faydaları yer almaktadır. Siyasi ve sosyal, ekonomik ve operasyonel ve teknik kategorileri altında bu faydalar listelenmiştir.

Türkiye Bilişim Vakfı (TBV), merkezi İstanbul’da bulunan ve “Türkiye’yi bilgi toplumuna dönüştürme” temel amacı ile çalışan bir sivil toplum kuruluşudur. Türkiye Bilişim Vakfı Raporu (2019)’ na göre açık verinin faydaları son kullanıcıya, kamuya ve özel sektöre etkileri üzerinden incelenmiştir. Son kullanıcıya faydaları, zaman ve enerji kazanımı, çevre ve hayat kurtarıcı çözümler üzerinden etkisi, güvenliğe ve bilişsel gelişime katkılarıdır.

Tablo 5: Birleşik Krallık'ta Devlet Veri Bilimi İçin Literatür İnceleme Dersleri ve Önerileri

Belirlenen Kamu Katılımı Literatürü Teması		Devlet Veri Bilimi Önerisi
"Kamu" kavramının nasıl tanımlanacağına ilişkin varyasyonlar	⇒	Devlet veri bilimiyle ilgilenebilecek çeşitli ve birçok "kamuoyunu" düşünün.
Erken dönem bilim-yurttaş etkileşimlerinde bilgi eksikliği modeline odaklanma	⇒	Halka, veri bilimi girişimleri hakkında bilgi sağlamanın halkın kabulüne yol açacağını varsaymayın.
Halkın katılımında güven ve güvenilirliğe odaklanmaya doğru bir geçiş	⇒	Güvenilir uygulama yoluyla devlet veri bilimi ve halkın katılımı için güven olasılıklarını belirleyin
Amaç, halkın katılımı metodolojisini nasıl etkiler?	⇒	Sağlam, eleştirel ve sürekli veri bilimi tartışmalarını bir araya getiren halka açık katılımlar tasarlayın
Veri bilimi katılımı için geleceğin hayallerini düşünmenin önemi	⇒	Gizlilik ve rızanın ötesine geçen bütünsel halk katılımını sağlayın

Kaynak: Rempel vd., 2018: 572

Tablo 5'te devlet veri bilimi literatür incelemesi ve önerileri yer almaktadır. Bu literatür ve önerilerde kamu kavramının nasıl tanımlanacağından, halkın katılımında güvenilirliğine geçişin olacağından, halkın katılımının metodolojiyi nasıl etkileyeceğinden ve veri bilimi katılımının geleceğinden bahsedilmektedir.

2.4.2. Açık Veri Uygulamasının Güçlükleri

Devlet verilerinin açılmasının gerekli olduğu ve hem toplum hem de devletler için ne kadar faydalı olduğu aşikârdır fakat tüm bu yararlarının yanında bir takım zorlukları da bulunmaktadır. Solar vd. (2012: 212-213)' e göre, Açık Devlet Verilerinin (ADV) birtakım zorlukları şunlardır:

(1) Farklı ülkelerdeki deneyimler, her bir kamu kuruluşunda ADV'den sorumlu olacak kişileri eğitmenin gerekli olduğunu göstermektedir.

(2) Tüm veriler aynı kaliteye sahip değildir; ne kadar güvenilir olduklarını, nasıl temsil edildiklerini vb. bilmek mümkün değildir. Bu verilerden tüketicilere yardımcı olabilecek bir dizi metrik oluşturmak gereklidir.

(3) Güçlü bir siyasi destek ve bir ADV 'nin hükümetin şeffaflığını artırmak için temel bir politika olarak görülmesini gerektirmektedir. Diğer kamu politikaları gibi ADV 'nin uygulanması, yöneticilerin bunu gerçekleştirmesini mümkün kılmak için zaman ve para gerektirmektedir.

Bunların yanında proaktif bir bilgilendirmenin etkili olabilmesi için, kamu görevlilerinin eğitilmesi ve kamunun proaktif olarak ifşa edilen bilgilerin mevcudiyeti ve yeri hakkında bilgi sahibi olması gerekmektedir (Darbishire, 2010: 34). Bilgi ücretleri, halkın bu verilere erişiminin önünde bir engel oluşturabilmektedir. İnternet üzerinden ifşa etmenin halka en büyük yararı da, bilgilerin bir web sitesinde şifre erişimi gerekmeyen bir html sayfası olarak yayınlanması durumunda, web sitesini ziyaret edenler için ücretsiz olmasıdır. Hindistan'da, yasa gereği proaktif olarak açıklanması gereken bilgiler için İnternet erişimi olmayan talep sahiplerinin sözlü talepte bulunmalarının yeterli olduğunu tespit etmiştir (yani, yazılı olarak bir talepte bulunmanız gerekir) ve bilgiler herhangi bir ücret ödmeden hemen sağlanmaktadır (Darbishire, 2010: 29).

Açık hükümet verilerinin karşılaştığı zorluklar oldukça fazladır. Huang vd. (2020: 2), açık hükümet politikalarının uygulanmasının önündeki engelleri makro, orta ve mikro düzeylerdeki faktörler olarak ayırmıştır. Makro düzeydeki faktörler, yerel ekonomik ve yasal sorunları içermektedir. İkinci tür faktörler, organizasyonel yapılar, kültür ve yetenekler gibi organizasyonel seviye özelliklerine odaklanmaktadır. Araştırmalar, hiyerarşik veya merkezileştirilmiş bir yapının organizasyondaki bireysel özerkliği baskılayabileceğini ve dolayısıyla inovasyonun benimsenmesiyle olumsuz bir şekilde ilişkili olduğunu belirtmişlerdir. Üçüncü araştırma hattı, bireysel (mikro) düzeydeki, örneğin bireyin notu, teknolojik becerileri, kıdemi, yaşı veya algılarının davranışlar ve teknolojiyi benimseme üzerindeki etkileri gibi faktörleri açıklamaya odaklanmaktadır.

Sayılan bu güçlükler, kuruluşları açık bir hükümet veri girişimine katılmaktan caydırabilmektedir. Attard (2015: 411)' a göre bu güçlükler şunlardır;

- (1) Farkındalık
- (2) Motivasyon
- (3) Kapasite
- (4) Bütçe
- (5) Teknik Destek
- (6) Kurumsallaşma

Verilerin gerçekten açık olmasını engelleyen sorunlar ise şunlardır (Attard vd., 2015: 412);

- (1) Çelişkili düzenlemeler
- (2) Gizlilik ve veri koruma
- (3) Telif hakkı ve lisanslama
- (4) Rekabet
- (5) Yükümlülük

Bununla birlikte, bazı ülkelerde, devlet kurumları tarafından toplanan coğrafi bilgiler, istatistiksel veriler ve hatta konsolide yasalar gibi belirli bilgiler için ücretlendirme yapılabilmektedir (Darbishire, 2010: 29). Ayrıca devlet veri portalları, tam potansiyellerine ulaşmalarını engelleyen bir dizi kültürel engelle de karşılaşmaktadır. Örneğin, kamu kuruluşları verilerini yayınlama konusunda isteksiz olabilmektedir. Bu, çok fazla kaynak ve çaba gerektirdiği veya hükümet verilerinin yayınlanmasının geri tepilebileceği algısı dâhil olmak üzere bir dizi nedenden dolayı olmaktadır Ancak bu eğilim, çoğunlukla sivil toplum girişimlerinin savunuculuğu nedeniyle dünya çapında yavaş yavaş değişmektedir (Attard vd., 2015: 400). Kültürel vatandaş engellerini aşmak için kullanıcıların, hükümetin ne tür verilere sahip olduğu ve verilerle neler yapılabileceği konusunda bilgi sahibi olması gerekmektedir. Ayrıca, açık verilerle ilgili soruların

sorulabileceği bir yardım masası veya merkezi bir irtibat hattı da kurulmalıdır (Ruijer vd., 2017: 475).

İnternetin, proaktif bir açıklama için birincil araç olduğu ülkelerde, zorluk, kullanıcıların verileri kolayca bulabilmesi için nasıl organize edileceğidir. En yaygın çözümler, ya her hükümet organının web sitelerinde bilgi yayınlamak ya da merkezi bir şeffaflık portalında toplamaktır (Darbishire, 2010: 24). İlk çözüm, önceden var olan web sitelerine sahip kuruluşlar için anlamlı olmaktadır. Buna bir örnek, iyi uygulama özellikleri arasında yer alan İngiltere Savunma Bakanlığı web sitesidir. İkinci çözüm, halkın proaktif olarak yasalarca gerekli kılınması gereken tüm bilgilere erişmek için tek noktadan bir merkez sağlama avantajına sahip merkezi bir portaldır. Merkezi portallar, web sitelerine sahip olmayan bazı kuruluşların probleminin üstesinden gelmektedir, kamu kuruluşlarının bilgilerini yüklemeleri için güçlü bir teşvik sağlamaktadır ve gözetim kurumlarının yasal gereksinimlere uygunluğunu doğrulamasını kolaylaştırmaktadır. Merkezi portallar, web sitelerine sahip olmayan bazı kuruluşların bilgilerini yüklemeleri için güçlü bir teşvik sağlamaktadır (Darbishire, 2010: 24).

Açık veri, kentsel yönetimi desteklemek, eylemleri koordine etmek ve sivil katılımı teşvik etmek için bir tür altyapı olarak yardımcı olmaktadır. Ancak, açık veri benimseme, yasal ve lisanslama, teknik ve operasyonel, kullanım düzeyi, kurumsal ve yönetim, ekonomik yönler olarak kategorize edilen çeşitli engellerle karşılaşmıştır. Düzgün bir şekilde kaldırılmayan bir bariyer, diğer engelleri önceden hazırlayabilmektedir (Ma ve Lam, 2019: 44-45). Diğer bir zorluk da nüfusun çoğunluğu tarafından açık ve anlaşılır olması anlamında bilginin “erişilebilir” olmasını sağlamaktır (Darbishire, 2010: 28). Bu engellerden biri ortadan kaldırılmadığı takdirde diğer engellere de ortam hazırlanmış olmaktadır.

Açık veri hareketleri, neredeyse tamamı hükümetlerin içinde olan çok çeşitli engellerle karşı karşıyadır. Açık veri hareketine yönelik hükümetlerin birtakım engelleri söz konusudur. Bunlar şunlardır (Schrier, 2014: 15) :

- (1) Hükümetlerin riskten kaçınma kültürünün mevcudiyeti;
- (2) Verilerin açılışı, çalışanların günlük sorumluluklarından ziyade ekstra bir faaliyettir ve bu nedenle tutarlı bir şekilde gerçekleşmeyecek olması;

(3) Devletlerin, açık verileri finanse etmek ve tanıtmak için tutarlı bir vizyondan yoksun olması;

(4) Devlet yetkililerinin, gözetimdeki verilerden çok az talep veya değer olduğunu düşünmeleri;

(5) Devletin, verileri açarak gelir kaybedecek olması, bunun tersine, özel sektör verinin sosyal ve çevresel değerini göz ardı ederek finansal değeri kullanmaya odaklanacak olması;

(6) Verileri açmanın eksik veya yanlış veri kümeleri için eleştiriye neden olacağından korkulmasıdır.

İnterneti bilgiyi ifşa etmek için birincil araç olarak kullanmayı planlayan ülkeler için, bilgilerin dijital formatta hazır olması gerekmektedir. Bu nedenle, biraz daha eski bilgilerin sayısallaştırılması için kaynaklara ihtiyaç duyulabilmektedir (örneğin, beş ile on yaşından büyük belgelerin taranması) (Darbishire, 2010: 33). Bu güçlük de bir maliyet yaratmaktadır. Bu nedenle de devletler özellikle eski verilerini açmaktan kaçınılmaktadırlar.

Hong Kong'da açık veri benimsemesinin önündeki ana engeller, açık bir veri politikasının olmaması, riskten kaçınan politikalar ve kamu sektörü bilgilerinin koordine edilmemiş yönetimidir. Diğerleri arasında bir halk katılım mekanizmasının olmaması, zayıf altyapı ve kamu sektöründeki eski sistemler bulunmaktadır (Ma ve Lam, 2019: 46). İngiltere'de ise kamu sektörü bilgilerinin tam potansiyelini gerçekleştirmenin önündeki engeller şu şekildedir (Deloitte, 2013: 24):

- (1) Mevzuat (gizlilik, standartlar, lisanslama)
- (2) Ekonomik (değer, ücret, teşvikler)
- (3) Erişim (kültür, kamu güvenliği, ulaşılabilirlik, planlama, yetenekler)

Bunlara ek olarak ayrıca uygulama anında çeşitli güçlüklerle karşılaşmaktadır. Bu uygulama güçlükleri şunlardır (Ubaldi, 2013: 30):

- (1) Politika Zorlukları

Çeşitli politika zorlukları ADV girişimlerinin geliştirilmesinde önemli engelleri temsil etmektedir. Bilgilendirme politikaları, veri şeffaflığını sınırlayabilmekte ve telif

hakları, hükümet verilerinin kime ait olduğu konusunda netliğin olmamasına neden olabilmektedir.

(2)Teknik Zorluklar

Hangi verinin geçerli veya güvenilir olması gerektiğini bilmek kullanıcı açısından zor olabilmektedir. Ayrıca, kullanıcının ne aradığını ve aramaya nerede başlanacağını bilmesi zor olabilmektedir. Kamu sektörü bilgileri yeniden kullanılamazsa ADV değeri de sınırlandırılabilir ve formatları nedeniyle verilere erişmek kolay değilse veri şeffaflığı engellenebilmektedir. Teknolojiyle ilgili ek eksiklikler, bilgi teknolojisi altyapısını geliştirme, gizlilik ve bilgi güvenliğini geliştirme ve ADV araçlarını ve uygulamalarını entegre etmek olarak sıralanmaktadır.

(3)Ekonomik ve Finansal Zorluklar

- Verilerin toplanması ve sağlanması
- Büyük hacimli verileri yeniden kullanılabilir biçimlere dönüştürülmesi
- Devlet veri sitelerinde tam veri kümelerininin açık kaynak biçimlerinde yayınlanması
- ADV 'nin maliyet ve faydalarını değerlendirmek için yeni bir veri çerçevesi tasarlanması

(4)Örgütsel Zorluklar

- İşbirliği bağlamında hesap verebilirliğin, verilerin kalitesinin ve sorumluluğun sağlanması
- Özerklik ve kontrolün dengelenmesi
- Kilit aktörlerin “ekosistemleri” ile sürdürülebilir değişimin sağlanması
- Kapasiteler oluşturmak ve hızlı çözümler bulmak için iki yönlü bir konuşmada daha geniş bir toplulukla etkileşim kurulmasıdır

(5)Kültürel Zorluklar

- Halkın ilgisinin ve hazırlıklılığının artırılması
- Kamu sektörünün kültürünün değiştirilmesi, teşvikler sağlanması ve yeni yetenekler geliştirilmesi
- Tüm paydaşların “katılımının” sağlanması

(6) Yasal Zorluklar

- Bilgiye erişim hakkının kapsamı
- Açıklık konusundaki yasal istisnalar
- Telif hakkı ve ilgili haklar için çeşitli ulusal yasal çerçevelerin karmaşıklıkları
- Web yöneticileri için yasal gereksinimler
- Mevcut rejimlerde esnekliğin kapsamı

Bu zorluklar 6 kategoride incelenmiştir. Bunlar, politika, teknik, ekonomik ve finansal, örgütsel, kültürel ve yasal zorluklardır.

Lee ve Kwak (2011: 24-26)'ta açık devletin zorluklarını şu şekilde kategorize etmiştir;

(1) Örgütsel Zorluklar

- Bütçe Döngüsü ve Kaynak Eksikliği

Lee ve Kwak'ın araştırmaları açık devletin oluşturulmasının önemli miktarda yatırım ve devlet çalışanlarından bir zaman taahhüdü gerektirdiğini göstermektedir. Yeterli finansman ve özel personel olmadan, devlet kurumları yeni halk katılımı araçları ve programları geliştirmeyi ve sürdürmeyi zor bulacaktır denilmektedir.

- Değişen Örgüt Kültürü

Örgüt kültürünü daha fazla açıklık ve şeffaflığa kaydırmadan, açık hükümet girişimlerinin başarılı bir şekilde uygulanması zor olmaktadır.

- Veri Kalitesinin Sağlanması

Devlet kurumları, çevrimiçi yayınladıkları ve kamuoyu ile paylaştıkları verilerin doğruluğunu, tutarlılığını, güncelliğini, kullanılabilirliğini ve kullanılabilirliğini sağlamaktadır.

- Kamu Yararı ve Katılımının Artırılması

Halkın katılımını uzun vadede sürdürülebilir kılmak için, yönetimler erdemli bir sürekli geri bildirim ve iyileştirme döngüsü oluşturmaktadır.

- Özerklik ve Kontrolü Dengeleme

Yönetimlerin kamu girişlerini izlemeleri ve riski azaltmak için etkili önlemler almaları gerekmektedir.

- Açık İşbirliğinde Sorumluluk ve Sorumluluk Sağlama

Çok çeşitli işbirlikçilerin katılımıyla gelen karmaşıklığın artması, ajansların işbirlikçi projeler için etkili koordinasyon mekanizmalarını ve süreçlerini tanımlamaları gerektiği anlamına gelmektedir. Bu tür işbirliği süreçlerini yönetimin dâhili iş süreçleriyle bütünleştirmek ele alınması gereken bir diğer önemli zorluktur.

(2)Teknoloji Sorunları

- Bilgi Teknolojisi Altyapısının Geliştirilmesi

Diğer bir kritik zorluk, birçok devlet kurumunda yetersiz BT altyapısıdır.

- Gizlilik ve Bilgi Güvenliğini Artırma

Bilgi güvenliği ve gizlilik sorunları, belirli uygulamalar ve girişimler için önemli konular olabilmektedir, çünkü riskler potansiyel faydalardan daha ağır basabilmektedir.

- Açık Devlet Araçları ve Uygulamalarının Entegre Edilmesi

Uygulamaların sorunsuz entegrasyonu kullanıcının katılım deneyimi için kritik önem taşımaktadır.

(3) Hükümet Genelindeki Zorluklar

- Politikaları ve Kuralları Güncelleme

Başarılı sosyal medya temelli kamu katılımı, devlet kurumlarının sosyal medya kullanımıyla ilgili yasal, sözleşmeye dayalı, satın alma ve politika sorunlarını çözmelerini gerektirmektedir.

Sayılan tüm bu güçlüklerin yanında tüm gelişmiş teknolojilerin hem riskleri hem de faydaları bulunmaktadır (Hand, 2013: 11);

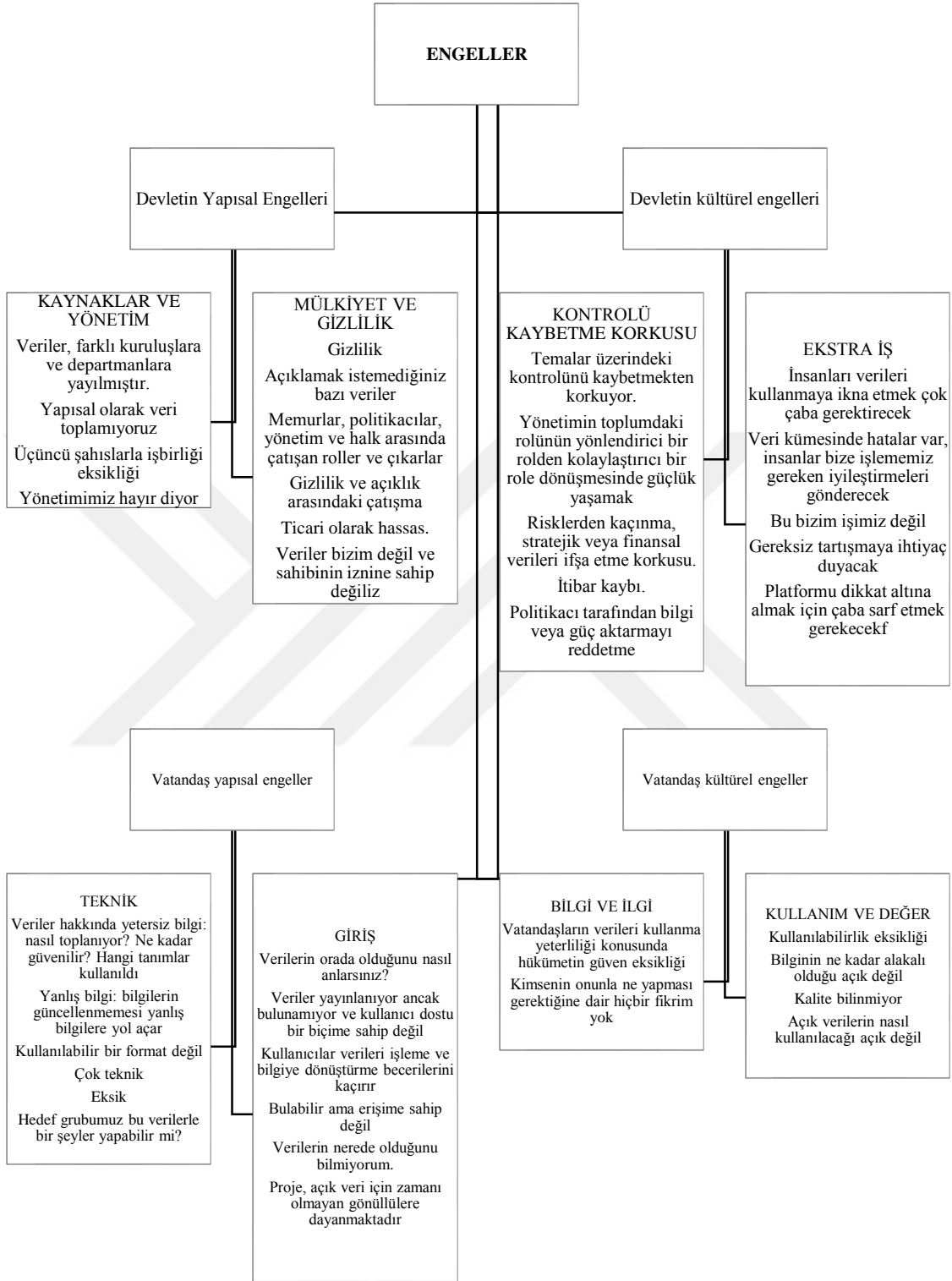
- Büyük veri kümelerinden yararlı bilgilerin çıkarılması önemli ölçüde uzmanlık gerektirmektedir. Yanlış sonuçlara varmak çok kolaydır.

- Yetenekli analistlere duyulan ihtiyaç kendi sorunlarını da beraberinde getirmektedir. Son rakamlar, üniversitelerde eğitilen uygun becerilere sahip sayının artmaya başladığını öne sürse de, onlarca yıllık yetersiz arz, bu sırada vasıflı veri analistleri için rekabet eden iş fırsatlarının çarpıcı bir şekilde artması, yapılması gereken önemli gelişmeler olduğu anlamına gelmektedir.

- Veri, ne kadar olursa olsun, kendi başına sorunuza yanıtlayamaz. Farklı bir soru göz önünde bulundurularak farklı bir nedenle toplanan veriler, sorunuza yanıtlamak için yetersiz olabilmektedir.

Vatandaşlar, topluluklar, sivil toplum örgütleri ve işletmeler pasif tüketicilerden aktif veri üreticilerine dönüşmektedir. Bu nedenle hükümetlerin, gerçek zamanlı veri ve bilgi paylaşımını sağlamak için kitle kaynak kullanımının değerini tanıması ve kamu kuruluşları dışındaki ilgili aktörleri değer yaratmak için kullanmaları için dikkat çekmesi önemlidir. Bu gelişmeler, büyük ölçüde faydalı olmalarına rağmen, ele alınması gereken tehditlere ve zorluklara da yol açmaktadır (Ubaldi, 2013: 18);

- (1) Kontrol kaybı ve belirsiz hesap verebilirlik (veriler kimden, kime?),
- (2) Belirlenmesi ve bakımı daha zor olan kalite standartları ve veri kalitesi için daha yüksek risk (eski, yanlış veya eksik veri riski),
- (3) Gizlilik ve veri güvenliği,
- (4) Veri ve içeriğin yanlış kullanımı, propaganda ve yıkılma tehlikesi,
- (5) Dijital elit oluşumu (yeni dijital uçurumların oluşturulması),
- (6) Aşırı bilgi yüklemesi (veya bu daha fazla filtre hatası mıdır?),
- (7) Veri analizi yapmak ve veri potansiyelini kullanmak için kamu sektörü ve genel olarak toplum içinde yetersiz kapasiteler,
- (8) Verilerin zamanında sağlanması ve verilerin güncellenmesi.

Şekil 9: Veri Kullanımının Önündeki Engeller

Kaynak: Ruijter vd., 2017: 475

Veri kullanımının önündeki engeller Ruijer tarafından Şekil 9'da verilmiştir. Burada engeller hem devlet hem de vatandaş tarafından açıklanmıştır. Bu engeller de yapısal engeller ve kültürel engeller olmak üzere iki bölüme ayrılmıştır. Devletin yapısal engelleri devletin yönetim şekli, kaynakları ve gizliliğe bakışıdır. Kültürel engelleri ise, devletin verilerini açarak kontrolünü kaybedeceğini ve ekstra iş yükü geleceğini düşünmesidir. Vatandaşın açık veri kullanımında karşılaştığı yapısal engel, kullanımda teknik sorunlar yaşanmasıdır. Kültürel engelleri ise, nasıl kullanılacağı ile ilgili bilgi ve ilgilerinin olmamasıdır.

2.5. Açık Veri Uygulamasına Yönelik Eleştiriler

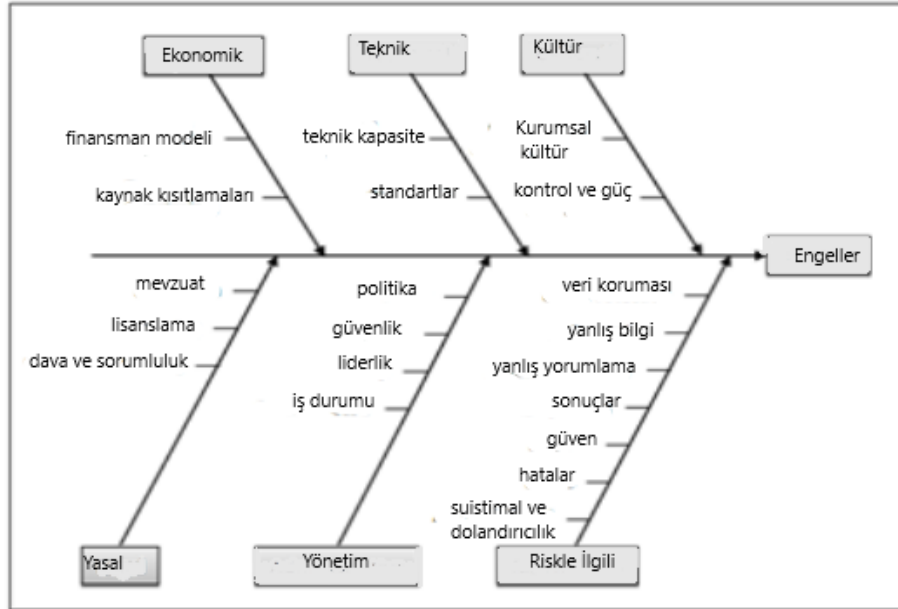
Açık veri uygulamasının yararları olması yanında bu uygulamaya gelen birçok eleştiri de mevcuttur.

Açık veri politikaları, bireyin Avrupa Birliği'nde kişisel verilerin işlenmesine ilişkin kuralları belirleyen Veri Koruma Direktifi tarafından korunan bilgi gizliliği hakkıyla çelişebilmektedir. Bununla birlikte, teknolojik gelişmeler ve halka açık veri miktarının artması, kişisel olmayan ve kişisel veriler arasındaki çizgileri bulanıklaştırmaktadır (Kulk ve Leonen, 2012: 197). Açık verilerin kişisel veriler olması için, veriler bir bireye ilişkin olmalıdır. Örneğin, belirli bir alandaki ev serçelerinin sayısı ile ilgili toplanmış veriler bireylerle ilgili olmadığı için kişisel veriler olmayacaktır. Aksine, anonimleştirilmiş veya toplanmış veriler belirli bir gayrimenkulün değeri veya hane halkı düzeyinde elektrik kullanımı ile ilgili ise, veriler kişisel veriler olarak değerlendirilmelidir (Kulk ve Leonen, 2012: 202). Özellikle “belirtilen” amaçların gerekliliği, açık veriler kişisel veriler olduğunda sorunlara yol açacaktır. Açık veri politikalarının amacı, herhangi bir kısıtlama olmaksızın veriye erişim ve yeniden kullanımına izin vermektir. Ayrıca Açık veri, veri sahiplerinin verilerinin ne için kullanıldığını bilmesine veya kontrol etmesine izin vermemektedir (Kulk ve Leonen, 2012: 203). Bir diğer önemli konu hassas verilerin paylaşılmasıdır. Hangi verilerin hassas veriler olduğu örnekler üzerinden de açıklanabilmektedir. “Doğrudan veya dolaylı olarak kişilerin ırkı ve etnik kökenini, ten rengini, siyasi görüşlerini, dini ve felsefi inançlarını, sendika üyeliğini, sağlık ve cinsel yaşamını ve mahkûmiyetlerini ortaya çıkaran veriler” hassas verilerdir. Hassas verileri ifade etmek için kullanılan kavramlar da farklıdır. “Hassas veri (sensitive data), özel kategorili kişisel veriler (special categories of personal data - besondere arten personenbezogener daten), özel kişisel veriler (special personal data) ve hatta özel

korumaya layık olan veriler (data deserving special protection - besonders schutzwürdige daten)” kavramları kullanılmaktadır (Kaya, 2011: 318). Açık veri ile ilgili yapılan en büyük eleştiri kişisel veri gizliliğini ihlal etmesi ile ilgili olmuştur.

Açık veri direktifine göre hassas verilerin işlenebileceği istisna haller şunlardır (Kaya, 2011: 325);

- (1) Veri sahibinin onayı,
- (2) Çalışma hukuku yükümlülüklerine uyulması,
- (3) Veri sahibinin çıkarı,
- (4) Özel hukuk tüzel kişilerin faaliyetleri,
- (5) Verilerin kamuya önceden açıklanmış olması,
- (6) Sağlık gereği,
- (7) Güvenlik tedbirleri,
- (8) Ulusal kimlik numaraları.

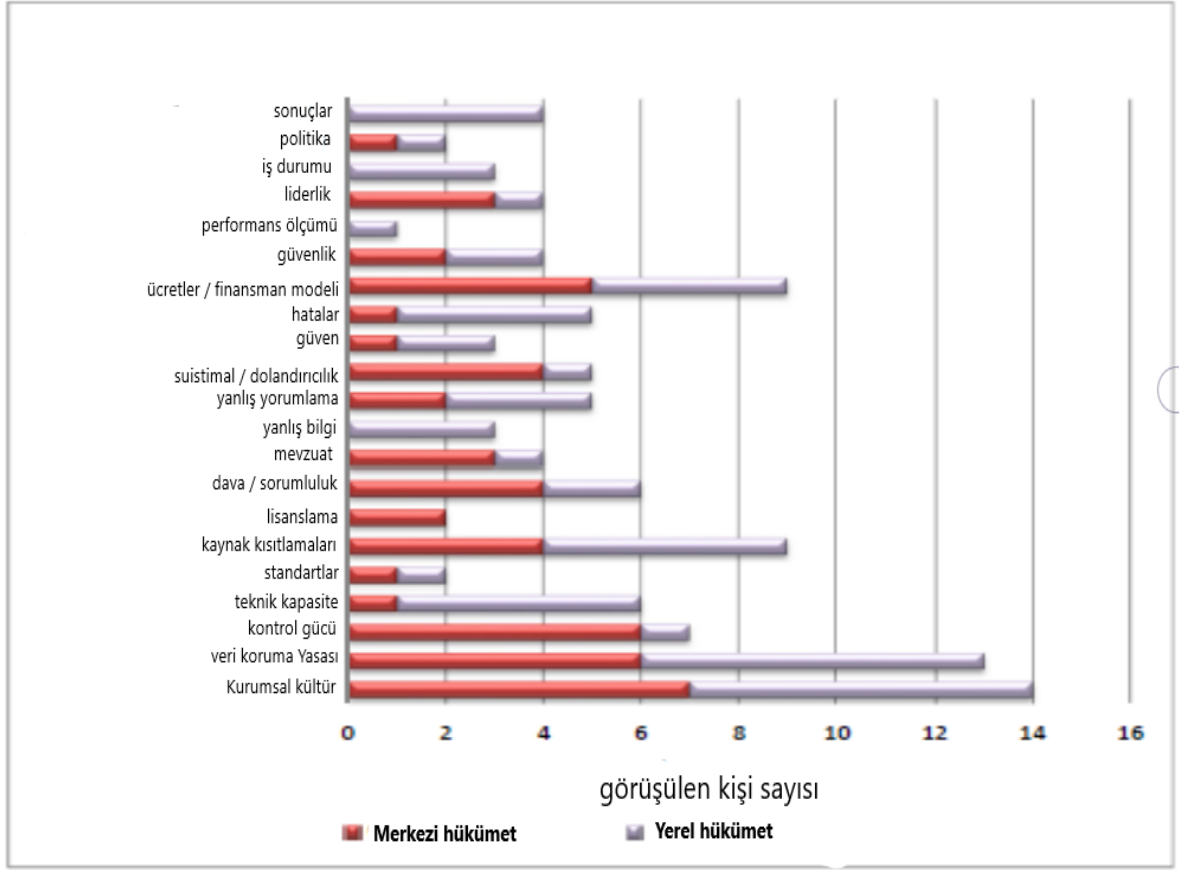
Şekil 10: Türe Göre Gruplandırılmış Engellerin Balık Kılıçığı Diyagramı

Kaynak: Barry ve Bannister, 2014: 140

Açık veri uygulamasının engelleri Şekil 10’ da diyagram halinde şekillendirilmiştir. Bu engeller altı bölüme ayrılmıştır. Bunlar, yasal, yönetim, risk, ekonomik, teknik ve kültürdür. Kaynakların kısıtlı olması ekonomik, teknik altyapı oluşturulmasının zorluğu teknik engeldir. Kurumun ve toplumun oluşturulmuş kültürü açık veri uygulaması için önemli bir güçtür. Çünkü oluşturulan bu kültürün değiştirilmesi zordur. Açık veri portallarının açılması için yeni bir mevzuat oluşturulmalıdır. Bunun oluşturulmaması yasal, liderin konuya olumsuz bakışı ve bu konu ile ilgili vizyonu yönetsel engellerdir.

Sivil toplum ve yolsuzlukla mücadele aktivistleri için bu tür portallar, bir tıklamayla ayrıntılı finansal bilgilere erişim sağlamaktadır. Ancak sıradan vatandaş için, başkanın veya memur komşusunun maaşlarına ilişkin ilk merak karşılandıktan sonra, merkezi portallardaki bu tür bilgiler önemini kaybetmektedir (Darbishire, 2010: 27). Yolsuzluk, açık hükümet veri girişimlerini tetikleyen başlıca sorun olarak tanımlanmakta ve hükümet verilerini açmak için çeşitli motivasyonlara sahip olmaktadır. Şeffaflık, önemli bir motivasyon kaynağıdır, ancak bu kendi başına bir amaç olmamalıdır. Daha ziyade açık bir hükümet girişimini geliştirmenin bir yolu olmalıdır. Bu bakış açısı, paydaşların kullanabildiği, yeniden kullanabildiği ve dağıtabildiği ve hatta ideal olarak yenilik yapabildiği yararlı veriler sağlamaya çalışmak yerine hükümetlerin verilerini bu amaç için yayınlamalarını engellemektedir (Attard vd., 2015: 415). Bazı veriler, ilk paylaşıldıklarında çok ilgi görürken, o veriye bakan kişi için daha sonra paylaşılan bu veri önemini yitirmektedir. Bu durum, özellikle, yolsuzluğu azaltmaya yönelik paylaşılan veriler için geçerlidir.

Şekil 11’de belirtilen engeller görüşmecilerle görüşülerek oluşturulmuştur. Ayrıca bu engellerin merkezi yönetimlerde ve yerel yönetimlerde ne oranlarda görüldüğü tespit edilmiştir.

Şekil 11: Kaynak Tarafından Belirtilen Engeller

Kaynak: Barry ve Bannister, 2014: 141

Bu araştırmada belirlenen yirmi engelden üçü özellikle ilgi çekicidir. Bunlardan ilki kaynak kısıtlamalarıdır çünkü diğer endişelerin birçoğunu etkilemektedir. Veriler için herhangi bir resmi standart bulunmaması, veriler paylaşıldığında bile, veriyi anlamaya ve yayınlamadan önce gerekli formata dönüştürmeye çalışmak için harcanan zamanla verimlilik veya etkinlik potansiyelinin azalması anlamına gelmektedir. İkinci endişe, potansiyel gelir kaybı ile ilgilidir. Açık Verinin ücretlendirilip ücretlendirilmeyeceği önemli bir sorundur. Hükümet, Açık Verileri ücretsiz veya marjinal maliyet temelinde uygulama konusunda ciddiye, belirli ajansların finansman modellerinin gözden geçirilmesi gerekecektir. Üçüncüsü, Açık Verileri yayınlarken Veri Koruma Yasası ile uyumu çevreleyen endişe ve belirsizliktir. Bu, açıklığın önündeki en büyük engellerden biri olarak algılanmaktadır. Hassas olmayan veriler muhtemelen düşük bir maliyetle yayınlanabilirken, inceleme veya düzeltme gerektiren herhangi bir verinin yayınlanması,

bunu yapmanın maliyeti kullanıcı tarafından ödenmedikçe çok pahalı olabilmektedir (Barry ve Bannister, 2014: 142).

Açık veri konusunda en yaygın şikâyetlerden biri, bilgilerin düzenli olarak güncellenmemesi ve böylece kamuoyunun güvenini zedelemesi ve doğru olmayan bilgilere güvenen kullanıcılar için potansiyel olarak sorunlara neden olmasıdır (Darbishire, 2010: 30). Özellikle belediyelerin paylaştıkları açık veriler sürekli güncellenmediğinde günlük hayatı olumsuz anlamda etkileme potansiyeline sahiptirler.

Bilgiye erişim ve açık devlet uygulamaları arasında bazı önemli konular vardır ki hala tam olarak çözülememiş ve netliğe kavuşturulamamıştır. Bunlar şunlardır (Ubaldi, 2013: 14):

- Bilgiye erişim ve açık devlet verileri hareketleri arasındaki mesafenin kapatılması,
- İfade özgürlüğü hakkının ayrılmaz bir parçası olan bilgiye erişim hakkı ile ticari kullanım için telif hakkı ve ücretlerden kaynaklanan yeniden kullanım sınırlaması arasındaki çatışmanın giderilmesi,
- Açık Hükümet veri stratejisini benimsemektir.

Veri biliminin hükümetin kendi kendini düzenlemesinin güvencesiz temeli ışığında, veri bilimine halkın katılımı konusunda daha incelikli bir çalışma yapılması gerekmektedir. Elbette, hükümetin verilerle ne yaptığı konusunda şeffaflık savunulmaktadır, ancak bireylerin verilerine ne olduğunu bilmeleri gerekip gerekmediği sorusunun cevabının evet olduğu varsayılmaktadır. Halk, özellikle veri bilimine dayalı teknolojilerin zarar verme potansiyeline sahip olduğu durumlarda bilgilerine ne olduğunu bilmelidir. Bu potansiyel sosyal ve toplumsal etkiler nedeniyle, veriler sosyoteknik bir nesnedir ve toplum, hükümet ve veri bilimi arasındaki etkileşimler etrafında halk tarafından sorgulanması ve tartışılması gereken kritik sorular bulunmaktadır (Rempel vd., 2018: 571).

Vatandaşlarla açık yönetişimin çeşitli güçlü yanları ve fırsatları olduğu görülse de, zayıf yönleri ve tehditleri de rapor edilmektedir. Bir görüşmecinin deneyimlerin eksikliğiyle ilgili şu şekilde gözlemi bulunmaktadır: “Vatandaş, uzmanların yönlendirdiği uygulama topluluklarını açma ve yönetme konusunda yeterli deneyime sahip değildir ve

çevrimiçi veya çevrimdışı olmasına bakılmaksızın bu tür bilgilerden nihayetinde ne alınabileceğinden emin değillerdir” (Nam, 2015: 564). Vatandaş yayınlanan açık verilere nasıl ulaşacağını ve bu bilgilere ulaştığında ne elde edeceğini bilmemektedir.

Aracısız ve bilgisayar aracılı şeffaflık arasındaki en çarpıcı farklılıklardan bazıları şu şekilde açıklanmaktadır: Bariz ve önemli bir fark, bilgisayara dayalı şeffaflığın genellikle tek yönlü olması, geleneksel yüz yüze şeffaflığın iki yönlü olmasıdır. Kitle iletişim araçları ve internet aracılığıyla şeffaflık ise tek yönlüdür: vatandaşlar konseyleri izleyebilir ancak konseylerin vatandaşların onları izleyip izlemediği konusunda hiçbir fikri bulunmamaktadır. Koreli vatandaşlar, başvurularını hükümet bürokrasisi aracılığıyla takip etmek için OPEN sistemini kullanmaktadırlar, ancak Seul memurları onları kimin izlediğini bilmemektedirler (Meijer, 2009: 259). Burada açık veriye yapılan bir diğer eleştiri, bu uygulamanın tek yönlü olduğudur. Denetimin vatandaş tarafından tek yönlü olduğuna değinilmiştir.

Tablo 6’da görülen SWOT analizine göre, açık verilerin en güçlü yönleri, bilgi iletişim teknolojilerinin gelişmiş olması, hukuki desteklerinin olması, zayıf yönleri, uzman eksikliğinin bulunması ve kalite kontrolünün olmamasıdır. Açık verilerin fırsatları, sosyal, ticari değerlerin ve büyük veri endüstrisinin oluşturulması, tehditleri ise gizlilik ve güvenlilik, telif hakkı ve kullanılmasından oluşmaktadır.

Tablo 6: Açık Devletin SWOT Analizi

	Güçlü	Zayıf Yönler	Fırsatlar	Tehditler
Açık Veri	Gelişmiş BİT'ler Platformlar Hukuki destek	Liderlik ve uzman eksikliği Kalite kontrolü	Sosyal ve ticari değerler Büyük veri endüstrisi	Gizlilik, gizlilik ve güvenlik Telif hakkı Kötüye kullanım
Bilgi Özgürlüğü	Bilgi edinme özgürlüğü mevzuatı Kurumsal destek Standardizasyon	Rehberlik yok Düşük yeniden kullanılabilirlik Deneyim eksikliği Kavramsal kafa karışıklığı	Anayasal bilme hakkı Hükümeti daha iyi anlamak Devlete güven Politikalara uygunluk	Gizlilik ve güvenlik Hedef yer değiştirme Çerçeveleme
Vatandaşlarla yönetişim	Katılımcı demokrasi Kamu işlerine ilgi Web 2.0 aracılığıyla aktivizm	Deneyim eksikliği Çevrimiçi tartışma için olgunlaşmamış kültür	Demokrasiyi yükseltmek Kolektif zekâ Vatandaş öğrenimi Merkeziyetsizleştirme	Çok fazla giriş ve ses Popülizm Resmiyet İkili hükümetin rolü
Organizasyonlar arası işbirliği	Bürokrasiyi ortadan kaldırmak için yukarıdan aşağıya hareket	Koordinasyon ve işbirliği ile ilgili kafa karışıklığı Bürokratik atalet Performans değerlendirmesinde yanlış hizalama	Kötü sorunları çözmek Örtüşmeleri azaltmak Bir bütün olarak hükümetin daha iyi anlaşılması	Ortak karar vermedeki zorluklar Organizasyonlar arası çatışma Kültürel çatışma

Kaynak: Nam, 2015: 561

Açık verilerle ilgili bir diğer SWOT analizi Tablo 7'de gösterilmiştir. Burada verilerin uygulama alanları, faydaları, güçlü, zayıf yönleri, fırsat ve tehditleri yer almaktadır.

Tablo 7: Açık Devlet Verilerinin SWOT Analizi

Uygulama alanları	Faydaları
<ul style="list-style-type: none">• Gerçekleri ve bilgileri üretmek• Toplum bilgisi• Karmaşık verilerin görselleştirilmesi• Verilere ve arayüzlere dayalı yeni uygulamaların ve hizmetlerin ortak programlanması	<ul style="list-style-type: none">• Devletin ihtiyatlı bir şekilde açılmasıyla toplumun güçlendirilmesi• Yeniden kullanım ve kurtarma• Şeffaflık, katılım, işbirliği• Dış inovasyon• Kolektif zekâ kullanımı
Güçlü	Zayıf yönler
<ul style="list-style-type: none">• Resmi makamların depolanan verilerinin daha yoğun kullanımı• Verilerin açılması ve bağlanması• Fikir ve ilgi alanlarının çeşitliliği• Güven artırıcı önlemler• Ekonomik kalkınma girdisi	<ul style="list-style-type: none">• Kamu yönetimi için kültürel değişim• Mevcut iş modelleri için tehlike• Mevcut telif hakkı yasalarının belirsizliği• Uzun standardizasyon süreçleri• Dijital bölünme
Fırsatlar	Tehditler
<ul style="list-style-type: none">• Aktif bir vatandaşlığın güçlendirilmesi• Durumda paradigma kayması (yönetim dahil)• Giderek daha açık bir dünyada yönetimin modernizasyonu• Vatandaşlar ve idare için yenilik	<ul style="list-style-type: none">• Eleştiriye karşı artan savunmasızlık• Yanlış yorumlama• Kitlelerin popülist seferberliği• Geniş bir açıklık için katılım• Eleştiriden cehalet ve açık platformlar

Kaynak: Geiger ve Lucke, 2012: 274

Açık verilerde, sağlayıcı, işleyici, sahip ve bakımcı rollerinin tahsisi, hesap verebilirlik sorunlarını karmaşıklştırmaktadır. Açık verilerin işlenmesinin sonuçları yanlış olduğunda hangi taraf suçlanacak? Hiç kimse açık verilerle ne yapıldığına dair bir genel bakışa sahip değildir ve böyle bir genel bakışa sahip olmak bile temel açık veri fikrini ihlal edebilmektedir. Verilerin açılmasının açık bir şekilde daha şeffaf, etkileşimli, açık ve dolayısıyla hesap verebilir bir hükümete yol açıp açmayacağı bu perspektiften sorgulanmaktadır. Açık verilerin kullanımı kolektif hesap verebilirlik gibi görünse de, bir şey olursa, toplum muhtemelen hükümetten müdahale bekleyecek ve onu sorumlu tutacaktır (Janssen vd., 2012: 264).

Bilgisayar aracılı şeffaflık insanlara daha iyi bilgi vermekte ve böylece toplumun rasyonelleşmesine katkıda bulunmaktadır. Toplumun rasyonelizasyonu, daha demokratik ve daha varlıklı toplumlarla sonuçlanmaktadır. Şeffaflığın muhalifleri demokrasiye ve

refaha karşı değiller, ancak şeffaflığın topluma bu katkıları olup olmayacağından şüphe etmektedirler. Bilgisayar aracılı şeffaflığa bakış açıları, toplumsal değişime dair modern öncesi bir bakış açısına dayanmaktadır. Tek yönlü, yapılandırılmış ve bağlamdan arındırılmış şeffaflık biçimlerinin toplumsal güven kaybına neden olacağını savunmaktadırlar (Meijer, 2009: 257). Şeffaflığa karşı olan kişiler demokrasiye karşı olmamakla birlikte, şeffaflığın toplumda güven kaybına neden olacağını ileri sürmektedirler.

2.6. Belediyelerin Verilerini Açması

Belediyelerin halka en yakın birimler olması sebebiyle verilerini açması toplum açısından daha önemli ve sonuçları açısından daha faydalı olmaktadır.

Açık devlet ilkeleri, mekanizmaları ve girişimleri yerel yönetimin tüm işlevlerine uygulanabilmektedir. Yerel yönetimler vergileri toplamadan, tahsis etmeden ve harcamadan işleyememektedir. Kişiler paralarının nasıl harcandığını bilmek istemektedirler. Dünya çapında yerel yönetimler, genellikle ulusal hükümetlerden önemli ölçüde daha ileri giderek, bütçe süreçlerine açık hükümet ilkelerinin uygulanmasına öncülük etmişlerdir (Galster, 2017:8). Yerel yönetimler, çok çeşitli altyapı, mal ve hizmetleri görevlendirmektedir ve satın almaktadır. Sözleşmeler genellikle politikaların insanlar ve topluluklar için somut faydalara dönüştürüldüğü yoldur. Kişiler de, hangi yerel yönetimin kiminle ve ne için sözleşme yaptığını öğrenebilmek istemektedirler. Yerel yönetim, önemli bir demokratik kurumdur ve seçimler, önemli bir halk katılımı ve hesap verebilirlik rolü oluşturmaktadırlar. Kişilerin seçim sürecinin bütünlüğüne güvenebilmeleri ve bilinçli kararlar almak için bilgilere erişebilmeleri gerekmektedir (Galster, 2017:9).

Bahsediliği gibi yerel yönetimler, sakinleri adına vergi toplamadan, tahsis etmeden ve harcamadan işleyememektedirler. Açık yerel bütçeleme, bölge sakinlerinin kendi bölgelerinde kamu parasının nasıl harcandığını bilmeleri ve etkilemeleri gerektiği ilkesidir. Açık bütçeleme girişimleri, vatandaşlara ve paydaşlara bütçelerin nasıl tahsis edildiğini ve harcandığını incelemek için gerekli bilgileri sağlayan şeffaflık reformlarından, konut sakinlerine bütçe sürecinin bazı yönleri üzerinde nüfuz ve hatta kontrol sağlayan katılım reformlarına kadar uzanmaktadır. Dünyanın dört bir yanındaki yerel yönetimler, genellikle ulusal emsallerinden önemli ölçüde daha ileriye giderek açık bütçe reformlarına öncülük etmişlerdir. Belki de en iyi bilinen örnek, Brezilya'nın Porto

Alegre kenti tarafından geliştirilen ve vatandaşlara bütçenin nasıl harcanacağına karar verme yetkisinin verildiği katılımcı bütçeledir (Galster, 2018: 15). Porto Alegre'deki katılımcı bütçeleden Andra Pradesh'teki sosyal denetimlere, Chicago'daki kar pulluklarını izlemeye kadar, açık hükümet inovasyonunun en ikonik örneklerinin çoğu ulusal hükümetler tarafından değil, şehirler tarafından yaratılmıştır. Çünkü yerel makamlar genellikle hükümet ve vatandaşlar arasındaki en acil ilişkileri oluşturan yol bakımından eğitime kadar somut kamu hizmetlerinden sorumludurlar (Open gov, local gov, 20.09.2020). Belediyelerin halk üzerinde ne kadar etkili olduğu buradan görülebilmektedir.

Hükümet, özellikle yerel düzeyde, ADV 'nin toplayıcı, kolaylaştırıcı, ortak ve katılımcı olarak oynayacağı kritik bir role sahiptir (Ubaldi, 2013: 18). Yerel yönetimler açık devlet gündeminde ilerlemek için doğal bir alandır (Open Governments, 25.09.2020);

(1) Birçok yenilik ve açık hükümet reformları yerel ve bölgesel düzeyde gerçekleşmektedir, çünkü yerel yönetimler sayesinde hükümetler vatandaşlarla daha doğrudan işbirliği yapabilmektedirler.

(2) İnsanlara en yakın hükümet seviyesindedirler ve çoğu zaman hükümete ilk (ve çoğu zaman tek) erişim noktası konumundadırlar.

(3) Bölgeleri hakkında daha geniş bir bilgiye sahiplerdir ve ulusal ve küresel stratejileri yerel gerçeklerle ve vatandaşlarla doğrudan ilişkilendiren yönetimlerdir.

(4) Kamu hizmetlerinin büyük bir kısmının sağlanmasından ve kamu politikalarının geliştirilmesini ve oluşturulmasını tanımlamasından sorumludurlar.

(5) Vatandaşların katılımı yerel düzeyde daha büyüktür ve bu nedenle vatandaşlar çözümlerin ortak oluşturulmasında ve uygulanmasında önemli bir rol üstlenebilmektedirler.

Açık verilerin amacı, belediyenin genel kamuoyuna hâkim olduğuna dair verileri sunmaktır. Şirketler ve bireyler, verilere herhangi bir kısıtlama olmaksızın ham biçimde erişebilmektedir. Burada önemli olan, açık verilerin belediye ticari avantajları, faydaları ve vatandaşlar ve işletmeler için değer yaratmasıdır (Melin, 2016: 118). Veri uzmanları, yerel yönetim verilerini kullanıcı dostu bir kamu portalı aracılığıyla açmanın faydalı bir

iş olduğunu söylemektedirler. Uzmanlar, verileri açmayan yerel yönetimlerin, diğer şehirlerin hizmetleri düzene sokması, sakinlere daha duyarlı olması ve şehirlerini daha verimli, işletmeler için çekici ve yaşanabilir hale getirmek için verileri kullanmak için özel sektörle işbirliği yapması nedeniyle geride kalacağını da belirtmektedirler (Open Data Soft, 23.09.2020).

Her yerel otorite, örneğin yeniden kullanım koşulları ve biçimleriyle ilgili çeşitli seçimler yapmaktadır ve kendi bağlamına en uygun veri kümelerini açmaktadır. Temel zorluklardan biri, yayımlanan veri kümeleri ile yerel sorumlulukların tutarlılığını garanti altına alması gereken devlet müdahalesi arasında bir denge bulmaktır (Martin vd., 2013: 303). Bu aşamada merkezi yönetim ile yerel yönetim arasında bir işbirliğinin olması gerektiğinden söz edilmektedir.

Belediye açık veri girişimlerinin büyümesini besleyen motivasyonlar çeşitlilik göstermektedir, ancak çoğunlukla katılımı teşvik etmeye ve iş ve sivil yenilikleri teşvik etmeye veya politika gereksinimlerine yanıt vermeye odaklanmaktadır (Wilson ve Cong, 2020: 3). Açık verilerin yerel vatandaşlara fayda sağlayabilecek ve şehir hizmetlerinin potansiyellerini tam olarak kullanmalarına yardımcı olabilecek uygulamaların geliştirilmesine yardımcı olduğu belirtilmektedir. Açık veriler aynı zamanda diğer uygulamaların kullanması için bir platformdur. Örneğin, Houston'da, Rollout'u inşa eden bir yazılım geliştiricisi bulunmaktadır. Bu yazılım, geri dönüşüm günü, ağır çöp günü vb. hakkında size hatırlatan bir mobil uygulamadır. Uygulamayı indirdikten sonra, konumunuzu aramakta ve Houston şehri tarafından sağlanan veri toplama programları ve bölgeleri hakkında açık bir veri kümesine göre kontrol etmektedir. Bu her hafta binlerce insan tarafından kullanılan ücretsiz bir uygulamadır (Open Data Soft, 23.09.2020). Burada açık verilerin kişilerin günlük yaşamlarını da olumlu olarak etkilediği görülmektedir.

Açık hükümet verilerinin aktif kullanıcı sayısı, yerel yönetimin ötesine geçerek sivil teknoloji uzmanlarını, üniversiteleri, gazetecileri, kar amacı gütmeyen kuruluşları, şirketleri ve işletmeleri ve genellikle kamu-özel sektör ortaklıklarının artan yaygınlığını kapsayacak şekilde genişlemiştir (Wilson ve Cong, 2020: 21).

Yapılan bir çalışma ile öğrencilerin 273 yerel yönetimden yerel yönetim açıklığını desteklemek için aşağıdaki beş en iyi uygulamayı benimsemelerini istemektedirler (Government Technology, 23.09.2020):

(1) Yerel yönetimler, üç tıklamayla veya daha kısa sürede erişilebilen tüm kamuya açık bilgiler için aranabilir bir depo sağlayan özel bir açık hükümet web sayfası oluşturmalıdır.

(2) Çevrimiçi bilgiler dijital olarak toplanmalı, oluşturulmalı, saklanmalı ve açık hükümet web sayfasında zamanında sunulmalıdır.

(3) E-postalar ve anlık mesajlar da dâhil olmak üzere devlet tarafından sağlanan ekipmanlarla yapılan tüm elektronik mesajlar kamu kayıtları olarak kabul edilmelidir.

(4) Yetkililer ve üst düzey yöneticiler programlarını herkese açık olarak yayınlamalı ve şeffaflık kültürüne bağlı kalmalıdır.

(5) Devlet kurumları, gündemleri ve toplantı materyallerini önceden, kayıtları 48 saat içinde yayınlamalı ve uzaktan katılıma izin vererek tüm halka açık toplantıları mümkün olduğunca açık hale getirmelidir.

Halk nezdinde yerel yönetimlerin açık veri uygulamalarından bekledikleri, yerel yönetimlerin ayrı açık veri portallarının bulunması, verilerin zamanında sunulması, üst düzey yetkililerin programlarının yayınlanması, gündem ve toplantıların herkese açık olarak yayınlanmasıdır.

Açık bir veri gündemi izleyerek veya sadece veri paylaşımını iyileştirerek kuruluşlarında daha fazla şeffaflık ve verilere erişim sağlamak isteyen şehirler ve kamu yöneticileri şu çabaları yapmaktadırlar. Birincisi, yöneticiler, karar süreçlerinin daha fazla açık olması için düzenleyici gereklilikleri ve veri paylaşımını güçlendirmenin bir yolu olarak dış paydaşlardan halkın katılımını ve kamu girdisini teşvik edebilmektedirler. İkincisi, yasal gereklilikler olsun ya da olmasın, yöneticiler sivil toplum paydaşlarını departman faaliyetlerine katılmaya dahil edebilir. Üçüncüsü, kamu yöneticileri teknolojik hizmetleri iyileştirebilir ve yönetsel ve teknolojik çabaları uyumlu hale getirebilir. Yöneticiler, teknoloji ve departman ihtiyaçlarını hizalayarak, yazılım uygulamalarının verimli çalıştığına dair çalışanlar arasındaki algıyı artırarak ve verileri depolama ve erişime ilişkin endişeleri azaltarak, verileri paylaşma eğilimini artırabilir. Son olarak, yöneticiler kuruluşlarında açık kaynak yazılım paketlerinin ve sosyal medya teknolojilerinin kullanılmasını teşvik edebilir, çünkü bu platformları kullanmak,

teknolojilerin doğası veya bunları kullanmak için gerekli teknik beceri setleri nedeniyle veri paylaşım uygulamaları ile ilgili olmaktadır (Welch vd., 2016: 400-401).

Yerel düzeyde açık verileri gerçekleştirmek için birkaç pratik adım önerilmektedir (Conradie ve Choenni, 2014: 16);

(1) İlk olarak, veri sahipleri ve kişisel olarak tanımlanamayan verilerin üreticileri belirlenmelidir. Bu kuruluşlar, gizlilik, şeffaf olmayan sahiplik veya hukuki sorunlar gibi serbest bırakılmasının önünde önemli engellerle karşılaşmayabilecek veriler sunmaktadırlar. Bunlar, kamusal alandaki nesnelere konumu gibi kolayca gözlemlenebilen bilgiler olmaktadır.

(1) İkinci olarak, verilerin yer tespiti ve bazı durumlarda setlerin yayınlanması için izin alınması açısından veri yayınlanmasıyla ilişkili maliyetler, büyük miktarda verinin serbest bırakılmasını engelleyebilmektedirler. Bu göz önüne alındığında, veri taleplerinin yapılabilmesini sağlamak, potansiyel yeniden kullanıcılara, veri yayınlamanın veri bulmayla ilişkili maliyetler nedeniyle önemli ölçüde engellendiği durumlarda nelerin mevcut olabileceğine dair bir genel bakış sağlamak yararlı olabilmektedir.

Hükümet web siteleri, yerel yönetimler ve vatandaşlar arasındaki ana arayüzlerden birini oluşturmaktadır. Vatandaş-hükümet etkileşimini artırma, politika yapımına halkın katılımını artırma ve kamu hizmeti sunum sürecini ve hükümetin şeffaflığını geliştirme potansiyeline sahip oldukları kabul edilmiştir. Bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımı yaygınlaştıkça, yerel yönetimlerin vatandaşlarla etkileşimlerinde bu araçlardan daha etkin bir şekilde yararlanmaları gerekmektedir (Yavuz ve Welch, 2014: 581).

Yerel düzeydeki sınırlı bütçe, BT altyapısı ve beceriler ADV portalının geliştirilmesini daha da zorlaştırmaktadır. Yerel düzeylerde ADV portallarının geliştirilmesi için öncelikli bir kılavuz bu sorunların çözülmesine yardımcı olabilmektedir (Wang vd., 2018: 646).

Bunların sonucunda yerel ADV portallarının gelişimi nasıl analiz edilmekte ve yönlendirilmektedir? (Wang vd., 2018: 645).

Bu genel soru ayrıca dört daha spesifik alt soruya bölünebilmektedir:

(1) Yerel düzeydeki ADV portallarını değerlendirmek için hangi çerçeve kullanılabilir?

(2) Çerçevenin unsurları için öncelikler nasıl elde edilir?

(3) Çerçeve, yerel ADV portallarının mevcut gelişimini analiz etmek için nasıl kullanılır?

(4) Çerçeve, yerel ADV portallarının gelecekteki gelişimine rehberlik etmek için nasıl kullanılır?

Bu sorulan dört soruya verilecek cevaplar neticesinde yerel yönetim açık veri portallarının şekillendirilmesi savunulmaktadır.

Açık devlet verilerini daha iyi etkinleştirmek ve bu girişimleri başlatmak ve sürdürmek için yerel yönetimler tarafından yapılan yatırımların getirisini artırmak için birkaç strateji önerilmektedir. İlk olarak, yerel yönetimler, verileri kimin ve hangi amaçlarla kullandığını daha iyi izlemek için stratejiler uygulamalı ve aynı zamanda kullanıcı gizliliğine saygı gösterilmesi ileri sürülmektedir. Örnek olarak, veri portalı ziyaretçilerinden gönüllü olarak bilgi toplayan pop-up anketlerin yer alması gerektiği belirtilmektedir. Daha sonra, açık hükümet veri girişimleri koordine edilmesi ve dijital eşitlik ve dijital içerme çabalarıyla daha iyi entegre edilmesi düşüncesi önerilmektedir. Austin, Chicago, Philadelphia ve Seattle gibi şehirlerin, geniş bant internet erişimi ve dijital okuryazarlık gibi sorunları ele almak için diğer kuruluşlarla ortaklıkları bulunmaktadır. Bu girişimler, açık hükümet verilerine ilişkin farkındalığı artırmak ve bu kaynakları genel halk arasında kullanmak için gerekli teknik becerileri oluşturmak için açık bir başlangıç noktasıdır (Wilson ve Cong, 2020: 21).

Bunlara ek olarak, yerel yönetimler ile ilgili üç önemli politika önerisi bulunmaktadır (Chatfield ve Reddick, 2017: 241):

(1) Yerel yönetimler, açık veri politikalarının yoğunluğunu artırmalı ve geliştirmelidir.

(2) Yerel yönetimler, diğer hükümet düzeylerine dış kaynak sağlamak yerine, kendi açık devlet veri portallarına yatırım yapmaya çalışmalıdır. Bazı durumlarda dış kaynak kullanımı, mali kaynakların eksikliği göz önüne alındığında iyi bir kısa vadeli çözüm olabilir, ancak yerel bir çevrimiçi varlığa sahip olmanın, yerel vatandaşları zaman içinde yerel OGD ile ilişkilendirmede açıkça bir fark yarattığını açıkça göstermektedir.

(3) İlk yayın yapan yerel yönetimler, gecikmelerden çok daha ileride görüldüğünden, bu portallarda açık verileri yayınlamanın ölçek ekonomileri vardır. Bu nedenle, yerel yönetimler, kendi açık devlet veri portalları aracılığıyla halka açık verileri proaktif olarak paylaşmada lider olmaya teşvik edilmelidir.

Yani yerel yönetimler portal oluşturmaya ve bu portallarda daha fazla veri üretmeye odaklanmalıdırlar. Merkezi hükümet portallarına kaynak aktarımından ziyade kendi iç portallarına önem vermelidirler.

2.7. Dünyada Belediyelerin Başlıca Açık Veri Uygulamaları

Dünyada hem verilerini halka açan kurumlar hem de ilgili verilerin paylaşıldığı açık veri portalları bulunmaktadır. Bu bölümde de önce verilerin açılmasına farklı ülkelerden örnekler ve bazı ülkelerin belediyelerinin açık veri portallarının örnekleri bulunmaktadır.

29 Ağustos 2005'te Katrina Kasırgası sonucu erken uyarılara rağmen, 125 milyon dolarlık hasar ve 1.250 kayıp ile ABD'yi vuran en yıkıcı kasırga olmuştur. Katrina'nın hazırlık aşamasının üzere atanan Kongre İki Taraflı Seçim Komitesi, kasırganın ardından federal ve devlet kurumları arasında bilgi paylaşımının olmaması nedeniyle rahatsız olmuştur. Tahliyede 24 saatlik gecikme yaşanmış ve hayatta kalanlar, aşırı kalabalık olan hastanelere yönlendirilmiştir. Bekleyen kişiler, acil durum malzemelerinin ne zaman, nasıl ve kime teslim edildiği hakkında kapsamlı bilgi bulamamışlardır. Seçim Komitesi hükümetin dünyadaki en büyük bilgi teknolojisi alıcısı olarak kaldığını ve “bilginin depolanması, taşınması ve erişilmesine aciz” olduğunu belirtmiştir. Ardından Seçim Komitesi şunları eklemiştir: “Katrina'ya karşı daha iyi bilgi en uygun silah olurdu. Bilgiler doğru zamanda doğru yerde ve doğru kişilere gönderilirdi”. Başkan Obama'nın Açık Hükümet Programı bu soruna bir çözüm getirmiştir. Açık Hükümet Direktifi, kurumlara, sınıflandırılmamış tüm veri kümelerini web'de yayınlamalarını emretmiştir (Peled, 2011: 2085). Açık veri, vatandaşların ilgisini çekmek için yeni yöntemler sağlamaktadır. Açık bir veri portalına suç veri kümelerini eklemek artık yaygın bir uygulamadır. Hatta bazı şehirler portala polis 911 çağrılarını koyacak kadar ileri gitmiştir. Bu açık veriler kişilerin mahallelerinde neler olup bittiğini görmelerine ve kendilerini ve komşularını korumak için uygun önlemleri almalarına olanak tanımaktadır. Böyle bir uygulamanın en önemli örneği, 911 aramalarını, suç olaylarını, inşaat izinlerini ve bir mahallede veya belirli bir adresin yakınında olup bitenlerle ilgili diğer bilgileri gösteren Seattle Şehrinin “Mahallem Haritası”dır (Schrier, 2014: 20).

Devin Pickell en iyi 50 açık veri kaynağını listelemiştir. Bu siteleri “devlet ve küresel veriler, finansal ve ekonomik veriler, suç ve uyuşturucu verileri, sağlık ve bilimsel

veriler, akademik veriler, çevresel veriler, işletme verileri, medya ve gazetecilik verileri, pazarlama ve sosyal medya verileri ve çeşitli veriler” olarak gruplandırmıştır. Bu sitelerin içinde “ABD, AB ve İngiltere’nin açık veri portalları, Dünya Bankası Açık Verileri, Uluslararası Para Fonu, Ulusal Uyuşturucu Suistimali Enstitüsü, Dünya Sağlık Örgütü, Ulusal Kanser Enstitüsü, NASA Dünya Verileri, Google Scholar, Çevrimiçi İklim Verileri, Google Trendler” siteleri en önemlileridir (Pickell, 02.10.2020). Açık verilerin yayınlandığı açık veri portalları, ülkeler tarafından açılmaya başlanmıştır. Şu an 115 ülkenin açık veri portalı bulunmaktadır ve kullanıcılar bu portallar üzerinden verilere ulaşabilmektedirler. Dünyada açık veri uygulamasına başlıca New York, Berlin, Paris ve Seul belediyeleri örnek gösterilebilir.

2.7.1. New York Belediyesi Açık Veri Portalı

New York açık veri portalına giriş sayfası “<https://opendata.cityofnewyork.us/>”dır. Burada 5 kategoride toplam 2142 veri bulunmaktadır. Bu kategoriler “iş, şehir hükümeti, eğitim, çevre, sağlık” şeklinde ayrılmıştır (NYC Open Data, 10.01.2021).

Bu portalda dikkat çeken açık veriler, “şehrin başlıca ölüm nedenleri, covid-19 verileri, su kalitesi verileri, belediye bütçesi verileri, su tüketimi, ağaç sayıları, hava kalitesi, geri dönüşüm kutuları yerleri” şeklindedir.

New York belediyesi açık veri portalı ile görevli iki birim bulunmaktadır. Bu birimler, Belediye Veri Analizi Ofisi ve Bilgi Teknolojileri Bölümü ve Telekomünikasyonudur. Ayrıca portalın bağlantıda olduğu farklı portallar bulunmaktadır. CompStat ile şehirdeki suç istatistikleri, tree-map ile sokak ağaçlarının istatistiği, TrafficStat ile trafik istatistiği gösterilmektedir. Bu portal üzerinden kişiler de proje yapıp gönderebilmektedirler. Bu projeler arasında şehirde bulunan kaldırımların genişliklerinin yer aldığı harita, sokak ağaçlarının görselleştirilmesini sağlayan bir çalışma bulunmaktadır. 2019 yılında aylık 119 bin, 2020 yılında aylık 142 bin kişi siteyi ziyaret etmiştir (NYC Open Data, 10.01.2021).

2.7.2. Berlin Belediyesi Açık Veri Portalı

2011 yılında, "Open Data Berlin" projesi başlatılmıştır ve Açık Devlet, şehir yönetiminin politik yönergelerinin bir parçası olmuştur. Eş zamanlı olarak bir Açık Veri

pilot portalı başlatılmıştır. Aynı yıl, şehir yönetimi ile Açık Veri topluluğu arasında bir toplantı olarak ilk “Berlin Açık Veri Günü” (BODDy) düzenlenmiştir. Senato Ekonomi, Enerji ve Kamu İşletmeleri Dairesi tarafından başlatılan toplantının amacı, idareyi verileri yayınlamaya teşvik etmek ve Açık Veri topluluğunu yayımlanan verileri kullanmaya ikna etmektir (Cités Territoires Gouvernance, 09.03.2021).

Berlin Açık Veri stratejisi 2012'de yayınlanmıştır. O yıl boyunca, Açık Veri Portalı çevrimiçi olarak yaklaşık 100 veri setini içerecek şekilde daha da genişletilmiştir.

Berlin açık veri portalına giriş sayfası “<https://daten.berlin.de/>” dır. Burada 20 kategoride toplam 2036 veri bulunmaktadır. Bu kategoriler “işgücü piyasası, eğitim, demografik bilgiler, coğrafya ve şehir planlama, sağlık, gençlik, sanat ve kültür, kamu yönetimi, bütçe ve vergiler, protokoller ve çözümler, diğerleri, sosyal yardımlar, spor ve rekreasyon, turizm, çevre ve iklim, tedarik ve bertaraf, tüketici koruması, trafik, seçimler, ekonomi, konut ve emlak” şeklinde ayrılmıştır.

Bu portalda dikkat çeken açık veriler, “covid-19 verileri, umumi tuvalet verileri, okul verileri, elektrikli şarj istasyonları, sosyal istatikler, yasaklı kitapların listesi, atık cam kaplarının konumları, trafik kazaları, enerji tüketim verileri” şeklindedir. Bu portal üzerinden de kişiler de proje yapıp gönderebilmektedirler.

2.7.3. Paris Belediyesi Açık Veri Portalı

Paris Belediye Başkanı Bertrand Delanoë ve inovasyon, araştırma ve üniversitelerden sorumlu yardımcısı Jean-Louis Missika, bu şeffaflık ve açık inovasyon ruhu içinde, Paris Şehri'nin kamuya açık verilerinin açılması konusunda müzakere etmek amacıyla Haziran ve Aralık 2010'da Paris Konseyi'ne öneride bulunmuştur. Bu sitenin Ocak 2011'de açılması ile çeşitli belediye hizmetlerinin katkılarına göre bu kataloğa birçok veri seti eklenmiştir (Paris Data, 09.03.2021).

Paris açık veri portalına giriş sayfası “<https://opendata.paris.fr/pages/home/>” dır. Burada 8 kategoride toplam 278 veri bulunmaktadır. Bu kategoriler “yönetim ve kamu maliyesi, vatandaşlık, mağazalar ve turizm, kültür, çevre, ekipmanlar, hizmetler, sosyal, hareketlilik ve kamusal alan, şehir planlaması ve konut” şeklinde ayrılmıştır.

Bu portalda dikkat çeken açık veriler, “onaylanan bütçeler, Paris'te ünlü kadınlar, arkeoloji deposu, evsel atık noktaları, trafiği bozan çalışmalar, halka açık parklar, imar planları” şeklindedir.

2.7.4. Seul Belediyesi Açık Veri Portalı

Seul yönetimi, akıllı şehirler kapsamında verilere dayalı yönetim benimsemiştir. Vizyon, dengeli bölgesel kalkınma yoluyla, yoksullar da dâhil olmak üzere vatandaşların yaşamlarını dönüştürmek için şehrin dokusunda bilgi iletişim teknolojisi kullanmaktadır. Politika hedefleri trafik, güvenlik, çevre, refah, ekonomi ve idare alanlarını kapsamaktadır. 'Talep üzerine' ve 'veriye dayalı', dönüşümü gerçekleştirmeye yönelik stratejiler listesinin başında gelmektedir (Smart Cities World, 09.03.2021).

Seul açık veri portalına giriş sayfası “<http://data.seoul.go.kr/>” dır. Burada 12 kategoride toplam 6607 veri bulunmaktadır. Bu kategoriler “sağlık, genel yönetim, kültür/turizm, sanayi/ekonomi, refah, çevre, trafik, şehir yönetimi, eğitim, emniyet, nüfus/hane halkı, konut yapımı” şeklinde ayrılmıştır.

Bu portalda dikkat çeken açık veriler, “covid-19 verileri, obezite istatistikleri, sağlık personeli istatistikleri, sigara içme oranları, vergi toplama istatistikleri, otel kayıt durumu, engelli kişilerin durumu, sosyal yardım kuruluşları, hava kirliliği istatistikleri, hava durumu, toplu taşıma yolcu sayısı, idari bölgelerin istatistikleri, CCTV kurulum durumu suç istatistikleri” şeklindedir.

2.7.5. Toronto Belediyesi Açık Veri Portalı

Toronto şehri, açık verilere olan artan talebi karşılamak için 2009 sonbaharında ilk açık veri portalını başlatmıştır. O zamandan beri, açık veri hareketi Toronto'nun dijital ve sivil alanlarında artan bir ivme kazanmıştır (Toronto Data, 08.06.2021).

Toronto açık veri portalına giriş sayfası “<https://open.toronto.ca/>” dır. Burada 15 kategoride toplam 412 veri bulunmaktadır. Bu kategoriler “şehir yönetimi, yerler ve haritalama, toplum hizmetleri, ulaşım, kamu güvenliği, geliştirme ve altyapı, sağlık, finans, kültür ve turizm, çevre, iş, parklar ve rekreasyon, izinler, su, çöp ve geri dönüşüm” şeklinde ayrılmıştır.

Bu portalda dikkat çeken açık veriler, “yapı ruhsatları, yağmur göstergeleri, covid-19 test alanları, günlük barınak doluluğu, bisiklet park istasyonları, yangın olayları, covid-19 vakaları, okul lokasyonları, evlilik ve ölüm istatistikleri, suç göstergeleri, seçim sonuçları” şeklindedir.

3. BELEDİYELERİ AÇIK VERİ UYGULAMASINA YÖNELTEN FAKTÖRLER

Belediyeleri açık veri uygulamasına yönelten bir takım faktörler bulunmaktadır. Bunlar “etik, bilgiye erişim ve bilgi edinme hakkı, hesap verebilirlik ve kamu hesap verebilirliği, kamu yönetiminde açıklık ve şeffaflık ve yönetim” olarak gösterilebilir.

3.1. Etik

Bu bölümde etiğin anlamından, hukuki çerçevesinden, kamu çalışanları ve teknoloji ile ilişkisinden bahsedilmiştir.

3.1.1. Etik Kavramının Özelliği

Etik, kavramsal olarak eylem ve davranışların anlamıyla ilgilidir. Kökeni eski Yunancadaki “ethos” kelimesinden gelmektedir. “Ethos” un Yunanca karşılığı ise “mos” tur ve “töre, karakter” anlamındadır. “Mores” sözcüğü de buradan türetilmiştir ve Fransızcada “morale”, İngilizcede “morals” olarak kullanılmaktadır (Pieper, 1999: 3). Etik, kişilere işlerin nasıl yapılması gerektiği ile ilgili yardımcı değer, ilke ve standartlardır (Watt ve Doig, 2009: 2). Bugün kullanıldığı anlamı ile etik, aynı zamanda insan hakları ile ilgili bir terimdir. Bu hakları önemseme ve bunları sorun edinme meselesi olarak görülmektedir (Badiou, 2013: 21). Etik kişinin kamu ile olan ilişkilerinde davranışlarını belirleyen içsel bir denetçi (Yüksel, 2005a: 50) aynı zamanda nasıl davranılması gerektiğini gösteren evrensel, ahlaki görev ve yükümlülüklerle dayalı bir davranış sistemidir; iyiliği kötülükten, doğruyu yanlıştan ayırt etme yeteneği ile ilgilidir (Josephson, 1989’ dan aktaran Goss: 1996: 2). İyiyi kötüden, doğruyu yanlıştan ayırabilen kişi etik davranış gösterme yeteneğine sahip olmaktadır.

Etik kavramı aynı zamanda karakter eğitilmesi anlamını da taşımaktadır. Ahlak ile aynı anlamda kullanılıp kullanılmadığı tartışmalı bir konudur. Kökü morality kelimesinden gelen ahlak, Yunancada adet, gelenek anlamlarına gelmektedir (Yüksel, 2010a: 27-28). Etik, bazen ahlak karşılığı olarak da kullanılmaktadır (Frankena, 2007: 3). Etik daha genel olarak ahlakı konu almaktadır. Ahlak toplumsaldır, bireyden önce var olduğu gibi sonrasında da var olacaktır (Frankena, 2007:4). Günümüzdeki tartışmalarda etik sözcüğünün üç ayrı anlamı bulunmaktadır (Kuçuradi, 2003: 8);

(1) Etik öncelikle ahlak anlamında kullanılmaktadır. Kişilerin belirli bir zamanda ve grupta, birbirleriyle ilişkilerini değerlendirme sistemidir.

(2) Etiğin başka bir anlamı ise insanların belli amaçlarla oluşturduğu normlar bütünüdür.

(3) Son olarak etik, doğrulanabilir bilgiyi açıklayan ya da açıklaması beklenen felsefe dalını tanımlamak için de kullanılmaktadır.

Toplumun içinde farklı kimliklere sahip insanlar olması farklı ahlak anlayışlarına neden olabilmektedir. Bu sebeple her toplum için farklı ahlaki değerler oluşmuştur. Fakat etik daha evrenseldir. Kültürel farklılıklar etiği de etkileyebilmektedir, örneğin yalan söyleme, hırsızlık yapma gibi eylemler her yerde etik dışı davranış olarak kabul edilebilmektedir (Yüksel, 2005a: 51). Bazı filozoflara göre toplum önemlidir ve bireysel etik toplum kaynaklıdır. Bazılarına göre ise birey önemlidir ve toplum bireyin amaç ve arzularına tabidir (Robinson ve Garratt, 2014: 5). Acımasız bir toplum kişinin karakterinin oluşumunda negatif bir etki yapabilmektedir (Robinson ve Garratt, 2014: 15). Ahlak her toplum için o toplumun yapısına göre farklılıklar göstermekteyken, etik ahlakı da içine alan daha genel bir kavram olmaktadır.

Etik anlayışı belirleyen şey toplumsal değerlerdir. Bu değerler devlet etiğine de yansımaktadır. Toplumlar değiştikçe etik değerler de değişmeye başlamaktadır. Bu sebeple de etik değerler ülkeden ülkeye hatta aynı ülke içinde bölgeden bölgeye bile değişiklik gösterebilse de günümüzde artık evrensel bir etik anlayış hâkim olmaya başlamıştır (Yüksel, 2005a: 85). Etik algıları ve davranışları etkileyen faktörler çok boyutludur, yani bireyler arasındaki farklılıklara, örgütsel ortamlarındaki farklılaşmalara ve ikisi arasındaki etkileşime dayanmaktadır. Longenecker vd., (2006: 170)'e göre etik davranışları etkileyen kişisel ve durumsal faktörler şunlardır:

Kişisel Faktörler olarak şunlar sayılmaktadır;

- (1) Girişimci Rol
- (2) Ahlak Gelişimi
- (3) Kontrol Odağı
- (4) Başarı İhtiyacı

- (5) Makyavelcilik
- (6) Sosyal/ İtibar Maliyetleri

Durumsal Faktörler ise şunlardır;

- (1) Çevresel Kuvvetler
- (2) Kurumsal Faktörler
- (3) Temsilci Etkisi

Etik, ahlak ile ahlak da din ile ilişkilendirilmektedir. Dolayısıyla ahlakın din ile ilişkisi etik kavramı ile de ilgilidir. Ahlakın kaynağının din olup olmaması ile ilgili çeşitli görüşler bulunmaktadır. Sokrates gibi bağımsız düşünen kişiler dini emirlerin dinden dine değişiklik göstermesi sebebi ile ahlakın dini aştığını söylemişlerdir. Ateistler ve agnostikler de etiğin temelini din olmadığını, ahlaki değerleri gerçekleştirmenin inançtan bağımsız olduğunu söylemektedirler (Robinson ve Garratt, 2014: 10). Etik din dışında aranmalıdır (Robinson ve Garratt, 2014: 28) denmektedir.

Etik konusu birçok filozofun da ilgi alanına girmiştir. Sokrates'e göre etik, yasaya itaat etmek demek değildir. Kim olduğumuzu bildikten sonra nasıl davranacağımızı da biliriz. Ahlak öğrenilecek bir bilgi değildir. "Doğru davranış" ya da "adalet" gibi davranışlar kişinin kendi başına keşfettiği şeylerdir. Ona göre neyin doğru olduğu bilindikten sonra insanın yanlış yapması söz konusu değildir (Robinson ve Garratt, 2014: 33). Platon 2 tür bilgi olduğunu söylemektedir. Duyularımızla elde ettiğimiz deneysel bilgi ve aklımızı kullanarak edindiğimiz daha kalıcı ve ebedi olan ikinci bilgidir. Platon bireyin ahlakının devletin ahlakı ile birebir olduğunu ileri sürmektedir (Robinson ve Garratt, 2014: 39). Platon'a göre etiğin en önemli amacı iyi bir yaşam sürmektir. Devlet adlı eserinde de en asil düşüncenin iyilik olduğunu belirtmiştir. Adaletli olmak iyi insan olmak demektir (Yüksel, 2005a: 52). Aristo, etiğin amacının insan yaşamını geliştirmek olduğunu söylemiştir (Yüksel, 2005a: 52). Machiavelli'nin felsefesi Makyavelizmdir. Çalışmalarında insanı ele almıştır ve insanın zaafalarını inceleyerek bu zaafaların insan yönetmek için nasıl kullanılacağını açıklamıştır. Prens adlı eserinde evrensel kabul edilen "dürüstlük, cömertlik, merhamet" gibi değerlerin aynı zamanda ülkenin zararına olabileceğinden bahsetmektedir (Yüksel, 2005a: 53-54). Prens, özel ahlak ile kamusal ahlak arasında fark olduğu fikrine uygun ortam hazırladığı için önemli olmaktadır.

Günümüzde çoğu insan kamusal alanda “etik dışı” olmak gerektiğini düşünmektedir (Robinson ve Garratt, 2014: 53). Bu eserde sadece devletin menfaatleri tehlikeye uğradığında etiğin göz ardı edilebileceği anlatılmaktadır (Yüksel, 2005a: 54). John Stuart Mill faydacılık felsefesi ile tanınmaktadır. Mill’e göre bir davranışın iyi ya da kötü olmasına yaşanan olayın sonucuna göre karar verilmelidir. Mill için insanın amacının ya da karakterinin bu noktada bir önemi yoktur (Yüksel, 2005a: 55). Böylelikle etik kavramı, birçok filozofun da ilgi alanına girmiş ve tartışma konusu olarak dikkatlerini çekmiştir.

3.1.2. Etiğin Hukuki Çerçevesi

Etik altyapının oluşturulması için en önemli unsurlardan biri hukuki çerçevedir. Bu çerçeve ile kamu görevlilerinin davranışlarına sınırlamalar getirilmekte, bunlarla ilgili yaptırımlar uygulanmakta ve devletin eylem ve işlemleri şeffaflaştırılarak kamuoyu faaliyetleri incelenmektedir (Yüksel, 2005b: 348). Hukuki çerçeve, kamu çalışanlarının iş akışını belirtmelidir. Bunun yanında kamuoyunu kamuda olması gerekenler yönünde bilgilendirerek çalışanlardan hesap sorulmasını mümkün hale getirmektedir (OECD Raporu, 1996: 46). Böylelikle, devlette açıklık ve şeffaflığı sağlayan en önemli unsurlardan biri de hukuki çerçevedir.

Kötü yönetim uygulamalarının ve sonuçlarının ne kadar kötü olduğunu bilen toplumlarda bunun gerçekleşmesi kolaylıkla olmamaktadır. Bunun sonucunda bu toplumlarda yaşayan bireyler “hukuk kurallarına ve etik ilkelere uygun davranma, vergilerini ödeme, kendilerinden daha zor durumda olanlara yardım etme, kısa dönemli çıkarlar için başkalarının haklarını ihlal etmeme” gibi davranışlarda bulunmaktadırlar. Bu tür davranışları benimseyen bireylerin kamu yönetiminde yer alması, kötü yönetimin önündeki en büyük engel olmaktadır (Eken ve Tuzcuoğlu, 2005: 120). Kötü yönetimi tedavi edebilecek iki aktör bulunmaktadır. Bunlar “toplum ve kamu yönetimi” dir. Toplumun belli bir ahlak düzeyinde olması iyi yönetime sahip olması açısından önemli olmaktadır. Kamu yönetiminin olumsuz yapısından kurtulması için kamu çalışanlarının ve toplumdaki aktörlerin mevcut anlayışlarının değiştirilmesi gerekmektedir. Anlayış değişimi, kamu hizmeti bilincinin geliştirilmesi, yönetimin toplum ile olan bütünleşmesi, etik kültürün gelişmesi ile mümkün olmaktadır (Eken ve Tuzcuoğlu, 2005: 123). Toplumun sahip olduğu etik kültür anlayışı, kamu çalışanlarını ve dolayısıyla kamu yönetimini de belirlemektedir.

Kötü yönetim, “yasaları çiğnemeyi, etik ilkeleri bir kenara atmayı, sonucu suç teşkil etmesine rağmen bazı davranışları meşru göstermeyi, sahtekârlığı, kayırmayı, ehil olmayan kişilere iş gördürmeyi, rüşvet ve komisyon karşılığı iş yapmayı” kapsamaktadır (Caiden, 1981: 56). Kötü yönetim uygulamalarının 3 temel kaynağı bulunmaktadır (Eken ve Tuzcuoğlu, 2005: 114);

- (1) Bürokratik örgütlenme modeli
- (2) Kamu görevliliği sistemi
- (3) Toplumsal ahlakın yetersizliği

Kamu yönetiminin kaynakları denildiğinde kamu yönetim sistemi ve kamu çalışanları akla gelmektedir. Fakat bireyler, sivil toplum ve çeşitli grupların da takındıkları tavırlar kötü yönetimin oluşmasında etkilidir. Bu tavırlar çeşitli biçimlerde görülebilmektedir (Eken ve Tuzcuoğlu, 2005: 115);

(1) Kötü yönetim olması gereken bir durum gibi algılanarak kayıtsız ve seyirci kalınmaktadır.

- (2) Kendi çıkarlarına hizmet ettiği sürece kötü yönetim teşvik edilmektedir.

Toplum kötü yönetime o kadar alıştırmıştır ki, bu yönetim tarzını olması gereken olarak algılamaktadır. Ya da bunun farkında olsalar bile, yönetimin sonuçları kendi çıkarlarına olduğu sürece bu duruma ses çıkarmamaktadır.

Etik değerler kendiliğinden oluşarak zaman içinde hukuk kurallarına dönüşmüşlerdir. Bu açıdan hukuk, etik kurallar üzerine kurulan sosyal bir yapı olmaktadır (Bravo, 2009). Etik ve hukuk arasında bazı farklar mevcuttur. Etik “nelerin yapılması gerektiği” ile ilgilenirken, hukuk “nelerin yapılacağı” üzerinde durmaktadır.

Etik ve hukuk çok farklı kavramlar olmasının yanında hırsızlık yapmak gibi eylemler yasalar tarafından suç sayılmasına ilaveten etik açısından da yanlış görülen eylemlerdir. Aralarındaki fark, hukukta yaptırımın maddi, etikte ise yaptırımın vicdani olmasından kaynaklanmaktadır. Zaman içerisinde temel etik değerler hukuki norm şeklini almışlardır (Yüksel, 2005a: 59). Etik ile hukuk arasındaki benzerlikler ve farklılıklar şunlardır (Yüksel, 2005a: 59-60);

(1) Hukuk kuralları insanların eylemlerine kısmi sınırlamalar getirerek yaptırım uygulamaktadır. Etik kurallar da sınırlama getirmesine karşın yaptırımları resmi olmamaktadır. Fakat günümüzde kamu yönetiminde artık etik yaptırımlar manevi değil maddidir.

(2) Hukuk kuralları yazılı iken, etik kuralları yazılı değildirler. Bu ayrımdaya günümüzde kamu yönetiminde uygulanan etik kodlar ile farklılaşmıştır.

(3) Hukuk kuralları daha “dışa yönelik” iken; etik kuralları “içe yönelik” tir. Dışa yönelikten kasıt yapılan yanlış eylemlerden dolayı başka insanların zarar görmesini engellemektir.

(4) Hukuk kurallarını oluşturan devlet iken; etik kurallar devlet dışı organizasyonlar tarafından da oluşturulabilmektedir.

(5) Hukuk “resmi kurallar” iken; etik “gayri resmi kurallar” dır.

3.1.3. Kamu Hizmetlerinin Sunumunda Etik

Yönetmel etik, ya da diğery adıyla kamu etiğı, kamu hizmeti etiğı, yönetimde etik, hükümetlerin idari alanda doğru davranışlara erişmesi için gereken standartlardır (Şen, 1998: 82). 1974 tarihinde PAR (Public Administration Review) dergisinde yönetmel etiğın gelişimine katkıda bulunan iki makale yayınlanmıştır. Bunlardan ilki “Michaelon’un 1974 yılında yazdığı Social Equity and Organizational Man: Motivation and Organizational Democracy (Sosyal Eşitlik ve Örgütsel İnsan: Motivasyon ve Örgütsel Demokrasi)”, diğery de “David K. Hart’ın aynı yıl yayınladığı Social Equity, Justice and Equitable Administrator (Sosyal Eşitlik, Adalet ve Adil İdareci)” makedir. Bu makalelerde sosyal eşitliğin yönetmel etik açısından önemi vurgulanmaktadır (Cooper, 1994: 12). Kamu etiğı ile örgütlerde yer alan bireyler ahlaki karar alabilmektedirler. Böylece etik, doğruyu yanlıştan ayırt etme ve karar aşamasında doğruyu tercih etme görevini üstlenmektedir (Sayılı ve Kızıldağ, 2007: 233). Kamu etiğının unsurları değerler, standart ve normlar ve davranışlardır (Unpan, 2004: 5). Etkili bir kamu yönetiminde etik sistem “açık ve kapsamlı bir davranış kodu, beyan mekanizmaları ve etik sistemin yönetimi” olmak üzere 3 sütun üzerinde inşa edilmiştir (Yüksel, 2005a: 144). Ülkelerin kamu idaresi yönetimlerinin 3E olarak tabir edilen “ekonomi, etkinlik, etkililik” amaçları bulunmaktadır. Etik konusu da bunlara ek olarak 4. amaç olarak giderek önem kazanmaktadır (OECD Raporu, 1996: 13).

Kamuda etik konusu tartışmalı bir konudur. Kamu yönetiminde etik, 1940 yılında tartışma konusu olmuş, 1980’li yıllarda ise tartışmalar yoğunluk kazanmıştır. 1980’ li yıllarda etiğın kamu yönetiminde tartışılır hale gelmesinin nedeni, yaşanan ekonomik kriz ve küreselleşme sürecidir. Bu süreçlerden sonra kamu örgütleri ve kamu hizmeti incelenmeye başlanmış ve bunun sonucunda kamu yönetimin ne kadar verimsiz olduğu

görülmüştür. Böylelikle birçok ülke yeni reformlar yapmaya başlamıştır (Görmez vd., 2009: 4). 1960'ların ortasında Anglo-Amerikan ülkeleri kamuda “etik çağ” larını yaşamaktadır. Meydana gelen etik kaygılar sadece bu ülkelerde yaşanmamış, bunlarla birlikte birçok ülkede kamu hizmeti etiği ile çeşitli çalışmalar yapılmıştır (Kernaghan, 2003: 712). Bu gelişmelerle birlikte klasik kamu yönetiminden Yeni Kamu Yönetimine (YKY) geçiş başlamıştır.

Klasik kamu yönetimi temel ilkeleri ile etik mevzuat incelendiğinde paralellik gösterdiği görülmektedir. Klasik (geleneksel, fordist) kamu yönetimi anlayışı açısından da “dürüstlük, tarafsızlık, kayırmacılığın önlenmesi” gibi ilkeler temel ilkeler olmuştur (Aksoy, 2004: 32). Klasik kamu yönetimi toplumun ihtiyaçlarını ve kamu yararını tam olarak karşılayamamaktadır. Weberyen bürokrasi, örgütlerde “disiplin, baskı ve denetim kültürünü geliştirdiği, esneklikten yoksun olduğu, sonuçlardan çok girdilere önem verdiği, girişimciliği, yaratıcılığı ve katılımcılığı” önlediği ile ilgili eleştirilmektedir (Eryılmaz, 2004: 55). Yeni Kamu Yönetimi (YKY) anlayışı ile klasik kamu yönetimi anlayışı aslında özünde aynı amaca “etkili ve verimli etik yönetime” hizmet etmektedir. Aradaki fark sermaye birikim rejimi ve devletin toplumsal ve iktisadi yaşamdaki rolüdür. Yeni kamu yaklaşımının klasik yaklaşıma eleştirisi, klasik sistemin katı olmasıdır. Bu katılık “iyi yönetim” in önündeki engel olmaktadır (Arap ve Yılmaz, 2005: 255).

1970'lerden sonra yeni gelişmelerle birlikte geleneksel yönetimin yerini, yeni bir yönetim anlayışı almıştır. Hantal, içe dönük, verimsiz olan geleneksel kamu yönetimi yerini devletin daha az yer aldığı, piyasanın açıldığı ve idari kapasitenin güçlendirildiği yönetim devreye girmiştir. Fakat bu esnada yönetime etik bir yapı kazandırabilmek için yapılması gereken çalışmalar yapılmamıştır. Bu çalışmaların yapılamamış olması nedeniyle yolsuzluk ve yozlaşma ile ilgili 1980 ve sonrasında sorunlar yaşanmasına sebep olmuştur (Eryılmaz, 2008: 5). Yozlaşmaya karşı klasik, geleneksel denetim yolları uygulanmaktadır. Son zamanlarda geleneksel deneyim yollarının yanında “saydamlık, hesap verebilirlik, performans denetimi, etik değerlerin geliştirilmesi ve etik denetimi” gibi yöntemlere ağırlık verilmektedir (Eryılmaz, 2008: 6). Kamuda bu yöntemlerin artması ve daha etkili uygulanması, etik yönetimi mümkün kılmaktadır.

Kamu yönetiminde etik, temel olarak iki etik türüne dayandırılmaktadır. Bunlardan ilki, Weber'in “bürokrasi modeli”, Wilson'un “yönetim-siyaset dikotomisi” ve Taylor'un

“bilimsel yönetim anlayışı” tarafından oluşturulmuş olan “etkililik, verimlilik, uzmanlık, yansızlık, tarafsızlık, bağlılık ve denetlenebilirlik” değerlerine dayanan bürokratik etikdir. Diğeri ise, Rohr’un “anayasal değerleri”, Cooper’ın “sorumlu yönetici” si, Lippman’ın “kamu yararı” ve Rawls’in “toplumsal eşitlik” yaklaşımlarının temel alındığı “yurttaşlık, kamu yararı, toplumsal eşitlik, şefkat, güvenilirlik, bireysel haklar” gibi değerlere dayanan demokratik etikdir (Karasu, 2001: 244). Kamu yönetimi literatürünün son yarım yüzyıl boyunca gözden geçirilmesi, kamu yönetimi etiği-bürokratik ahlak ve demokratik ahlak için iki baskın gelenek veya paradigmaya işaret etmektedir. Bu ikilik, yazarların bahsettiği etik çerçevelerin çoğuna uyacak kadar geniştir ve bunlarla tutarsız değildir (Goss, 1996: 578). Bürokratik ahlak, hesap verebilirlik, tarafsız ve profesyonel yetkinlik, verimlilik, etkinlik, ekonomi, tarafsızlık, objektiflik, seçilmiş görevliler ve üstlerine bağlılık ve itaat, dürüstlük ve doğruluk, tutarlılık ve öngörülebilirlik, güvenilirlik, titizlik ve temkinlik, partizanlıktan kaçınma ve hem kamuya hem de seçilen yetkililere saygı ve nezaket içeren temel değerler kümesi olarak tanımlanmaktadır (Goss, 1996: 581). Öte yandan, demokratik ahlak, belirli sosyal değerleri, politik ilkeleri ve kamu yararını ilerletmek için idari takdir kullanma yükümlülüğü gibi bir dizi temel değer içermektedir. Bu etik altında bürokratlar, sosyal eşitlikten sorumludur ve kişisel etik aracılığıyla rejim değerlerinin tanımlanmasına, hatta kodlanmasına katılmaları gerekmektedir. Bu kişiler, özerkliğe ve mesleki bağımsızlığa sahiplerdir; şefkatli ve iletişimseldirler; sözlerini tutarlar; halkı ve kurum müşteri gruplarını katılmaya teşvik ederler; yaratıcı ve yenilikçi, sosyal bilinçli ve politik olarak farkındalardır (Goss, 1996: 581). Tablo 5’te bürokratik ve demokratik etik ayrımı yer almaktadır.

Tablo 8: Etik Değerler

Bürokratik Etik	Demokratik Etik
Hesap Verebilir	Savunucu
Yetkili	Şefkatli
Ekonomik	Gizlilik
Tarafsız	Kişisel Haklar
Öngörülebilir	Siyasi Farkındalık
Güvenilir	Kamusal Yarar

Kaynak: Goss, 1996: 582

Kamu hizmetlerinde kaliteyi yakalayabilmek için şu ilkeler yer almalıdır (Nohutçu, 2004: 395);

- (1) Etik standartlar açık olarak belirlenmeli,
- (2) Etik kurallar yasal düzenlemelerle uyum içinde olmalı,
- (3) Kamu görevlileri, kamu hizmetlerini sağlama sürecinde etik kılavuzlardan yararlanmalı,
- (4) Etik konusunda konuşulanlar kamu görevlilerini teşvik etmeli,
- (5) Yöneticiler de etik liderlik göstererek çalışanlarına örnek olmalı,
- (6) Karar alma süreçleri şeffaf ve açık olmalı ve halk bu noktada bilgilendirilmelidir.

Böylelikle kamu hizmetlerinin daha kaliteli sunulabilmesi için de etik standartların ve karar alma süreçlerinin şeffaf ve açık olmasının önemli olduğu görülmektedir.

Kamuda etiğin önemli olmasının sebepleri şunlardır (Uluğ, 2014: 155);

- (1) Kamu gücünün daha etkin olması
- (2) Kamu yararını güçlendirme anlayışı
- (3) Kamu yönetiminde güven açığını kapatma
- (4) Çalışanlarda sorumluluk bilincini artırmadır.

Bunların yanında örgüt kültürü de kamuda etik oluşumunda önemlidir. Özellikle ortak değerlere sahip olma anlamında etkisi çok büyüktür. Örgütün kültür yönünden güçlü olması, üyelerin örgütün amaçlarını kendi amaçları gibi benimsemesi, örgütün kurallarını ve değerlerini kendi kural ve değerleri gibi görmelerini sağlamaktadır. Böylece kurumların verimliliği artmaktadır. Kişilerin örgütleri ile uyumlu olması daha yüksek iş verimi ve daha yüksek başarı getirmektedir. Bu nedenle örgüte alınacak personelin örgütle uyum içinde olmasına dikkat edilmektedir (Sayılı ve Kızıldağ, 2007: 240). Etik sorumluluklar, kurumsal yapının, kurum kültürünün ve kurumun kurallarının içine yerleştirilmelidir (Sayımer, 2006: 3). Bazı kültürler etik konusuna karşı daha fazla hassasiyet içinde olabilmektedirler (Vitell vd., 2003: 152). Kamu yönetiminde etik

değerlerin tespiti ile kamu çalışanlarının ve aynı zamanda da toplumdaki kişilerin aynı paydada bulunduğu bir kültür yaratılmaktadır (Yüksel, 2005a: 91). Etik, kamu çalışanlarının gündelik çalışmaları esnasında kullandıkları takdir yetkisinin keyfi kullanımını önleyen kontrol ve denge noktalarından biri olmaktadır (OECD Raporu, 1996: 22). Kamu yönetiminde etik ile devlet düzeninde “doğru davranış standartları” geliştirilip uygulanmaktadır. Kamuda etik, adil ve erdemli toplum için gereklidir. Kamu etiği, kamu gücünü kullanan her yeri kapsamaktadır (Uluğ, 2014: 153). Klasik kamu yönetimine gelen eleştirilerin başında gelen bürokratik örgütlenmede girdiye bağlı denetim ön plana çıkmıştır. Yaratıcılık ve girişimcilikten uzak, topluma duyarsız bir yönetim anlayışı ortaya çıkmıştır. Yeni Kamu Yönetimi (YKY) ise özel sektöre ilişkin yaklaşımların kamuya uyarlanması olarak tanımlanabilmektedir. Bu dönüşümün elemanlarından biri kamu sistemindeki yozlaşmanın önüne geçebilecek “etik kültür” yaratma çabasıdır. Günümüz kamu yönetimi uygulamaları küreselleşme ile birlikte ulusal sınırları aşmaktadır. Böylelikle etik sorunlar da ulusal sınırları aşıp diğer ülkeleri de olumsuz etkilemektedir. Bu konu ülkeler arasında yeni işbirliklerine ve sözleşmelere yansımaktadır. Ülkeler arasında etik standartların belirlenmesi, yolsuzluk endeksleri düzenleme gibi çalışmalar yapılmaktadır (Uluğ, 2014: 153-154).

Buchholz ve Rosenthal’a göre etik bir örgüt yaratmada önemli olan faktörler “Üst yönetimin duyarlılığı ve kararlılığı, Etik kodlar -kurallar, Etik eğitimi, Etik kurum kültürü, Etik karar alma, Stratejik yönetim” şeklinde sıralanmaktadır (Uzkesici, 2002). Kamuda örgüt kültürünün oluşması, etik uygulamaların başarılı olması üzerinde çok etkili olmaktadır. Kamu etiğinin örgütün yerleşik kültürünün bir parçası olması gerekmektedir.

Kamu etiğinin yerleşik kültürün bir parçası olması için bazı etik altyapı bileşenleri siyasal erk, hukuksal yapı, etik ilkeler, etkin bir hesap verme ve yaptırım sistemi, etik liderlik, toplumun etik davranışlara yönelik ilgi ve duyarlılık düzeyi, güçlü medya ve sivil toplum örgütleri, açıklık, bilinirliktir (Uluğ, 2014: 155). Hukuksal yapı, siyasal erk, açıklık gibi bileşenler ile birlikte kamu etiği artık örgütün sahip olduğu kültürün bir parçası olmaktadır. Bu bileşenlerin varolma gücü yerleşik kültürün de sağlam olmasını sağlamaktadır. Böylelikle yönetimde bir takım etik ilkeler oluşmaktadır. Örgütsel açıdan yönetimde etik ilkeler ise adalet, eşitlik, dürüstlük ve doğruluk, tarafsızlık, sorumluluk, bağlılık, tutumluluk, açıklık, emeğin hakkını vermektir (Aydın, 2002: 48-60);

Kamu yönetiminde etiğin sorgulanması, birçok disiplinde etiğin yeniden değerlendirilmesinin bir parçasıdır (Goss, 1996: 574). Etiğin kamu yönetimi için neden önemli olduğu aşağıdaki gibi maddelendirilmiştir (Yüksel, 2005a: 61-63);

- (1) Etik, kamu gücünün yanlış kullanımını kontrol altına almaktadır.
- (2) Kamuda meydana gelen etik dışı faaliyetler, hukuk sistemine ve devlete olan güveni azaltmaktadır. Böylelikle, kişiler kuralları daha kolay çiğneyebilmektedirler.
- (3) Etik bilincinin devlet yönetiminin her kademesinde var olması siyasi sistemin düzgün işlediğinin göstergesidir.
- (4) Kamuda etik dışı faaliyetlerin bulunması ülke kalkınmasına olumsuz olarak etki etmektedir.
- (5) Bürokrasinin etkisiz ve verimsiz olması kamu çalışanlarının motivasyonlarını düşürmektedir. Motivasyonu düşen çalışanlar da kamu hizmetlerinin kalitesini etkileyerek kaliteyi düşürmektedir.
- (6) Etik olmayan faaliyetler büyümeyi de olumsuz yönde etkilemektedir.
- (7) Kamu yönetiminde etik olmayan faaliyetler uygulandığında kamu kaynakları etkin olarak kullanılmadığından dolayı verilen hizmetlerin kalitesi düşmektedir.
- (8) Etik dışı faaliyetler arttığı takdirde enflasyonist eğilimler de artmış olmaktadır.
- (9) Kamu yönetiminde etik dışı faaliyetlerden yerli yabancı yatırımcılar da etkilenmektedir.
- (10) Etik dışı faaliyetlerin yaygın olması bürokratik işlemleri de yavaşlatmaktadır.
- (11) Son olarak etik dışı faaliyetler, devlete olan güveni de olumsuz olarak etkilemektedir.

Kamu yönetiminde etik davranışı “sınırlı kaynaklarla çalışmak, vatandaş talepleri, kamu yönetiminde takdir yetkisi, hesap verebilirlik ve kamu yönetiminde etik, kamu yönetiminde saydamlık, değişen toplumsal normlar, değişen uluslararası ortam” etkilemektedir (Yüksel, 2005a: 159-167). Kamu yönetiminin daha şeffaf olması, etik yönetimi de olumlu anlamda geliştirmektedir.

Kalkınmak için maddi sermaye borç olarak alınabiliyorken, etik ödünç alınamaz, ithal edilemez, ikame edilemez fakat geliştirilebilmektedir (Eryılmaz, 2008: 6). Ülkelerdeki etik altyapının kamu reformlarıyla ne derece uyumlu olduğu önemli bir sorun oluşturmaktadır. Genel kamu yönetimi ile Yeni Kamu Yönetimi (YKY) arasındaki tarz farklılıkları özellikle etik konusunun yaşadığı gerilimde kendini göstermektedir (OECD Raporu, 1996: 13). Ülkelerin etik konusunda reformlar yapmalarının sebepleri şunlardır (Larbi, 2001'den aktaran Demirci ve Genç: 2008, 45);

- (1) Güven açığı ve yönetim açığını daraltması,
- (2) Vatandaşın daha kaliteli hizmet beklentisi içinde olması,
- (3) İyi yönetişimin gündemde bulunması,
- (4) Uluslararası örgütlerin öncü konumunda yer alması,
- (5) Yeni Kamu Yönetimi (YKY) reformlarının kamunun değer sistemini değiştirmesidir.

Ülkeler etik konusunda yeni reformlar yapmasına rağmen etik dışı davranışlar devam etmektedir. Yönetimdeki etik dışı davranışlar şunlardır (Aydın, 2002: 60-69, Meslek Etiği, 2016: 31);

- (1) Ayrımcılık
- (2) Kayırma
- (3) Rüşvet- Yolsuzluk
- (4) Yıldırma- Korkutma
- (5) Şiddet- Baskı- Saldırganlık
- (6) Bedensel ve Cinsel Taciz
- (7) Görev ve Yetkilerin Kötüye Kullanımı
- (8) İhmal
- (9) Bencillik
- (10) Eziyet
- (11) Yolsuzluk
- (12) Zimmet

Etik dışı davranışların hepsi örgüt için çok önemli olmakla birlikte etik dışı davranış denildiğinde özellikle yolsuzluk ve yozlaşma anlaşılmaktadır. Yönetimde yozlaşma,

kamu yönetiminin yapısına karşı gelmektedir. Bu kavram, “bozulma, çürüme, kötüleşme, sağlığını ve dürüstlüğünü kaybetme” anlamlarındadır. Bu yozlaşmada kamu görevlileri ya kendi inisiyatifleri ile ya da hizmetten yararlanan diğer kişilerin teşviki ile etik davranış ilkelerini ihlal ederek özel çıkar ve itibar elde etmektedirler. Yönetimdeki yozlaşma biçimleri “adam kayırmacılığı akraba, eş-dost kayırmacılığı (nepotizm), hemşericilik, siyasal kayırmacılık (siyasal patronaj), hizmet kayırmacılığı, lobcilik, araçlar yoluyla işlerin yürütülmesi, rant kollama ve vurgunculuk, rüşvet ve irtikap; zimmet ve ihtilas, hediye alma, verimsizlik, etkinsizlik, israf, yetersiz hazırlanma, sorumluluktan kaçma/sorumluluğu yayma, değişime gönülsüzlük/direnç” olarak sıralanmaktadır (Eryılmaz, 2008: 3). Yozlaşma bütün toplumlarda psikolojik, siyasal, ekonomik, yönetsel sorunlara yol açmaktadır. Bu sorunlar “yönetime karşı güven krizi, yabancılaşma ve meşruiyet sorunu, verimsizlik, etkinsizlik, israf, mali kriz, kamu hizmetlerinin pahalılaşması, gelir dağılımında bozulma, kamu görevlilerin liyakatsizliği, etik değerlerin itibardan düşmesi, sosyal dokunun zayıflaması, ekonomik gelişmenin, demokrasinin, hukuk devletinin zayıflaması” olarak sıralanabilmektedir (Eryılmaz, 2008:4).

Diğer bir etik dışı davranış ise yolsuzluktur. Etik davranma ile yolsuzluk birbirinin zıttı iki kavram olup etik, yolsuzluğun panzehridir. Yolsuzluk kalkınmayı zorlaştırırken diğer taraftan da demokrasiyi güçsüzleştiren bir virüstür (Demirbaş, 2006). Her türlü yolsuzluk etik ihlali olarak değerlendirilmektedir fakat her etik ihlali yolsuzluk olmamaktadır (Yüksel, 2005a: 71). Yolsuzluk, toplumun ahlakını yozlaştırmaktadır, demokrasiyi temelinden sarsmaktadır, hukukun üstünlüğünü yok etmektedir, kalkınmayı geciktirmektedir, toplumları serbestliğin yararlarından mahrum etmektedir (Yüksel, 2005a: 74). Avrupa konseyi, 1999 yılında “Yolsuzluğa Karşı Devletler Grubu” nu (Group of States Against Corruption- GRECO) oluşturmuştur. Bu grubun temel amacı, bu gruba üye olan devletlerin yolsuzlukla ilgili mücadelelerini izlemek ve bu konu ile ilgili yardımcı olmaktır. Türkiye, 1 Ocak 2004 tarihinden itibaren bu kuruluşun (GRECO) üyesidir (Eryılmaz, 2008: 7). AB, üye ülkelerle yolsuzluğa karşı savaşımında 3 alan belirlemiştir (Uluğ, 2014: 164);

- (1) Kamu hizmetlerinin daha açık ve kaliteli işlemesi,
- (2) Kamuda yer alan ilgili kurumların güçlendirilmesi,

(3) Yolsuzluğa karşı eğitimlerin arttırılması ve kamuoyundaki yolsuzluk bilincinin fazlaştırılmasıdır.

Yolsuzluk anlam olarak kamu görevlilerinin kamuda bulunan konumlarından kaynaklı yetkilerini kişisel çıkarları için yasal düzenlemeler dışında kullanmasıdır. Yolsuzluk bu anlamda “bedel ve dayanışma” içerikli olarak ikiye ayrılmaktadır. Bedel içerikli yolsuzluk zimmet, rüşvet gibi maddi kazanç sağlanan suçları kapsamaktayken, dayanışma içerikli yolsuzluk, nepotizm temelli olmaktadır (Berkman, 2010: 2). Kamu hizmeti etiğinin olmaması durumunda sistem de düzgün işleyememektedir. Halk artık kurumlara olan güvenini kaybetmeye başlamaktadır. İnsanlar yasama, yürütme, yargı, eğitim, din, askeriye gibi kurumlardan desteklerini çekmekte ve bu kurumlara duyulan güven zedelenmektedir (Dobel, 1978: 958, 969). Yolsuzlukların artmasının en büyük sebeplerinden birisi kamuda açıklık ve şeffaflığın yeteri kadar sağlanamamış olmasından kaynaklanmaktadır.

OECD 1996 Kamu Yönetiminde Etik Raporu’na göre, etik altyapının 8 unsuru bulunmaktadır. Bunlar, “etkili bir yasal altyapı, siyasi irade, etkin hesap verme mekanizmaları, uygulanabilir davranış kuralları, mesleki sosyalleştirme mekanizmaları, kamu yönetiminde uygun çalışma koşulları, etik konularda eşgüdüm sağlayan bazı kuruluşların varlığı ve kamu görevlilerini denetleyen etkin bir sivil toplum”dur (OECD, 1996). Etik altyapıda bulunan bu unsurlar arasındaki ilişki, o ülkenin geleneklerine, kamu yönetimi yaklaşımına, etik davranışlara olan desteğine bağlı olmaktadır. Etik altyapının etkin olması, hayata nasıl geçirildiği, nasıl önemsendiği ve uygulamasının nasıl olduğu ile ilintili olmaktadır (OECD Raporu, 1996: 12).

OECD ile kamu yönetiminde etik davranış standartları oluşturulmuştur. Amerika’da “American Office of Government Ethics”, İngiltere’de “Committe on Standarts in Public Life” ‘ın deneyimleri ile OECD’nin görüşüne katkıda bulunmuştur (Behnke, 2002: 676). Etik davranış standartları öncelikle ceza kanununda yer almaktadır. Bununla birlikte “kamu yönetimi kanunları, çıkar çatışması kanunları, mal beyanı kanunları, kamu kaynaklarının kullanımı ile ilgili kanunlar, bilgi edinme hakkı kanunları” etik dışı davranışları düzenleyen mevzuatlardandır (Yüksel, 2005a: 97).

Kamu yönetiminde etik ile ilgili faaliyet gösteren uluslararası kuruluşlar ve çalışmaları şunlardır (Yüksel, 2005b: 223);

- (1) BM- Kamu Görevlileri İçin Uluslararası Davranış Kuralları
- (2) Avrupa Konseyi- Kamu Görevlileri İçin Model Etik Davranış Kodu
- (3) Yolsuzluğa Karşı Devletler Grubu (GRECO)
- (4) Uluslararası Saydamlık Örgütü

Uluslararası Saydamlık Örgütü, yolsuzlukla mücadelede önde gelen kuruluşlardan birisidir. 1995 yılından itibaren her yıl Yolsuzluk Algı Endeksi'ni paylaşmaktadırlar. Türkiye 2019 yılında 39 puan ile 180 ülke arasından 91. sırada yer almıştır. 2018 yılında ise 41 puan ile 26. sırada yer almaktaydı. Ayrıca Türkiye, 2013-2019 yılları arasından en çok puan kaybeden 3 ülkeden birisi durumundadır. İngiltere ise, 2019 yılı endeksinde 77 puanla 12. sırada yer almaktadır. AB üyesi ülkelere karşılaştırıldığında Türkiye son sırada, İngiltere 10. sırada yer almaktadır (Uluslararası Şeffaflık Derneği, 2020).

3.1.4. Kamu Çalışanları ve Etik İlişkisi

Kamu yönetiminde etik, kamu görevlilerinin uymalarının zorunlu olduğu “tarafsızlık, dürüstlük, liyakat, nesnellik, saydamlık, hesap verebilirlik, adalet, eşitlik, kamu yararını gözetme, profesyonellik, tutumluluk ve etkinlik, hediye ve rüşvet almama” gibi ilkelerden meydana gelmektedir. Bu ilkelerin benimsendiği yönetim “etik yönetim” dir (Eryılmaz, 2008: 7). Kamuda etik ilke ve değerlerin benimsenmesi ve etiğin yaşama geçirilmesi ile ilgili etik yasaların ve etik kurulların oluşturulması gerekmektedir (Şen, 1998: 130). Kamu görevlilerinden beklenen standart düzenlemelerinin farklı şekilleri bulunmaktadır. En yaygın kullanılanları “kanunlar, davranış kodları ve kılavuz ilkeler”dir (Yüksel, 2005a: 95). Etik, yalnızca yolsuzluk olduğu zaman önemsenebilecek bir değer olmamalıdır. Etik ile birlikte yolsuzluk olması engellenmiş, siyasal, toplumsal ve yönetsel sistemin işleyişi düzeltilmiştir. Etiğin başarılı olabilmesi için “siyasi ve bürokratik irade, iyi düzenlenmiş hukuki çerçeve ve etik davranış kurallarının mevcudiyeti, etik kurulunun varlığı ve etkili işlemesi, kamuoyu ve sivil toplumun katılımı, hassasiyeti ve denetimi, hesap verebilirlik mekanizmaları bulunması ve etkili çalışması, yönetimde saydamlık” unsurlarının birlikte gerçekleşmesi gerekmektedir (Eryılmaz, 2008: 9). Kamu yönetiminde etik “*kamu görevlilerinin gündelik çalışmaları sırasında kullandıkları, kamu gücüne set çeken kontrol ve denge noktalarının bütünü*”dür (Yüksel, 2005a: 64). Kamu

yönetiminde etik denildiğinde esasen kamu görevlilerine yüklenen sorumluluk anlaşılmaktadır.

Etik olarak isimlendirilen ahlak ve ahlak bildirelerinin ya da “meslek etiklerinin” de yaşamımızda önemli yerleri vardır, fakat felsefe ile kuşatıldıkları zaman hayatımızda yerleri olmaktadır (Kuçuradi, 2003: 9). İlk zamanlar devletin öncelikli işlevi, vatandaşların felsefi sohbetler yapabilmesini ve bu tartışmalar neticesinde ortak ahlak kurallarında anlaşabilmelerini sağlamaktır (Robinson ve Garratt, 2014: 4).

Kamu hizmetinin temelini oluşturan değerler, temel etik değerlerdir. Böylelikle kamu görevlileri, neyin doğru neyin yanlış ya da neyin iyi ve kötü olduğunu ayırt edebilmektedirler (Yüksel, 2010a: 61). Kamu görevlileri veya kamu sektöründe çalışan kamu görevlileri için özel etik kuralların önemli olmasının birçok nedeni bulunmaktadır (Rothstein ve Sorak, 2017: 7);

- (1) Yasaların Sınırı
- (2) Uzmanlığın Rolü
- (3) Teşviklerin yönlendirilme sınırı
- (4) Kamu etiği ve İnsan Doğası

Etik kurallara uygunluk bakımından değerlendirildiğinde kamu görevlileri de üç farklı davranış sergilemektedirler. İlki, ahlaka uygun davranmayan “çıkarıcı-yoldan çıkarıcı”, ikincisi, temsiliyette bulunduğu değerlere karşı tarafsız davranan “görevci”, üçüncüsü ise kamu yararını ön planda tutan “ahlakçı/etikçi” davranışlarda bulunan görevlilerdir (Şen, 2010’dan aktaran Özgür, 2010: 21-22). Toplumsal değer sistemlerinin kamu yönetimine yansımada iki önemli gösterge bulunmaktadır. Bunların ilki rüşvet ve hediye diğeri ise kamu malına karşı davranış biçimidir. Kamu mallarına karşı tutum da iki türlü ele alınmaktadır. Birincisi “memurların gösterdikleri davranışlar”, diğeri ise “toplumsal değerlerin eksikliği” dir (Eken ve Tuzcuoğlu, 2005: 120-121). Kamu çalışanları için alınan maaşların düzeyi, etik davranışı olumsuz etkileyebilmekte ve yolsuzluğu arttırabilmektedir. Kaynaklar kısıtlı olduğu takdirde etik kurallara uymama yönünde baskılar olabilmektedir (OECD Raporu, 1996: 27). Kamu etiği, kamu görevlisinin şahsi isteklerinin önüne geçerek daha şeffaf ve hesap verebilir bir yapı oluşturma gayesi gütmektedir (Uluğ, 2009: 5). 1996 yılında kabul edilen “Birleşmiş Milletler Kamu Görevlileri İçin Uluslararası Davranış Kuralları” kamu görevinin kamu

yararına etkinlikte bulunmayı gerektiren bir uğraş olduğunu göstermektedir. “Etik Liderlik Programı” na göre ise kamu görevlileri, görevleri sırasında “asla herhangi bir kişiye ya da gruba ayrıcalık yapmamalıdır” denmektedir (Watt ve Doig, 2009: 21).

Memurların asli görevi, topluma hizmette bulunmaktır. Bu görevi yerine getirirken de kendi çıkarını değil toplumun çıkarlarını gözetmek zorundadır. Yapılan işlemler kendi çıkarlarına ya da başkasının çıkarına hizmet ediyorsa bu kötü yönetimin kendisi olmaktadır (Eken ve Tuzcuoğlu, 2005: 117). Kamu çalışanlarına bildirilmeyen ve çalışanları bağlamayan etik değerler, çalışanlar için bir anlam ifade etmemektedir. Bu sebeple bu değerler kamu görevlilerine aktarılmalı ve kamu görevlileri de bu değerlere uymaları gerektiği yönünde bilgilendirilmelidir. Burada en sık kullanılan yöntem, çalışanın işe başlaması ile birlikte bizzat etik değerlere uymak zorunda kalması zorunluluğu içinde olmasıdır. Bazı ülkelerde bu zorunluluk iş sözleşmesinde ayrı bir şart olarak sunulmuştur. (Yüksel, 2005a: 93). Temel etik değerlerin çalışanlara aktarımı için el kitapçıkları ve broşürleri hazırlanmaktadır. Bunlar hazırlanırken normlar hiyerarşi sistemi takip edilmektedir ve ihlali durumunda yaptırımlar açıklanmaktadır. Teknolojiden faydalanılarak iletişim teknikleri kullanılmaktadır. Düzenli aralıklarla konu hakkında seminer ve konferanslar düzenlenmektedir ve buralarda uzman kişilerin tavsiyelerinden yararlanılmaktadır (Yüksel, 2005a: 96). 1994 yılında İngiltere başbakanı John Major’un isteği ile “Kamu Yaşamlarında Standartlar Komitesi” kurulmuştur. Bu komiteye göre “bencil olmama, dürüstlük, nesnellik, hesap verme, açıklık, onur, liderlik” etik davranış ilkelerindedir (Yüksel, 2010a: 93).

Hediye almak ya da vermek bir yandan iş hayatının ayrılmaz bir parçası olarak görülmekteyken diğer yandan da ciddi sıkıntılara sebep olabilmektedir. Ayrıca ülkelerin ekonomik kalkınma düzeyleri veya demokratik olgunluk düzeyleri de ülkeler arasında farklılığa sebebiyet verebilmektedir (OECD Raporu, 1996: 21). Bu farklılığın yanında etik dışı uygulama nedenleri ülkeler arasında bazı konularda ortaklık içerebilmektedir. Etik dışı uygulama nedenleri şöyle sıralanabilmektedir (Yüksel 2005b; Tarhan vd, 2006);

- (1) Hukuk devletiyle ilgili kurumlaşma sorunları
- (2) Kamuda etik kültürün kökleşmemiş olması
- (3) Bürokrasinin merkezîyetçi ve değişime direnci

- (4) Bürokratik yapı üzerinde siyasal etkiler
- (5) Takdir yetkisinin keyfi kullanımı
- (6) Bürokratik hizmet kalitesinde düşüklük
- (7) Karar süreçlerinde toplumsal katılımın yetersiz kalması
- (8) Yönteme, işleme, kişiye, stratejiye güvensizlik
- (9) Kamuoyunda yetersiz etik algı ve bilinç sorunları
- (10) Bürokratik işleyişte belirsizlikler, gizlilik uygulamaları
- (11) Kamu yönetiminde hesap verebilirlik sorunu
- (12) Yönetimsel işlemlerde “usul” yetersizlikleri
- (13) Kamuda istihdam rejiminden kaynaklanan sorunlar
- (14) Kamu yönetiminde saydamlığın yetersiz olması
- (15) Denetim mekanizmalarının etkisiz kalması

Kamu yönetiminde etik bilincinin yerleştirilebilmesi için yasama-yürütme-yargı erklerinin ortak çabası gerekmektedir. Eğer devlet etik ilkelere bağlı bir yönetim istiyorsa etik davranış kodlarını düzenleyerek yürürlüğe sokması gerekmektedir. Ancak bu haliyle “temiz siyaset, dürüst bürokrasi, açık toplum” gerçekleşmiş olmaktadır (Yüksel, 2005b: 359). Etik kodlar, karar almayı kolaylaştıran, yazılı veya yazılı olmayan davranış kalıplarıdır. Etik kodlar, çalışanların iyi işler yapması için kılavuzluk etmektedir. Bunun yanında yol göstericilik rolü de bulunmaktadır (Bektaş ve Köseoğlu, 2007: 97-98). Etik kodlar toplum için yeni bir kavram değildir. Binlerce yıldır, bu kodlar dini ahlaki kurallar, yasal düzenlemeler ve mesleki rehberler şeklini almıştır. Modern çağda, dünya genelindeki kamu yönetimini yönlendiren etik kodlar oluşturmak için çalışan uluslararası bir işbirliği çabası ortaya çıkmıştır. 1960'lı yıllardan itibaren, kamu yönetimi bölümleri için etik kodlar dünya genelinde giderek yaygınlaşmıştır. 1978'de, Birleşik Devletler, Hükümet etiği ofisini kurmuştur ve tüm kamu sektörü için etik kurallarını kurumsallaştırmaya çalışmıştır. (Lewis ve Gilman, 2005: 334). 1990'lar boyunca devam eden sayısız ülke, Güney Afrika, Arjantin, Uganda, Norveç, Filipinler ve Namibya gibi ülkeler de dâhil olmak üzere etik kurumlar ve kodlar oluşturmuştur. 1996 yılında,

Amerikan Devletleri Örgütü'nün yolsuzlukla mücadele anlaşmasıyla birlikte, çok uluslu kuruluşlar kamu sektörü etiğinin uluslararası gereklilikleri ile ilgili anlaşmalar geliştirmeye başlamıştır. Diğer sözleşmeler ve anlaşmalar, OECD ve Afrika ülkeleri gibi yerlerde nihayetinde 2003 yılında Birleşmiş Milletler Yolsuzlukla Mücadele Sözleşmesine yol açmaktaydı. Takip eden yıllarda ek sözleşmeler yapılmıştır (Rothstein ve Sorak, 2017: 13).

Bu zamana kadar etik kodları ile ilgili yapılan çalışmalar bu kodlara taraftar olmayan düşünceler de meydana getirmiştir. Kimisine göre etik davranış kodları, zorlayıcı olmakta ve kamu yöneticilerinin pratik davranışlarını kısıtlamaktadır. Yaptırıma tabi olmayan etik davranış kodlarının da bir anlam ifade etmedikleri ileri sürülmektedir (Yüksel, 2005a: 100). Etik davranış kodlarının ideal olabilmesi için, hazırlık ve güncelleme aşamalarında toplumun katılımı sağlanmaktadır, kamuoyunun görüşleri ciddiye alınmaktadır, çeşitli mekanizmalarla desteklenmektedir, üst düzey yöneticilerin standartları daha katı olmaktadır ve kamu görevlilerine yardımcı olacak yapılması ve yapılmaması gerekenler listesi hazırlanmaktadır (Yüksel, 2005a: 102). Tüm bu gelişmeler neticesinde “etik yönetim” ve “etiğin yönetimi” ilkeleri önem kazanmıştır. Bu ilkelerin uygulanması da ancak etik ile mümkün olabilmektedir. Böylelikle de “etik kodlar, etik kurullar, etik eğitim, ombudsman, etik görevliler, dış denetim” kavramları önem kazanmaya başlamıştır (Berkman, 2010: 6). Etik yönetimin başarısı, bu yönetim gücünü etkileyebilecek kişilerin, etik kurallara uyulmasını sadece yönetilen kişilerden beklemeyle kendi uygulamalarında da uygulamalarına bağlı olmaktadır. Bu durumun en önemli göstergesi ise atamalarda liyakat ilkesine uygun atama yapılmış olmasıdır (Özgür, 2010: 21).

Etik davranış kodlarının 2 ayrı çeşidi bulunmaktadır. Bunlar “on emir” ve “justinian kod” modelleridir. On emir modeli, somut vakalara uygulanmayan genel hükümler içermektedirler. Justinian kod modelinde ise etik sorunlara çözüm olabilecek hükümler yer almaktadır (Yüksel, 2005a: 104). Etik kavramı ile insanların davranışlarında neyin iyi neyin kötü olduğu ve insanların ne yapmaları gerektiğine dair kodları içerdiğinden bahsedilmektedir. Etik kodlar, kişiye ödev ve yükümlülük getirmiştir, kişinin vicdanında iyi niyet oluşturmuştur (Kılıoğlu, 1998: 114). Kamuda etik standartların oluşması ile çıkar çatışması olması durumunda kamu menfaatini garanti altına almaktadır. Dünyada

en çok kullanılan etik kodlar ile ilgili en önemli hükümler şunlardır (Yüksel, 2005a: 111-113);

(1) Kamu çalışanının makamını kendi özel işleri için kullanmasını yasaklanmasını içeren genel yasak hükmü,

(2) Kamu kuruluşları ile işbirliği yapan şirketlerde kazancı yasaklayan yasaklanmış durumlar ve mülkiyet kazançları hükmü,

(3) Kamu kurum ya da kuruluşlarıyla çalışan kişilerden gelen hediyein yasaklanmasını içeren hediyeler hükmü,

(4) Devlet sırlarının korunmasını amaçlayan gizli devlet bilgileri hükmü,

(5) Kamu görevlisinin devlet dışında ücret almasının yasaklandığı özel ücret hükmü,

(6) Başka bir kamu görevlisini etik kodları ihlal etmesi için kışkırtmayı içeren diğer kamu görevlilerini kışkırtmak hükmü,

(7) Kamu görevlilerinin ast ve üstleriyle finansal ilişkide bulunmasını yasaklayan ast-üst ilişkisi hükmü,

(8) Kamu çalışanları astlarından veya birlikte çalıştığı kişilerden siyasi katımlara istemesinin kıyaslanmasını içeren siyasi davet hükmü,

(9) Hem siyasi bir partide yer alırken aynı zamanda kamu görevlisi olmanın yasaklandığı iki şapka hükmü,

(10) Kamu görevlisinin kamu ya da özelde çalışan birisi ile iş görüşmesi yapmasını ve kamu görevlisinin görevinin sona ermesinden sonra işveren adına önceden çalışmış olduğu kurum ile iş görüşmesi yapmasını yasaklayan kamu görevi sonrası istihdam- döner kapı hükmü,

(11) Etik ihlaline yol açacak hediye kabulünün yasaklanmasını içeren çıkar çatışmasından kaçınma hükmü,

(12) Kamu görevlisinin resmi göreviyle çatışan davranışlarda bulunmasının yasaklanmasını içeren genel olarak uygunsuz davranışta bulunma hükmüdür.

Bu hükümler ile birlikte kamu çalışanlarının etik dışı davranışlar sergilemelerinin önüne geçilmeye çalışılmış ve etik yönetimin daha iyi işlemesi için zemin hazırlanmıştır. Böylelikle çalışanların özellikle hediye alması, ek kazanç sağlaması, uygunsuz davranış içerisinde bulunması yasaklanmıştır.

3.1.5. Kamu Etiği ve Yasal Dayanağı

1970’li yıllarda ortaya çıkan sermaye krizinin ardından dünya genelinde yaşanan değişim ile gündeme gelmiş olan Yeni Kamu Yönetimi (YKY) anlayışı ve yine bu kavram ile alakası olan Yönetişim ve Toplam Kalite Yönetimi (TKY) yaklaşımları ülkemizde etik mevzuatın oluşturulmasında ereve oluşturmuşlardır (Arap ve Yılmaz, 2006: 51). Bu değişim sadece küresel etik sorunların değil yapısal yozlaşmanın da bir sonucu olmaktadır. Bu yozlaşma sonucu da kamu yönetimi işlevini yitirmiştir (Emre, 2002: 6). Ülkede etik dışı faaliyetlerin yaygınlaşması ile birlikte devlete ve hukuka güven azalmış ve etik yönetimin etkili bir Şekilde uygulanma vakti gelmiştir.

Böylelikle 5176 sayılı “Kamu Görevlileri Etik Kurulu Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun” ile etik dışı davranışların nlenmesine yönelik adım atılmıştır.

Kanununun 1. maddesinde kamu görevlilerinin uyması gereken etik davranış ilkeleri sayılmıştır. Bunlar “saydamlık, tarafsızlık, dürüstlük, hesap verebilirlik, kamu yararını gözetme” gibi ilkelerdir fakat burada bu ilkeler sıralanmakla kalmış, tanımları yapılmamıştır ve “Cumhurbaşkanı, TBMM yeleri, Bakanlar Kurulu, Türk Silahları Kuvvetleri, Yargı Mensupları, niversiteler” kurulun yetki alanı dışında bırakılmıştır (5176 Sayılı Kanun, md.1). Bu kanun, vatandaşlar kullanımını için Őikyet mekanizması niteliğindedir. Buna göre, vatandaşlar yasal düzenlemeye uygun olarak etik dışı faaliyetleri Őikyet edebilmektedirler (Yüksel, 2005b: 356). Yönetmeliğe göre etik davranış ilkeleri “tarafsızlık ve nesnellik, eşitlik, dürüstlük, gizlilik, çıkar çatışmasından kaçınma, yetkinlik ve meslek ozen, nezaket ve saygı” olarak sıralanmaktadır (zgr, 2010: 24).

Bu kanun ile ayrıca “Kamu Görevlileri Etik Kurulu” oluşturulmuştur. Kamu Görevlileri Etik Kurulu’nun 2 ana işlevi bulunmaktadır. İlk olarak hazırlanan yönetmeliklerle kamu yönetiminde etik altyapı düzenleyerek “etik davranış kodu” haline getirip sistemleştirilmekte, ikinci olarak da etik altyapıyı hesap verebilirlik mekanizmasının parçası olma işlevini yerine getirmektedir (Yüksel, 2005b: 350). Bu işlevler “kural koyucu ve denetleyici” işlevlerdir. Uygulamayı gözetme işlevi yeterli derecede yerine getirilmemiştir.

Kamu görevlileri etik kurulunun oluşturulma sebepleri şunlardır (Demirci ve Genç, 2008: 50-51);

- (1) Kamu yönetimine olan güvenin yitirilmesi
- (2) Vatandaşların daha kaliteli hizmet beklentisi
- (3) İyi yönetim
- (4) Uluslararası örgütlerin talepleri
- (5) Yeni Kamu Yönetimi (YKY) anlayışı

Bu işlevleri yerine getirmesi için de kurula bir takım yetkiler verilmiştir. Bu yetkilerden ilki kamu görevlilerinin uymaları gereken etik ilkelerinin hazırlanacak yönetmeliklerle belirlenmesidir. İkinci yetki, etik davranış ihlalleri sonucu resen ya da yapılacak başvuruların incelenmeye alınıp ilgili makamlara bildirilmesidir. Kamuda etik kültürünün oluşmasına katkıda bulunmak ve buna destek olacak çalışmalara yardımcı olmak ve hediye alma yasağının sınırlarını belirlemek, üst düzey kamu görevlilerinin aldıkları hediyelerin listesini istemek, mal bildirimlerini incelemek diğer yetkililerdir (Demirci ve Genç, 2008: 53). Milli Eğitim Bakanlığı, kanunun kabul edildiği 25 Mayıs gününü “etik günü”, Kamu Görevlileri Etik Kurulu da 25-31 Mayıs tarihini “Etik Haftası” ilan etmiştir (Eryılmaz, 2008: 12).

Etik davranışlarda standartın eksik olması, hesap verme mekanizmalarının işlevinin gereği gibi yerine getirilememesi, etik-yasal altyapının yetersiz kalması Türkiye’yi kamu yönetimi bağlamında etikte gerilere düşürmektedir (Yüksel, 2005b: 347). Türk Kamu Yönetiminde Yasal Altyapı şu şekildedir (Yüksel, 2005b: 349) ;

- Anayasa’nın 10’uncu, 129’uncu ve 137’nci maddesi
- 5176 Sayılı Kamu Görevlileri Etik Kurulu Kurulması Hakkında Kanun
- Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri ile Başvuru Usul ve Esasları Hakkında
- Yönetmelik
- 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu
- 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu
- 2531 Sayılı Kamu Görevlerinden Ayrılanların Yapamayacakları İşlere Dair Kanun
- 3628 Sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele
- Kanunu
- 4982 Sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanununu
- 1156 Sayılı Kanuna Mugayir Tahakkuk ve Tediye Muamelatını İhbar Edenlere

- İkramiye İtasına Dair Kanun
- Bağımsız İdari Otoritelerle İlgili Yasal Düzenlemeler
- 832 Sayılı Sayıştay Kanunu
- 2443 Sayılı Devlet Denetleme Kurulu Kurulması Hakkında Kanun
- 5018 sayılı Kamu Mali Yönetim ve Kontrol Kanunu
- 6085 sayılı Sayıştay Kanunu

Kamu Yönetiminde Yolsuzluk, Rüşvet Ve Etik İlgili Türkiye'nin Taraf Olduğu Uluslararası Anlaşma ve Kararlar (Yüksel, 2005b: 349);

• 1 Şubat 2000 - OECD Uluslararası Ticari İşlemlerde Yabancı Kamu Görevlilerine Verilen Rüşvetin Önlenmesi Sözleşmesi 4518 sayılı Kanunla onaylandı.

• 24 Mart 2001 – İçeriğinde yolsuzlukla mücadeleyle ilgili öncelikli hedeflerinde yer aldığı Avrupa Birliği Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programının Uygulanması, Koordinasyonu ve İzlenmesine Dair Karar kabul edildi.

• 17 Nisan 2003 – Yolsuzluğa Karşı Özel Hukuk Avrupa Konseyi Sözleşmesi 4852 sayılı Kanunla onaylandı.

• 10 Aralık 2003 – Yolsuzluğa Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi Türkiye tarafından imzalandı.

• 14 Ocak 2004 – Yolsuzluğa Dair Ceza Hukuku Avrupa Konseyi Sözleşmesi 5065 sayılı Kanunla onaylandı.

Bu kanun ve yönetmeliklerle, Türkiye'de etik bir standart oluşturulması anlamında önemli bir adım olmakla beraber yine de eksik kalmaktadır. Kanun ve yönetmelikteki bu eksiklikler, kapsamının dar olması ve yaptırım yetersizliği uygulamada ciddi sorunlara yol açmaktadır (Yüksel, 2005b: 347).

Yüksel (2005b:358)'e göre yönetmelikte yapılması gereken değişiklik önerileri şunlardır;

(1) Çıkar çatışması olma durumunda nasıl davranılması gerektiği düzenlenmemiştir.

(2) Hesap verebilirlik ilkesi yeniden düzenlenmesi zorunlu olmaktadır.

(3) Saydamlık ilkesine vurgu yapılması şart olmaktadır.

(4) Yönetmeliğe “sadakat, liyakat, profesyonellik, liderlik” ilkelerinin eklenmesi gerekmektedir.

(5) Etik dışı faaliyetlerin cezalandırılmasının yanında iyi davranışların da ödüllendirilmesi şart olmaktadır.

(6) Yönetmeliğe kamu görevinin yürütüldüğü sırada ya da sonrasında istihdam ile hükmün eklenmesi gerekmektedir. İstihdam kısıtlamalarının belirtilmesi şart olmaktadır.

(7) Yönetmelikte hediye kapsamında bulunmayan bağış mevzusunun tekrar incelenmesi gerekmektedir.

(8) Kamu görevlilerini ilgilendiren etik sözleşmesinin imzalanmaması durumunda ne olacağı belirsiz olmaktadır.

(9) İhbar edenlerin korunması ile ilgili hükmün tekrar gözden geçirilmesi ve ayrıca ihbar edenlerin ödüllendirilmesi gerekmektedir.

3.1.6. Etik ve Teknoloji İlişkisi

Teknoloji, toplum ve siyasetteki büyük değişiklikler siyaset, yönetim ve siyasetçiler, kamu görevlileri ve vatandaşlar arasındaki ilişkinin yürütme ve süreçlerini dönüştürmektedir. Teknolojik bağlamda, telekomünikasyon sağlayıcıları tarafından yenilikçi son cihazlar ve hızlı ağın yanı sıra mobil geniş bant altyapısı sunulmaktadır. Bu arada toplum da değişmektedir. Katılım ve doğru şekilde uyan devlet hizmetleri talep edilmektedir. Siyasal kültür “bilgi” den “iletişim” yönelimine doğru kaymaktadır (Geiger ve Lucke, 2012: 265). Bilgi Toplumunda yaşamın ekonomik, sosyal, kültürel ve politik alan olmak üzere tüm alanlarda önemli etkileri bulunmaktadır. Temel nokta rekabet ve yarıştaki konumudur. Ülkeler, şirketler ve insanlar arasında rekabet büyümekte ve buna göre bilgi avantaj olarak görülmektedir. Bu yüzden bilgi dolu bir toplum için çalışılması gerekmektedir. (Traunmüller, 2014: 201). Teknoloji ile bilgi birleştiği zaman da bilişim dönemi başlamıştır. Bilişim alanında da her alanda olduğu gibi olması gerekenin dışında, bir takım yanlış uygulamalar görülmektedir. Bu yanlış uygulamaları önlemek için de bilişim alanına yönelik etik anlayış ortaya çıkmıştır.

Bilişim alanında etik anlayışın önem kazanmasına yönelik çabalar 90’lı yılların sonunda artmıştır. Fakültelerde konuya ilişkin derslerin verilmeye başlaması ile teknoloji

ve sosyal bilimleri birleştiren eğitimci sayısında da artış yaşanmaya başlanmıştır (Dedeoğlu, 2009: 66).

Dedeoğlu (2009: 47)' na göre, bilişim toplumunda bulunan etik sorunlar şunlardır;

- (1) Vazgeçilmezlik, bağımlılık ve zarara açık olma,
- (2) Güvenlik,
- (3) Doğruluk,
- (4) Kişisel haklar, özel hayat,
- (5) Sanal ortam, sosyal yaşam üzerindeki etkiler,
- (6) Fikri mülkiyet hakları,
- (7) Sistem kalitesi,
- (8) Sağlık sorunları,
- (9) İşsizlik,
- (10) Sayısal uçurum,
- (11) Yapay zekâ,
- (12) Sorumluluk, yükümlülük.

Burada belirtilen her bir sorun, teknolojilerin bazı ülkelerde hızla artarken bazı gelişmemiş ülkelerde ise yeterince ilerlememesinden kaynaklanmaktadır. Hatta aynı ülke içinde dahi teknoloji anlamında dengesizliklerin oluştuğu bilinmektedir.

Bilgi ve teknolojinin gelişmesi ile birlikte ortaya çıkan yeni olanaklarla, bazı fırsat kollayan aktörlerin etik dışı davranışlara yönelmelerine ve ortaya çıkan yeni olanakları kendi lehlerine kullanmalarına neden olmaktadır. Bu yüzden teknolojinin geliştiği bu dönemlerde etik bilincin geliştirilmesine ihtiyaç bulunmaktadır (Eryılmaz, 2008: 6). Bilgisayar Etik Enstitüsü (Computer Ethics Institute) bilgisayar kullanımı ile ilgili etik ilkeleri belirlemiştir. Bu ilkeler şunlardır (Kutluata, 2020);

- (1) Bilgisayar başka insanların zararı için kullanılamaz.
- (2) Başka insanların bilgisayardan yaptıkları çalışmalara karışılmaz.
- (3) Başka insanların bilgisayar dosyalarına bakılamaz.
- (4) Bilgisayar hırsızlık maksadıyla kullanılamaz.
- (5) Bilgisayar, yalan bilgi yaymak amacıyla kullanılamaz.
- (6) Kopya yazılım kullanılamaz.

- (7) Başkalarının bilgisayar kaynakları kullanılamaz.
- (8) Başkalarının bilgileri kullanılamaz.
- (9) Yazılan programın sosyal hayata etkileri dikkate alınmalıdır.
- (10) Bilgisayar, çalışılacak konu için kullanılmalıdır.

İnternetin yükselişi, hükümet verilerinin düşük maliyetle geniş ölçekli yayınlanmasını mümkün kılarak şeffaflığı artırmıştır (Darbishire, 2010: 3). Ülkeler verilerini açarak, daha fazla insanın istedikleri an verilere ulaşabilmesini sağlamışlar ve bu verilerin kullanımlarını sağlayarak şeffaflığın artmasına katkıda bulunmuşlardır. Böylelikle yeni bir etik dalı, veri etiği oluşmuştur.

Veri etiği, veri toplama, paylaşma ve kullanma konusunda insanları ve toplumu olumsuz yönde etkileme potansiyeline sahip veri uygulamalarını değerlendiren bir etik dalıdır (Open Data Institute, 05.10.2020). Bu verilerin paylaşılması da hangi verilerin paylaşılıp hangilerinin paylaşılmayacağı noktasında sorunlara neden olabilmektedir.

Açık veri aynı zamanda yasal bir sorundur. Açık verileri tanımlamaya çalışırken, bilgi özgürlüğünü insan hakları koruma sisteminin bir parçası olarak gören çağdaş bakış açısını oluşturan yasal belgelere de atıfta bulunmak gerekmektedir. Bir insan hakkı olarak bilgi edinme hakkının benzersiz doğası, Birleşmiş Milletler'in 1946'daki ilk oturumunda vurgulanmıştır. 14 Aralık 1946'da kabul edilen Uluslararası Bilgi Edinme Hakkı Konferansı'nın Toplanması Hakkında 59 Numaralı Kararda - delegeler "Bilgi edinme özgürlüğü, temel bir insan hakkı ve Birleşmiş Milletler'in kutsandığı tüm özgürlüklerin mihenk taşıdır" denmiştir. Bu, eğitim hakkını kullanmak isteyen birinin bölgedeki okulların etkililiğine ilişkin verilere erişebilmesi gerektiği anlamına gelmektedir. Aynı durum, belirli hastanelerde sağlık koşullarına ilişkin verilere erişim sağlayarak sağlık hakkının kullanılması için de geçerli olabilmektedir (Izdebski, 2015: 7).

3.2. Bilgiye Erişim ve Bilgi Edinme Hakkı

Açık veri uygulamasına yönelten faktörlerden biri bilgi edinme hakkıdır. Kişilere bu hak olmadığı takdirde, zaten açık veri uygulamasından bahsedilememektedir.

3.2.1. Bilgiye Erişim Hakkı

Bilgi özgürlüğü bir insan hakkıdır ve son zamanlarda güçlü bir hızla gelişmektedir. Bilgi özgürlüğü ilkesinin kökleri 18. yüzyıla, Aydınlanma Çağı'na dayanmaktadır.

Dünyanın ilk bilgi özgürlüğü mevzuatı 1766'da İsveç parlamentosu tarafından kabul edilmiştir (Björkstrand ve Mustonen, 2006: 4). İsveç örneğini daha sonra ABD Anayasası izlemiştir. İfade özgürlüğü hakkı Anayasa'ya 1789'da girmiştir. Ancak, odak noktası, basın özgürlüğü üzerinedir. ABD'de Bilgi Özgürlüğü Yasası 1966'da yürürlüğe girmiştir (Luhtanen, 2006: 56).

Bilgi Özgürlüğü (FOI), genel olarak yolsuzlukla mücadele mücadelelerine ve halkın katılımını artırmaya yönelik fikirlere katkıda bulunan bir mekanizma olarak anlaşılmaktadır. Bilgi özgürlüğü, verileri elde etmemizin bir yoludur. Halka açık veriler, güçlü bir araçtır ve aynı zamanda bir bilgi özgürlüğü türevidir. Bilgi özgürlüğü olmadan, açık veriler vaat ettiklerini yerine getirememektedir ve gerçek bilgi özgürlüğünden söz edilememektedir (Izdebski, 2015: 2). Bilgi özgürlüğü elde edilmeden verilerin açılması anlamsız kalmaktadır.

Bir konuda doğru kararlar alabilmek için o konuda doğru bilgiye sahip olmak gerektirmektedir. Yönetimin tek taraflı yaptıkları bilgilendirmeler halka yeterli gelmemektedir. Önemli olan halkın istediği bilgilere her an ulaşabilmesini sağlamaktır (Arslan, 2010: 177). Yani her kişinin istediği an bilgiye ulaşabildiği bilgi erişim hakkı olmalıdır.

Tansen (2006: 59-61)'e göre bilgiye erişim hakkının temel ilkeleri şunlardır:

(1) Azami İfşa: İdarenin azami açıklama yükümlülüğüne sahip olmasıdır. Sadece vatandaş değil herkes bilgi edinme hakkına sahip olmaktadır.

(2) Yayınlama Yükümlülüğü: Kamu kuruluşları tarafından önemli görülen belgelerin açıklanması gerekmektedir.

(3) Yönetimde Şeffaflığı Artırma: Toplum sahip olduğu hakları bilmektedir.

(4) İstisnaların Sınırlandırılması Sistemi: Kamu kuruluşlarına yapılan tüm başvurular cevaplandırılmaktadır.

(5) Bilgiye Erişimin Usulü: Başvuruların cevaplanması ya da reddedilmesi belirli usullere göre yapılmaktadır. Kurumsal internet sayfaları mutlaka güncel olmaktadır. Yargı yoluna müracaat her zaman açık olmaktadır. Engelli kişilerin bilgiye erişim hakkı sağlanmaktadır.

(6) Ücretler: Ücretler caydırıcı yükseklikte olmamaktadır.

(7) Kamuya Açık Politikalar: Kamuyu ilgilendiren konularda kamuya açık toplantılar yapılmaktadır.

(8) İfşa Yükümlülüğüne Öncelik: Bilgi edinme yasası ile çelişen hükümler diğer mevzuat hükümleri ile uyumlu olmaktadır.

(9) İhbarda bulunan kişi ve kurumların korunması gerekmektedir.

(10) Verilen cevabın yeterli, doğru, gerçekçi ve tatminkâr olması şart olmaktadır.

Bilgiye erişimin temel haklarına bakıldığında açık veri sistemi ile benzerlikler taşıdığı görülmektedir. Aralarındaki en önemli fark bu denetim yollarının kişinin başvurusu sonucu oluşup oluşmamasıdır.

Bilgi sadece piyasalar için değil, aynı zamanda vergi sistemlerinin idaresi, kamu hizmeti sunumu ve özel sektörün düzenlenmesi, ekonomik yaşamı ve sosyal refahı etkileyen tüm faaliyetler dâhil olmak üzere kamu politikasının tasarımında da merkezidir. Sonuç olarak, kamu yönetiminde şeffaflık eksikliği, politika uygulaması ve ekonomik ve sosyal sonuçları üzerinde önemli bir kısıtlamadır. Bu kısıtlamayı ele almak, tutarlı bir şekilde başarılı bir kamu politikasını ilan etmenin önemli bir yolu olmaya devam etmektedir. Bunu yapmanın bir yolu, kamu kuruluşlarında ve politika oluşturma süreçlerinde şeffaflığı artırmaktır (Vishwanath ve Kaufmann, 1999: 17). İdarenin elindeki bilgi ve belgelerin kamuoyu ile paylaşılması ile bireyin devlet yönetimine katılımı sağlanmış olmaktadır. Böylece başvuru sahibi bu hak sebebi ile devlet karşısında güçlendirilmiştir (Aras ve Altınok, 2009: 107). Böylece kamu kuruluşlarında şeffaflık sağlanırken diğer yandan da başvuru sahibi devlet karşısında güçlenmiştir.

3.2.2. Bilgi Edinme Hakkı

Kamu kurum ve kuruluşları, ürettikleri bilgiyi iyi yönettikleri takdirde bilgi talebinde bulunan kişi ve kurumlara da doğru ve zamanında bilgi iletebilecektir. Burada önemli olan nokta, bu belge ve bilgileri kurum içinde kim ya da hangi bölümün, hangi yöntem ve tekniklerle sınıflandırılıp denetleyeceği, saklayacağı ve kullanıma açacağıdır. Her kurum bünyesinde bulunan bilgi ve belgeyi depoladığı bir merkeze sahiptir (Anameriç, 2004: 178). Bilgi kaliteli ve güvenilir, zamanında, eksiksiz, adil, tutarlı olmalı

ve açık ve basit terimlerle temsil edilmelidir. Muhtemelen dış ajanslar veya denetçiler veya standart belirleme kuruluşları tarafından doğrulama yoluyla kalite standartları sağlanmalıdır. Bilgi elde etmek için süreçlerin kullanımında ve yayılan bilgi formatlarında tutarlılık, karşılaştırılabilirliği sağlamaktadır ve böylece zaman içindeki değişikliklerin değerlendirilmesine izin vermektedir. Bilgiyi değerlendirmek için kullanılan kriterler ve metodolojiler ile bu metodolojilerdeki değişiklikler tam olarak açıklanmalıdır (Vishwanath ve Kaufmann, 1999: 5). Burada önemli olan elde edilecek bilginin güvenilir olması, bilgiyi elde etmek için geçen sürecin tutarlı kullanılması ve bilgiyi değerlendirme aşamasında kullanılan kriterlerin tam olarak açıklanması olacaktır.

Diğer yandan kişiler istedikleri her bilgiye ulaşamamaktadırlar, bu konuda sınırlamalar bulunmaktadır. Bilgi edinme hakkının sınırları şunlardır (Polater, 2016: 114-127);

- (1) Yargı denetimi dışında kalan işlemler,
- (2) Ülkenin ekonomik çıkarlarına ilişkin bilgi veya belgeler,
- (3) İstihbarata ilişkin bilgi veya belgeler,
- (4) İdari soruşturmaya ilişkin bilgi veya belgeler,
- (5) Adli soruşturma ve kovuşturmaya ilişkin bilgi veya belgeler,
- (6) Özel hayatın gizliliği,
- (7) Haberleşmenin gizliliği,
- (8) Ticari sır,
- (9) Fikir ve sanat eserleri,
- (10) Kurum içi düzenlemeler,
- (11) Kurum içi görüş- bilgi notu ve tavsiyeler,
- (12) Tavsiye ve mütalaa talepleri,
- (13) Gizliliği kaldırılan bilgi veya belgeler,
- (14) Çevre kanunu ile getirilen sınırlama.

Bu sınırlamalar haricinde kişiler, ilgili kuruma başvuru yaparak istedikleri bilgiye erişebilmektedirler.

Bilgi edinmek, demokratik vatandaşlık açısından bir güçlendirme yoludur. Bu nedenle belgelere erişim, ne kadar erişim izni verildiği sorusu üzerinde odaklanmaktadır. Bu, yararlananların tanımlarını ve erişim prosedürlerini içermektedir. Bir diğer önemli kriter de erişimin kapsamıdır. Belgelerin erişilebilirliği hem politika oluşturma döngüsündeki aşamaya hem de politika alanlarına atıfta bulunmaktadır (Moser, 2001: 12).

Bilgi edinmenin ilk amacı, bu hakkın kullanımı ile vatandaşın kamuyu denetleyebilmesidir. Bu amaca yaklaşıldığı ölçüde devletin demokratik değeri artacaktır. Diğer amaç, devlet ile vatandaş arasında köprü ve denge kurmaktır (TBMM, 2013: 21). Bilgi edinme hakkı, hesap verme ile yakından bağlantılıdır. Hükümetlerin açıklık kültürünün temelinde, işlemlerini vatandaşlarına açması, şeffaf ve katılımcı demokrasi anlayışının gelişimi için önemlidir. Bunun içinde iyi ve dürüst yönetimin gelişmesi önemlidir (Anameriç, 2004: 183). Bilgi özgürlüğünün faydaları şunlardır (Banisar, 2006: 6-8);

- (1) Demokratik Katılım ve Anlama
- (2) Diğer Hakların Korunması
- (3) Devlet Organlarının Daha İyi Çalışmasını Sağlama
- (4) Geçmişteki Zararları Düzeltme

Genel olarak, hükümetin halka karşı hesap verme sorumluluğu iki yönlüdür. Biri kamu yararına zarar vermemek, diğeri kamu yararını artırmaktır. Bu nedenle, şeffaflığın, verilerin ifşa edilmesi yoluyla kamu ve hükümet arasındaki bilgi asimetrisini azaltması beklendiğinden, ancak kamu çıkarının iyileştirilmesi için bir garanti olmaması beklendiğinden, bu ikili bir değiş tokuş olabilmektedir (Huang vd., 2020: 2).

Soykan (2007: 65)' a göre, bilgi edinme hakkının bu derece hızla kabul görmesi ve yasallaşmasının 2 nedeni bulunmaktadır. İlki açıklık ve hesap verebilirliği sağlama adına devleti denetleme imkânı doğmasıdır. İkinci neden, devlet karşısında zayıf konumda olan bireyi güçlendirerek dengeyi sağlamasıdır. Böylece bireye devleti denetleme imkânı

verilerek güçlenmesi sağlanmıştır. Bu başvuru elektronik ortamda ya da diğer iletişim araçlarıyla yapılabilmektedir (Bilgi Edinme Hakkı Kanunu, md. 6).

Ülkemizde 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu'na göre bilgi edinme başvurusu “başvuru sahibinin adı ve soyadı, imzası, oturma yeri veya iş adresini, başvuru sahibi tüzel kişi ise tüzel kişinin unvanı ve adresi ile yetkili kişinin imzasını ve yetki belgesini içeren dilekçe ile istenen bilgi veya belgenin bulunduğu kurum veya kuruluş” yapılmaktadır.

2013 yılında yapılan Bilgi Edinme Çalıştayında 4982 sayılı Bilgi Edinme Kanunu ile ilgili eksikler tespit edilmiştir;

(1) Kanunun 2. Maddesinde yer alan “kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının” ibaresi açık değildir. Hangi kuruluşların bu kapsama girdiğinin belirtilmesi gerekmektedir.

(2) Kamu mal ve hizmeti üreten özel şirketlerin, dernek, vakıf ve kooperatiflerin de bu kapsama alınması gerekli olmaktadır.

(3) Kanunda bilgi”, “belge”, “devlet sırrı”, “ticari sır”, “bilginin gizlilik dereceleri” ile “ihbar”, “şikâyet” ve “öneri” tanımları yapılmadığından idareler kanunun istisna maddelerini tanımlarken keyfi davranmaktadırlar.

(4) Kanunun 27. maddesi “Tavsiye ve mütalaa talepleri bu Kanun kapsamı dışındadır” hükmü şeffaf, demokratik ve hesap verebilir yönetim ile örtüşmemektedir.

(5) Kanunun 9. maddesinde bulunan “gizlilik dereceli veya açıklanması yasaklanan bilgiler” in ne olduğu belirtilmemektedir.

(6) Yine kanunun 7. maddesi de “ayrı veya özel bir çalışma, araştırma, inceleme ya da analiz neticesinde oluşturulabilecek türden bir bilgi” ifadesi istismara açıktır.

(7) Vatandaşlar idarenin işlerini sekteye uğratabilecek şekilde davranabilmektedirler. Bununla ilgili kanunda madde bulunmamaktadır.

(8) Kamu kuruluşlarına suç teşkil eden konularda ihbarda bulunan kişilerin kimliklerin açıklanıp açıklanmaması ile ilgili kanunda madde bulunmamaktadır.

(9) Kanunun 29. maddesinde ifade bozukluğu bulunmaktadır. Ayrıca uygulanacak cezanın ne olacağı da belirtilmemiştir.

(10) Bilgi edinme hakkı ile CİMER ve dilekçe hakkı birbirine karıştırılmaktadır.

(11) Bilgi edinme ücreti netliğe kavuşturulmamıştır.

(12) Kanunun 20 ve 10. maddeleri uyarınca zımni ret süresinde kesinlik bulunmamaktadır.

(13) Bilgi edinme birimlerinde kariyer memurlarının çalışmaması verimliliği azaltmaktadır.

(14) Her türlü bilgi edinme başvurusu tek bir pencereden alınmaktadır. Cevapların kısa zamanda ve kaliteli verilmesini sağlayacak alt yapı bulunmamaktadır.

Kişiler bilgi edinme hakkını kullanırken de bazı sorunlar yaşamaktadırlar. Tablo 9'da bu sorunlar gösterilmiştir.

Tablo 9: Bilgi Edinme Hakkı Kullanımında Yaşanan Sorunlar

İdareden Kaynaklanan Sorunlar	Talep Sahiplerinden Kaynaklanan Sorunlar
<p>İstenen bilgi ve belgelerin,</p> <ul style="list-style-type: none">• Gizlilik kategorisine dâhil edilmek istenmesi• O kurumda bulunmaması dolayısıyla dilekçenin ilgili kuruma gönderilmesi	<ul style="list-style-type: none">• Vatandaşın bilgi eksikliği

Kaynak: TBMM, 2013: 23-24

Bilgi edinme hakkı kullanımında yaşanan sorunlar idareden ve talep sahiplerinden kaynaklı olmak üzere 2 türlü olmaktadır. İdareden kaynaklanan sorunlar, istenen bilgilerin gizli bilgi statüsünde gösterilerek verilmemesi ve bilgilerin istenen kurumda bulunmamasıdır. Vatandaşın yazdığı dilekçede bilgi eksikliği yapması da talep sahibinden kaynaklanan sorundur.

3.3. Hesap Verebilirlik ve Kamu Hesap Verebilirliği

Hesap verebilirlik ile idare, kişi, kurum ya da organlara hesap verme yükümlülüğü altına girmektedir. Kamu yönetiminde hesap verebilirlik ile de, kamu çalışanlarının, kendilerinden beklenildiği gibi davranıp davranmadığı denetlenmektedir.

3.3.1. Hesap Verebilirlik Kavramı

En gerçek anlamıyla, hesap verebilirlik terimi, birisinin ya da bir şeyin “hesaba katılması” ya da “sayılması” ihtimalinden ya da “yeteneğinden” biraz daha fazlası anlamına gelmektedir (Ackerman, 2005: 3). Hesap verebilirlik kavramı “başkası adına yürütülmesi gereken bir hizmetin varlığı, söz konusu hizmeti başkası adına yürüten birinin varlığı, başkasına yetki kullandıran veya yetki verenlerin dolayısıyla hesap alanların bulunması, hesap verme ve hesap almanın bir sözleşmeye dayalı olarak, hukuksal kurallar ve etik ilkeler çerçevesinde yapılması” unsurlarını barındırmaktadır (Tutar ve Altınöz, 2017: 229). Hesap verebilirlik, kimsenin karşı olamayacağı altın kavramlardan biridir. Şeffaflık ve güvenilirlik imajı sağladığı için siyasi söylem ve politika belgelerinde giderek daha fazla kullanılmaktadır (Bovens, 2007: 448). Hükümet, tüm toplumun çıkarları doğrultusunda tam olarak hareket etmek ve kalitesiz veya hatalı kalitede veri sağlama riskini yönetmek için demokratik hesap verebilirliğe sahip tek meşrulaştırıcı kurumdur (Ubalđi, 2013: 18).

1996 OECD Raporu’na göre, hesap verilebilirlik, bir kişinin veya otoritenin eylemlerini bir başkasına açıklamak ve gerekçelendirmek zorunda olduğu anlamına gelmektedir. Hesap verebilirlik, başkaları tarafından incelenmekten veya gözden geçirilmekten muaf tutulmamasını da gerektirmektedir. Hesap verebilirlik, hukukun üstünlüğü, açıklık, şeffaflık, tarafsızlık ve kanun önünde eşitlik gibi ilkelere uyulup uyulmadığını göstermede etkili olmaktadır. Ayrıca, kamu yönetiminin verimliliği, etkinliği, güvenilirliği ve öngörülebilirliği gibi değerleri sağlamak için de gereklidir.

Hesap verebilirlik mekanizmaları “*bir faaliyet ya da isteğin yazıyla belirtilmesi yönündeki basit idari usuller ve bir kurumun performansının denetlenmesi ya da değerlendirilmesi gibi kapsamlı süreçler*” ile kamu kurum ve kuruluşlarının içinde olabileceği gibi, “danışma kurulları gibi danışma mekanizmaları ve meclis komisyonları gibi gözetim ve denetim mekanizmaları” ile kamu kurum ya da kuruluşlarının dışında da olabilmektedir (Yüksel, 2005a: 141). Bu mekanizmaların etik dışı faaliyetleri zorlaştırıp

ortaya çıkarılmalarını kolaylaştırarak etik davranışı teşvik ettiği düşünülmektedir (OECD Raporu, 1996: 47). Dolayısıyla hesap verebilirliğin etik ile doğrudan ilişki içinde olduğu da anlaşılmış olmaktadır.

Yetki devri ile birlikte kamuda hesap verilebilirlik ve sorumluluk dağılımı da etkilenmiştir. Geleneksel hesap verilebilirlik artık eskisi gibi olmamaktadır. Kamu çalışanları artık kendileriyle ilgili hesap vermekle kalmayıp başkalarının ihlallerini bildirmekle yükümlüdürler. Başarılı bir hesap verilebilirlik ile etkili bir şeffaflığın arasında bir ikilem bulunmaktadır (OECD Raporu, 1996: 32).

3.3.2. Kamuda Hesap Verebilirliğin Gereği

Hükümetin en özgün görevlerinden biri, hesap verebilirlik kavramı ve kamu sektöründeki en özgün vatandaşlık haklarından biri olarak vatandaşlar için doğru hesap verebilirlik kavramıdır. Kamu hesap verebilirliği, modern demokrasilerin bir işaretidir. Eğer iktidar sahibinin kararları veya politikaları hesap verebilir değilse, demokrasi yalnızca kâğıt üzerinde kalacaktır (Fatemi ve Behmanesh, 2012: 46). Bu süreçte demokrasinin etkin şekilde işleyebilmesi için kamusal hesap verebilirliğin de aynı şekilde etkin olarak işlemesi mecburidir.

Hükümeti hesap verebilir kılmak için bilgiye erişim hakkı yeni bir kavram değildir. Aydınlanma Çağı sırasında 18. yüzyılda ortaya çıkmıştır. 1766'da kabul edilen İsveç Basın Özgürlüğü Yasası, hükümet kayıtlarının varsayılan olarak halka açık olmasını ilke edinmiştir ve vatandaşlara hükümet organlarından belge isteme hakkı vermiştir. 1789 Fransız İnsan Hakları Beyannamesi, serbestçe sunulacak bütçe hakkında bilgiye erişim çağrısında bulunmuştur: *“Tüm vatandaşların, kamu katkısının gerekliliği konusunda kişisel olarak veya temsilcileri tarafından karar verme hakkı vardır”* (Banisar, 2006: 18). 1795'te Hollanda'da kabul edilen benzer bir bildiri, *“herkesin, kamu idaresinin her bir görevlisinden, davranışları hakkında bir hesap ve gerekçe gerektirme konusunda hemfikir olma hakkı vardır”* denilmiştir. Amerika Birleşik Devletleri'nde kurucular, yürütmenin bilgiyi katılımı sınırlama aracı olarak kontrol etme gücünü kabul ettiler. Bağımsızlık Bildirgesinde, İngiliz yönetimine karşı yapılan şikâyetlerden biri, açık hükümetin ve toplantıların önlenmesinin demokratik faaliyetleri nasıl zayıflattığını fark etmiştir (Banisar, 2006: 18). Kamu yönetişiminin etkinliğini ve verimliliğini arttırmak için bir araç olarak başlayan şey, yavaş yavaş kendi içinde bir hedef haline gelmiştir. Hesap

verebilirlik, ilk olarak ABD'de, ancak giderek AB'de de iyi bir yönetişimin simgesi haline gelmiştir (Bovens, 2007: 449).

Yeni Kamu Yönetimi (YKY) anlayışında hesap verebilirlik, kamu kaynağının etkili, ekonomik ve verimli kullanımına dayanmaktadır. Kamu yönetimi artık sonuç odaklı politikalara yer vermekte ve bunları gerçekleştirmek için de çok yıllık planlara başvurmaktadır (Kırılmaz ve Atak, 2015: 194).

Şeffaf yönetimin temel öğelerinden biri olan bilgi edinme hakkının belirli amaçları bulunmaktadır. Bunlar, iyi yönetimin gerçekleştirilmesi, bireylerin yönetime katılmasının etkinleştirilmesi, bireylerin idari makamlarını denetlemesinin mümkün kılınması ve demokratik yönetimin gerçekleştirilmesidir (TBMM, 2013: 15). Nasıl yerel yönetimler sundukları hizmetlerin vatandaşların yaşam kalitelerini ne ölçüde değiştirdiklerini öğrenmek istiyorlarsa vatandaşlar da yönetimlere devrettikleri yetki ve ödedikleri vergilerin nasıl kullanıldığını öğrenmek istemektedirler. Bu öğrenilen bilgiler, kamu kaynaklarının nasıl kullanıldığını belirlemeye, yönetimler tarafından hesap vermeye vatandaşlar tarafından hesap sormaya yaramaktadır (Koyuncu, 2018: 2). Siyasi hesap verebilirliğin, kaynakların düzeyi ve tahsisi üzerindeki etkileri sayesinde, yerel yönetim tarafından sağlanan kamu hizmetlerinin niceliğini ve kalitesini artırabilmesi muhtemeldir (Eckardt, 2008: 14).

Kötü performans gösteren yerel yönetimler, genellikle kendi politik ve sosyal ortamlarına dayanmaktadır. Siyasi kurumlar, zayıf seçim teşvikleri, etkisiz kontroller ve dengeler ve şeffaflık nedeniyle toplum talebini kamu harcamalarına ve politikalara dönüştüremezse, hükümetler genellikle temel hizmetleri sunmakta başarısız olmaktadır. Bunun aksine, daha iyi performans gösteren hükümetler sürekli olarak bilgilendirilmiş, organize olmuş ve politik olarak aktif toplulukların baskısına daha açıktır. Daha yüksek hesap verebilirlik, verimsiz ve yetersiz kamu kararlarının siyasi maliyetlerini ve kamu hizmeti performansını arttıracaktır. Bunun için kurumların, seçim rejiminin ve iyi hesaplanmış ve politik olarak aktif bir topluluğun, doğrudan ve dolaylı olarak hesap verebilirliğe kapsamlı bir şekilde katılabilmesi gerekmektedir (Eckardt, 2008: 15). Sürekli denetim altında olduğunu hissedenden kurumlar daha yüksek verimlilik ile çalışacaklardır.

Çağdaş politik ve bilimsel söylemde “hesap verebilirlik” genellikle şeffaflık, eşitlik, demokrasi, verimlilik, yanıt verebilirlik, sorumluluk ve dürüstlük gibi diğer farklı kavramları kapsayan kavramsal bir şemsiye görevi görmektedir. Özellikle Amerikan bilimsel ve politik söyleminde, ‘hesap verebilirlik’ genellikle ‘iyi yönetim’ veya erdemli davranışlarla birbirinin yerine kullanılmaktadır. Örneğin, O’Connell için, kamu hizmetleri yüksek kalitede ve düşük maliyetle yerine getirildiğinde hesap verebilirlik mevcuttur (Bovens, 2007: 450). Hesap verebilirlik anlayışında, hedefler ile beklentiler önceden açık olarak belirlenmekte, değerlendirme ölçütleri somut olarak ortaya konmakta, uygulanacak yöntemler belirtilmekte, eylem ve isteklere yönelik esnek hareket sağlanmaktadır. Sürece dayalı bir yönetim sisteminin de bürokratik sistemlerde uygulanması kolay değildir. Bunun gibi Yeni Kamu Yönetimi (YKY) anlayışı ve uygulamalarının benimsenmesi için, geleneksel idare (administration) anlayışı değil “yönetim” (management) anlayışının hâkim olması gerekmektedir (Tutar ve Altınöz, 2017: 235).

3.4. Kamu Yönetiminde Açıklık ve Şeffaflık

Kamu yönetimindeki yeni yaklaşımlar ile birlikte artık daha açık, şeffaf ve katılımcı bir yönetim tarzı benimsenmeye başlamıştır.

3.4.1. Açıklık ve Açık Yönetim Anlayışı

Kamu yönetiminde açıklığın ne anlam ifade ettiğini belirtmeden önce gizlilik ve kapalılığın anlamlarına bakmak gerekmektedir. Kamu yönetimi, gizliliğin yoğun olduğu, paylaşımın olmadığı, kuralların devlet tarafından konulduğu ve yönetilenlerin buna uymak zorunda olduğu yönetim olarak düşünülmektedir. Kamuoyundan bilgiler gizlenmekte, halk bilinçlendirilmemektedir. Gizliliğin meşru görüldüğü dönemlerde, yönetimin bu şekilde daha verimli işlediği düşünülmüştür (Koçak, 2010: 117). Gizlilik yönetimdeki bilgi ve belgelerin açıklanmaması iken, kapalılık, kamu kurum ve kuruluşlarının dıştan gelen etkilere karşı kapalı olmasını, yapılan işlem ve eylemlerin dıştan görülmemesini ve alınan kararların sebeplerinin açıklanmamasını ifade etmektedir. Kapalılık çevreye ya da halka karşı duyarsızlık, gizlilik ise, kişilere ve birimlere karşı izlenen bir politikadır (Eken, 1994: 26). Dışa kapalılık ve gizlilik madalyonun 2 ayrı yüzüne benzemektedir. Dışa kapalılık yönetimin halka karşı duyarsızlığıdır. Gizlilik ise, yönetimdeki bilgilerin açıklanmamasıdır. Gizlilik örgütün hem iç hem de dış çevreye karşı uyguladığı bir politikadır (Karaman ve Atak, 1996: 111). Bilgi edinme hakkı

çalıştayında konuşma yapan Prof. Dr. Mehmet Sağlam'a göre, kamu hizmetinin 3 temel niteliği bulunmaktadır. Bunların ilki sembol ve seremonilerdir. İkincisi zorlayıcı olmasıdır. Sonuncusu ise gizlilik. Hiçbir devlet tamamen şeffaf olamaz. Farklılık yaratan bu üç niteliğin uygulama biçimidir. Burada önemli olan kamu hizmetlerinin ne kadar gizli ne kadar şeffaf olacağıdır. Aradaki denge iyi kurulmalıdır (TBMM, 2013: 9).

Ülkelerin rejimleri yönetimlerin açık ya da kapalı olmasını belirleyen etmendir. Demokratik rejimdeki kamu yönetimi, otoriter rejimdeki yönetime göre daha açık ve halka yakındır. Çünkü bu sistemlerde iktidarlar halka karşı sorumludurlar (Eken, 1994: 28). Gizlilik ve kapalılık ile demokrasi arasında ters yönlü bir ilişki bulunmaktadır. Demokrasi sadece oy kullanıp iktidarı belirlemek değildir. Demokrasi aynı zamanda yönetimin yönetilenlerce denetlenebilmesi demektir (Arslan, 2010: 178). Gizliliğin hangi biçimde ve düzeyde olacağı o ülkenin sosyo-ekonomik ve kültürel yapısı ile ilgili olmaktadır. Az gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkelerde gizliliğin kapsamı daha yüksek düzeydedir. Gelişmiş ülkelerde yönetilenler yönetimleri daha rahat sorgulayabildikleri için gizlilik de hukuk kuralları çerçevesinde uygulanmaktadır (Eken, 1994: 33). Gizliliğin sebepleri “siyasi rejimin özelliği, devlet güvenliği, otoritenin korunması, yönetimin etkinliği ve tarafsızlığı, kötü yönetim, denetim riskinden korunma, özel hayatın korunması” şeklinde sıralanmıştır (Karaman ve Atak, 1996: 112). Demokrasi ile yöneticiler denetlenmekteyse, gizliliğin yoğun olduğu yerlerde demokrasiden söz edilememektedir.

Yönetimler, sahip oldukları bilgileri gizli tutmak eğilimindedir. Çünkü yönetilenler bu bilgilere sahip olarak devleti zor duruma düşürebilmektedirler. Bu sebeple yönetim ile yönetilen arasında güvensizlik oluşmaktadır (Eken, 1994: 30). Yönetimlerin gizliliği benimsemesinin temelinde yönetme erkinin paylaşılmak istenmemesi duygusu yatmaktadır. Açıklık ve şeffaflık, yönetimin tekelleşmesini engellemektedir. Yönetim faaliyetleri toplumdaki belli kesimler tarafından yerine getirilince zamanla insanlar bu erkin kaybedilmemesi için kendilerini kapatmışlardır (Arslan, 2010: 177). Gizlilik ve kapalılık, bürokrasinin önemli bir güç kaynağı ve onu dışa karşı koruyan bir araçtır. Bu ilke ile birlikte yöneticiler istedikleri gibi davranmaktadırlar. Bu yüzden de ellerinde bulunan bu gücü kaybetmek istememektedirler (Eken, 1994: 32). Gizlilik kuralı kamu yönetiminde bazı önemli olabilecek sonuçlar ortaya çıkartmaktadır Bunlar (Eken, 1994: 36);

- (1) Yönetimin toplum karşısında güçlü görünmesi,
- (2) Yönetim ve yöneticiler arasında oluşan güvensizlik hissi ve yönetimin totaliter hale gelmesi,
- (3) Yönetilenlerin de korunması,
- (4) Yönetimin tarafsızlığının ve karar verme serbestisinin özel çıkarların etkisine karşı korunması,
- (5) Memuru sosyal çevreden gelecek baskılara karşı korurken, vatandaşın şüphe duygusuna kapılması,
- (6) Yönetimin bilgiyi tutmasının getirmiş olduğu avantajları,
- (7) İletişimin tek yönde, idareden halka doğru olması,
- (8) Demokratik değerlerin etkilenmesi,
- (9) Gıda maddelerine ilişkin raporların gizlenmesinin kamu sağlığını tehdit etmesidir.

Gizlilik ve kapalılığın sonuçlarından biri etik çürümeye yol açma olasılığının mevcut olmasıdır. Çürüme sadece gelişmiş ülkelerde meydana gelmemektedir (Sezer ve Kargın, 2002: 220). Kapalı kapılar ardında yürütülen faaliyetlerin denetimi de zor olduğundan ya da olamadığından etik dışı davranışların yoğun olarak görülmesi kaçınılmaz olmaktadır.

Önen (2017: 254)'e göre, kamu yönetiminde açıklığı gerektiren başlıca nedenler şunlardır:

- (1) Rüşvet, yolsuzluk, kayırmacılık gibi olumsuzlukların azaltılması isteği,
- (2) Ulusal yönetimlerin, uluslararası kuruluşlara bağımlı hale gelmesi,
- (3) Merkezîyetçi yönetim sebebiyle, hizmetlerin yavaş ve yetersiz kalması,
- (4) Örgütlerde insancıl yönlerin öne çıkarılması,
- (5) Yeni Kamu Yönetimi (YKY) düşüncesi ile özel sektör tekniklerine ağırlık verilmesi,
- (6) Halkın yönetime katılımını sağlamak amacıyla gerekli yasal düzenlemelere ihtiyaç duyulması,

(7) Kamu hizmetlerinin elektronik ortama taşınması ve kamu hizmetlerinin halka daha verimli sunulmaya başlanmasıdır.

18. yüzyıldan beri İsveç'te hükümet işlerinin açıklığının gelişimi, açıklık ilkesini kıtalara yaymak için en büyük ilham kaynaklarından biri olmuştur. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra başta Batı yarımküreden olmak üzere birçok ülke hükümetler tarafından tutulan bilgilere erişimi düzenleyen yasaları kabul etmeye başlamıştır. Berlin Duvarı'nın yıkılmasından bu yana, bu süreç demokrasilere geçişleri sırasında Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinin çoğuna, ayrıca tüm diğer kıtalarda demokrasiye geçişte ülkelere de yayılmıştır. (Boserup ve Christensen, 2005: 36). Yönetimde açıklık özellikle 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren önem kazanmaya başlamıştır. Önceleri “devletin güvenliği, milli savunma, diplomasi, özel hayatın gizliliği, ticari ve mali sırların korunması” gibi amaçları bulunan gizlilik ve dışı kapalılığın zamanla yönetimin tümüne yayıldığı görülmüştür (İnaç ve Ünal, 2007: 39).

İnsani gelişme için çabalayan herhangi bir toplumun nihai hedeflerinden biri, tüm vatandaşlarının bilgiye erişerek ve onları kullanarak güçlenmesidir. Mevcut bilgi devriminde ve ortaya çıkan bilgi toplumlarında, bilgi ve iletişim teknolojisine (BİT) ve özellikle İnternet tarafından örneklendirilen küresel dijital bilgi ağlarına “evrensel erişim” bu hedefe ulaşmak için esas teşkil etmektedir (Uhlir, 2004: 1).

Halkın bilgiye erişimi için araçlar genellikle iki kategoriden birine girmektedir: proaktif ve talebe dayalı. Proaktif yayılım, hükümetin faaliyetleri ve performansı hakkında kamuoyuna bilgi verdiği anlamına gelmektedir. Pratik ifadeler toksik salınım envanterlerinden organik sertifikasyon, üçüncü taraf politika değerlendirmelerine kadar değişebilmektedir. Talep güdümlü erişim, vatandaşların aksi takdirde erişilemeyecek belirli bilgi veya belge taleplerine cevap vermek için kurumsal bir taahhüt anlamına gelmektedir (Fox, 2007: 665). Demokrasi kavramları geliştikçe, proaktif şeffaflık, hükümetin hesap verebilirliği talepleriyle birleştirilmiştir. 18. yüzyılda açık hükümeti tanımlamak için “şeffaflık” kelimesi, 1772'de Polonya hükümeti için planlarında şeffaflığı teşvik eden Jean-Jacques Rousseau (1712-1778) gibi politik filozofların çalışmalarında kullanılmıştır. Benzer şekilde, siyasi filozof Jeremy Bentham (1748-1832) “ne kadar yakından izlenirsek, o kadar iyi davranırız” diye savunmuştur (Darbishire, 2010: 10).

Proaktif şeffaflık politikalarını şekillendirmenin bir yolu halktan alınan bilgi talepleridir. Açıklık talebe dayalı değil proaktiftir yani kişi talep etmediği halde o bilgiye ulaşabilmektedir.

Açıklık kavram olarak yönetim biliminde, “idari açıklık, yönetimde şeffaflık (transparence administrative, openness, publicity, glasnost), günışığında yönetim (government in the sunshine), idari demokrasi” gibi terimlerle kullanılmıştır. Böylelikle, klasik yönetim sisteminde egemen olan dışa kapalılık ve gizliliğe alternatif olarak ortaya çıkan yeni bir yönetim sistemi tanımlanmış olmaktadır (Eken, 1994: 39). "Açıklık" yönetim işlerini çevredeki topluma mümkün olduğunca şeffaf ve katılımcı hale getirmek ve kamu kuruluşlarına olan genel güveni güçlendirmek için alınan tedbirler anlamına gelmektedir (Boserup, ve Christensen, 2005: 5).

Kamu bilgilerine erişim hakkı, daha açık bir kamu yönetiminin ilk adımıdır. Mevzuatın kamu olarak tanımladığı tüm belgelere ve diğer kamu bilgilerine yasal olarak korunan erişim hakkıdır. Bilgiye erişim, kamu yönetiminin çalışmalarına halkın katılımı için bir ön koşul olduğundan, erişim hakkı son derece önemlidir. Kamu bilgilerine erişim, vatandaşların yönetmeliklerin ve diğer kamu idaresi kanunlarının içeriğini keşfetmelerine ve bu şekilde kamu idaresi karar alma süreçlerinde daha eşit bir temele katılmalarına olanak tanımaktadır. Bu, erişim hakkının demokratikleştirici işlevini göstermektedir (Bugarcic, 2004: 494). Özay (2002: 2-5)'a göre yönetimde açıklığın sağlanabilmesi için 3 unsurun bulunması gerekmektedir. Bunlar, yönetimin karar alma mekanizmasının belirli bir usule oturtulması, bilgi edinme özgürlüğünün olması ve idarenin yaptığı toplantıların “aleni” yapılmasıdır. Yönetimde açıklık demek aynı zamanda katılmalı yönetime işaret etmektedir. Açık yönetimlerde halk kendisini ilgilendiren konularda karar verici olabilmektedir. Halkın bilgi edinme hakkı muhafaza edilmektedir (Fındıklı, 1996: 104).

Açık yönetimin unsurları şunlardır (Fındıklı, 1996: 106-107);

- (1) İdarenin karar alma mekanizmasının belli “şekil” ve “usul”e bağlanması,
- (2) Bilgi edinme özgürlüğü,
- (3) Karar alma toplantılarının halka açık olmasıdır.

Eken (1994: 41)'e göre, Yeni Kamu Yönetimi (YKY) sisteminin açıklığa yönelmesinin sebepleri, devletin müdahaleci politikalarındaki artış ve eğitim ve kültür

düzeyinde yaşanan değişmelerdir. Tek yanlı karar alma sürecinde kapalıliğın aralanarak açıklığa gidilmesi idari işlemlerin saydamlığa kavuşturulması temel ilke olmalıdır. Böylelikle kamu makamları karar alırken daha sağlıklı bir ortamda çalışabilecek, işlemin yapılış sürecini görebilen, katılabilen, izleyebilen bireyin de yönetime karşı güveni artacak ve kapalı karar yönetimlerin yol açtığı kuşkular, soru işaretlere azalacaktır (Güran, 1982: 102). Genel olarak bakıldığında açıklığın amacı şunlardır (Eken, 1994: 43-47);

(1) Yönetimin işleyişinin iyileştirilmesi

Prosedürlerin ve formalitelerin basitleştirilmesi

Yönetilenlerin müşteri olarak görülmesi

(2) Yönetim- yönetilen ilişkilerinin iyileştirilmesi

Karşılıklı yakınlaşma

İletişim metotlarının iyileştirilmesi

Yönetimin kullandığı dilin basitleştirilmesi

(3) Yönetimin demokratikleştirilmesi

Yönetimde demokratikleşme ihtiyacı

Yönetimin kontrolü

Yönetime katılma

Yasal çerçeveye ek olarak, ulusal idarenin açıklığını arttırmak ve bilgi sunumuna aşırı bürokratik engellerden kaçınmak için prosedürel ve organizasyonel mekanizmaların uygulanması gerekmektedir. Bu tür mekanizmalar, anayasal ve diğer yasal çerçeveye sahip olmayan ülkelerde idarelerin açıklığı konusundaki çalışmalar için özellikle uygun olabilmektedir. İç çalışma prosedürlerini ve organizasyonunu açıklık ilkesine dayandırmanın bir avantajı, personeli açıklığı olumlu bir değer olarak görmeye teşvik etmesidir. Dolayısıyla açıklık, idari sistemin kendisinin kabul edilebilir bir parçası haline gelebilmektedir. Açıklığın bir diğer avantajı, şeffaf ve açık bir sistemin kamu yönetimi çalışanlarını kamuoyuna bilgi hizmetleri sunma konusunda daha rahat ve daha iyi hale getirebilmesidir. Ayrıca personelin politika oluşturma ve uygulama konusunda katılımcı mekanizmalar benimsemesini sağlayabilmektedir (Boserup ve Christensen, 2005: 40).

Açık kamu yönetimi teorisi de, bireye yürütme düzenlemelerinin benimsenmesinde ve kamu yönetimi operasyonlarında daha fazla şeffaflıkta daha büyük bir rol vermektedir. Avrupa idare hukukunda önemli bir yasal prensip haline gelmiştir. Açıklık ilkesi, bireylerin, yani vatandaşların karar verme sürecine katılmalarına izin vermektedir. Kamu yönetiminin çalışmaları hakkındaki tüm kamuya açık bilgileri edinebilir ve kararlarını almaya katılabilirler. Bu prensipte iki bileşen bulunmaktadır. İlk bileşen, kamu yönetimi belgelerine erişim hakkını içermektedir (ilkenin bu kısmı genellikle kamu yönetiminin şeffaflığı ilkesi olarak nitelendirilir). İkincisi, ilke kamu yönetiminin karar alma süreçlerine halkın çeşitli katılım biçimlerini kapsamaktadır. Trpin'in işaret ettiği gibi, açıklık ilkesi şeffaflık ilkesinden daha geniştir (Bugarcic, 2004: 487). Yeni Kamu Yönetiminin (YKY) ortaya çıkması ile bireyselleşmenin belirgin hale gelmesi sonucu birey, yönetimin aldığı kararlardan etkilenen pasif durumundan, yönetsel kararlara katılabilen aktif durumuna geçmiştir. Yani, açıklık ile katılım arasında doğru bir orantı var denilmektedir (Emini ve Ayaz, 2018: 270). Açıklık, halkın katılımını ve bilgiye erişimin hakkının kullanımını aynı anda gerçekleştiren bir yönetim çeşididir.

Kamu idaresinde, talep üzerine bilgiye erişim de dâhil olmak üzere, kamu işlerinde yürütülmesinde mümkün olan en yüksek şeffaflığı sağlamak gerekmektedir. Açıklık, sürekli kamu denetimini içerdiği ve yetkililerin olası kötü yönetim ve insan hakları ihlallerinden sorumlu tutulduğunu varsaydığı için kamu yönetiminin performansında iyi yönetişimi teşvik etmenin bir yolu olmaktadır (Boserup ve Christensen, 2005: 36). Ulusal veya kurumsal düzeyde açıklık seviyesini analiz ederken, bir dizi gösterge ulusal açıklık rejiminin veya bir kurumun güçlü ve zayıf yanlarını belirlemek için yararlı bir araç sağlamaktadır. Bu bağlamda, hem ulusal hem de kurumsal düzeylerde açıklık düzeyi için siyasi sistem türü belirleyicidir. Otoriter sistemlerin otomatik olarak bir gizlilik ve kontrol kültürüne güvenmesi beklenirken, demokrasinin temel taşlarından biri, yetkililer ve halk arasında karşılıklı güven üzerine kurulmuş açık ve şeffaf toplumlar inşa etmektir (Boserup ve Christensen, 2005: 115). Açık yönetimin yararları şunlardır (Fındıklı, 1996: 107-108);

- (1) Yapılan işin muhatabı ve sorumlusu belli olmaktadır,
- (2) Yönetimde tarafsızlık sağlanmaktadır,
- (3) Halkın bilgi edinmesi ve bilgi ve belgelere ulaşılması mümkün kılınmaktadır,

(4) Halkın kararlara katılması sağlanmaktadır,

(5) Yönetimlerde yaşanan “yolsuzluklar, yozlaşmalar, kirlenmeler, tıkanıklıklar” ortadan kaldırılmakta ya da en aza indirgenmektedir,

(6) Hizmette “kalite” önem kazanmaktadır.

Bir açıklık kültürünün geliştirilmesi ve toplumun tüm açıklık bölümlerinin açıklığın avantajlarının farkında olması zaman almaktadır. Ancak, hemen hemen her tür kurumda yön belirlemek ve açıklığı bir değer olarak teşvik etmek, açık ve kendini adanmış bir liderlik gerektirmektedir. Prosedürlerin benimsenmesi ve açıklığı destekleyen bir kuruluşun kurulması, liderliğin atabileceği somut adımlardan bazılarıdır (Boserup ve Christensen, 2005: 114). Açıklık için tavsiyeler şunlardır (Boserup ve Christensen, 2005: 61-62):

(1) Liderlik, açıklık ve iyi yönetim ilkelerinin uygulanmasını açıkça desteklemelidir.

(2) Nasıl açık olunacağı ve bilgi taleplerinin nasıl karşılanacağı konusunda iç yönergeler benimsenmelidir.

(3) İyi bilgi uygulamalarını ödüllendirmek için teşvik mekanizmaları benimsenmelidir.

(4) Organizasyon yapısı açıklık ilkesine bağlılığı yansıtmalı ve desteklemelidir.

(5) Bilgi taleplerinin nerede ele alınacağı halka açık olmalıdır.

(6) İdare kendi inisiyatifiyle geniş bir bilgi kapsamı sağlamalıdır.

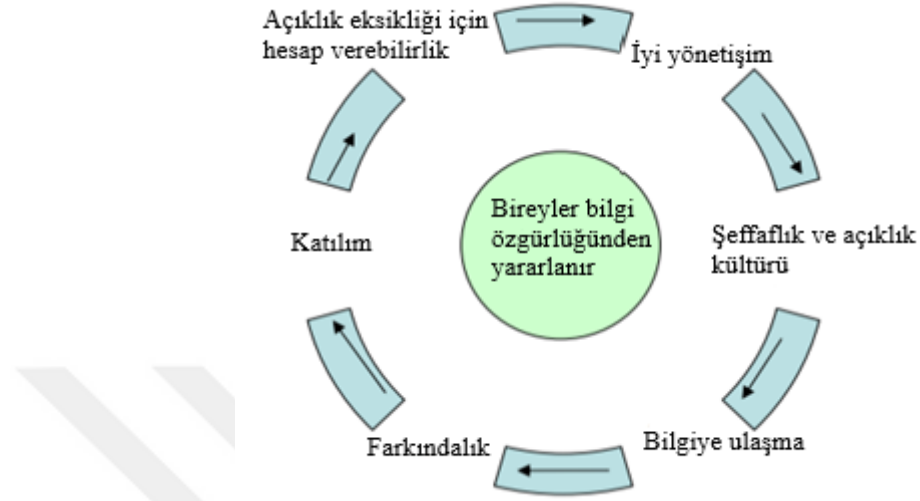
(7) Halkın, kamu işlerinin yürütülmesine katılma yetkisi olmalıdır.

(8) Yönetim, açık olma kapasitelerini sürekli olarak güçlendirmek için eğitim, ağ oluşturma ve diğer mevcut yöntemleri kullanmalıdır.

(9) Halkın bilgiye erişimin reddine itiraz etme imkânı olmalıdır.

Bir ülkede yönetsel işlemler basitleştikçe vatandaşlarla yönetim arasında ilişkilerin düzeyi iyileşmekte ve devlet daha iyi işlemektedir. Böylelikle şikâyetler, dava sayısı ve yargı organlarının işleri azalmaktadır. Ayrıca denetleme organlarının yükü de

hafiflemektedir (Tortop, 1998: 15). İşlemlerin basitleşmesinin yolu da yönetimin açık olmasından geçmektedir. Yönetim şeffaflaştıkça bürokratik işlemler de azalacaktır. Bunun sonucunda devlet için yük oluşturan birçok iş azalacaktır.

Şekil 12: Kamu Kurumlarında İyi Bir Bilgi Akışı İçin Genel Ön Koşulları Gösteren Model

Kaynak: Boserup ve Christensen, 2005: 8

Bireyin bilgi özgürlüğünden yararlanabilmesi için Şekil 12’de görülen döngünün sağlanması gerekmektedir. Şeffaflık ve açıklık kültürünün yerleşmesi, bilgiye ulaşımın, farkındalığın, katılımın ve hesap verebilirliğin sağlanması ve bunların sonucunda iyi yönetimin oluşması ile döngü tamamlanmaktadır.

Şekil 13: Kamu Kurumlarında İyi Bir Bilgi Akışını Engellleyen ve Yok Eden Faktörleri Örnekleyen Model

Kaynak: Boserup ve Christensen, 2005: 9

Bilgi özgürlüğünden yararlanamayan bireylerin içinde olduğu döngü de Şekil 13'te gösterilmektedir. Gizlilik ve yolsuzluk kültürünün yerleşmesi, bilginin engellenmesi, bilgisizlik, katılma ve eyleme geçme korkusu ile kötü yönetime ulaşılarak döngü tamamlanmıştır.

Açıklık, tüm sektörlerde ve kamu yönetiminin tüm düzeylerine uyguladıkları bilgilere erişim ile ilgili genel mevzuatta yaygındır. Buna yerel yönetimler de dâhildir. YY'ler, merkezi hükümete yukarı doğru hiyerarşik bağlantılar içeren bir ülkenin kurumsal çerçevesine yerleştirilmektedir (Boserup ve Christensen, 2005: 37). Yerel yönetimlerin her türlü faaliyeti açıklıkla yerine getirilmelidir. Bu sebeple halka yapılan hizmetler ile hedeflenen ve planlanan hizmetler doğru verilmelidir. Yerel halkın bu bilgiye ihtiyacı vardır çünkü böylelikle diğer birimlerle karşılaştırma yapabilecektir (Öztürk ve Coşkun, 1998: 124). Açıklığın, saydamlığın, şeffaflığın en geçerli olduğu birimler yerel yönetimlerdir. Bu sebeple “demokratik terbiye ve eğitim kuruluşları” olarak bilinmektedirler. Vatandaşa en yakın yönetim birimi olduğu için, ne kadar iyi çalışmalar görürlerse kendi yaşamlarına da o kadar dikkat ederler. Ayrıca ulusal yönetimler de yerel yönetimlerin dürüst çalışmalarından etkilenmektedir (Tortop, 2005: 1).

Şeffaflık ve açıklık iki ucu keskin silahlardır. İnsanlar kendilerine açık kanalları kullanırlarsa, sonunda günlük siyasette olup bitenleri kabul etmedikleri sonucuna varabilirler. Bilgiye daha fazla erişim sağlayarak demokratik meşruiyetin yükseltilmesi, bu durumda yetkisizleştirici etkilere sahip olabilmektedir. Demokratik meşruiyetin en iyi siyasi sonucu, yani halkın talebi adına kurallar ve yasalar sağlayarak elde edildiğini vurgulayan çıktı odaklı yaklaşımlar, mümkün olan en yüksek şeffaflık ve açıklık derecesiyle katılım ve hesap verebilirliğin olumlu etkileri konusunda şüpheci olmaya devam edecektir. Tersine, eğer bir siyasi sistem 'halk için demokrasi' yerine 'halk tarafından demokrasi' olarak oluşturulacaksa, şeffaflığın olası istenmeyen sonuçlarına katlanmak gerekmektedir (Moser, 2001: 22). Açıklık ve şeffaflık, bir yandan, bir idari işlemde etkilenen herkesin temelini bilmesine izin verirken, diğer yandan, denetim kurumları tarafından idari eylemin incelenmesini kolaylaştırmaktadır. Açıklık ve şeffaflık, hukukun üstünlüğü, kanun önünde eşitlik ve hesap verebilirlik için de gerekli araçlardır (OECD Raporu, 1996: 11).

Genel bir kural olarak, kamu yönetiminin yürütülmesi şeffaf ve açık olmalıdır. Ulusal güvenliği veya benzeri konuları gerçekten etkileyenler gibi hususlar yalnızca istisnai olarak gizli tutulmalıdır. Aynı şekilde, kişisel veriler üçüncü taraflara ifşa edilmemelidir (OECD Raporu, 1996: 12).

3.4.2. Şeffaflık ve İlkeleri

Günümüzde çok zaman aldığı için yargısal denetim dışında başka denetim mekanizmaları da geliştirilmiştir. Bu sebeple idarenin hukuka uygun davranması için başka mekanizmaların varlığı önemlidir. Bu araçların başında şeffaflık ve bilgi edinme hakkı gelmektedir (TBMM, 2013: 14). Şeffaflık, “*kamu yönetiminde görev, yetki ve sorumluluklar ile karar ve hizmet süreçlerinin önceden bilinebilir ve açık olmasını; üretilen karar, belge ve bilgilere ulaşılmasına fırsat verilmesini; faaliyet ve denetim raporlarının yayınlanmasını*” (TBMM, 2003: 13) ifade etmektedir.

Yönetimde şeffaflık, demokrasiyi koruyan ve siyasal gücün kötüye kullanımını önleyen tedbirlerden birisidir. Yönetimde şeffaflık, siyasal kirlilikleri su yüzüne çıkarmaktadır. Şeffaf devlet, halkın camekândan temsilcilerini izlemesine ve kontrol etmesine imkân sağlamaktadır (Aktan, 2001: 3). Şeffaflık ile vatandaşlar, kamu kaynaklarının nasıl, ne ölçüde ve ne amaçla kullanıldığı konusunda bilgilendirilmektedir.

Bu durum da kamu yöneticilerini ve kurumlarını bu yönde karar almaya teşvik etmektedir (Kırılmaz ve Atak, 2015: 191). Şeffaflık da bir yönden demokrasiyi sağlayan araçlardan biri olmaktadır.

Şeffaflık taleplerinin ahlaki bir boyutu da bulunmaktadır. İnsanlar seçtikleri vekilleri hakkında çok şey bilme hakkına sahiptir. Vatandaşların, hükümetlerinin ekonomik performansı hakkında bilgi edinme hakları vardır. Tüketiciler ve yatırımcılar satın aldıkları ürünler ve yatırım yaptıkları şirketler hakkında dürüst bilgi alma hakkına sahip (Florini, 2000: 6) olmalıdır. Şeffaflık tanımlarında, önceliğin kamu kurum ve kuruluşların faaliyetlerinin açık olmasına verildiği, daha sonrasında bu faaliyetlere ilişkin kamuoyunun bu bilgi ve taleplere cevap vermesi gereği üzerinde durulmuştur. Mali hareketlerinin belirli aralıklarla kamuoyu ile paylaşılması ile de şeffaflık pekiştirilmektedir (Yazıcı, 2018: 300). Bunun da en etkin yollarından birisi açık veri portallarıdır.

Günümüzde şeffaflık konusuna olan talebin artmasının sebepleri küreselleşme ve demokratikleşme olgularıdır (Kuzey, 2020). İnsanlar birbirine daha bağımlı hale geldikçe, birbirleri hakkında daha fazla bilgi sahibi olmaları gerekmektedir. Ancak şeffaflık başka nedenlerle de artmaktadır: bunlar, teknoloji, hem ulusal hem de küresel düzeyde sivil toplumun demokratikleşmesi ve gelişimi ve Amerika Birleşik Devletleri'nin dünyanın önde gelen gücü olarak rolüdür (Florini, 2000: 26). Sayılan tüm sebepler şeffaflığa olan talebin giderek fazlaşmasına sebep olmaktadır.

Şeffaf yönetim sadece bilgilerin verilmesi suretiyle gerçekleşmemektedir. Demokratik bir ülke olabilmek için önceden haber vermek, bilgilendirmek gerekmektedir (Aras ve Altınok, 2009: 108). Ancak şeffaflık, bilgiye erişimden çok daha fazlasıdır. Aynı zamanda açıkta olan şeylerle, yönetim sürecinin görünür ve erişilebilir olmasıyla ilgili olmaktadır (Davis vd., 2014: 9). Şeffaflığın tam olarak sağlanabilmesi için bilgilerin istendiği zaman değil her an orada olması gerekmektedir.

Farklı sorun alanlarından alınan bu çeşitli tanımlar, şeffaflığın her zaman hesap verebilirlikle yakından bağlantılı olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Şeffaflık çağrılarının amacı, vatandaşların, pazarların veya hükümetlerin başkalarını politikalarından ve performanslarından sorumlu tutmalarına izin vermektir. Dolayısıyla, şeffaflık, bu kurumların değerlendirilmesi ile ilgili kurumlar tarafından bilgi verilmesi

olarak tanımlanabilmektedir (Florini, 2000: 8). Hukuk devletinden bahsedilmek için maddi ve şekli gerekçelerinin mevcut olması gerekmektedir. Bunların yanında ayrıca şeffaflık ve bilgi edinme hakkı da hukuk devletinin devamı için önemli olmaktadır (Küçük, 2017: 75).

Şeffaflığın yerleşmesi yönetimlerin alacağı tutuma bağlı olmaktadır. Yöneticilerin sürece kayıtsız kalmaları, görevlilerin yetersiz bilgilendirilmeleri gizlilik geleneğini devam ettirmiştir. Kamu görevlileri, eskiye dayanan ve gizlilik anlayışı üzerine kurulu gelenek ile yetiştirilmişlerdir (Şengül, 2005: 231). Şeffaf yönetimin yerleşebilmesi ve tam olarak etkili olabilmesi için liderin bu konuya tutumu da önemli olmaktadır. Eğer liderin düşüncesi şeffaf olmaktan çok uzaksa yönetim de aynı ölçüde şeffaflıktan uzaklaşacaktır.

Çalışan bir şeffaflık anlayışı şu nitelikleri kapsamalıdır: erişim, kapsamlılık, uygunluk, kalite ve güvenilirlik. Yasalar ve yönetmelikler, en azından ilke olarak, bilgilerin herkes için erişilebilir olmasını sağlamaktadır. Buna kısmen, akışı kolaylaştıran kurumlar ve mekânlar yardımcı olmaktadır. Bunlar, gazete, radyo, TV, kamuya açık bilgilendirme ilanları, internet ve medyayı içermektedir. Eğitim eksikliği şeffaflık için zararlıdır - bir bireyin bilgiye erişme, bilgiyi yorumlama ve kullanma yeteneğini sınırlamaktadır. Bilgi herkes için eşit şartlarda erişilebilir olmalıdır. Bununla birlikte, yararlı bilgilere erişimi geciktirmek veya sınırlandırmak çoğu kez kurum için kârlı olabilmektedir, bu durumda erişim, ödeme gücüne bağlı olmaktadır. Bu nedenle, bilginin zamanında ve adil bir şekilde yayılmasını sağlamaya ihtiyaç vardır (Vishwanath ve Kaufmann, 1999: 4). Bilgiler alakalı olmalıdır. Bunu sağlamak zordur, çünkü öncelikle bilgi öznedir; mevduat sahipleri mevduat güvenliğini sağlamak için; yatırımcılar yükümlülükler ve riskler hakkında; halk mevcut ekonomik koşullar, politikalar vb. hakkında bilgiye ihtiyaç duymaktadır. İkincisi, İnternet gibi bilgi kaynakları çoğaldıkça, paradoksal olarak aşırı bilgi yüklemesi, bilginin alaka düzeyini azaltmaktadır (Vishwanath ve Kaufmann, 1999: 5). Medya araçları bir yandan bilgiye erişimi kolaylaştırırken diğer yandan ise çok fazla bilgi yüklemesi sonucu bilgi kirliliği oluşmaktadır. Şeffaflık istenildiği, olması gereken gibi sağlandığında birçok faydası bulunmaktadır.

Şeffaflığın sağladığı bazı faydalar şunlardır (Küçük, 2017: 80);

- (1) Kamu yararını sağlamak,
- (2) Karar almada yetkili ve sorumlu kişilerin daha dikkatli karar almasını sağlamak,
- (3) Yönetimde tarafsızlığı sağlamak,
- (4) İdarenin eylemleri hakkında bilgi sahibi olarak eleştirebilmek,
- (5) Yolsuzluk ve yozlaşmaların en aza indirilmesi için yasal zemin sağlamak,
- (6) İdarenin şeffaflık sayesinde daha dinamik işlemlerini sağlamaktır.

Ayrıca uzun vadede şeffaflığın bize daha demokratik ve daha varlıklı toplumlar getireceği savunulmaktadır (Meijer, 2009: 257). Obama yaptığı bir konuşmasında şeffaflık ve açıklığı şöyle savunmuştur “yönetimim, Devlette benzeri görülmemiş bir açıklık düzeyi yaratmaya kararlıdır. Halkın güvenini sağlamak ve şeffaflık, halkın katılımı ve işbirliği sistemi kurmak için birlikte çalışacağız. Açıklık, demokrasimizi güçlendirecek ve Hükümette etkinlik ve etkinliği teşvik edecektir. Hükümet şeffaf olmalıdır. Şeffaflık, hesap verebilirliği teşvik eder ve vatandaşlara Hükümetlerinin ne yaptığı hakkında bilgi sağlar. Devlet işbirliğine dayalı olmalıdır” (The White House, 17.12.2020).

Faydalarına rağmen, şeffaflığı artırmak kolay olmamaktadır. Belirli bir hükümet veya şirket, kurumsal çıkarları için şeffaf olmayı kabul etseler dahi, bu tür kurumlardaki bireyler gizliliği, yetersizliği örtbas etmek, rant arama fırsatlarını korumak veya sadece kamu denetiminden kaçınmak için tercih edebilmektedirler. Bir hükümet veya şirket, örneğin mali rezervleri hakkında yalan söyleyerek (böylece başkalarına pahalıya mal olacak bir finansal krizi riske atarak) veya zehirli maddeleri gizlice atarak dışsalıklar yarattığında, sorunu gizlemeye çalışmak için bariz teşviklere sahiptir (Florini, 2000: 3). Bununla birlikte, şirketlerin, hükümetlerin, finans kurumlarının ve hükümetler arası kuruluşların tümünün bilgiyi saklamak veya çarpıtmak zorunda olduğu teşviklerin üstesinden gelmek kolay olmayacaktır. Bunu yapmak, bu birçok aktör arasında şeffaflığı destekleyen bir normu sağlamlaştırmak için sürekli çaba gerektirecektir. Bir şeffaflık kültürünü teşvik etme fikri belirsiz, hatta idealist gelebilir, ancak aslında bu sadece

insanların karşılaştığı teşvikleri değil, bu teşvikler hakkında nasıl düşündüklerini de değiştirmek için oldukça somut bir çağrıdır. Son derece dirençli aktörlerin bile zamanla şeffaflık görüşlerini değiştirmeye teşvik edilebileceğine dair güçlü tarihsel kanıtlar bulunmaktadır (Florini, 2000: 32). Kişiler açıklandığı takdirde kendilerinin zararına olacak bilgileri ifşa etmek istememektedirler. Bu bilgilerin açıklanabilmesi için farklı teşvikler gerekmektedir.

Kamu yönetiminde açıklık ve şeffaflık iki özel amaca hizmet etmektedir (OECD Raporu, 1996: 12).

- (1) Kötü yönetim ve yolsuzluk olasılığı azaldığı için kamu yararı korunmaktadır.
- (2) İdari kararlarda ilgili tarafın temyiz yoluyla düzeltme hakkını kullanmasına yardımcı oldukları ve böylelikle bireysel hakları korudukları için önemlidirler.

Şeffaflığın üç boyutu bulunmaktadır: Güvenilir maliye politikası bilgilerinin sağlanması, hükümet operasyonları hakkında ayrıntılı verilerin yayınlanması ve diğer şeylerin yanı sıra bilgi özgürlüğüne izin veren bir çerçevenin sağlanmasıdır. Her üç boyut da iyi işleyen bir FoIA sistemi ve dolayısıyla bu çalışma için kavramsal çerçeve olarak hükümetin şeffaflığının uygunluğunu ortaya çıkarmaktadır (Wasike, 2016: 419).

Şeffaflık reformlarının gücün kötüye kullanımını sınırlayabileceği genel varsayımının ötesinde, farklı hedefleri olabilmektedir. Bazıları yolsuzlukla mücadele etmeyi amaçlamakta ve bu nedenle suça odaklanmaktayken, diğerleri daha genel olarak kurumsal performansı geliştirmeye teşvik etmektedir. Bu farklı hedefler farklı stratejiler anlamına gelmektedir. Birincisi, daha başarısız, bireysel başarısızlıklara odaklanma eğilimi gösterirken, ikincisi daha sistematik kusurları ele alacaktır (Fox, 2007: 666). Şeffaflığın ilk amacı kamu yönetiminin verimliliğini artırmaktır. Kamu görevlileri dış çevre tarafından kontrol altında tutulduğunu bildiği için daha rasyonel çalışacak ve hatalarını görme imkânına sahip olacaktır. Diğer yandan, yönetim tüm faaliyetlerini gizlediği takdirde gerçekten gizli kalması gereken bilgilerin de meşrutiyetini tartışma konusu haline getirmiş olmaktadır. Böyle devam ettiğinde gizlilik anlamını yitirmektedir (Şengül, 2005: 223). Asıl gizlenmesi gereken bilgilerin gizlenmiş olması da insanlarda kuşku yaratacaktır.

Şeffaflığın bu çeşitli yönleri, belirli politikaları ve kurumsal düzenlemeleri gerektirmektedir. Bu politikaları değerlendirmek için, şeffaflığı ölçülebilmeliyiz, fakat benimsediğimiz karmaşık şeffaflık anlayışı nedeniyle bu ölçüm kolay olmamaktadır. Kavramsal olarak, şeffaflığın istatistiksel bir ölçüsü, elde edilen bilginin doğruluğu, dolayısıyla bunun alaka düzeyinin ve son olarak da kalitesinin bir fonksiyonudur. Örneğin, muhasebe bilgileri söz konusu olduğunda "şeffaflık eksikliği", resmi olarak açıklanan bilanço bilgileri ile kredi onayı için firmaları araştıran denetim kurumlarının değerlendirmeleri ile karşılaştırılarak ölçülebilmektedir. Son derece şeffaf firmalar, resmi olarak açıklanan bilgiler ile denetçiler tarafından değerlendirilen bilgiler arasında çok az tutarsızlığa sahip olacaktır. Bu tür bir ölçüm için önemli bir ön koşul, bu tür değerlendirmelerin verilerine erişilebilir olmasıdır (Vishwanath ve Kaufmann, 1999: 4).

Hükümetin şeffaflığı, demokrasi ilkesinin temel konusudur ve herhangi bir hükümeti vatandaşlarına yaklaştırmak için bir ön koşul olmaktadır. Eğer bir hükümet vatandaşlarına güvenmiyorsa, vatandaşların hükümetlerine güvenmesini nasıl bekleyebiliriz? (Luhtanen, 2006: 57). Kamusal figürlerin özel hayatlarının medyada yer alması, demokratik değerlere hizmet etmek zorunda olmasa da, aslında bir bilgi şeffaflığı biçimidir. Kitle iletişim araçları, kamusal figürlerin özel hayatlarını sıradan izleyicilere şeffaf hale getirmeye giderek daha fazla çaba göstermektedir. Pek çok insan için gazetecilik standartlarının bu evrimi bir saçmalaktır, çünkü dikkati "kamusal" sorunlardan uzaklaştırmaktadır. Ancak daha önce de belirtildiği gibi, özel hayatlara artan izinsiz giriş yalnızca dikkati başka yöne çekmekle kalmaz, aynı zamanda kamusal söylemin oluşturulmasına ve desteklenmesine de yardımcı olmaktadır (Balkin, 1999: 4).

Yolsuzluk ve rüşvetin sona ermesinin en etkin aracı da kamuda şeffaflığı sağlamaktır. Yolsuzlukların ortaya çıkarılması ile birlikte farklı denetim mekanizmaları oluşacaktır. Kamu hizmetlerinin ifasında, kamu harcamalarının denetiminde şeffaf ve adil bir ortam oluşturulmadıkça ve hesap verebilirlik tam olarak sağlanmadıkça yolsuzluklar aynı şekilde devam edecektir (Küçük, 2017: 79).

Vatandaşların yakınmalarını üst düzey yetkililere iletebilmeleri saydamlığın sağlanması açısından faydalıdır. Bazı belediye başkanlarının toplantılarını halka açık yapması, yolsuzluk ve rüşvetin azalması yönünden yardımcı olabilmektedir. Görevli memurlar bunu istemezler çünkü bu toplantılarda yolsuzluk ve rüşvetleri ortaya çıkacak

endişesi yaşamaktadırlar (Tortop, 2005: 17). Kamu yönetiminin şeffaf olması ya da kamu yönetiminde şeffaflık denildiğinde yolsuzluğun olmadığı ya da minimum düzeyde olduğu anlaşılmaktadır. Fakat her yıl yayınlanan Uluslararası Şeffaflık Örgütü durumun böyle olmadığını göstermesi açısından önemlidir (Yazıcı, 2018: 301).

Daha fazla açıklık ve bilgi paylaşımı, halkın bilinçli siyasi kararlar almasını sağlamakta, hükümetlerin hesap verebilirliğini artırmakta ve yolsuzluğun kapsamını azaltmaktadır. Daha fazla şeffaflık ekonomi için de gerekli olmaktadır: kaynak tahsisini iyileştirmektedir, verimliliği ve büyüme beklentilerini artırmaktadır. Piyasalardaki bilgi eksiklikleri işlem maliyetlerini artırmakta ve piyasa başarısızlıklarına yol açmaktadır. Piyasa başarısızlıkları tüm piyasaların işleyişini engellese de özellikle sermaye piyasalarını etkilemektedir. Son mali kriz literatüründe, uzun süreli krizlere neden olan veya katkıda bulunan faktörlerden biri olarak “şeffaflık eksikliği” ne atıfta bulunmaktadır (Vishwanath ve Kaufmann, 1999: 2). Görüldüğü gibi şeffaflık birçok alanda kişilere yardımcı olmaktadır. Şeffaflık istenen bir yönetim tarzıdır fakat uygulamada bazı sorunlarla karşılaşılabilir.

Şeffaf yönetimin karşılaşacağı sorunlar şunlardır (Kaya, 2006: 40-44);

- (1) Yönetim sisteminden kaynaklanan sorunlar şunlardır;
 - Geleneksel yapı ve anlayışların sürdürülmesi
 - Yasal düzenlemelerin yetersizliği
 - Kaynak ve materyal eksikliği
- (2) Toplumsal aktörlerden kaynaklanan sorunlar şunlardır;
 - Toplumsal aktörlerin ilgisizliği
 - Hakkın kötüye kullanılması
 - Yönetim üzerindeki baskıların artması

Şeffaf yönetimin karşılaşacağı sorunlar içerisinde yer alan geleneksel kamu yönetiminin sürdürülmesi istenmesi, şeffaflık adına yapılan yasal düzenlemelerin yetersiz oluşu ve kaynak ve materyallerin eksik olması yönetim sisteminden kaynaklanan sorunlardandır. Verilen hakların kötüye kullanılması, yönetim üzerinde şeffaflık yönünde baskıların artırılması ise toplumsal aktörlerden kaynaklanan sorunlardandır.

Dolayısıyla, şeffaflığın geleceği için seçim sistemlerinin yayılmasından daha önemli olan sivil toplumun çoğu durumda şeffaflık baskısını sürdüren ve gözetmenler olarak çok önemli bir rol oynayan örgütlü grupların yükselmesidir. Sivil toplum kuruluşları yalnızca belirli ülkelerdeki hükümetleri ve firmaları izlemekle kalmamakta, aynı zamanda kendilerini kolektif olarak güçlü bilgi talepleri dayatabilen ulusötesi ağlara giderek daha fazla bağlamaktadır (Florini, 2000: 29).

Dikkat edilmesi gereken önemli bir nokta, bu açık hükümet çerçevesinin üç unsurunun - katılım, şeffaflık ve hesap verebilirlik - karşılıklı olarak bağımlı olmasıdır. Üçü de sağlıklı bir yerel demokrasi için gereklidir (Davis vd., 2014: 11). Şeffaflık genellikle arzu edilir olsa da, piyasalar nadiren şeffaflık düzeylerini teşvik etmektedir (bilginin tam ve gönüllü olarak açıklanması dışında). Bunun böyle olmasının birçok nedeni bulunmaktadır (Vishwanath ve Kaufmann, 1999: 6);

(1) Birincisi, bilginin ifşa edilmesiyle ilişkili maliyetler bulunmaktadır - bilgiyi toplama, düzenleme ve yayma, çaba, zaman ve para biçiminde kaynakları içermektedir.

(2) İkincisi, açıklamamanın olumlu getirileri olabilir - daha fazla bilgi ifşa etmek rekabet avantajı kaybına neden olabilmektedir ve bu da firmanın karlılığını düşürmektedir.

(3) Üçüncüsü, dışsallıkların varlığından dolayı bir eksiklik veya ifşa bulunmamaktadır. Firmaların değerleri ilişkilendirildiğinde dışsallıklar ortaya çıkabilmektedir, böylece bir firmaya ait bilgiler diğer firmalara değer vermek için kullanılabilir. Teorik çalışma, bu tür bilgi yayımları nedeniyle verimsizliğin var olduğunu - sosyal olarak optimum bilgi düzeyine ulaşılmadığını öne sürmektedir.

Vatandaşlar en çok kendine en yakın gördüğü birim olan belediyelerin faaliyetlerini merak etmektedirler. Çünkü belediyelerin paylaştığı her bilgi vatandaşları doğrudan etkilemektedir.

Kalkan ve Alparslan (2009: 38)'in yaptığı çalışmanın sonucuna göre, yerel yönetimler tüm faaliyetlerini şeffaflık olgusu üzerinden yönetmelidir. Vatandaşların bilgi edinme hakkı olduğu dikkate alınarak yerel yönetimlerin verdiği karar ve uygulamaları öğrenmeleri sağlanmalıdır. Meclisin yaptığı toplantılar halka açık olmalıdır ve burada alınan kararlar açıklanmalıdır. Vatandaşların ayrıca teknolojiyi kullanarak bu kararlara

ulaşması sağlanmalıdır. Türkiye’de yerel yönetimler açısından bakıldığında sorunlar ve öneriler şunlardır;

(1) Muhasebe sistemi ciddi anlamda ilerleme kaydetmiş olup, harcamaların hangi birimlere, hangi fonksiyonlara ve hangi birim tarafından olduğuna ilişkin ayrıntılı kod bulunmaktadır fakat bu kod harcamanın hangi amaçla yapıldığı bilgisini vermemektedir.

(2) Belediyelerin hazırladığı stratejik plan ve yapılan harcamalar sınırlı kalmaktadır.

(3) Seçim öncesi bütçe uygulaması bulunmamaktadır.

(4) Yılsonu hemşehri toplantılarının “public hearing” yasal dayanağı bulunmamaktadır.

(5) Yönetimler bilgiyi paylaşma konusunda tereddüt etmektedir. Yerel yönetimler verileri nasıl açık veri haline getirebilirim kaygısı taşımaktadırlar.

(6) Belediyeler istenilen düzeyde olmasa da bazı bilgilerini aleni açıklarken belediye şirketleri bu bilgileri paylaşmamaktadır.

Tablo 10: Şeffaflık ve Hesap Verebilirliğin Vatandaşlar ve Hükümet İçin Anlamı

	Vatandaşlar için anlamı nedir?	Hükümetler için anlamı nedir?
Şeffaflık	Halk, hükümetlerinin işleyişini anlayabilir.	Kamu harcamaları, hükümet sözleşmeleri, lobi faaliyetleri, politikanın geliştirilmesi ve etkisi ve kamu hizmeti performansı gibi alanlarda hükümet verilerinin ve bilgilerinin açılması.
Hesap verebilirlik	Halk, hükümetlerini eylemlerinden sorumlu tutabilir.	Hükümetin ihtiyaç duyduğunda dinlemesini, öğrenmesini, yanıt vermesini ve değiştirmesini sağlayan kurallar, yasalar ve mekanizmalar yerleştirmek.

Kaynak: Galster, 2017: 3

Şeffaflık ve hesap verebilirlik arasındaki fark tam olarak anlaşılabilir değildir. Şeffaflık ile halk, hükümetlerin işleyişini öğrenmektedir. Hesap verebilirlik ile de hükümetleri yaptıkları eylemlerden dolayı sorumlu tutabilmektedirler. Şeffaflık ile

hükümetler çeşitli alanlarda hükümet verilerini açmaktadırlar, hesap verebilirlik ile hükümet ihtiyaç duyulduğu anda isteğe yanıt verecek mekanizmalar geliştirmektedirler.

Tablo 11: Katılım, Şeffaflık ve Hesap Verebilirlik İlişkisi

Katılım	<ul style="list-style-type: none">• Sürekli vatandaş katılımını istemek (yasal gerekliliklerin ötesinde)• Yenilik ve birlikte yaratma• Politikayı etkilemek için gerçek kapsam• Karar vericilerden liderlik ve satın alma• Personelin temel yetkinliği
Şeffaflık	<ul style="list-style-type: none">• Karar verme süreci görünür, şeffaf ve erişilebilirdir• Veriler, erişilebilir formatlarda açık bir şekilde kullanılabilir• Vatandaşlar ve belediye arasında açık iletişim, serbest bilgi akışı
Hesap verebilirlik	<ul style="list-style-type: none">• Politikalar kamu denetimine tabidir• Vatandaşlar göstergeleri ve sonuçları tanımlamaya yardımcı olur• Bağımsız veya topluluk liderliğindeki denetim

Kaynak: Davis vd. , 2014: 10

Tablo 11’de katılım, şeffaflık ve hesap verebilirlik ilişkisi verilmektedir. Bu üç unsurun özellikleri verilerek aralarındaki ayrım belirtilmiştir. Tablo 12’ye göre, katılım, halkın katılımını, şeffaflık karar verme sürecini, hesap verebilirlik, kamu denetimini içermektedir.

Tablo 12: Açık Devletin Kesişen Unsurları

Şeffaflık	Katılım	Hesap Verebilirlik
1. Bilgiye erişim	1. Sivil alan	1. Denetim
2. Verileri açın	2. Sivil katılım	2. Etik kurallar
3. Kayıt yönetimi	3. Muhbir korumaları	3. İnceleme

Kaynak: Galster, 2018: 10

1831 yılından beri resmi gazete devletin şeffaflık aracı olarak kullanılmaya devam etmektedir. 1924 yılından itibaren de bütçe kanun olarak çıkartılmakta ve yayınlanmaktadır. Ayrıca belediye meclisinde alınan kararlar da alenidir ve ilan edilmektedir (Koyuncu, 2018: 1).

Kamu yönetiminde gizlilik yalnızca yönetilenler ile yönetim arasındaki ilişkilerde görülmemekte, kurumlar arasında hatta aynı kurumun farklı birimleri arasında da uygulanmaktadır. Ülkemizde gizliliğin bu kadar yerleşmesinin sebebi “bürokratik, merkeziyetçi, müdahaleci ve vesayetçi yönetim geleneği” dir (Çımat, 1997: 24).

Ülkemizde şeffaflık terimi ilk kez 1989 yılında “İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesi” adlı yönetmelikte kullanılmıştır. 1999 yılı Bakanlar Kurulu kararında ise şeffaflığın bir kamu yönetimi ilkesi olarak farklı alanlarda kullanıldığına yer verilmiştir. 2001 krizinin ardından şeffaflık, verimlilik, hesap verilebilirlik gibi kavramlarla birlikte kullanılmıştır (Koyuncu, 2018: 1).

Meclis toplantıları aleni olarak yapılmaktadır. Bütçeler, kesin hesaplar, stratejik planlar, performans programları, faaliyet raporları, dış denetim raporları yayınlanmaktadır.

1982 Anayasası'nda bilgiye erişim hakkı yoktur. 26. madde bilgi alma hakkı dâhil olmak üzere ifade özgürlüğü hakkı vermektedir. 74. maddede dilekçe hakkı, 125. maddede idari kararların adli gözden geçirilmesi ve tazmin edilmesi öngörülmektedir. Bilgi Edinme Yasası Ekim 2003'te Parlamento tarafından oybirliğiyle kabul edilmiştir ve Nisan 2004'te yürürlüğe girmiştir.

Açık veri ve kavram olarak şeffaflık arasında güçlü bir kesişim vardır. Bununla birlikte, uluslararası kalkınmada çalışma ve uygulama alanları olarak, açık veriler ve şeffaflık bir şekilde ayrı kalmıştır. Uluslararası kalkınmada, açık veri çalışması genellikle istatistiksel kapasite oluşturma, BİT altyapısı geliştirme, sivil teknoloji faaliyetlerini etkinleştirme ve kamu ve özel sektör inovasyonunu ve diğer dijital ekonomi faydalarını destekleme ile ilişkilendirilir. Öte yandan şeffaflık tipik olarak yönetim reformu, yolsuzlukla mücadele ve vatandaşların güçlendirilmesiyle ilişkili duruma getirilir. Açık veri alanı, verilerin serbest bırakılması ve kullanılması için pratikliklere ilişkin hem teknik hem de giderek artan şekilde politik içgörüler geliştirmiştir (Carolan, 2016: 4).

Birleşik Krallık'ta açık verilerin başlangıcı, halkın kamu sektörü bilgilerine (PSI) erişim hakkına sahip olduğunu belirten 2000 yılında Bilgi Edinme Özgürlüğü Yasası ile başlamıştır. Birleşik Krallık'ta açık verinin farkındalığını ateşleyen bir diğer kampanya, 2006 yılında İngiliz günlük ulusal gazetesi The Guardian'ın "Verilerimizi Özgür Bırak"

kampanyasıydı. Birkaç yıl sonra, İngiltere'nin açık veri portalı data.gov.uk, resmi olarak Ocak 2010'da açılmasına rağmen 30 Eylül 2009'dan beri kullanıma açılmıştır (Nugroho, 2014: 164).

3.5. Yönetişim

Açık veri uygulamasına yönelten faktörlerden bir diğeri yönetişimdir. Yönetişimden ortaya çıkan diğeri bir kavram ise yerel yönetişimdir.

3.5.1. Yönetişim Kavramı ve Türleri

Yönetişim kavramının 16. yy'da ortaya çıktığını ve kökeninin Fransızca "gouvernance" kelimesi olduğunu söyleyen görüşler bulunmaktadır. Bu günkü kullanıldığı anlamı ile ilk kez 1989 yılında Dünya Bankası tarafından Afrika'nın kalkınmasına yönelik bir raporda kullanılmıştır. Yönetişim, kavram olarak özellikle 1990' yıllardan kamu yönetimi literatürüne girmiştir ve BM, IMF, OECD gibi uluslararası kuruluşların ardından akademik çalışmalarda kullanılmaya başlanmıştır (Parlak, 2016: 306).

Yönetişimin bu kadar yaygın olarak kullanılması ile birlikte birçok farklı tanımı da mevcut olmaktadır.

Yönetişim, iki konuyu bir araya getiren bir terim haline gelmiştir. Birincisi, devlet / hükümet politikalarının bir ifadesidir. Bu yaklaşım hâlâ devletin (hükümet, idaresi ve aynı zamanda tüm kamu sektörü) güç ve otoritesinin kullanımına ve hükümet faaliyetlerinden kaynaklanan başarısızlıklara ve ekonomik ve politik meselelere atıfta bulunmaktadır. Daha sonra yönetim yaklaşımı, yönetim süreçlerinin organizasyonu ve verimliliği gelmektedir. Bunlar aynı zamanda politika ile yönetimini birbirine bağlayan veya prosedürel, yapısal, politik veya ekonomik bakış açıları olarak da tanımlanabilmektedir (Vymetal, 2007: 6). Yönetişim, gücün nasıl kullanılacağını, kararların nasıl alınacağını ve vatandaşların veya diğeri paydaşların nasıl söz sahibi olduğunu belirleyen yapılar, süreçler ve gelenekler arasındaki etkileşimleri içermektedir. Temelde güç, ilişkiler ve hesap verebilirlikle ilgilidir: Kimin etkisi vardır, kim karar verir ve karar vericiler nasıl sorumlu tutulmaktadır. Yönetişim, daha çok toplumları ve örgütleri yönlendirme ve çatışma çözme sanatı gibidir (Vymetal, 2007: 8). Yönetişim, "katılım, şeffaflık, açıklık" kavramlarını kullanmaktadır. Hesap verebilirlik yönetişimin

etik ile bağlantısı olan ana temalarından bir tanesidir. Hesap verebilirlik, “saydamlık ve bilgilendirme” ile yakın ilişki içerisindedir (Güler, 2003: 103).

Genel, kesin ve konuya özgü tanımların çeşitleri arasında hepsinde ortak olan bir durum bulunmaktadır. Yönetişim, yeni bir araçla yönlendirme anlamına gelmektedir. Yönetişim, yukarıdan aşağıya komuta eden, kontrol eden veya yöneten değil, işbirliği ve rehberlik şeklini alan katılımcı yönetimi ifade etmektedir (Vymětal, 2007: 12). 1995 yılı OECD Global Governance Komisyonu yönetişimi şu şekilde tanımlamıştır:

Yönetişim, bireylerin ve kurumların, kamusal ve özel, ortak işlerini yönetme biçimlerinin toplamıdır. Çatışan veya çeşitli çıkarların barındırılabilmesi ve işbirliğine dayalı eylemlerin gerçekleştirilebileceği sürekli bir süreçtir. Uyum sağlamak için yetkilendirilmiş resmi kurumları ve rejimleri ve ayrıca kişilerin ve kurumların kendi çıkarlarına göre kabul ettikleri veya algıladıkları gayri resmi düzenlemeleri içermektedir. (The Commission on Global Governance, 1995).

Kanada Uluslararası Kalkınma Ajansı, İnsan Hakları, Demokratikleşme ve İyi Yönetişim Politikasında iyi yönetim terimini kullanmıştır ve kavramı şu şekilde tanımlamıştır (Johnson, 1997: 1): Yönetişim derken, bir ülkenin sosyal ve ekonomik kaynaklarının yönetiminde hükümetler tarafından gücün nasıl kullanıldığını kastedilmektedir. “İyi” yönetim, hükümetin çeşitli kademeleri tarafından etkili, dürüst, eşitlikçi, şeffaf ve hesap verebilir bir yetkinin kullanılmasıdır.

Dünya bankası belgelerinde yönetim modeli 3 aşamada ele alınmıştır. İlk dönem modelin ilk olarak ortaya konduğu ve “minimal devlet” söylemlerinin ortaya çıktığı 1989 raporu ve “iyi yönetim” ilkelerinin ortaya konduğu 1992 raporudur. İkinci dönem sivil toplumun gelişmesinin gerektiği vurgulanan 1994 yönetim raporudur. Üçüncü dönem ise, devletin yeniden güçlendirildiği 1997 raporundan sonraki dönemdir (Delice, 2013).

Yönetimden farklı bir kavram olarak yönetim ihtiyacı, hükümetin bir süreçten ziyade vatandaşlardan ayrı bir organizasyon haline gelmesi ile kendini göstermeye başlamıştır. Demokrasinin beşiği olduğu söylenen antik Atina'da, halkı ilgilendiren konularla ilgilenmek için pazarda vatandaşlarla buluşulmaktaydı. Böylesi bir ortamda hükümet, yalnızca sorunlarla başa çıkma süreciydi. Ancak bugün, hükümet nadiren bir süreç olarak tanımlanmaktadır; bunun yerine bir kurum (veya bir dizi kurum), birkaç toplumsal "aktör" veya aktörden biri olarak görülmektedir (Plumptre ve Graham, 1999: 2).

Yönetişim fikri, toplulukların veya diğer sosyal aktörlerin, vatandaşları - topluluk yönetişimini - ilgilendiren konuları ele almak için yerleşik hükümet yapılarıyla işbirliği içinde veya belki de bunlardan bağımsız olarak nasıl harekete geçebilecekleri hakkında tartışmalar yapmayı kolaylaştırmaktadır. Yönetişim, 'hükümetin başarısızlığı' veya yetersizliği durumlarında da yani hükümetlerin kamuyu ilgilendiren bir sorunla başa çıkmak için yargı yetkisine, kabiliyetine veya ilgisine sahip olmadığına devreye girmektedir (Plumptre ve Graham, 1999: 5).

Prensip olarak, yönetim kavramı herhangi bir toplu eylem biçimine uygulanabilmektedir. Yönetişim, yönlendirmenin daha stratejik yönleriyle ilgilidir. Bunlar, hem yön hem de roller hakkında daha büyük kararlardır. Yani, yönetim sadece nereye gideceğinizle ilgili değil, aynı zamanda kimin karar verme sürecine dâhil olması gerektiği ve hangi kapasitede olacağıyla da ilgilidir. Kavramın özellikle alakalı olduğu üç alan veya bölge bulunmaktadır (Plumptre ve Graham, 1999: 7-8):

(1) "Küresel alanda" yönetim veya küresel yönetim: Bireysel hükümetlerin doğrudan kapsamı dışındaki konularla ilgilenmektedir.

(2) "Ulusal alanda" yönetim: Bir ülke içinde yönetişimdir. Bu bazen, çeşitli düzeylerde olabilen, hükümetin münhasır muhafazası olarak anlaşılmaktadır: ulusal, il veya eyalet, Aborijin, kentsel veya yerel düzeydedir. Bununla birlikte, özellikle topluluk düzeyinde, yönetim, sivil toplum kuruluşları gibi diğer aktörlerin kamuyu ilgilendiren konularda karar alınmasında nasıl bir rol oynayacağını içermektedir.

(3) Kurumsal yönetim ("kurumsal" alanda yönetim): Bu, genellikle bir yönetim kuruluna karşı sorumlu olan anonim kuruluşların faaliyetlerinden oluşmaktadır. Bu türden bazı kuruluşlar özel mülkiyette olacak ve işletilecektir. Diğerleri kamuya ait olabilir. Buradaki yönetim sorunları, genellikle yönetim kurulunun rolü, üst yönetimle (CEO veya icra müdürü) ilişkisi ve hissedarlara veya paydaşlara karşı hesap verebilirlik ile ilgili olmaktadır.

Yönetişimin en az altı ayrı kullanımı bulunmaktadır (Rhodes, 1996: 653):

- (1) Asgari durum olarak,
- (2) Kurumsal yönetim olarak,
- (3) Yeni Kamu Yönetimi (YKY) olarak,
- (4) "İyi yönetim" olarak,
- (5) Sosyo-sibernetik bir sistem olarak,

(6) Kendi kendini organize eden ağlar olarak kullanılmaktadır.

Yönetişimin sistemselsel, siyasal ve yönetsel olmak üzere 3 boyutu bulunmaktadır. *Sistemselsel boyutta* sisteme yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve özel sektörler gibi aktörleri dâhil ederek devlette toplanan güç ve yetki bu aktörler arasında dağıtılmaktadır. *Siyasal boyutta* yönetim, halkın yönetsel ve siyasal karar alma süreçlerine katılımını ifade etmektedir. *Yönetsel boyutta yönetim*, etkin, bağımsız, hesap verebilir ve denetlenebilen kamu yönetimi kastedilmektedir (Parlak, 2016: 307).

Yönetişimin özellikleri şunlardır (Özer ve Önen, 2017: 161-162);

- (1) Ekonomik, sosyal ve politik öncelikler
- (2) Seçilmiş görevlilerin değişen rolleri
- (3) Katılımcılık
- (4) Bürokratik durumlar
- (5) Saydamlık
- (6) Değişen liderlik anlayışı
- (7) Demokratik sorumluluk

Türkiye’de görülen yönetim örnekleri “Gündem 21”, ve “Kent Konseyleri”dir.

Kavram, kamu yönetimi konusunun içine BM-UNDP, IMF, Dünya Bankası ve OECD gibi kuruluşların etkisi ile girmiştir. Öncelikle kalkınmakta olan ülkeler için “yönetişim” ve “iyi yönetim” faaliyetleri 1990’lardan sonra bu kurumların faaliyetlerinde yer almıştır (Gündoğan, 2013: 24).

Yönetişim ve Yeni Kamu Yönetiminin (YKY) ortak özelliklerinden birisi, seçilmiş görevlilerin rolüne ilişkin değişen bakış açısıdır. Hem yönetim hem de KYK seçilmiş yetkililerin rolünü ve önemini küçümsemektedir. Yönetişim tartışmasında, siyasal liderlik resmi olarak seçilmiş göreve daha çok siyasal girişimcilik konularına bağlı olmaktadır. Bu bakış açısına göre siyasal liderler, ağların geliştirilmesinde ve kamu ve özel kaynakların oluşturulmasında kilit bir sorumluluğa sahip olmaktadır. Seçilmiş yetkililer için geriye kalan tek geleneksel rol, hedefler ve öncelikler belirlemektir. Kamu sektörünün KYK vizyonunda, siyasal liderlerin rolü daha da az açıktır. Burada, seçilmiş yetkililer, kamu

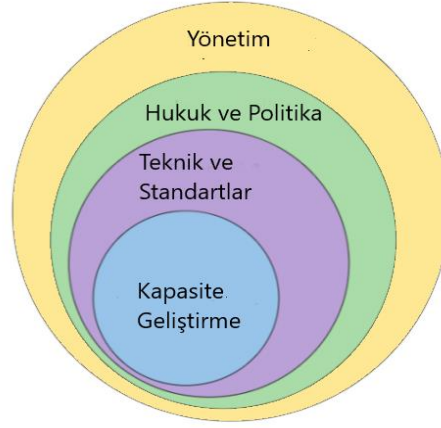
sektörünün uzun vadeli hedeflerini belirlemede bir role sahiptir, ancak bunun dışında, faal kurum ve kuruluşlara önemli ölçüde takdir yetkisi sunması gerekmektedir (Peters ve Pierre, 1998: 227).

Tanımlanan yönetim kavramının yerel uygulanması yerel yönetim adını almıştır.

3.5.2. Yerel Yönetişim ve Açık Veri Uygulaması

Siyasi durumuna bakılmaksızın herhangi bir ülkenin büyük çoğunluğu için yerel yönetim, kamu otoritesi ve devlet kurumlarıyla en erişilebilir ilişki düzeyi olmaya devam etmektedir. İnsanların yaşamlarını iyileştirmek için temel hizmetlere ve fırsatlara erişmeleri, yaşamlarını etkileyen kararların alındığı kamusal süreçlere katılmaları, hak ve yükümlülüklerini yerine getirmeleri için insanlara en yakın mekanizma ve kanaldır. Etkili yerel yönetim, yerel düzeyde olduğu kadar ulusal düzeyde de kapsayıcı ve sürdürülebilir kalkınmanın anahtarıdır. Hem kentsel hem de kırsal ortamlarda insanların yaşam kalitesinin iyileştirilmesi, toplumdaki tüm biçimlerindeki eşitsizliğin azaltılması ve insanlar ile kamu kurumları arasındaki ilişkilerin güçlendirilmesi için gerekli olmaktadır (United Nations Development Programme, 26.11.2020). Yerel yönetim, yerelde işbirliğini açıklamaktadır.

Açık veri yönetimi, hangi hükümet verilerinin, nasıl ve kim tarafından açılacağını etkileyen kurallar, standartlar, araçlar, ilkeler, süreçler ve kararların karşılıklı etkileşimi olarak tanımlanmaktadır. Açık veri yönetimini etkileyen çeşitli katmanlar bulunmaktadır. Bu katmanlar Şekil 14'te gösterilmektedir (World Wide Web Foundation, 25.11.2020).

Şekil 14: Açık Veri Yönetişim Modeli

Kaynak: World Wide Web Foundation, 25.11.2020.

Âdemi merkeziyetçilik ve yerel yönetim, demokrasinin temelidir. Çevreleyen çevreye karşı toplumun sorumluluğu, sürdürülebilir kalkınmanın temelidir. Dünyada yerel seviyeye yetki devri, yerel sorunlar için inanılmaz sonuçlara ve benzersiz çözümlere yol açmaktadır. Yerel yönetim, bir topluluğun, yerleşik yasal prosedürlere doğrudan uygun olarak ve eyalet hükümet organları sistemine bağlı olmayan yerel yönetimlerin temsilcileri aracılığıyla uygulanan bir hak ve kabiliyettir. Yerel yönetim yetkilileri seçilmektedir; topluluğun çıkarlarını temsil etmektedirler ve onun adına kararlar almaktadırlar. Yerel yönetişimin rolü, toplumun geçim kaynağıyla ilgili yerel çıkarları korumaktır. Esasen yerel yönetim, her vatandaşın iradesini ifade etmesi için bir araçtır. Hükümet değil, vatandaşların kendileri topluluklarının geçim kaynakları konusunda yerel olarak kararlar alabilmektedirler (CLEEN, 26.11.2020).

Yönetişimin yerel olup olmadığını belirleyen şey, yerel nüfusun yönlendirmeye ne ölçüde dâhil olduğudur, yani yönünü yerelin ihtiyaçlarına, sorunlarına, önceliklerine ve yönetişimin yararlanıcıları olma düzeyine göre belirlemektir. Öyleyse, yerel yönetim konusunda yerel olan nedir sorusuna yerel yönetim, yalnızca yerel yönetime veya yerel nüfusa atıfta bulunmayıp, bir yönetim aktörünün (bir uluslararası STK, bir merkezi hükümet kurumu, bir yerel yönetim kurumu veya bir özel sektör işletmesi) yaptığı, ihtiyaçlar, öncelikler, menfaatler ile planlandığı, uygulandığı, sürdürüldüğü, değerlendirildiği ve kontrol edildiği bir durumu ifade etmektedir (Kauzya, 2003: 1).

Etkili yerel yönetim için âdemi merkezîyetçi politikalar, stratejiler, yasal çerçeveler, programlar ve faaliyetler olarak iki düzlemden tasarlanması gerekmektedir (Kauzya, 2003: 3):

(1) Merkezi hükümetten yerel yönetim yapılarına yetki, işlev, sorumluluk ve kaynak aktarımını içeren dikey düzlem ve

(2) Merkezi hükümetten yerel yönetim yapılarına yetki, işlev, sorumluluk ve kaynak aktarımını içeren dikey düzlem ve sosyo-politik-ekonomik gelişimlerini uygulamaktır.

(3) Yerel yönetim daha geniş bir kavramdır ve yerel düzeyde toplu eylemin formüle edilmesi ve yürütülmesi olarak tanımlanmaktadır. Bu nedenle, yerel yönetim ve hükümet hiyerarşilerinin resmi kurumlarının doğrudan ve dolaylı rollerinin yanı sıra, vatandaş-vatandaş ve vatandaş için çerçeveyi tanımlayarak kolektif eylemi gerçekleştirmede gayri resmi normların, ağların, topluluk kuruluşlarının ve mahalle derneklerinin rollerini kapsamaktadır (Shah, 2006: 2).

Yerel yönetimler, çok düzeyli yönetişimde çok önemli bir rol oynamaktadır: Bir yandan, vatandaşlar ve diğer paydaşlarla işbirliği için en yakın düzeydir. Öte yandan, bölgesel, ulusal ve uluslararası yönetim düzeylerinde alınan kararlara tabidirler. Farklı düzeyler arasında politika tutarlılığı gereklidir ve ancak yerel yetkililer her şeyi bir araya getiren düğüm olarak kabul edilirse elde edilebilir (Local Governance From A to Z, 2020).

İyi yönetim arayışında, açık hükümet ekosistemi, hükümetin kullanıcılarla, iş dünyası ve sivil sektör kuruluşlarıyla etkileşime girmesiyle etkileşimleri ön plana çıkarmaktadır. Kamu yöneticileri ile vatandaşlar, sivil toplum örgütleri ve hükümetler arasında hükümetin, hükümet hakkında ne tür veri ve / veya bilgi istediğini keşfetmesini sağlayan mevcut ve yeni alışveriş biçimleri şeffaflık olarak sayılmaktadır (Harrison vd., 2012: 908).

4. AÇIK VERİ UYGULAMASININ BELEDİYELERİN YÖNETİM FONKSİYONLARI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Henri Fayol yönetimi, “planlama, örgütlenme, yöneltme, eşgüdüm ve denetim” olmak üzere beş unsur altında toplanmıştır. Açıklık, şeffaflık ve açık veri uygulamalarının da belediyelerin bu yönetim fonksiyonları üzerinde etkili olduğu görülmektedir.

Kamu yönetiminin eğilimi, kendini korumak ve rakiplerine karşı konumunun gücünü arttırmak için açıklığı bir politika aracı olarak kullanmaktır. Gizliliğin diğer bir sebebi ise, halkın kamu yönetimi kararlarını etkilemesini önlemektir (Eryılmaz, 2017: 352). Fakat Yeni Kamu Yönetimi (YKY) ile birlikte bu düşünce terk edilerek yönetim faaliyetlerinin açılması önem kazanmaya başlamıştır.

Veriler açılarak, geleneksel olarak kapalı sistemden açık sisteme geçiş yapılmaktadır. Sistem teorisi, bunların yönetişimi etkileyeceğini ve hükümetin halktan öğrenebileceği geri bildirim döngülerinin gerekli olduğunu belirtmektedir. Kurumsal teori, verinin açılmasının mevcut yapıları değiştirmek yerine güçlendireceğini öngörmek için kullanılmaktadır ve açık veriden yararlanmak için dönüşüme ihtiyaç vardır (Janssen vd., 2012: 262). Yönetim teorileri de aslında verilerin açılmasının gerekliliğinden bahsetmişlerdir.

4.1. Planlama Üzerindeki Etkisi

Açıklığın planlama üzerindeki etkisi de amaçların saptanması, iç ve dış faktörlerin belirlenmesi ve seçeneklerin karşılaştırılması ve uygun olanın seçilmesi altında incelenebilmektedir. Bu başlıkları incelemeyen önce planlamanın ne anlama geldiğine bakmak gerekmektedir.

Planlama, kurumların amaçlarına ulaşabilmesi adına “ne zaman, nerede, nasıl, kim tarafından kullanılıp, hangi faaliyetlerin yerine getirileceğinin” belirlenmesi sürecidir. Açık veri uygulamasının olduğu belediyelerde planlamalar da ona göre şekillenecektir. Planların halka açık, şeffaf yayınlanacağı düşünüldüğünde, planlarda farklılıklar olacağı kesindir. Ayrıca yayınlanan verilere yapılan geri dönüşler neticesinde yapılan planlar değişecektir.

Planlamayı şehir bazında düşünecek olursak, herhangi bir ülke, bölge veya şehrin verilerine göre gelecek dönemlerde oluşması gereken iskân, çalışma, dinlenme, eğitim, sağlık ve eğlence gibi sosyal ve kültürel ihtiyaçların karşılanmasını sağlayan bir düzenleme olmuştur (Erdem, 2011: 184). Açık veri vatandaş katılımını da içeriğine göre bu ihtiyaçların planlanmasında da önemi olacağı çok açıktır. Gelen geri bildirimlere göre planların oluşturulması esastır.

Planlar farklı seviye ve sürelerde yapılmaktadır fakat amaçları genellikle aynı olmaktadır. Planlama ile ilgili iki konu önemli olmaktadır (Altıntop, 2014: 13);

- (1) Mevcut faaliyet ve kaynak analizi
- (2) Faaliyetlerin yürütüldüğü çevrenin analizidir.

Yapılacak planlamanın bazı genel özelliklere sahip olması gerekmektedir (Fayol, 2005: 80);

- (1) Tek bir plan bulunmalıdır. Birden fazla planın bulunması karmaşaya yol açacaktır.
- (2) Plan, teknik, ticari, mali gibi birkaç bölüme ayrılabilir. Hazırlanan bütün planlar birbirine bağlı olmalıdır.
- (3) Planın etkisi sürekli olmalıdır. Planlar ara verilmeden oluşturulmalıdır.
- (4) Hazırlanan planlar, yenilenmeye müsait olacak şekilde esnek olmalıdır.
- (5) Planlar ayrıca, herkesin anlayabileceği şekilde açık ve anlaşılır olmalıdır.

Sonuç olarak hazırlanacak planlar, belirli, sürekli, esnek ve açık olmalıdır. Bu açıklığı sağlamanın en etkili yollarından birisi de yapılan ya da yapılacak planlamanın her aşamasını açık olarak kamuoyuna sunmaktır.

4.1.1. Amaçların Saptanması

Amaçlar ve hedefler, planlama sürecinin ilk aşamasını oluşturmaktadır. Aslında yönetim, amaçlara yönelik bir faaliyettir. Yapılan her eylemin bir amacı bulunmaktadır. Amaçlar, eylemlerin neden yapıldıklarını açıklamaktadırlar. Böylelikle de amaçları tespit etmek planlamanın ilk basamağını oluşturmaktadır (Parlak, 2016: 181). Yönetimin ilk organik işlevi, kuruluşun vizyonunun ve amacının oluşturulmasıyla ilgilidir. Yöneticinin şunlarla meşgul olmasını gerektirmektedir: vizyonun ne olduğunu bilmek, bundan sorumlu olmak, vizyonu organizasyon genelinde iletmek ve onu yaşamak. Buna ve diğer organik yönetim fonksiyonuna verilen destek ve onun yönetsel gereksinimleri,

günümüzün organik organizasyonlarıyla ilgili referanslara dayanmaktadır (McNamara, 2009: 68). Amaçların saptanması planlamanın ilk aşamasıdır. Burada da yine açık veri uygulaması bu aşamada iki yönlü bir etki meydana getirmektedir. Hem açılan veriler ile saptanacak amaçlar farklılaşmakta hem de amaçların açık ve şeffaf olarak verilmesi ile amaçlarla ilgili geri bildirimler alınacak olmaktadır.

Amaçlar kesin ve açık olduğu ölçüde kuruluşun ve faaliyetlerinin etkinliğini artırmaktadırlar. Kurumun üyeleri amaçların oluşumuna destek vermelidirler. Çalışanlar amaçları ne ölçüde benimserse o kadar başarılı olacaktır. Amaçlar ayrıca koşullara uyum sağlayabilmelidir (Parlak, 2016: 181). Belediyelerin amaçlarının belirlenmesi süreci de kesin ve açık olduğu sürece kurum içi çalışanlar da görüşlerini belirterek bu sürece destek olmaktadır. Ayrıca bu süreçlerin herkesle paylaşılması, çalışanların da amaçları ve dolayısıyla kurumu benimsemesine yol açacaktır.

4.1.2. İç ve Dış Paydaşların Belirlenmesi

Planlamanın ikinci aşamasında, kuruma içte ve dışta etki edebilecek çevresel etmenler değerlendirilmektedir. Bir planlama yapılırken amaçlar saptandıktan sonra diğer adım olarak iç ve dış faktörler belirlenmektedir.

İç faktörler, belediyeden etkilenen ya da belediyeleri etkileyen, belediye içindeki kişi ve gruplardan oluşmaktadır. Dış faktörler ise, yine belediyeden etkilenen ya da belediyeleri etkileyen kişiler ya da kurumlardır. Bunlar, özel sektör, sivil toplum kuruluşları gibi kurumlar olabilmektedir.

Açıklığın uygulanması ile birlikte yönetimler yaptıkları tüm görüşme ve toplantıları herkese açık hale getirmeye başlamışlardır. Bütün müzakereler vatandaşlara ve sivil toplum kuruluşlarına açılmıştır. Böylelikle kamusal faaliyetlerin yürütülmesinde yönetimle işbirliği yapılarak yönetim vatandaşın hizmetinde olmaya zorlanmaktadır (Doğan, 2013: 178). İç ve dış paydaşların belirlenmesi katılımı sağlamaktadır. Açık veri uygulaması da bu anlamda katılımcılığa sebep olmaktadır. Bu sebeple iç ve dış paydaşların belirlenme süreci de açık veri uygulamasından iki yönlü etkilenmiş olmaktadır. Böylelikle hem katılımcılık artmış olmakta hem de bu sürecin yayınlanması ile kurumlar birbirlerinden haberdar hale gelmektedirler.

Ayrıca, sivil toplum grupları ve medya, hükümetin ve kuruluşlarının hangi veri setlerinin ADV platformlarında açılacağını seçmemesini sağlamak için büyük ilgi göstermektedir (Dadzie ve Dadzie, 2017: 252). Açık veri platformları bu açıdan belediyelerin yönetim fonksiyonlarını etkilemektedirler. Etkileşim içinde olunan dış paydaşlar hangi verilerin yayınlanacağına da müdahale edebilmiş olacaktırlar.

4.1.3. Seçeneklerin Karşılaştırılması ve Uygun Olanın Seçilmesi

Planlamanın son aşaması seçeneklerin karşılaştırılıp uygun olanın seçilmesidir. Bunun için öncelikle seçeneklerin belirlenmesi gerekmektedir. Ardından bu seçenekler karşılaştırılarak en uygun olanın seçilmesi esastır.

Bu aşamada yönetici bir karara varmaktadır. Bu karar olumlu olabileceği gibi olumsuz da olabilmektedir. Bu aşamada varılan karar, kurumun amaçları açısından en uygun olanın belirlenmesi şeklinde gerçekleşmektedir (Parlak, 2016: 182). Bu verilen karar, planlamanın en zor aşamasıdır. Burada hedefe ulaşabilme adına bir yol haritası çizilmektedir.

Yerel yönetimlerin halkın kendilerine olan güvenini artırabileceği bir başka alan da politikaları kamuya açık olarak paylaşmaktır. Bu şekilde halk, hükümet yetkililerinin olayları nasıl ele alması gerektiğini bilmekte ve bunu yapmaktan onları sorumlu tutabilmektedir. Kural uygulama kuralları ve gereksinimleri, yönetim kurulu toplantı tutanakları, meclis toplantı tutanakları, mali belgeler, bütçeler ve yıllık raporların tümü halk tarafından kolayca erişilebilir duruma gelmesi savunulmaktadır (Eisenstein, 2019). En uygun olanın seçilmesi ve bunun yayınlanması ya da bu aşamada halkın görüşünün alınması, halkın kurumlara olan güvenini de artırmaktadır.

Hükümetler, veri kümelerinin kullanımını, yeniden kullanımını ve ücretsiz dağıtımını teşvik ederek, iş yaratmayı ve yenilikçi, vatandaş merkezli hizmetleri teşvik etmektedir (Open Government Data, 14.12.2020). Belediyeler için de en uygun olan durum bu olmaktadır. YKY ile birlikte kamu kuruluşları da vatandaş odaklı yönetim tarzını benimsemişler ve uygulamalarını da bu yönde oluşturmaya başlamışlardır. Açık veri uygulaması ile bu durum daha ileriye taşınmıştır.

Verilerin açılması için bilginin eksiksiz ve zamanında yayınlanmasını sağlamak için, bir kamu otoritesinin iyi bilgi yönetim sistemlerine sahip olması ve proaktif ifşa için önceden planlama yapması gerekmektedir (Darbishire, 2010: 30). Verilen bilgiler

yalnızca belirli bir süre için geçerliyse geçerlilik süresinin belirtilmesi önemlidir, böylece insanlar fırsatları kaybetmez veya eski bilgilere dayanarak hareket edebilirler (Darbishire, 2010: 30). Ayrıca açık veri uygulamasını sunmak için ayrıca planlama yapılması gerekmektedir. Planlama sürecine bu uygulamayı da dâhil ederek planlamanın bu süreçte devam etmesi sağlanmalıdır.

4.2. Örgütlenme Üzerindeki Etkisi

Yönetimin ikinci organik işlevi, kuruma rehberlik edecek değerlerin ve ilkelerin oluşturulmasıyla ilgilidir. Yöneticinin şu konularla ilgilenmesini gerektirmektedir: örgüt değerlerinin önceliğini belirlemek, organizasyonun ilişkilerinin değerlerini belirlemek ve örgüt değerlerinin tutarlılığını belirlemektir (McNamara, 2009: 69).

Bir kurumun örgütlenmesini sağlamak, malzeme, tesisat, sermaye, memur ve işçi gibi gerekli unsurlarla donatılması (Fayol, 2005: 93) anlamına gelmektedir. Yönetimin açıklığı benimsemesi, örgütlenme aşamasında da değişiklikler yaratacaktır.

Örgütlenmeyi etkileyen üç faktör bulunmaktadır. Bunlar, strateji, çevre ve teknolojidir (Ağlargöz, 2012: 66). Örgütler çevreleri ile devamlı etkileşim içinde bulunmaktadırlar. Örgütler çevreleri ile uyum içinde varlıklarını sürdürmektedirler. Çevrelerinden aldıkları etki-tepkiye göre şekillenme göstermektedirler. Açık veri uygulaması ile birlikte teknolojinin de araya girmesi ile bu çevre farklılaşmakta ve genişlemektedir.

4.2.1. Faaliyetlerin Belirlenmesi ve Gruplandırılması

Örgütlenmenin ilk aşaması olarak faaliyetler belirlenerek gruplandırılmaktadır. Yapılacak işlerin belirlenip yürütülecek fonksiyonlara karar verilmesinin ardından örgütlenmenin bölümleri belirlenmiş olmaktadır. Örneğin bir işletmede üretim, pazarlama gibi açık ana bölümler oluşturulduktan sonra bu bölümlerin de alt bölümleri oluşturulmaktadır (Yönetim Fonksiyonları, 05.01.2021). Yönetimler, amaçlarını gerçekleştirmek adına belirli faaliyetleri belirli kurallar çerçevesinde belirlemektedir. Bu kurallar bir yandan yönetimin keyfiliğini engellerken diğer yandan da vatandaşların hizmetlerden faydalanmasını sağlamaktadır. Bu süreçler bazen zaman alabilmekte ve bıktırıcı olabilmektedir. Bu sebeple günümüzde birçok kamu kuruluşu ve yerel yönetimler faaliyetlerini açmaktadırlar. Belirlenen faaliyetler halka açılarak şeffaf

yönetim oluşturulmaya başlanmıştır (Doğan, 2013: 176). Bu aşamada yine diğer aşamalarda olduğu gibi açıklığı etkilemektedir ve aynı zamanda açıklıktan etkilenmektedir. Hazırlanan faaliyetlerin halka açılması ile yönetimde açıklık sağlanmış olmaktadır. Ayrıca verilerin halka açılması aşamasında da ayrı bir faaliyet belirlenmesi ve gruplandırılması gerekmektedir.

Yöneticiler, politikacılar ve sorumlu kişiler, açık yönetim verilerini uygulama sürecinde hangi verilerin ve uygulamaların ilk olarak ve ne zaman ve ne şekilde sunulması gerektiğini sınıflandırmalıdır (Geiger ve Lucke, 2012: 275). Bu aşama verilerin halka açılması aşamasıdır. Veriler açılırken öncelikle veri istekleri göz önüne alınmaktadır. Bu istekler sonucunda hangi verilerin öncelikli olduğu seçilmektedir. Bunlar sonucunda hangi verilerin önemli olduğu belirlenmektedir.

Açıklık bir kamu görevidir ve bu görevin yerine getirilmesi yeni yükler ve maliyetler gerektirmektedir (Eryılmaz, 2017: 354). Öncelikle acil olan ya da daha temel veriler açılmaktadır. Zaman geçtikçe ve kapasite arttıkça da, daha karmaşık veri kümelerine veya bazı hassas bilgiler içerebilenlere erişim sağlanabilmektedir (Darbishire, 2010: 33). Böylelikle açık veri uygulaması ile birlikte faaliyetlerin belirlenmesi ve gruplandırılması da değişim göstermektedir. Bu aşama açık veri ile uyumlu hale getirilmektedir.

4.2.2. Personelin Seçilmesi

Örgütlenmenin ikinci aşaması personelin seçilmesidir. Personelin doğru ve örgüt ile uyumlu seçilebilmesi yönetimi olumlu yönde etkilemektedir. Açık veri portalının oluşturulması için ayrıca özel nitelikli uzman personele ihtiyaç duyulmaktadır.

Açık yönetim, sorumlu idare anlayışını gerektirmektedir (Eryılmaz, 2017: 354). Belediyeler, yasaların verdiği görevleri memur ve işçi kadrosunda bulunan çalışanlarla yürütmektedirler. Bu kadrolara ek olarak ya da bu kadroların içinde açık veri portallarının uygulanmasına yönelik özel bir departman kurulması gerekmektedir. Bu birimde bu işi yapabilecek özelliklere sahip uzman personel bulundurulmalıdır.

Vatandaşları güçlendirmek için kamu sektörü iş gücünü güçlendirmek gerekmektedir. Hükümet verilerinin açılması, memurların, hükümetin açık ve katılımcı olmasını sağlamaya ve kullanıcıların ihtiyaçlarına daha iyi yanıt verecek uygulamalar

geliştirmesine doğrudan katılmalarını sağlamaktadır. Memurların ADV ile güçlendirilmesi, yeni nesil memurların inşa edilmesi için stratejiler ve programlar gerektirmektedir. Sadece BT ile ilgili olmayan yeni becerilere ihtiyaç vardır. Bu beceriler, veri bilimi; örüntüleri tanımlamak ve modeller oluşturmak için öngörücü analitik; web 2.0 teknolojilerinin sosyal katılım için nasıl kullanılacağı ve müzakere edilmesi ve insanlarla bağlantı kurulması hakkında daha iyi bir bilgi ve ortaya çıkan sorunların ve BT'nin bunları çözmek için kullanımının daha iyi anlaşılmasını (örn. siber suç soruşturması) içermektedir (Ubaldi, 2013: 14). Açık veri uygulaması ile personel artık kuruma karşı daha katılımcı davranmakta-ve aidiyet duygusu gelişme göstermektedir.

4.2.3. İlgili Araç ve Yöntemlerin Belirlenmesi

Örgütlenmenin son aşaması ilgili araç ve yöntemlerin belirlenmesi aşamasıdır. Bu aşamada kurumun işlemesi için gerekli fiziksel ortam hazırlanmaktadır.

Yerel yönetimler için verilerini açmada en belirgin verimlilik, çalışanların işgücü maliyetlerindeki azalmadır. Örneğin, geçmişte çalışanlar, imar bilgileri, denetim raporları vb. gibi bilgiler için arayan vatandaşlara yardımcı olmaktadır. Açık veri portalları olmadan, bir çalışanın bilgileri takip etmesi ve daha sonra yazılı olarak veya bir vatandaşa çağrı yaparak cevap vermesi gerekirdi. Vatandaşların ve başkalarının kullanıcı dostu açık veri portallarındaki bilgilere erişmelerine izin vermek, işçilik maliyetlerini azaltmaktadır (Open Data Soft, 23.09.2020). Bu durum araç ve yöntemlerin belirlenmesini de etkilemektedir.

Açık veri, birçok memur ve vatandaş için, çoğunlukla açık veri platformlarında Excel elektronik tablolarındaki veri setlerinin görüntülenmesi yoluyla bağlandıkları soyut bir kavramdır. Bu nedenle avantajları ve fırsatları iletmek veya departmanlardan kendi veri setlerini sağlamak için satın alma sağlamak zor olmaktadır. Bu nedenle yenilikçi kamu yöneticileri, dikkat çekmek ve farkındalığı artırmak için dahili pazarlama ve tanıtım araçlarının kullanımına vurgu yapmaktadırlar (Mergel vd., 2018: 626). Açık veri uygulaması ile kurumlarda kullanılacak araçlarda değişim göstermektedir.

Açık devletin başarısı, vatandaşlarla iletişim ve işbirliği yapmak için kullanılan tamamlayıcı araçların bir kombinasyonunu gerektirmektedir (Porumbescu vd., 2020: 7). Bu sebeple kurumlarda daha teknolojik araçlara ihtiyaç duyulabilmektedir. Ayrıca gelen

veri isteklerine göre, vatandaşların kullanımı için şehirlerde kullanılmak üzere yeni modern sistemler kullanılabilir.

4.3. Yönelme (Kumanda) Üzerindeki Etkisi

Yönetimin organik bir işlevi, kuruma rehberlik edecek liderliğin kurulmasıyla ilgilidir. Yöneticinin şu konularla uğraşmasını gerektirir: daha fazla liderliğe ve daha az yönetmeye odaklanmak, organizasyonun liderlerini büyütmek ve organizasyonun çalışanlarını iyi şeyler yapmaya yönlendirmektir (McNamara, 2009: 71). Yönelme, her yönetici için kendi kısmında çalışan kişilerden örgütün çıkarına olan azami faydayı sağlamaktır (Fayol, 2005: 151).

Yönelmenin işlevi, kurumlarda faaliyetlerin oluşturulması ve sürdürülmesinin devamlılığı için kurumda etkili liderlik, motivasyon ve iletişimin sağlanmasıdır (Baraz, 2012: 73). Bu bölüm, personelin tanınması, takım ruhunun geliştirilmesi, motivasyonun artırılması ve etkin bir haberleşme ağının kurulmasından oluşmaktadır.

4.3.1. Personelin Tanınması

Yönelmenin fonksiyonlarından ilki personelin tanınmasıdır. Yöneticiler birlikte çalıştıkları kişileri tüm özellikleriyle tanımak zorundadırlar. Fakat bunu yapabilmek her zaman kolay olmamaktadır. Bunun için yeterli zaman ve teknik bilgi gerekmektedir.

Devletin müşteriye yönetimin odağına aldığı yönetim birçok ülkede kamu yönetimi reformunun önemli bir parçası haline gelmiştir. Bunun sonucunda kamu çalışanları eldeki kısıtlı kaynaklarla yetinmeyerek müşteri taleplerine daha hızlı ve nitelikli yanıt vermek durumunda kalmıştır. Hedeflenen hizmetlerin düzeyinin kamuoyuna açıklanması da bu baskıyı arttırmıştır. Böylelikle müşteri hakkı ile kısıtlı bütçe sorunu arasında çatışmalar çıkabilmektedir (OECD Raporu, 1996: 28). Bu durum da personel üstünde bir baskıya neden olabilmektedir. Yöneticinin bu durumu görüp personele ona göre davranması gerekmektedir.

Kurumdaki yönetici için emri altındaki çalışanları tetkik etmek, her birinden nasıl işler bekleyebileceğini ve onlardan ne gibi işler bekleyebileceğini anlamaması mümkün değildir (Fayol, 2005: 152). Yönetici personelini tanıdığı takdirde her bir çalışandan nasıl bir performans bekleyeceğini bilmiş olmaktadır. Böylece de kurumun verimliliğinin artmasına katkı sağlamış olacaktır.

Kaliteli açık verilerin sunulmasını sağlayan bir baş yetkili ve birkaç koordinatör ile daha iyi bir yönetim yapısına ihtiyaç vardır (Ma ve Lam, 2019: 45). Yönetici personeli iyi tanıdığı sürece bu işleri yapacak yetkinlikteki çalışanı kolayca seçebilecektir. Veriler açıldığında personel ile ilgili veri paylaşıldığında da personeli tanıma oranı artacaktır.

4.3.2. Takım Ruhunun Geliştirilmesi ve Motivasyonun Artırılması

Bir diğer yöneltme fonksiyonu takım ruhunun geliştirilmesidir. Kurumların amaçlarına uygun olarak devam edebilmeleri için çalışanların uyum çinde çalışmaları şarttır. Bunun için de takım ruhunun oluşturulması gerekmektedir.

İdari yönetimin avantajları ve dezavantajları olmasına rağmen, Fayol'un kalıcı teorilerinden biri, çalışanların özel çıkarlarını örgütün genel çıkarlarına tabi tutmaları gerektiği fikriydi. Bu, birçok kuruluştta çok yaygın hale gelen ekip konseptinin temel teorisiydi. Çalışanların projeler üzerinde bireysel olarak çalışmasını sağlamak yerine, birçok örgüt çeşitli beceri ve yeteneklere sahip çalışanlarını bir takım halinde gruplandırmaktadır. Bu, tüm zayıflıkları gidermeye yardımcı olmaktadır çünkü zıt yeteneklere sahip çalışanlar birbirlerinin açıklarını kapatmak için birlikte çalışmaktadırlar. Örneğin, modern bir ekip, dışa dönük kişiliğe sahip bir çalışanı, içe dönük ve analitik bir çalışanı ve onlarca harika fikir üretebilen bir çalışanı içerebilmektedir. Fayol ayrıca “esprit de corps” adını verdiği takım ruhuna da değer vermektedir (Quain, 2018). Bu grup içindeki birlik ruhu anlamına gelmektedir. Buradan Fayol'un takım ruhunu ne kadar önemseydiği görülmektedir.

Yönetimin bir diğer önemli organik işlevi, örgüt içindeki insanların büyümesi, gelişmesi ve iyileştirilmesiyle ilgilidir. Yöneticinin şunlarla meşgul olmasını gerektirmektedir: öğrenen bir örgüt oluşturmak, örgütün tüm çevresini büyütme, geliştirmek ve herkesin tam potansiyelini elde etmektir. Ayrıca, yöneticinin bilginin değerini anlamasını, örgüt içinde sorumluluk ve sahiplik yaratmasını ve çalışanlara rehberlik ve koçluk vermesini de gerektirmektedir (McNamara, 2009: 71).

Açık devlet, hükümetlerin ve kurumların şeffaf, ilgi çekici ve hesap verebilir olduklarında vatandaşlar için daha iyi çalıştığı basit ama güçlü bir fikirdir. Bu bir dizi ilke değil, daha demokratik, eşit ve sürdürülebilir bir toplum için bir yapı taşıdır (UK Open Government National Action, 2016). Aynı durum çalışanlar için de geçerlidir. Verilerin açılması ile çalışanlar da çalıştıkları kurumların faaliyetlerinden haberdar olmaktadır.

Böylece süreçlere katılım göstererek fikir verebilmektedirler. Sonuç olarak hem takım ruhu oluşturulmaktadır hem de çalışanların daha motive olması sağlanmaktadır.

4.3.3. Etkin Bir İletişim Ağının Kurulması

Yöneltme işlevinin bir diğer fonksiyonu etkin bir iletişim ağının kurulmasıdır. İletişim yönetimin her adımında çok önemlidir, ama özellikle yönetme üzerinde çok etkilidir. Hem kurumların kendi içlerinde kurdukları iletişim hem de dış çevre ile kurulan iletişim ayrı öneme sahip fonksiyonlardır. Yönetimlerin açık olması özellikle dış çevre ile iletişimi kuvvetlendirmektedir. Açık veri uygulaması ile internetinde kullanılmasıyla birlikte iletişim yönü daha da farklı bir boyuta taşınmıştır.

Vatandaşların genellikle toplulukları hakkında bilgi almak istediklerinde gidecekleri ilk yer yerel hükümetlerinin web sitesidir. Yerel yönetimlerin dikkatlerini vatandaşların en çok istediği bilgilere erişim sağlamaya odaklamaları gerektiği mantıklı gelmektedir. Vatandaşların herhangi bir resmi belgeyi getiren bir arama kutusuna erişimi olduğunda, memurlara ve diğer yerel yönetim çalışanlarına, onu kaldırıp isteyen kişiye teslim etme zamanından tasarruf sağlamaktadır. Bir devlet web sitesindeki arama kutuları, vatandaşların hükümet politikalarını, bütçeyi, mali bilgileri, formları, belgeleri ve konsey toplantıları için canlı akışlı videoları bulmasını hızlandırmakta ve kolaylaştırmaktadır. Belgelere ve bilgilere mobil erişim sağlamak, yerel hükümet yetkilileri için de bir zaman kazandırmaktadır. Mobil uygulamalar ve cihazlar, günün veya gecenin herhangi bir saatinde nerede olurlarsa olsunlar seçilmiş yetkililere bilgi getirmektedir (Eisenstein, 2019). Böylelikle vatandaş ile devletin arasındaki iletişim güçlenmiş olmaktadır. Vatandaş artık istediği bilgiye daha rahat ve hızlı ulaşabilmektedir. Vatandaşlar ayrıca bazen bir sorunun çözümü için o kuruma gitmeye çekinmekteyken internet üzerinden daha rahat iletişim kurabilmektedir.

Açık veriler, devlet kurumlarına hangi veri kümelerine sahip olduklarını ve hangi veri kümelerini kamuoyuyla veya diğer kurumlarla paylaşabileceklerini dikkatlice araştırma ve tanımlama fırsatı sunmaktadır. Bir hükümet veri kümeleri havuzu oluşturulabilmekte ve devlet kurumları arasında bilgi paylaşımı geliştirilebilmektedir (Yang vd., 2015: 608). Böylelikle açık veri uygulamaları ile kurumlar arasında da iletişim sağlanabilmektedir.

4.4. Eşgüdüm (Koordinasyon) Üzerindeki Etkisi

Yönetimin bir diğer işlevi eşgüdümü sağlayabilmektir. Eşgüdüm, işlerin uyumlaştırılması ve etkinlik ve verimliliğin sağlanmasından oluşmaktadır.

Eşgüdüm, örgütün işlemlerini kolaylaştıracak biçimde bütün çalışanların uyumlu hale getirilmesidir (Fayol, 2005: 160). Eşgüdüm sadece kurum içinde geçerli değildir, diğer kuruluşlarla da yapılmaktadır. Verilerin açılması ile eşgüdüm sağlama kolaylaşmıştır.

Açık veri hareketi, telif hakkı, patentler veya diğer kontrol mekanizmalarını kısıtlamadan verileri herkes için serbestçe sunmayı amaçlamaktadır. Bu daha çok farklı bireyler ve gruplar tarafından paylaşılan bir felsefedir (Ayers, 2007: 95). Bilgiler ne kadar geniş bir kesimle ve ilgililerle paylaşılırsa kurumsal düzeyde eşgüdüm de o kadar artmaktadır.

Açık şehirler endeksi, belediyelerin benzeri görülmemiş bir oranda açık veri çalışmalarını benimsediğini ve uyguladığını kanıtlamıştır. Açık veri alanındaki bir sonraki adım, sakinleri ve paydaşları açık verilerle buluşturmadır. Bu belediye düzeyinde teşvik edildiğinde, ortaya çıkacak belediye sorunlarını ele alan çok sayıda yenilikçi ürün ve hizmet şaşırtıcı olmayacaktır (Public Sector Digest, 22.05.2020). Kamu verilerinin halka açılmasında şüphesiz ki en önemli rol belediyelere düşmektedir. Halkın sorunlarını çözme konusunda en yakın yetkili birim oldukları için bilgi edinme adına ilk başvurulacak kurum olacaklardır. Böylelikle hem kurum içinde hem de kurumlar arasında eşgüdüm sağlanmış olacaktır.

4.4.1. İşlerin Uyumlaştırılması

Eşgüdümün ilk unsuru işlerin uyumlaştırılmasıdır. Çalışanlar arasındaki çalışmalar uyumlu bir hale getirilmekte-ve amaçlara ulaşım sağlamada birlik oluşturulmaktadır.

Açık devlet, keşfedilmemiş bir bölgedir. Devlet kurumları genellikle sosyal medya hakkında deneyim ve bilgiye sahip değildir. Açık devlet, yeni beceriler edinmeleri, çalışanları eğitmeleri, teknolojileri satın almaları ve ağ altyapısını yükseltmeleri gerektiği için kurumlar adına önemli bir taahhüt ve yatırım gerektirmektedir (Lee ve Kwak, 2011: 10). Kurum içinde işlerin uyumlaştırılması için bunlar gerekli olmaktadır. Kurumların bu yeni yönetim tarzına uyumlu hareket edebilmeleri için de yeni oluşumlar gerekmektedir.

Obama'nın, AD' in üçayağı olan şeffaflık, katılım ve işbirliği, dünya çapında bahsedilen AD girişimlerinden varsayılmakta veya farklı bir şekilde adlandırılmaktadır. Örneğin, Avustralya hükümeti ilkeleri (bilgilendirme ve katılım) doğrudan şeffaflık, işbirliği ve katılımı eşleştirebilmektedir. ADV'nin hedefleri: şeffaflık, vatandaşların katılımı, yolsuzlukla mücadele ve yönetişimin güçlendirilmesi şeffaflık, katılım ve hesap verebilirlik olarak yorumlanabilmektedir. (Veljković vd., 2014: 279). AD'in birincil amacı zaten katılımı sağlayabilmektir. Böylelikle veriler açılarak katılım sağlanmış ve işler uyumlaştırılmış olmaktadır.

Elektronik bilgi paylaşımı, bilgi işlem ve iletişim teknolojileri yoluyla gerçekleşen bilgi paylaşımını ifade etmektedir. Elektronik bilgi paylaşımı, web portallarının, veri ambarlarının, ara yazılım uygulamalarının ve benzerlerinin kullanımı dâhil olmak üzere çeşitli BT çözümlerinin kullanılmasıyla gerçekleştirilebilmektedir (Akbulut - Bailey, 2011: 53). Bu paylaşım ayrıca işlerin uyumlaştırılmasına da yardımcı olmaktadır. Bu sayede koordinasyon daha etkili şekilde yürütülmüş olacaktır.

4.4.2. Etkinlik ve Verimliliğin Sağlanması

Eşgüdümün ikinci unsuru etkinlik ve verimliliğin sağlanmasıdır. Görsel 2' de aslında planlama süreci gösterilmektedir. Bu sürecin esas amacı da kurumda etkinlik ve verimliliği sağlamaktır. Verilerin açılması ile planlama süreci de bundan etkilenecek değişmekte ve sonuçta etkinlik ve verimlilik düzeyini etkilemektedir.

Görsel 2: Planlama Süreci

Kaynak: Arıkboğa, 2020: 164

Bir kavram olarak açık verinin temel değeri, çeşitli resmi dosyalara halka ücretsiz erişim sağlamada hükümetin yalnızca daha şeffaf hale gelmesini sağlamakla kalmayıp, aynı zamanda vatandaşların çeşitli tartışmalara katılmasını sağlayarak sivil katılımı potansiyel olarak destekleyebileceği için ihtiyaçlarını daha iyi nasıl karşılayabilecekleri

konusunu geliştirmektedir. Örneğin, veri setlerini makine tarafından okunabilir bir formatta hammadde olarak yayımlayarak ve daha sonra bağımsız geliştiriciler tarafından e-devlet projeleri için seçici olarak işleyerek, vatandaş kaynak kullanımını süreci nedeniyle yerel yönetimin genel maliyet etkinliğini artırabilmektedir (Kassen, 2013: 508). Verilerin açılması ile belediyeler zamandan ve paradan tasarruf ederek etkinlik ve verimliliğe ulaşmış olacaktadırlar.

4.5. Denetim Üzerindeki Etkisi

Denetim, amaçlara ulaşır ulaşmadığımızı gösteren bir araçtır. Bu nedenle denetimde 3 ana öğenin bulunması gerekmektedir. Bunlardan ilki belli amaçların bulunmasıdır. Amaçlar, insan, para, malzeme gibi kaynakların kullanılması ile sağlanacak hizmetleri kapsamaktadır. İkinci öğe verimlilik olmaktadır. Amaçlara ulaşmak tek başına yetmemekte aynı zamanda verimlilik unsurunu da düşünmek gerekmektedir. Üçüncü öğe ise zamandır. Belirli bir işi zamanında yapmak önemlidir (Köksal, 1974: 51). Yerel yönetimlerde demokrasinin istenilen düzeyde gelişebilmesi için de etkin bir denetim mekanizmasına ve vatandaş katılımına ihtiyaç duyulmaktadır (Yıldırım, 2019: 402). Denetim ayrıca yönetim fonksiyonlarının sonucusudur. Denetim iç denetim ve dış denetim olmak üzere ikiye ayrılabilir.

Açıklık, kamu yönetiminin yönetilenler tarafından desteklenmesinin en etkili araçlarından birisidir. Bunu da 2 şekilde kullanmaktadır. İlki, kişilerin resmi belge ve bilgilere ulaşım hakkı şeklindedir. Diğerisi ise, kamu politikası üreten organların toplantılarına halkın katılımı ve önemli proje ve kararlarda halkın görüşünün alınmasıdır (Eryılmaz, 2017: 353). Açık veri uygulamasının da yönetimin denetim fonksiyonunu etkileyeceği kesindir. Verilerin açılması ile belediyeler halkın, özel kuruluşların ve sivil toplum kuruluşlarının denetimine açık hale getirilmiştir.

Veri bilimi, hem hükümet politikasını bilgilendirdiği hem de hükümet tarafından düzenlenmesi gerektiği için, bu bir tezat oluşturmaktadır (newscientist.com, 10.12.2020). Bu sebeple verilerin denetimi de önemlidir. Çünkü verileri açan da, verileri açılan da aynı kurumdur.

Özellikle kamu kurumlarında denetim ve yolsuzluk yakın ilişkili kavramlardır. Yolsuzluğun mevcut olduğu yerlerde denetimin yetersiz olduğu ya da hiç olmadığı

düşünülmektedir (Eryılmaz, 2017: 370). Açık veri uygulamasının da kurumlara en büyük etkisi denetim fonksiyonudur.

4.5.1. İç Denetim

İç denetim, kurumun kendi içinde olan denetim türüdür. Kurum kendi personeli ile kendi birim ve süreçlerini denetlemektedir.

Açıklık ile memurlar, hata yapmama ya da hata yapılmışsa dahi hatayı düzeltme imkânı bulmaktadırlar (Eryılmaz, 2017: 354). Dürüst kamu görevlileri, toplulukları için harcamaları gereken paranın doğrudan vatandaşlarından vergilerle geldiği ve hükümetin onlara hizmet etmek için var olduğu gerçeğinin farkındadır. Bu fonlara erişim, vatandaşların yerel memurlarının bu fonları nasıl tahsis edeceklerini bilme hakkına sahip oldukları anlamına da gelmektedir. İyi yönetim, yurttaşların çıkarlarının toplum için karar vermede ön planda tutulmasını gerektirmektedir. Bir anlamda vatandaşlar, kamu görevlileri ve hükümet personeli için nezaretçi olarak hareket etmektedir (Eisenstein, 2019). Verilerin açılması ile kurumda çalışanlar hangi aşamada eksik olduklarını görme imkânına sahip olacaklardır. Böylelikle iyi ya da kötü oldukları durumları görebilecek ve ona göre hareket edebilecektir.

4.5.2. Dış Denetim

Dış denetim, kurumların dışarıdan denetimidir. Son yıllarda Yeni Kamu Yönetimine (YKY) geçilmesi ile birlikte açıklık ve şeffaflık da dış denetim yollarından biri olmuştur.

Açıklık, yönetimin otoriter tutumundan vazgeçerek, halka yaklaşıp halkın etkilemesine açık olmasıdır (Eryılmaz, 2017: 353). Açıklığın sağlanması ile birlikte dış denetim kendiliğinden sağlanmış olmaktadır. Verilerin açılması ile halk ve çeşitli kurumlar ve kuruluşlar, ilgili kurumları denetleme hakkına sahip olacaklardır. Özellikle halk, yönetime katılım sağlayarak denetleme hakkını kendinde bulacaktır.

Yerelde katılım, iktidarı paylaşmayı, birlikte yönetimi, istişareye açıklığı gündeme getirmektedir. Böylelikle demokrasi çeşitlenerek zenginleşmektedir. Özellikle siyasal çoğunluğa sahip olamayanların da iktidarı etkilemesine imkân vererek çoğulculuk sağlamaktadır (Erdem, 2011: 19). Dış denetim yollarından birisi olan açıklık ile demokrasiye de katkı sağlanmış olmaktadır.

Özellikle, kamu sektörü bilgilerine kolayca erişme olasılığı ve bunların açık bir veri formatında bulunabilirliği, üç ana konu üzerinde olumlu etkiler yaratmaktadır. İlki, hükümet faaliyetleri üzerinde artırılmış kontrol olanaklarıdır. İkinci etki, verilerin toplanması ve analizi için maliyetleri ve süreleri azaltan bilginin açıklığı ve hızlı yayılması ve kullanılabilirliği ile büyük bir avantaja sahip olabilecek farklı bilimsel alanlarda araştırmacıların faaliyetlerine ilişkindir. Son nokta, dijital ekonomi için faydalar ve özellikle geliştiriciler için yeni uygulama ve hizmetleri gerçekleştirmek için açık veri kullanılabilirliğinin önemi ile ilgilidir (Reale, 2014: 204). Açık veri uygulamaları özellikle dış kontrol olanaklarını arttırmıştır.

Tablo 13: Açık Devlet Uygulama Modelinin Aşamaları, Odakları, Çıktıları ve Faydaları

Aşama	Odak	Çıktılar	Faydalar
Bir: Veri Şeffaflığını Artırmak	<ul style="list-style-type: none"> Hükümet süreçlerinin ve performansının şeffaflığı Veri kalitesi 	<ul style="list-style-type: none"> Devlet verileri çevrimiçi olarak yayınlanır ve paylaşılır Hükümet süreci ve politika bilgileri çevrimiçi olarak yayınlanır ve paylaşılır Maliyet ve performans gibi yüksek değerli, yüksek etkili verilere odaklanın Veri kalitesinin iyileştirilmesi: doğruluk, tutarlılık ve dakiklik Verilerin yararlılığı ve kalitesi hakkında halktan geri bildirim Halkı bilgilendirmek için sosyal medyanın sınırlı kullanımı Süreç/miktar merkezli metrikler kullanılır 	<ul style="list-style-type: none"> Devlet verileri, süreci ve politikasına ilişkin artan kamu bilinci ve bilgisi Devletin hesap verebilirliğinde artış İyileştirilmiş veri kalitesi: doğruluk, tutarlılık ve dakiklik Bilgi Edinme Özgürlüğünün Azaltılması Yasası talepleri Bilgi edinme talepleri için azaltılmış işlem süresi Performans iyileştirme temeli Katma değerli çevrimiçi hizmetlerin temeli Kültürel açıklığa geçiş başlar

			•Halk, veriler aracılığıyla meşgul olur
İki: Açık Katılımı İyileştirme	<ul style="list-style-type: none"> •Kamuoyu geri bildiri, sohbet ve fikir • Etkileşimli iletişim •Kitle kaynak kullanımı •Etkileyici sosyal medya 	<ul style="list-style-type: none"> • Etkileşimli, devam eden konuşmalar, hikâye anlatımı ve halk ile hükümet arasındaki iletişim için sosyal medyanın yaygın kullanımı • Oylama, anket, geri bildirim, fikir oluşturma yetenekleri •Geri bildiri zamanında ve tutarlı yanıt •Halkın deneyimlerinden, fikirlerinden ve uzmanlığından yararlanmak için kitle kaynak kullanımı • Kullanıcı tarafından oluşturulan içerik yayınlanır ve paylaşılır • Facebook, Twitter ve YouTube gibi genel sosyal medya kanallarına odaklanın •Süreç / miktar merkezli metrikler kullanılır 	<ul style="list-style-type: none"> • Halktan gerçek zamanlı, anında, çeşitli geri bildirimler • Hükümet işleri hakkında devam eden, toplum temelli konuşma ve tartışma • İnovasyon için daha az maliyet ve zaman • Daha fazla yenilik •Hükümet merkezli artan topluluk duygusu • Açıklığa kültürel geçiş ivme kazanır • Halk sohbet yoluyla meşgul olur
Üç: Açık İşbirliğini Geliştirme	<ul style="list-style-type: none"> •Kurumlar arası işbirliği • Halkla açık işbirliği •Katma değerli hizmetlerin birlikte oluşturulması 	<ul style="list-style-type: none"> • Karmaşık projeler ve karar vermede kurumlar arası işbirliği • Karmaşık sorunları ve sorunları çözmek için halkla açık işbirliği 	<ul style="list-style-type: none"> •Kurumlar arası işbirliğinin sinerjik etkisi: zaman / maliyet tasarrufu ve daha yüksek kaliteli çıktılar

	<ul style="list-style-type: none"> •İşbirliğine dayalı sosyal medya 	<ul style="list-style-type: none"> • Kamu için katma değerli hizmetler yaratmak için kamu ve özel sektör arasında işbirliği • Politika oluşturma ve kural oluşturma için açık işbirliği • Ulusal acil durumlara ve doğal afetlere ortak müdahale • Google Docs, wiki'ler ve Jive SBS gibi ortak çalışmaya dayalı sosyal medyanın kullanımı • Açık işbirliği süreci çevrimiçi olarak yerleşiktir ve uygulanır • Süreç / miktar merkezli metrikler kullanılır 	<ul style="list-style-type: none"> • Halkla açık inovasyon yoluyla zaman / maliyet tasarrufu ve inovasyonlar • Kamu, özel sektör tarafından geliştirilen yüksek kaliteli, yenilikçi hizmetlerden yararlanır •Açık işbirliği süreciyle yeni politikalar ve kurallar oluşturulur • Ulusal acil durumlara ve doğal afetlere etkili ve verimli müdahale • Açıklık hükümette yaygın olarak kabul edilmektedir • Halk, projeler / görevler aracılığıyla meşgul olur
<p>Dört: Yaygın Etkileşimi Gerçekleştirme</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Daha fazla şeffaflık, katılım ve işbirliği • Her yerde ve sürekli halk katılımı •Entegre halk katılımı 	<ul style="list-style-type: none"> • Şeffaflık, katılım ve işbirliği yeteneklerinin kapsamını ve derinliğini genişletmek • Ajanslar içinde ve arasında birden çok sosyal medya kanalının entegre ve sorunsuz dağıtımı • Sürekli etkileşim için mobil, her yerde bulunan bilgi işlem 	<ul style="list-style-type: none"> •Halk, sosyal medyanın birden çok kanalı aracılığıyla yoğun bir şekilde etkileşim kurar •Halk, her yerde bulunan bilgi işlem platformları aracılığıyla çeşitli hükümet faaliyetlerine ve programlarına

		platformlarının kullanımı <ul style="list-style-type: none"> • Halkın katılımı için entegre ekosistem • Halkın katılımı için entegre yönetim yapısı ve süreci • Süreç / miktar merkezli ölçümlere ek olarak sonuç / etki merkezli ölçümler 	kesintisiz ve sorunsuz bir şekilde katılır <ul style="list-style-type: none"> • Tüm yaşam boyunca halkın katılımı • Halkın katılımını sürdürmek ve iyileştirmek için erdemli döngüler • Açıklık, hükümet kültürü için bir norm haline gelir • Açık hükümetin faydaları tam olarak fark edilir
--	--	--	---

Kaynak: Lee ve Kwak, 2011: 15-16

Lee ve Kwak, açık devlet uygulama modelinin aşamalarını, odaklarını, çıktılarını ve faydalarını tablo halinde özetlemişlerdir. Burada açık veri olma süreci 4 aşamada ele alınmıştır. Bu aşamalar veri şeffaflığı, açık katılım, açık işbirliği ve yaygın etkileşim şeklindedir. Bu tabloda açık veri uygulamasının yönetim fonksiyonları üzerine etkisi aşamalı olarak verilmiştir. Veri şeffaflığını artırma aşamasının odağı, süreç ve performansların şeffaflığı ve verinin kalitesidir. Açık katılımın odağı, geri bildirim, iletişim, kaynak kullanımı ve sosyal medyadır. Açık işbirliğinin odağı, kurumlar arası ve halka açık işbirliği ve sosyal medyadır. Son aşama olan yaygın etkileşimi gerçekleştirmenin odağı, katılım, işbirliği ve şeffaflığın artırılması ve sürekli halk katılımının sağlanmasıdır.

5. LONDRA VE İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİNİN AÇIK VERİ UYGULAMALARI

Bu bölümde Londra ve İstanbul Büyükşehir Belediyelerinin yapısı ve açık veri portalları incelenmiştir.

5.1. Londra Belediyesi'nin Açık Veri Uygulaması

Londra Belediyesi'nin açık veri uygulamaları başlığı altında Londra Belediyesi'nin tarihsel gelişimiyle örgüt ve mali yapısı açıklandıktan sonra açık veri uygulamaları hakkında bilgi verilmektedir

5.1.1. Londra Belediyesi'nin Tarihsel Gelişimi

Yerel yönetim geleneği tarihi bakımdan köklü geçmişe sahip olan İngiltere, Türk yerel yönetimlerin özellikle de büyükşehir yönetimlerinin değerlendirilmesi açısından önemlidir (Tarhan, 2013: 104).

1066 yılı öncesi ülke Shire adında yönetim birimlerine ayrılmış durumdaydı. Bu birimler de "Sheriff" ler tarafından üç aşamalı bir sistemle yönetilmekteydi. Bunların dışında Londra gibi özel statüye sahip şehirler bulunmaktaydı. 12. YY başlarına kadar bu şehirler için düşünülmüş farklı bir yönetim yapısı bulunmamaktaydı. Daha sonra Kral "Brough" denilen bu şehirlere ferman ve yetki vererek kendi sistemlerini kurmalarının yolunu açmıştır (Yıldırım, 1990: 167).

Tarihsel olarak, İngiltere'nin yerel yönetimi, 1835 tarihli Belediye Yasası'nı takiben, 19. YY'ın büyük bir bölümünde, "çeşitli şekillerde atanan veya seçilen kurullar tarafından yönetilen çok sayıda tek amaçlı kurum" ile karakterize edilmiştir (Skelcher, 2003: 10). 1835 yılında çıkarılan kanun ile "Brough"ların yapısında köklü değişiklikler meydana gelmiştir. Fakat bu kanun Londra gibi büyük şehirlerin idari yapısında değişiklikler meydana getirmemiştir (Yıldırım, 1990: 170). 1894'te çıkarılan bir kanun ile County'lerin alt birimi olan "Rural ve Urban District"ler kurulmuştur. Bu District'ler de köylere (Parish) bölünmüştür. Böylece 1972 yılına kadar sürecek olan mahalli idareler yapısı tamamlanmıştır (Yıldırım, 1990: 172).

İngiltere'deki yerel yönetim, ya tek kademeli bir sistem - üniter yetkililer ya da iki kademeli bir sistem - il ve ilçe konseyleri altında çalışmaktadır. İngiltere'de beş tür yerel otorite bulunmaktadır: ilçe konseyleri, bölge konseyleri, üniter otoriteler, büyükşehir bölgeleri ve Londra ilçeleri. İngiltere'deki yerel yönetimler, birkaç yüzyıl boyunca sürekli

bir yeniden yapılanma sürecinin konusu olmuştur ve olmaya da devam etmektedir. Sakson ve Orta Çağ'da çeşitli yerel yönetim biçimleri var olmasına rağmen, bugün var olan yerel yönetim türü gerçekten 19. YY' da gelişmeye başlamıştır. 1888 Yerel Yönetim Yasası, 66 ilçe meclisi ve bir Londra Eyalet Meclisi kurulmasını sağlamıştır. Bu ilçe meclisleri seçilmiş meclis üyeleri tarafından yönetilecek ve bir başkan, belediye meclisi üyeleri ve meclis üyelerinden oluşmaktadır (Politics.co.uk, 05.06.2020).

1920'lerden bu yana, Viktorya dönemi yerel özyönetim modeli, refah devletinin ortaya çıkmasıyla birlikte merkezi hükümet olarak sürekli değişime uğramış, o zamana kadar büyük ölçüde devlete bırakılmış olan altyapı ve sosyal politika endişelerini 'kamulaştırmaya' ve genişletmeye devam etmiştir (Wollmann, 2004: 643). 1945 yılında İşçi Partisi hükümeti başa geçmiştir ve bazı kamu hizmetlerini mahalli idarelerin yönetiminden almıştır. Böylelikle bu tarihten sonra mahalli hükümetlerin yetkileri azaltılmıştır (Yıldırım, 1990: 174).

Londra, 1960'larda yerel yönetimde önemli bir yapısal değişiklik yaşamıştır. London County ve London County Council kaldırılmıştır ve yeni Büyük Londra bölgesi, County of London ve çevredeki diğer ilçelerin bölümlerinden oluşturulmuştur. Büyük Londra Konseyi (GLC), yeni oluşturulan 32 Londra ilçesiyle birlikte bu bölgenin yerel yönetim idari organı olmuştur. 20. YY' ın ikinci yarısına gelindiğinde İngiltere'de yerel yönetim, basitleştirme ve reforma ihtiyaç duyan son derece karmaşık bir sisteme dönüşmüştür. 1972 Yerel Yönetim Yasasında ana hatları çizilen, ülke çapında iki kademeli basit bir sistem için planlarla radikal bir yenilenme gerçekleştirilmiştir. Nisan 1974'te yürürlüğe giren bu değişiklikler kapsamında, Büyük Londra ve Isles of Scilly hariç, mevcut tüm yerel yönetim alanları kaldırılmıştır; tüm idari ilçeleri, kentsel bölgeleri, kırsal bölgeleri, kentsel mahalleleri ve belediye ilçelerini içermektedir. Onların yerine yeni büyükşehir ve büyükşehir dışı ilçeler oluşturulmuştur. Her ilçe bir İlçe Meclisi tarafından ve idare edilmiştir. 1986'da Londra yerel yönetiminde bir kez daha değişiklikler yapılmıştır. Büyük Londra Konseyi, altı büyükşehir ilçesiyle birlikte kaldırılarak, Londra ilçelerini tek kademeli idareler olarak fiilen terk etmiştir (Politics.co.uk, 05.06.2020). Londra'da 1986 yılına kadar uygulamada olan yerel yönetim sistemi, 19. YY sonlarında kurulmuş ve esas niteliklerini koruyarak literatüre "iki kademeli metropolitan yönetim" ya da "yerel federasyon" olarak geçmiştir. 1986 yılına

gelindiğinde ise “Greate London Council (Londra Anakent Meclisi)” hükümet tarafından feshedilerek yetkileri merkez ve yerel arasında paylaştırılmıştır (Uyanık, 1993: 23).

1986 yılında Boroughs denilen ilçe statüleri aynen devam etmiştir. Londra Büyükşehir Meclisinin yetkilerinin bir kısmı ilçe belediyelerine verilmiştir. Böylece 6 büyükşehirde devam eden Londra Büyükşehir yönetimi de kaldırılmıştır (Tortop, 1993: 3). Londra böylece seçimle oluşan bir yerel yönetimi olmayan tek Batı Avrupa başkenti olmuştur (Kösecik, 2000: 69).

İşçi Partisi'nin 1997 yılında hazırlamış olduğu seçim bildirgesinde, Londra Büyükşehir Yönetimi için gerekli değişikliklerin yapılacağı sözü verilmiştir. Partinin seçimleri kazanmasının ardından yapılacak referandum sonucuna göre Londra Büyükşehir Yönetimi'nin yeniden kurulacağı açıklanmıştır (Canpolat ve Haktankaçmaz, 2010: 94). 1998'de Londra'da yapılan referandum olumlu sonuçlanınca 11 Kasım 1999'da “Londra Büyükşehir Yönetimi Yasası (Greater London Authority Act)” ile kuruluş süreci tamamlanmıştır (Canpolat, 2010: 3). Greater London Council'in adı Greater London Authority olarak değiştirilmiştir.

Daha sonra 2000 yılında Büyük Londra Otoritesi, Büyük Londra'nın tamamı için doğrudan seçilmiş bir stratejik yönetim sağlamak için kurulmuştur. GLA, bazı yerel yönetim hizmetlerinin sorumluluğunu Londra'nın 32 ilçesiyle ve City of London Corporation ile paylaşmaktadır (Politics.co.uk, 05.06.2020). 4 Mayıs 2000'de bir Belediye Başkanı ve Meclis'ten oluşan yeni bir Büyük Londra Otoritesi (GLA) kurulmuştur. Büyük Londra Konseyi'nin son lideri olan Ken Livingstone, uzun ve zorlu bir yarıştan sonra Belediye Başkanı seçilmiştir (D ' Arcy ve Maclean, 2000' den aktaran Travers, 2002: 780).

2000 yılında yürürlüğe giren yerel yönetim yasasının getirdiği değişikliklerden önce, hükümet, doğrudan seçilmiş bir belediye başkanı ve 25 üyeli Meclis'ten oluşan Büyük Londra Otoritesini (GLA) kurmuştur. Yürütme ve inceleme işlevlerini ayırma ilkesine göre çalışmaktadır (Blair, 1998: 16). 2000 yılında hükümet, ekonomik kalkınma, yenilenme, planlama, barınma ve ulaşım sorumluluğunu devraldığı Greater London Authority'yi (GLA) kurmuştur (White Paper, 2006: 74). Greater London Authority'nin kurulması, hükümetin modernizasyon programının merkezi bir parçasıdır. Hükümet, yürütme ve inceleme işlevlerini ayırarak GLA'da yeni bir karar alma modeli getirmiştir.

Bu ayırım, yeni mevzuat kapsamında getirilen yerel yönetim karar alma sürecinin önemli bir özelliğidir. Hükümet, yeni düzenlemelerin şeffaflığı ve hesap verebilirliği artıracığını savunmaktadır (Sweeting, 2002: 17).

Londra Büyükşehir Yönetimi (LBY)'nin kaldırılma gerekçeleri arasında, harcamalarda müsrif davranılması, gereksiz bir yerel yönetim birimi haline geldiğinin düşünülmesi, büyükşehir belediyesi ile alt belediyeler arasında problemler yaşanması düşünülmektedir (Kösecik, 2000: 70).

4 Mayıs 2000 tarihinde yapılan seçim ile Londra Büyükşehir Belediyesi kurulmuştur ve böylece Londra ilk kez seçimle gelen bir belediye başkanına sahip olmuştur (Kösecik, 2000: 69). İngiltere'de bugünkü yerel yönetim yapısı "il (county), bölge (district), köy (parishes) ve Büyük Londra (Greater London)" yönetiminden oluşmaktadır.

5.1.2. Londra Belediyesi'nin Örgüt Yapısı

Londra' da yerel yönetim yapılanması "LBY ile 32 alt kademe belediyesi (borough) ve Londra Kent Birliği (City of London)" nden oluşmakta gibi görünse de yerel kamu hizmetlerinin sunumunda başka aktörlerin de söz sahibi olduğu düşünülmektedir (Canpolat ve Haktankaçmaz, 2010: 98). Londra'nın yönetimi diğer kentlere göre farklılık göstermiştir.

Büyük Londra Otoritesi, Birleşik Krallık hükümetinde benzersiz bir otoritedir. İskoç Parlamentosu, Galler Ulusal Meclisi ve Kuzey İrlanda Meclisi ile karşılaştırılsa da, yetkileri bu organlara kıyasla çok sınırlıdır. (Sandford, 2018: 7). GLA'nın temel sorumlulukları ulaşım, polis, ekonomik kalkınma, stratejik planlama ve itfaiyedir. Diğer işlevler çevre, kültür, medya ve spor, halk sağlığı ve içe dönük yatırımı içerecektir. GLA ayrıca sermayenin ekonomik ve sosyal gelişimini teşvik etmek için genel bir güce sahiptir (Travers, 2002: 780).

İngiltere'de yerel yönetimler için yasal dayanaklar şunlardır (Country Profile, 10.10.2020);

- (1) Yerel Yönetim Kanunları 1974 1992, 1999, 2000, 2003, 2010
- (2) Greater London Authority Acts 1999, 2007

- (3) Bölgesel Meclisler (Hazırlıklar) Kanunu 2003
- (4) Yerel Yönetim ve 2007 Sağlık Kanununa Halkın Katılımı
- (5) Yerel Demokrasi, Ekonomik Kalkınma ve İnşaat Kanunu 2009
- (6) Yerelcilik Kanunu 2011
- (7) Yerel Yönetim Finansmanı Kanunu 2012
- (8) Bakım Kanunu 2014
- (9) Altyapı Kanunu 2015
- (10) Şehirler ve Yerel Yönetim Devri Kanunu 2016

Yerel yönetimlerin yürüttükleri hizmetler şunlardır (İnaç ve Ünal, 2006: 131-133);

- (1) Koruyucu Hizmetler
- (2) Çevre ve Altyapı Hizmetleri
- (3) Eğitim, Sağlık ve Sosyal Hizmetler

BLO'nin başlıca amaçları, Londra'da ekonomik kalkınmanın ve varlık yaratmanın stratejik olarak desteklenmesi, sosyal kalkınmanın teşvik edilmesi ve çevrenin iyileştirilmesidir. Belirli yetkiler ulaşım, ekonomik gelişme, mekânsal gelişme, kültür, belediye atıkları, hava kalitesi, gürültü, biyolojik çeşitlilik ile sınırlıdır. Bunlar, Metropolitan Police, Transport for London, Londra Kalkınma Ajansı ve Londra Yangın ve Acil Durum Planlama Kurumu için ayrı yetkililerden oluşmaktadır. Merkezi hükümetin modernize edilmiş hükümet düşüncesine paralel olarak, doğrudan seçilen Büyük Londra Meclisi, Belediye Başkanının bütçesini onaylamaktadır, politikalarını incelemektedir ve Londralılar için önemli gördüğü diğer konuları bağımsız olarak araştırmaktadır (Harrison vd., 2004: 905).

İngiliz yerel yönetimleri karmaşık bir yapıya sahiptir. Çünkü yerel yönetim kanunları sadece yerel yönetimlerin yapısının genel kurallarını açıklamış ve yerel yönetimlerin kendisine uygun olan kuralları seçmesini beklemiştir. Böylelikle yerel yönetimler esneklik kazanmış olmaktadır. Yerel yönetimler yapacağı hizmetleri kendileri belirleyebilmektedir (Erdemir, 2010: 33).

5.1.3. Londra Belediyesi'nin Gelir ve Giderleri

İngiltere' de yerel yönetimlerin en önemli gelir kaynakları, devlet bütçesinden aktarılan pay (grants), merkezi yönetim tarafından dağıtılan vergi gelirleri (redistributed), yerel vergiler (local tax) ve yerel hizmetler karşılığında alınan ücret (fees), satış gelirleri (sales) ve harçlardır (charges) (Karasu, 2020: 249).

Gelir kaynakları ise şunlardır (Sandford, 2018: 11);

GLA'nın hâlihazırda bir dizi gelir kaynağı bulunmaktadır. Bunlardan bazıları tüm yerel makamlara açıktır ancak Londra'nın büyüklüğü ve zenginliği nedeniyle diğer yerlere göre çok daha büyük miktarlarda para üretmektedirler:

(1) Belediye vergi hükümleri - belediye vergi mükelleflerinden toplanan ekstra bir meblağ,

(2) 1999 GLA Yasası tarafından sağlanan taşımayla ilgili üç vergi: yol fiyatlandırması (trafik sıkışıklığı ücreti), bir emisyon vergisi (Düşük Emisyon Bölgesi) ve bir işyeri park vergisi,

(3) Transport for London, Belediye Başkanının kendisine sunulan borçlanma yetkilerinin yanı sıra, karşılığında sınırlı bir dereceye kadar borç alabileceği ücret gelirinden yararlanmaktadır;

(4) GLA, 1 Nisan 2013 tarihinden itibaren uygulamaya konulan İş Oranlarını Elde Etme Planına katılmıştır. 2011-13 gelir seviyelerinin temelinden, 2013 ve 2020 arasındaki iş oranları gelirindeki herhangi bir artışın % 20'sini elinde tutmaktadır. 2018 itibariyle GLA ve ilçeler % 100 işletme oranı elde tutma pilot uygulamasına katılmaktadır,

(5) 1 Nisan 2012 tarihinden itibaren bir Topluluk Altyapı Vergisi getirilmiştir. Bu, Londra'daki yeni gelişmeler için metrekare başına belirli bir oranda ödenmektedir,

(6) 25 yıl süren pound cinsinden 2p'lik ek bir iş oranı, Şubat 2010'dan itibaren Büyük Londra'daki tüm işletmelerde 55.000 £ üzerinde bir oranlı değerle tanıtılmıştır.

Belediye vergisi, birçok yerel yönetim için yerel olarak yükseltilebilir gelirin ana kaynağıdır. Bu nedenle, bir yerel yönetimin harcamak istediği miktar ile devlet hibeleri

gibi diğerkaynaklardan aldığı miktar arasındaki farkı karşılamak için kullanılan önemli bir finansman kaynağıdır. Bir mülke ödenecek belediye vergisi miktarı, kısmen tahsis edildiği değerlendirme aralığına ve kısmen de mülkte yaşayan sakinlerin sayısına bağlı olmaktadır (Local Government Financial Statistics England, 2020: 8).

Diğeryerel yönetim hizmetlerinin çoğu, tüm yerel vergi mükelleflerinin yararına olmak üzere belediye vergisi ve merkezi hükümet desteği ile finanse edilmektedir. Bununla birlikte, barınma doğrudan nispeten küçük bir yerel sakinler alt grubuna ve belediye kiracılarına sağlanmakta ve ödedikleri kiralar ve merkezi hükümet sübvansiyonu ile finanse edilmektedir (Local Government Financial Statistics England, 2020: 23).

Yerel yönetimler tarafından yapılan sermaye harcamaları, esas olarak binalar gibi fiziksel varlıkları satın almak, inşa etmek veya geliştirmek içindir. Ayrıca, Kayıtlı Sosyal Ev Sahiplerine yapılan avanslar gibi sermaye amacıyla özel sektöre veya kamu sektörünün geri kalanına yapılan hibe ve avansları da içermektedir (Local Government Financial Statistics England, 2020: 25).

Üst ve alt kademe yetkililerin üç ana finansman kaynağına erişimi bulunmaktadır (Brien, 2020: 4);

- (1) Belediye vergi makbuzları;
- (2) Yetki alanı içinde yükseltilemiş iş oranlarının bir kısmı;
- (3) Merkezi hükümetten finansman.

Yerel yönetimler ayrıca hizmet sağlamak için ücretler ve masraflar şeklinde para almaktadırlar, ancak bunlar, genel para havuzlarının bir parçası olarak kullanılmak yerine bu hizmetlerin maliyetini karşılamaktadır.

Son 25 yılda İngiliz yerel yönetim reformlarının izlediği ana yönler şu şekilde özetlenebilmektedir (Wollmann, 2004: 646);

- (1) Tory hükümeti tarafından tetiklenen (yeniden) merkezileştirme, Yeni İşçi Partisi hükümeti altında neredeyse hiç azalmamıştır, bunun yerine, merkezi hükümetin performans göstergesine dayalı yukarıdan aşağıya "performans yönetimi" nin getirilmesiyle yoğunlaşmıştır.

(2) Geleneksel seçilmiş ve siyasi olarak hesap verebilir yerel yönetimin çok işlevli eylem kapsamı önemli ölçüde azaltılmışken, seçilmemiş (kısmen merkezi olarak atanmış) tek amaçlı aktörlerin ve (piyasalaştırılmış) özel tek amaçlı hizmet sağlayıcılarının kapsamı önemli ölçüde azaltılmıştır.

Belediye Başkanının 17 milyar sterlinlik yıllık bütçesi, toplu taşıma, itfaiye hizmetleri ve polis hizmetlerinin yanı sıra Belediye Binası çalışmalarına yapılan yatırımı desteklemektedir. Merkezi hükümet hibeleri, ulaşım ücretleri ve diğer ücretler, iş oranları ve belediye vergilerinin bir karışımından finanse edilmektedir (The role of the Mayor of London, 07.08.2020).

BLO ve dört işlevsel organ, yerel yönetim finans rejimine tabi olmaktadır. BLO, kendisi ve dört işlevsel organın her biri için bir bütçe belirlemektedir. Bu bütçeler birlikte konsolide bütçeyi oluşturmaktadır. Fon, işlevlerle birlikte BLO'ya aktarılmaktadır. BLO, merkezi hükümet, ulusal yerel olmayan oran ve konsey vergi fonunu alacak ve bütçelerine uygun olarak işlevsel organlara dağıtacaktır. Belediye Başkanı ve Meclis ve personeli, devlet hibesi ve belediye vergi mükellefleri tarafından finanse edilmektedir. Sermaye finansmanı kontrolleri, BLO' ya ve fonksiyonel organların her birine bağımsız olarak uygulanmaktadır. Belediye Başkanı, bir sermaye harcama planı hazırlayarak sermaye harcaması öncelikleri üzerinde etkiye sahip olmaktadır. BLO ve dört işlevsel organın her biri, kendi mali işlerinin idaresinden ve kendi hesaplarını hazırlamaktan sorumlu olmaktadır. BLO ve dört işlevsel organ, yerel otorite muhasebe çerçevesini izlemektedir ve denetim komisyonu tarafından atanan denetçilerin denetimine tabi olmaktadır (Greater London Authority Act 1999, md.16-19, 05.07.2020).

BLO, Britanya'daki herhangi bir yerel veya bölgesel hükümete benzememektedir. Başlangıç olarak, Belediye Başkanı, 7,3 milyon nüfusa ve 5 milyondan fazla seçmene sahip bir bölge olan "Büyük Londra" nın tek bir seçim bölgesi için seçilmektedir. Başkan, temsilci ve yürütme işlevlerini birleştiren İngiliz siyasetinde benzersizdir. Belediye Başkanı politikaları ve BLO bütçesini belirlemekte ve kurul atamalarını yapmaktadır. 25 üyeli Meclis, Belediye Başkanının faaliyetlerini incelemektedir (Travers, 2002: 780).

5.1.4. Londra Belediye Başkanı'nın Seçimi ve Görevleri

Londra, ulusal ve uluslararası bağlamlarda özel bir konuma sahiptir. Bu özel pozisyon, Belediye Başkanı statüsünü ve profilini vermektedir. Londra Belediye Başkanı hem "güçlü" hem de "zayıf" özelliklere sahiptir. GLA içindeki güç dengesi, Belediye Başkanının güçlü belediye başkanı modeli kategorisine girdiğini göstermektedir. Belediye Başkanı, GLA içindeki karar alma sürecine hâkimdir (Sweeting, 2002: 17).

Belediye Başkanı, alternatif oy sistemi ile seçilmektedir. Oylama iki aşamadan oluşmaktadır: biri seçmenin ilk tercihi adayı için bir sütunda ve diğeri ikinci seçim adayı için bir sütunda yer almaktadır. İlk oylar sayılmakta ve en iyi iki aday ikinci tura çıkmaktadır. Diğer adaylar için ilk tercih oyları daha sonra incelenmektedir ve bu seçmenler ikinci tercihleri olarak ilk ikiden birine oy verdiklerinde, oyları yeniden dağıtılmaktadır. Bu süreçten sonra en fazla oyu alan aday kazanmaktadır (Sandford, 2018: 5). En son seçilen Belediye Başkanı Sadiq Khan işçi partisinden seçilmiştir. 25 sandalyeli Londra Meclisi'nin 12 sandalyesi İşçi Partisi, 8 sandalyesi Muhafazakâr Parti, 2 sandalyesi Yeşiller Partisi, 2 sandalyesi Birleşik Krallık Bağımsızlık Partisi, 1 sandalyesi Liberal Demokratlardan oluşmaktadır (Ekici, 2019: 112).

Londra'da Belediye Başkanı, İngiltere ve Galler'in başka yerlerindeki seçilmiş Polis ve Suç Komiseri rolünü resen üstlenmektedir. Kraliçe resmi olarak, İçişleri Bakanının tavsiyesi üzerine Büyükşehir PolisÖz Hizmetleri Komiseri ve Komiser Yardımcısını atamaktadır. Belediye Başkanlığı Ofisi, Büyükşehir polis gücünün bakımını ve bunun verimli ve etkili olmasını sağlamalıdır. En az yılda bir polislik ve suç planı yayınlaması gerekmektedir. Meclisin, planı inceleyebilecek ve Belediye Başkanlığı Polislik ve Suç Dairesi'ndeki herhangi bir personelin soruları yanıtlanmasını isteyebilecek Polislik ve Suç Paneli adında özel amaçlı bir komite kurması gerekmektedir (Sandford, 2018: 19).

Belediye Başkanı, Londra için entegre bir ulaşım stratejisi üretmekle görevlidir. Yasa, Londra Bölgesel Taşımacılığının (LRT) yerini alacak ve diğer ulaştırma organlarının işlevlerini devralacak tek bir yapı olan Transport for London (TfL) oluşturarak Londra'daki taşımacılık sorumluluğunu birleştirmektedir. TfL, doğrudan Belediye Başkanı'na karşı ve ulaşım stratejisini uygulamaktan sorumludur. TfL'ye ya Belediye Başkanı ya da Belediye Başkanı tarafından atanan bir başkan başkanlık edecek ve çok çeşitli idari sorumluluklara sahip olmaktadır. Belediye Başkanı, tüm TfL

faaliyetleri üzerinde kapsamlı bir yönetim yetkisine sahip olmaktadır (Greater London Authority Act 1999, md.20-24, 05.07.2020).

Belediye Başkanı, Londra'nın ekonomik kalkınma stratejisinden sorumlu olmaktadır. Belediye Başkanının rehberliğinde LDA tarafından hazırlanacak ve yayınlanmadan önce Belediye Başkanı tarafından kabul edilecek veya değiştirilecektir. Bu stratejinin uygulanmasından LDA sorumlu olmaktadır (Greater London Authority Act 1999, md.25-26, 05.07.2020).

Kanun, yapı ve işlev bakımından İngiltere ve Galler'deki diğer polis otoritelerine benzer olacak şekilde Londra için yeni bir polis otoritesi olan MPA kurmaktadır. MPA'nın üyelerinin çoğunluğu (23 üyeden 12'si Belediye Başkan Yardımcısı olacak) Meclis üyelerinden alınmaktadır. Diğerleri hâkimler ve bağımsız üyeler olmaktadır. Yasa, Büyükşehir polis bölgesinin (MPD) sınırlarını Büyük Londra bölgesi ile aynı hizaya getirmek için değiştirmektedir (Greater London Authority Act 1999, md.27-28, 05.07.2020).

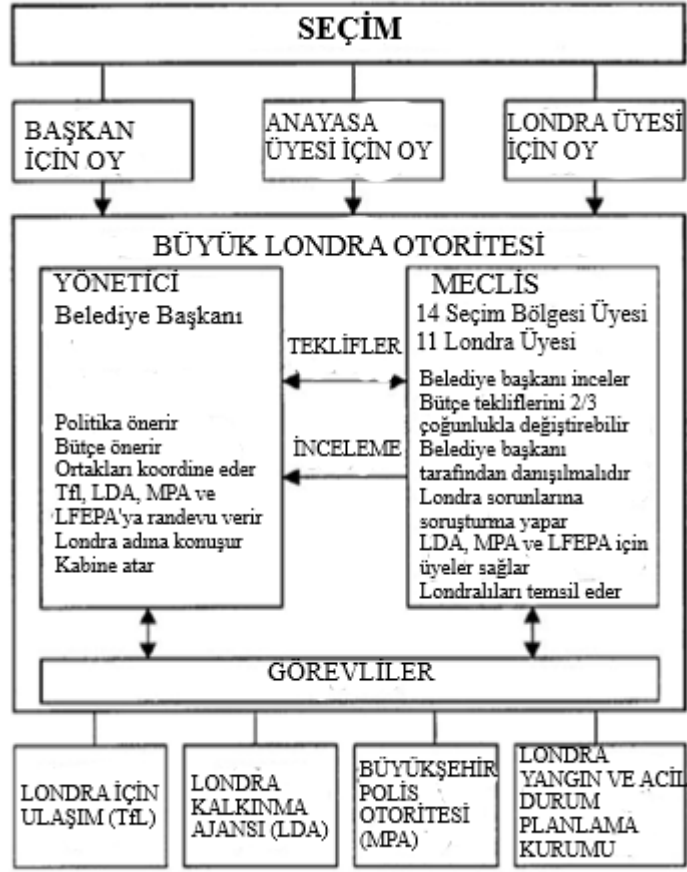
Kanun, mevcut Londra Yangın ve Sivil Savunma Otoritesini Londra Yangın ve Acil Durum Planlama Kurumu (LFEPa) olarak yeniden oluşturmaktadır. LFEPa'nın üyelerinin çoğunluğu (17 üyeden 9'u) Meclis'ten alınmakta ve Belediye Başkanı tarafından atanmaktadır. Diğer 8'i Londra ilçe konseylerinin üyeleri olmaktadır. LFEPa, başkentte verimli ve etkili itfaiye ve acil durum planlama hizmetleri sağlamaktan sorumlu olmaktadır (Greater London Authority Act 1999, md.29, 05.07.2020).

Belediye Başkanı, Londra için bir mekânsal gelişim stratejisi oluşturmaktan sorumludur. Bu, Belediye Başkanının diğer stratejileriyle bağlantılı olmaktadır ve Londra için genel bir arazi kullanım stratejisi belirlemektedir ve ekonomik, çevresel ve sosyal sonuçlarını dikkate almaktadır. İlçede üniter kalkınma planları genel olarak Belediye Başkanı'nın stratejisine uygundur. Londra ilçe konseyleri kendi bölgeleri için kalkınma kontrol otoriteleri olarak kalacak, ancak Belediye Başkanı'na danışılacak ve gerekirse Londra ilçe konseylerini stratejik öneme sahip konularda planlama onayını reddetmeye yönlendirerek karar alma sürecine müdahale edebilmektedir (Greater London Authority Act 1999, md.30, 05.07.2020).

Belediye Başkanı, Londra'nın çevresinin durumunu değerlendirmek ve raporlamaktan sorumlu olmaktadır. Belediye Başkanı, hava kalitesi ve atık üzerine stratejiler hazırlayıp yayınlamakta ve bunların gerçekleştirilmesini sağlamak için yönlendirme yetkisine sahip olmaktadır (Greater London Authority Act 1999, md.31, 05.07.2020).

Yasa, Belediye Başkanına, Londra'daki kültürel konularla ilgili olarak, turizmle ilgili hibe verme yetkileri ve belirli görevler dâhil olmak üzere sorumluluklar vermektedir (Greater London Authority Act 1999, md.32, 05.07.2020).

Dört temel işlevsel sorumluluk, üyelerinin çoğu veya tamamı Belediye Başkanı tarafından atanan kurulların elindedir. Bu kurullar şunlardır: Londra için Ulaşım; Metropolitan Polis Kurumu; Londra Yangın ve Acil Durum Planlama Kurumu ve Londra Kalkınma Ajansıdır. Bu kurumlara yönelik politikalar, bir dizi strateji üretme yasal yükümlülüğü olan Belediye Başkanı tarafından belirlenmektedir. Stratejik planlama, araştırma ve merkezi idare, GLA statüsünün küçük bir çekirdeğinde ele alınmaktadır (Travers, 2002: 780).

Şekil 15: Büyük Londra Otoritesi

Kaynak: Sweeting, 2002: 12

Şekil 15'te Belediye başkanın nasıl seçildiği ve görevleri yer almaktadır. Buradan da başkanın yanında meclisin de ne kadar etkili olduğu görülmektedir.

Yürütme ve Meclis arasındaki resmi kuvvetler ayrılığına sıkı sıkıya bağlı kalınmadığına dair işaretler bulunmaktadır. Meclis'ten seçilmiş bir Başkan Yardımcısı bulunmaktadır. Hem Meclis üyelerinden hem de BLO'nin dışından insanlardan oluşan bir 'kabine' oluşturulmuştur. Bununla birlikte, normalde 'kabine' bazı karar alma sorumluluklarını ifade ederken, BLO'deki kabine tavsiye niteliğindedir. Bir karar alma organı değildir ve kabinede kolektif sorumluluk bulunmamaktadır. Bununla birlikte, hem bir Belediye Başkan Yardımcısının hem de kabinenin varlığı, bir yandan karar verici bir belediye başkanı yöneticisi ile bir inceleme meclisi arasındaki aksi açık olan çizgiyi bulanıklaştırmaktadır (Sweeting, 2002: 12).

Belediye Başkanı, Meclis üyelerinden birini Başkan Yardımcısı olarak atamaktadır. Belediye Başkanı, Başkan Yardımcısını her zaman görevden alabilmektedir. Belediye Başkanı geçici olarak hareket edemediğinde veya boş bir yer olduğunda, yetkilerinin bir kısmı Belediye Başkan Yardımcısı tarafından geçici olarak kullanılabilir (Research Paper 98/115, 1998: 29).

Londra Belediye Başkanı bütçeyi belirlemektedir ve Londra'yı ziyaret eden, yaşayan veya çalışan herkes için daha iyi bir yer haline getirmekten sorumludur. Belediye Başkanı her dört yılda bir seçilmektedir. Görevleri şunlardır (The role of the Mayor of London, 07.08.2020);

- (3) Londra'yı daha iyi değiştirmek,
- (4) Londra için vizyon belirlemek,
- (5) Vizyonunu gerçekleştirmek için bütçe oluşturmak,
- (6) Sermayeyi geliştirmek için ortaklık içinde çalışmak,
- (7) Londra ve Londralıların öncülüğünü yapmaktır.

Belediye Başkanı, Londra'nın "tüm Londralılar için bir şehir" olmasını istemektedir. Çalışmaları şunları içermektedir (The role of the Mayor of London, 07.08.2020);

- (1) İnsanların şehrin içinde ve çevresinde hareket etmesini kolaylaştırmak, Londra'nın çevresini iyileştirmek,
- (2) Başkent'in işletmelerinin gelişmesine yardımcı olmak,
- (3) Londralılara daha uygun fiyatlı konut temin etmek,
- (4) Londra'daki gençlere daha fazla fırsat tanımadır.

Doğrudan seçilmiş belediye başkanları konseyin siyasi liderleridir ve Konsey politikası ve hizmetlerin sunumu için genel sorumluluğa sahiptir. Belediye başkanları en fazla 10 Meclis üyesinden oluşan bir kabine atamaktadır ve portföylerine karar vermektedir. Kabine farklı siyasi partilerden oluşabilmektedir. Meclis üyeleri, alınan kararları inceleyerek ve sorgulayarak yöneticiyi hesaba katmada önemli bir rol

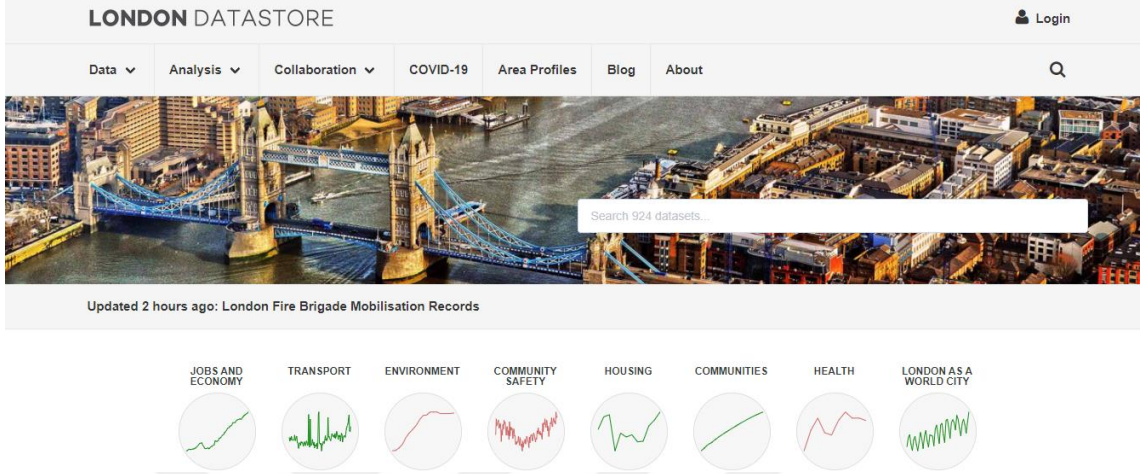
oynamaktadır. Sadece tam Konsey, kilit hizmetlerin bütçesine ve yıllık planlarına karar verebilmektedir (Elected Mayors, 08.08.2020).

Belediye Başkanı, GLA'nın Londra'daki ulaşım, planlama ve çevre stratejilerini geliştirmekten sorumlu olmaktadır ve bunları uygulamak için bir dizi yetkiye sahip olmaktadır. Belediye Başkanı ayrıca ekonomik kalkınma ve kültür stratejilerini onaylamaktadır. Belediye Başkanı, GLA ve onun dört işlevsel organı için bir bütçe belirlemekten sorumlu olmaktadır ve dört işlevsel organın ve diğer Londra organizasyonlarının kurullarına bir dizi atamalar yapmaktadır (Greater London Authority Act 1999, 05.07.2020).

Meclis, Belediye Başkanının önerilerinin inceleneceği ve Belediye Başkanının kararlarının ve eylemlerinin gözden geçirileceği forumdur. BLO stratejilerinin her birinin hazırlanması sırasında Belediye Başkanı Meclise danışmalıdır. Meclis, BLO ve dört işlevsel organ için bütçeyi değerlendirmektedir ve Belediye Başkanının tekliflerinin tamamını veya bir kısmını üçte iki çoğunlukla geçersiz kılmaktadır. Meclis, Belediye Başkanının görevlerinin uygulanmasını incelemekte ve Londra sorunlarına yönelik soruşturmalar yürütmektedir (Greater London Authority Act 1999, md.11, 12, 05.07.2020).

5.1.5. Londra Belediyesi Açık Veri Portalı

Bu bölümde Londra açık veri portalının içeriği yer almaktadır. Londra açık veri portalının genel görünümü Görsel 3’te görülmektedir.

Görsel 3: Londra Açık Veri Portalı

Kaynak: <https://data.london.gov.uk/>

Londra açık veri portalında veri setleri bölümünde 18 kategori bulunmaktadır. Araştırmanın yapıldığı esnada bu kategorilere bağlı 975 veri seti bulunmaktadır (London Datastore, 20.03.2021). Bunlar şunlardır;

- (1) Demografik (173)
- (2) Çevre (179)
- (3) Şeffaf (152)
- (4) İstihdam ve beceriler (148)
- (5) Plan (127)
- (6) İş ve Ekonomi (131)
- (7) Konut (111)
- (8) Sağlık (103)
- (9) Ulaşım (95)
- (10) Eğitim (75)
- (11) Suç ve Toplum güvenliği (74)
- (12) Gençler (60)
- (13) Sanat ve Kültür (30)

- (14) Spor (26)
- (15) Gelir, yoksulluk ve Refah (32)
- (16) Londra Şampiyonu (19)
- (17) COVID-19 verileri ve analizi (33)
- (18) Londra 2012 (5)

(1) Demografik kategori

Demografik bölümünde toplam 173 veri kümesi bulunmaktadır. Burada tüm veriler yer almamaktadır. Bu bölümde;

- Koronavirüs ölümlerinin sayısı hakkında günlük olarak güncellenen veriler,
- Londra'da ortalama gelir yoksulluğunun altındaki haneler,
- 16 yaş ve üstü olanlar için işsizlik sayıları ve oranları,
- Covid-19'un Londra ve Londralılar üzerindeki sosyo-ekonomik etkisine dair aylık dosyalar,
- Cinsiyet verilerine göre 2001 yılından itibaren vefat eden kişi sayısı,
- Çocuk yardımı alan ve almayan aile sayıları,
- Yoksunluk endeksleri,
- Kiralık konut sektöründe yaşayan çocuk ve ailelerin deneyimi ile ilgili raporların bulguları,
- 2011 Nüfus Sayımı başlangıç-varış yeri verileri, Londra'ya gidip gelen işçilerin kişisel özelliklerinin analizi, işe gidilen ortalama mesafeye ilişkin bilgiler ve bunun özelliklere göre nasıl değiştiğine dair analiz,
- 16 yaşında veya daha büyük kişilerin yaş, etnik köken, ücret, meslek, nitelikler ve engellilik gibi çeşitli değişkenlere göre interneti hiç kullanıp kullanmadıklarını gösteren istatistik,
- Londra'da ikamet eden nüfusun (her yaştan) hangi dine bağlı olduğunu gösteren tablo verilmiştir.
- İlçeye göre, evde ilk dili olarak İngilizce konuşan yetişkin nüfusun (16+) sayısının ve oranının yer aldığı tablo,
- Her ilçede etnik grup (siyah, beyaz, asya, karma/diğer) istatistiklerini gösteren tablo,
- Londra'da ikamet eden nüfusun doğdukları ülkeye göre farklı dökümleri,

- Londra'da ikamet eden nüfusunun milliyetlerine göre farklı dökümleri,
- Sıcaklığa bağlı ölüm oranlarının yerel seviyeleri, epidemiyolojik verilerden türetilen bir ölüm modeli kullanılarak elde edilen tahmin,
- Annenin ikametgâhına göre ilçelerde canlı ve ölü doğum sayıları,
- Konutlarla ilgili raporlar ve veriler,
- Farklı dilleri konuşan nüfusun (3+) oranı,
- 1939 - 2039 dönemi için ilçe nüfus tahminlerini gösteren bir excel çalışma kitabı, başkentteki nüfus değişikliğinin kısa bir özeti ve 2039 yılına kadar her ilçenin ne kadar nüfusa sahip olacağına dair tahmin verileri,
- Londra'da seyahat yönteminin ve çalışmak için gidilen mesafenin mutluluk, kaygı ve esenlik üzerindeki etkisi üzerine bir rapor,
- Haneler ve aileler hakkında raporlar ve veriler,
- Sağlık, hastalık ve ücretsiz bakıma ilişkin raporlar ve veriler,
- İşgücü piyasası ve nitelikler ile ilgili raporlar ve veriler,
- Göçmen nüfusa ilişkin raporlar ve veriler,
- Londra'daki zengin-fakir arasındaki uçuruma yönelik rapor,
- Yoksul çocuklarla ilgili rapor,
- 2001 ve 2011 yılları arasında Londra'da doğurganlıktaki değişiklikleri incelemek için ONS nüfus tahminleri ve doğum verileri yer almaktadır.

(2) Çevre Kategorisi

Çevre bölümünde toplam 179 veri kümesi bulunmaktadır. Bu bölümde;

- 1989'dan beri aylık Londra'daki günlük rezervuar seviyelerini gösteren tablo,
- Atık sözleşmeleri kaydı,
- Yakıt kıtlığı yaşayan hanelerin yüzdesi,
- Sektöre göre elektrik tüketimi verileri,
- Sektöre göre gaz tüketimi verileri,
- Londra ve İngiltere'de yerel yönetim tarafından toplanan atıkların yıllık sonuçları,
- 880.000'den fazla Londra ağacının konum ve tür bilgileri ve bu ağaçlardan bazıları için boyut ve yaş gibi ek bilgileri,
- Belirlenen yeşil kuşak arazi alanı,
- Gazsız, elektriksiz ve karayolu taşımacılığı dışı yakıtların tüketim tahminleri,

- Korunan İskeleler,
- Londra haritası üzerinde hava kalitesi,
- Düşük Emisyonlu Otobüs Bölgeleri
- Londra'nın hava kalitesi haritası,
- Elektrikli Araç Şarj Sitesi,
- Londra'nın mevcut enerji tüketimini ve karbon emisyonlarını modellemek için bina türü, enerji tüketimi, güç talebi ve kapasitesi, ulaşım faaliyeti ve endüstriden kaynaklanan emisyonlar hakkında ayrıntılı bir bilgi,
- Çevre ajansının ulusal veri setinden alınan Londra için taşkın riski bilgileri,
- Londra'nın nehir suyu gövdeleri için Su Çerçeve Direktifi (WFD) ve ilgili programlar kapsamında yönetilen şekil dosyaları,
- Londra'daki gürültü kirliliğine ilişkin veriler,
- Sektörlere göre toplam nihai enerji tüketimi tahminleri,
- Londra'da hava kirliliğinin sağlık üzerine etkilerini anlatan ilçe tabloları raporu,
- Londra'nın yaşam kalitesinin görüntüsünü sunan ve Londra'nın karşı karşıya olduğu sürdürülebilirlik sorunlarının tanımı,
- İlçelere göre sokak ağaçlarının sayılarını gösteren tablo,
- Londra'nın bugünkü durumu, yapılan iyileştirmeler ve şehrin karşılaştığı zorluklar ve son yıllarda Londra'daki ortamı iyileştiren birçok proje ve plan yer almaktadır.

(3) Şeffaflık Kategorisi

Çevre bölümünde toplam 151 veri kümesi bulunmaktadır. Bu bölümde;

- 2009'dan bu yana itfaiye tarafından müdahale edilen her olayın ayrıntıları,
- Ocak 2009'dan beri itfaiye tarafından yanıtlanan her olayın ayrıntıları, olayın ne zaman ve nerede meydana geldiği ve ele alınan olayın türü hakkında bilgi,
- LFB'nin katıldığı hayvan kurtarma olayları verileri,
- 2019/20 LFB finansal ve performans raporlaması,
- Londra'da yangınların meydana geldiği uzun vadeli eğilimler, evdeki yangınlar ve diğer binalardaki yangınlar ile ilgili veriler,
- Londra İtfaiye Teşkilatı tarafından alınan çağrılara yanıt süreleriyle ilgili temel bilgiler,

• 1997-2020 yılları arası GLA için cinsiyete dayalı ücret farkı ile ilgili rakamlar ve Londra'daki tüm çalışanlar için tahminler,

• 2015, 2016 ve 2017 (takvim yılları) Londra İtfaiyesinin katıldığı okullardaki (kreş, bebek/ilkokul ve ortaokul) birincil yangınlar,

• LFB kıdemli personel maaş bilgileri,

• Londra İtfaiye Teşkilatı tarafından istihdam edilen personel için cinsiyete dayalı ücret farkı ve etnik köken ücret farkı bilgileri,

• Londra ilçesine göre yangınların ayrıntıları ve yangına sebep olan beyaz eşyaların türü ve yangının meydana geldiği mülk tipi bilgileri,

• Londra Belediye Başkanı, itfaiyedeki kadınlar ve bunun askeri, polis ve sağlık hizmetleri ile nasıl ilişkili olduğu anketi,

• Farklı konut dışı binalardaki yangın sayıları,

• LLDC kıdemli personel maaşları bilgisi,

• Üst düzey LLDC personelinin veya daha yüksek hizmet başkanı veya eşdeğeri ve Yönetim Kurulu üyeleri tarafından talep edilen tüm masraflar,

• LLDC, personeli ve yönetimi tarafından alınan hediyeler ve misafirperverlik hakkında ayrıntılı bilgi,

• LLDC cinsiyete göre ücret açığı raporu,

• Meclis üyeleri tarafından yapılan harcamaların beyanı,

• Londra Meclisi sağlık ve kamu hizmetleri komitesinin, Londra'daki umumi tuvaletler hakkında bilgi edinme konusundaki raporu,

• Belediye başkanının resmi görevleriyle bağlantılı olarak aldığı 25 sterlin veya daha yüksek bir hediye veya misafirperverlik kaydı,

• Belediye Başkanı, Belediye Başkan Yardımcısı, müdürler ve danışmanlar tarafından yapılan harcamaların beyanı,

• GLA Kıdemli personel maaşları verileri yer almaktadır.

(4) İstihdam ve Beceriler Kategorisi

İstihdam ve beceriler bölümünde toplam 148 veri kümesi bulunmaktadır. Bu bölümde;

• Londra ve İngiltere için aylara göre ekonomik hareketsizlik oranları, ekonomik hareketsizliği sebep, cinsiyet, etnik grup ve engelliliğe göre bildiren yıllık verileri,

• İstihdam oranları,

• Londra'daki iyileşme stratejilerinin gelişimini bilgilendirmek için orta vadeli (2022'nin sonuna kadar) ve uzun vadeli (2030'a kadar) bir dizi üst düzey makro ekonomik senaryo,

• COVID-19'un Londra'nın küçük ve orta ölçekli işletmeleri (KOBİ'ler) üzerindeki ekonomik etkisi hakkında özet bir rapor,

• Her ay e-posta ile yayınlanan, Londra ekonomisine ilişkin en güncel bilgiler, konut, iş gücü piyasası ve ulaşım göstergeleri,

• Etnik grup ve milliyete göre ekonomik faaliyet oranı, istihdam oranı ve işsizlik oranı,

• Yaş ve cinsiyete göre işler,

• Geniş etnik gruba göre istihdam oranı (çalışma yaşı),

• Meslek türüne ve cinsiyete göre istihdam oranları,

• 16 yaş ve üstü kişiler için istihdam oranları,

• Cinsiyete göre ekonomik hareketsizlik,

• Cinsiyet ve yaş veya engelliliğe göre istihdam oranları,

• Çalışma çağındaki nüfusun nitelikleri (16-64) ve her yeterlilik seviyesine sahip 25-64 yaş arası kişilerin oranı,

• Vergi mükelleflerinin ortalama geliri,

• Esnek bir çalışma düzeniyle Londra'da çalışan 16 yaş ve üstü kişilerin sayısı ve oranı,

• İşsiz haneler,

• Harcanabilir gelir,

• Engelli ve istihdam, işsizlik, ekonomik aktivite ve engelliliğe göre hareketsizlik oranlarına sahip çalışma çağındaki nüfus verileri,

• Sektöre göre çalışılan işler,

• Aylara (2009'dan bu yana her Mayıs), yaş grubuna, istihdam durumuna ve görev süresine göre konut yardımı sayısı,

• İstihdamda olanlar tarafından haftada çalışılan saat sayısının tahminleri,

• Londra'da işsizlik oranları verilmiştir.

(5)Plan Kategorisi

Plan bölümünde toplam 127 veri kümesi bulunmaktadır. Bu bölümde;

- Londra’da bulunan tiyatrolar, müzik mekânları, müzeler ve galerilerin sayısı ve yerleri,

- Şehir merkezi yerleri-Londra planı 2016,

- 0-14 yaş arası çocuklar ve alt yaş grupları için resmi çocuk bakımı talepleri,

- Barking & Dagenham, Croydon, Kensington & Chelsea, Merton, Newham ve Redbridge ve ilgili arkeolojik öncelikli alan değerlendirmeleri Londra ilçelerinde arkeolojik öncelikli alanlar için coğrafi sınırlar,

- 2013 Londra şehir merkezi sağlık kontrol analiz raporu,

- Londra tüketici harcama tahminleri 2011-2036,

(6) İş ve Ekonomi Kategorisi

İş ve ekonomi bölümünde toplam 131 veri kümesi bulunmaktadır. Bu bölümde;

- Son gelişmeler ve covid-19’un pandemik seyri üzerindeki etkisini ortaya çıkan kanıtlarını kapsayan işgücü piyasasının analizi,

- Londra’ya uluslararası ziyaretçi sayısı,

- Orta vadeli ekonomik tahmin,

- İlçelerde kurumsal oluşumlar, bitişler, aktif işletmeler ve hayatta kalma oranları ile ilgili veriler,

- Gelir eşitsizliği bilgileri,

- Take-away gıda mağazaları ve mobil gıda standları sayısı

- Londra’da bulunan taze gıda pazarı sayısı ve her pazarın internet adresi,

- Tüketici fiyat enflasyonu-gıda ve alkolsüz içecekler,

- Londra’nın küresel şehir markalarının algısı için sıralaması,

- Bölgesel brüt katma değer (GVA) ve brüt harcanabilir hanehalkı gelirinin (GDHI) yıllık tahminlerini gösteren resmi istatistikler,

- 2013 yılına kadar Londra ihracat raporları,

- Londra iş demografi raporu,

- Londra’dan ülkelere yapılan gıda ihracatı bilgileri yer almaktadır.

(7) Konut Kategorisi

Konut bölümünde toplam 111 veri kümesi bulunmaktadır. Bu bölümde;

- Büyük Britanya ve Londra’da özel ev sahiplerinden mülk kiralamak için ödenen fiyat artışları,

- İngiltere konut fiyat endeksi
- Yerel yönetimlerin konut sayısı,
- Boş evlerin sayıları ve oranları,
- İlçelerin vergi masrafları,
- Kayıtlı sosyal ev sahibi konutların sayısı,
- Sosyal konut için yerel makamlar tarafından haftalık olarak tahsil edilen miktar,
- Net ek konutların toplam sayısı, toplam konut sayısı ve ortalama konut büyüklüğü verileri,

- İlçelerdeki konut satış sayısı,
- İlçelerdeki kalabalık hanelerin yüzdesi verilmiştir.

(8)Sağlık Kategorisi

Sağlık bölümünde toplam 103 veri kümesi bulunmaktadır. Bu bölümde;

- Koronavirüs (COVID-19) vakaları ve aşıları, nüfusun ne kadarının virüse yakalandığı ve ne kadarına aşı yapıldığı verileri,

- Yaş kategorilerine yapılan yasal kürtaj sayıları,
- 53-70 yaş arası kanser taraması yapılan kadın sayısı verisi,
- Düşük kilolu, sağlıklı kilolu, fazla kilolu ve obez çocukların prevalansı (sağlık sorunlarının toplumdaki sıklığı),

- Doğumdan ve 65 yaşından itibaren cinsiyete göre sağlıklı yaşam beklentisi ve engelsiz yaşam beklentisi verileri,

- Londra'da gıda güvenliği verileri,
- Çocuklar için diş çekimleri için hastaneye başvurma sayısı,
- Akıl hastalığı nedeniyle iş göremezlik yardımı ve istihdam desteği başvuru sahipleri sayısı,

- Sigara içmeyle ilgili üç gösterge içermektedir: dört haftalık sigara bırakanların oranı, ilçeye göre 100.000 kişi başına sigaraya atfedilebilen ölüm sayısı, ilçeye göre sigara içen yetişkinlerin sayısı,

- Spora katılan yetişkin nüfusun yüzdesi,
- Her koşul ve her yaş için acil hastaneye kabul oranları,
- 15 yaş ve üstü intihar oranları,
- Yaş grubuna göre kayıtlı gözleri görmeyen ve kısmen gören kişi sayısı,

• İngiltere'deki 15 yaşındakilerin Sağlık ve Refahı - What About Youth Anketinin sonuçları,

• Bebek ve perinatal ölümlerin sayısı,

• Bölge ve yerel yönetim tarafından, çocuklara ve gençlere (0-17 yaş) yönelik kasıtlı ve kasıtlı olmayan yaralanmaların neden olduğu acil hastane başvurularının sayıları, oranları,

• 65 yaş ve üstü kişilerin ekim ve ocak ayları arasında İnfluenza'ya karşı aşılama sayıları,

• 16-54 yaş arasındaki nüfusun 1000'i başına tahmini sorunlu uyuşturucu kullanıcısı oranı,

• Cinsiyete göre günde beş veya daha fazla porsiyon meyve ve sebze tüketme önerilerini karşılayan yetişkinlerin (16+) yaşa göre standartlaştırılmış oranı,

• Düşük kilo, sağlıklı kilo, fazla kilo ve obezite prevalansı,

• Çalışma yaşındaki (16-64) ve tüm yetişkinler (16+) için Londra ve Birleşik Krallık'ın geri kalanı için engellilik ve hareketlilik verileri,

• Müfredat içinde ve dışında her hafta en az iki saatini yüksek kaliteli beden eğitimi ve okul sporlarına harcayan okul çocuklarının yüzdesi,

• Uyuşturucu eylem ekipleriyle temas halindeki kişilerin sayısı,

• Yaşa ve koşullara (temel ölüm nedeni) göre kış ölümleri verileri yer almaktadır.

(9) Ulaşım Kategorisi

Ulaşım bölümünde toplam 95 veri kümesi bulunmaktadır. Bu bölümde;

• 2011 yılından itibaren günlük bisiklet kiralama sayıları,

• 2004-2019 yılları arasındaki lisanslı araçların sayısı,

• Ulaşım türüne göre TFL raporlama dönemine göre toplu taşıma ağındaki yolculuk sayısı,

• Londra'daki otobüs türüne göre TFL filosundaki otobüs sayısı,

• London overground ve london tramlink dahil toplu taşıma türüne göre suç sayısı ve suç oranı,

• Londra bisiklet altyapısı veritabanı (CID), başkentteki bisiklet altyapısının kapsamlı ayrıntılarını içeren dünyanın en büyük ve en kapsamlı bisiklet altyapısı veritabanı,

• Londra havalimanlarından uçuşlar ve yolcular,

- Bu bölümde 1989-2014 yılları arasında ölen, ağır yaralı ve hafif yaralı bisikletçilerin sayıları,

- TfL otobüs durakları ve güzergâhları,

- Mevcut bisikletlerin sayısı ve mevcut yerleştirme noktalarının sayısı,

- Londra metrosu ve otobüslerde seyahat eden yolcuların yıllık yüzde değişimi oranları,

- TfL bisiklet kiralama istasyonu konumlarının adı ve koordinatları,

- 2005 yılından bu yana Büyük Britanya'nın her yerel otoritesi ve bölgesi için yol sınıfına göre mil cinsinden yol uzunlukları yer almaktadır.

(10) Eğitim Kategorisi

Eğitim bölümünde toplam 75 veri kümesi bulunmaktadır. Bu bölümde;

- Etnik gruba göre ilk ve orta öğretim öğrencilerin sayısı,

- Londra üniversitelerinde uluslararası öğrenci sayısı,

- Ana sınıflarında, ilkokullarda ve ortaokullarda ücretsiz okul yemeği düzenlemeleri tablosu,

- Londra'da yaşayan öğrencilerin özellikleri yer almaktadır.

(11) Suç ve Toplum Güvenliği Kategorisi

Suç ve toplum güvenliği bölümünde toplam 74 veri kümesi bulunmaktadır. Bu bölümde;

- Londra İtfaiyesinin, Londra genelinde yaptığı ev yangın güvenliği ziyaretleri,

- Ocak 2009'dan bu yana bir olaya gönderilen her itfaiye aracının ayrıntıları, harekete geçirilen taşıt için, nereden devreye alındığı ve olaya varma süreleri,

- LFB'nin katıldığı olaylar,

- Kaydedilen Suç: Güç Seviyesi Özetleri Ve İlgili Veriler

- Geniş suç gruplamasına, mali yıla ve ilçeye göre kaydedilen suç sayıları ve bin kişi başına suç oranları yer almaktadır.

(12) Gençler Kategorisi

Gençlik bölümünde toplam 60 veri kümesi bulunmaktadır. Bu bölümde;

- Londra okullarının benzersiz bir şekilde ayrıntılı ve kapsamlı bir resmi, mevcut katılım kalıpları ve başkentteki okul yerleri için potansiyel gelecekteki talebi sağlayan yenilikçi bir interaktif çevrimiçi Londra haritası,

(13) Sanat ve Kültür Kategorisi

Sanat ve kültür bölümünde toplam 30 veri kümesi bulunmaktadır. Bu bölümde;

- Hayvansal menşeli ürünleri işlemek, hazırlamak veya üretmek için onaylanmış kuruluşların tam listesi,

- Halk kütüphanelerinin kullanımı, müzelere ve galerilere ziyaretler ve sanata katılım oranları,

- Tesis lisanslarının ve kulüp tesis sertifikalarının sayısı, alkol, eğlence ve gece geç saatte ferahlık ruhsatlandırma ile ilgili veriler,

- Kaç yetişkinin internete eriştiğine ve farklı teknoloji türlerini kullandığına dair istatistikler yer almaktadır.

(14) Spor Kategorisi

Spor bölümünde toplam 26 veri kümesi bulunmaktadır. Bu bölümde;

- Santander Döngü Kiralama Programının gün, ay ve yıla göre toplam kiralanan bisiklet sayısı,

- 2001 ve 2011 Sayımı Londra'nın tüm ilçeleri için bisikletle işe giden 16-74 yaş arası çalışan insanların yüzdeleri,

(15) Gelir, Yoksulluk ve Refah Kategorisi

Gelir, yoksulluk ve refah bölümünde toplam 32 veri kümesi bulunmaktadır. Bu bölümde;

- 2 yaş altı çocuklar, 2 yaş ve üstü çocuklar ve okul sonrası bakım için çocuk bakımının ortalama saatlik ve haftalık maliyetleri,

- En az bir banka hesabıyla Londra'da yaşayan yetişkinlerin yüzdesi,

- Tasarrufu 1500 £ 'dan az olan ailelerin yüzdesi,

(16) Londra Şampiyonu Kategorisi

Londra şampiyonu bölümünde toplam 19 veri kümesi bulunmaktadır. Bu bölümde;

- New York City Global City veritabanından seçilen şehirler için bir dizi gösterge,

- OpenStreetMap (openstreetmap.org), açık bir lisansla yayınlanan haritalar ve harita verilerini sunan, ücretsiz yeniden kullanımı ve yeniden dağıtımını teşvik eden küresel bir işbirliğine dayalı haritalama projesi verileri,

(17) Covid-19 Verileri ve Analizi Kategorisi

Covid-19 verileri ve analizi bölümünde toplam 33 veri kümesi bulunmaktadır. Bu bölümde;

- Google, Apple, Citymapper, Mor Wifi ve bu kısıtlamaların Londralıların hareketlerinde bir azalmaya ne ölçüde dönüştüğünü değerlendirmek için opentable dâhil olmak üzere bir dizi kaynaktan toplanan veri,

- Büyük Londra Otoritesi'nin (GLA) covid-19 kriziyle mücadelede dış paydaşların yararına sunduğu dış araştırmaların bir özeti,

- Covid-19 vakaları hakkında bilinenleri kapsayan, şehrin nasıl etkilendiğini anlamak için Covid19'un demografik etkisi üzerine yayınlanan bir dizi veriyi bir araya getiren brifing,

- Londra çapında her birinden etkilenen nüfusun oranını anlamaya çalışan bir dizi faktör hakkında açıklayıcı kanıtlar,

- Bölgedeki COVID-19 ölümlerinin yerel popülasyondaki faktörlerle nasıl ilişkili olabileceğini görmeye olanak tanıyan ölüm haritalama aracı,

(18) Londra 2012 Kategorisi

Londra 2012 bölümünde toplam 5 veri kümesi bulunmaktadır. Bu bölümde;

- 2012/13 boyunca GLA, Londra 2012 Oyunlarının ve GLA'nın çalışmalarının Londralıların ve Londra'yı ziyaret edenlerin görüşleri, davranışları ve tutumları üzerindeki etkisini araştırmak için bir araştırma programı yer almaktadır.

5.1.6. Açık Veri Uygulamasının Londra Belediyesi Üzerindeki Etkisi

Açık veri uygulamasının Londra belediyesi üzerindeki etkisi, şeffaflık ve hesap verebilirlik, etkinlik ve verimlilik, stratejik yönetim ve stratejik planlama, performans yönetimi ve denetimi, katılımcılık ve yönetim faktörleri ile açıklanmıştır.

5.1.6.1. Şeffaflık ve Hesap Verebilirlik

Açık veri uygulamasının zaten ilk etkisi şeffaflık ve hesap verebilirliktir. Londra belediyesi verilerini açık hale getirerek açık bir yönetim tarzı benimsemiştir. Belediye verilerini kamuoyu ile paylaşarak topluma karşı hesap verebilir olduğunu göstermektedir.

Belediye Başkanı da Londra Belediyesi'nin verileri yayınlamakla açıklık ve şeffaflık konusunda önde geldiğini ifade etmektedir. Şeffaflık taahhütleri şunları içermektedir (Openness and Transparency, 23.01.2021);

(1) Londralıların, belediyenin nasıl faaliyet gösterdiğine ve performansına ilişkin bilgileri yayınlamakla belediyeyi sorumlu tutmasına yardımcı olmak,

- (2) Karar alma süreçlerinin ve yönetim düzenlemelerinin erişilebilir olmasını sağlamak,
- (3) Analiz, anlayış ve yeniliği teşvik etmek için tutulan verileri serbest bırakmak ve Londra hakkında veri tutan diğerlerini de aynısını yapmaya teşvik etmek,
- (4) Hangi bilgilerin verilmesinin istendiğini anlamak için Londralıları dinlemek,
- (5) Bilgi taleplerine hızlı ve kapsamlı bir şekilde yanıt vermek,
- (6) Hükümet beklentilerini karşılamak, aynı zamanda şeffaflığı daha da artırmak ve yerel yönetim şeffaflığının ön saflarında kalmak için fırsatlar aramak.

Dinamik Şeffaflık İndeksi' ne göre Londra Belediyesi % 72 oranında şeffaftır. Bu orana belirli kriterlerin sağlanması sonucu ulaşılmıştır. Bu kriterler, seçilmiş görevliler ve belediye personeline ilişkin bilgiler, belediyenin organizasyonuna ilişkin bilgiler, belediye kuralları ve kurumlar hakkında bilgiler ve belediye planlama ve organizasyonuna ilişkin bilgilerdir (Dynamic Transparency Index, 07.03.2021).

Bu taahhütlerle Londra Belediyesi'nin hesap verebilir olduğunu, halkı dinlediğini, şeffaf ve erişilebilir olduğunu ve katılımı desteklediği görülmektedir. Paylaşılan verilerin bazıları bu durumu destekler niteliktedir. LFEP üyelerine gelen hediyeler, ikramlar, personel maaş bilgileri, LLDC giderleri, belediye başkanının giderleri, GLA personel maaşları belediyenin şeffaf ve hesap verebilir olduğunu gösteren verilerden bazılarıdır.

5.1.6.2. Etkinlik ve Verimlilik

Verilerin paylaşılmasının kurumun etkinlik ve verimliliğini etkileyeceği çok açıktır. Bunların yanında sadece kurumu etkilememekle kalmamıştır. Aynı zamanda kurumun paydaşlarını da etkilemektedir.

Özellikle araştırma yapacak araştırmacılar için paylaşılan verilerin önemi büyüktür. Sadece bu araştırmacılar için bile verilerin açılmasının verimli olduğundan söz edilebilmektedir. Bunun yanında paylaşılan bazı verilerin hem kurumun verimliliğini artırdığını hem de vatandaşları etkilediğini söylemek mümkündür. İşgücü piyasası, servet uçurumu, elektrik tüketimi, gaz tüketimi, atık yönetimi, hava kalitesi, covid-19'un işletmeler üzerindeki etkisi gibi veriler, kişilerin, kurum ve kuruluşların etkinlik ve verimliliğini etkileyecek verilerdir.

Bunların yanında açılan verilerin etkinlik ve verimliliği etkilediğine dair birçok örnek bulunmaktadır. Ulaşım verilerinin Londra' da yayınlanması ile bir başka site olan

“Citymapper” açılmıştır. Bu uygulama şimdi küresel bir şirket haline gelmiştir (Indulska ve Sadiq, 2017). Ayrıca, Londra Açık Veri Portalı’nda 2019 yılında 85.000 Londralının ev bulmasına yardımcı olmak için Londra Kira Haritası bulunmaktadır (Smart London, 10.04.2021).

5.1.6.3. Stratejik Yönetim ve Stratejik Planlama

Stratejik plan ve stratejik yönetim, yerel yönetimlerin sembollerinden olmuştur. Stratejik düşünce ve stratejik anlayışlar, kamu kurum ve kuruluşlarının daha etkin ve sistematik işlemesini sağlamaktadırlar (Tunç, 2015: 84). Verilerin açılması her devletin yönetimini ve planlamasını değiştirecektir. Devletlerin yönetimini bile etkileyebilen verilerin şehirlerin yönetimini de etkileyeceği çok açıktır. Özellikle Londra gibi metropol bir şehrin yönetim ve planlamasını da etkilemektedir.

Londra Belediyesi’ nin stratejik planı, belediye başkanı ve Londra Belediyesi ile birlikte hazırlanmıştır. Bu planda ana içerikler 12 bölüm halinde yayınlanmıştır. Bu bölümler; Londra'nın geleceğini planlama, mekânsal gelişim modelleri, tasarım, konut, sosyal altyapı, ekonomi, miras ve kültür, yeşil altyapı ve doğal çevre, sürdürülebilir altyapı, ulaşım, Londra planını finanse etme ve izlemedir.

Bu planların içinde şehrin açıklığını ve eşitliğini sürdürmek için öneriler bulunmaktadır. Bu stratejik planın içinde açık veri ya da açık veri portalı ile ilgili bölüm bulunmamaktadır (The London Plan, 2021). Park bilgilerini (gerçek zamanlı) yayınlayan şehirler, kullanıcıları doğrudan boş bir noktaya yönlendiren mobil uygulamaların geliştirilmesini teşvik etmektedir. Bir park yerini daha hızlı bulmak yalnızca sürücünün harcadığı zamanı azaltmakla kalmaz, aynı zamanda daha kısa sürüş hava kirliliğini de azaltmaktadır (Carrara vd., 2020: 6).

Londra belediyesi verilerin açılması ile iyileştirilmiş kamu hizmetleri, daha verimli altyapı ve daha geniş veri odaklı yenilikler sağlamayı amaçlayan bir yönetim benimsemiştir. Şehir verilerinin açık verilerden daha fazlasını içerdiği belirtilmiştir (Data for London, 2016):

- (1) Açık veriler: gizlilikle sınırlandırılmamış ve gizli olmayan veriler.
- (2) Özel veriler: izin, gizlilik, yayın ve dağıtım dâhil olmak üzere kısıtlanmış ve / veya lisanslı veriler ve özel olarak tutulan veriler.

(3) Ticari veriler: izin, erişim için ücretlendirme, kullanım ve dağıtım dâhil olmak üzere lisanslı veriler.

(4) Duyusal veriler: kamu ve özel sektöre ve vatandaşlara ait sensörler, aktüatörler ve cihazlar tarafından toplanan açık ve / veya kısıtlanmış veriler.

(5) Kitle kaynaklı veriler: vatandaşlar tarafından dijital teknolojiler ve sosyal medya kullanılarak sağlanan, toplanan ve dağıtılan veriler.

"Londra için Veri" büyük resmin ve yerel planlamanın temelini oluşturmaktadır. 19 milyar sterlin değerinde, Londra'nın teknoloji pazarı Avrupa'nın en büyüğü - ve 2020'ye kadar Londra'nın akıllı şehirler pazarının tek başına 9 milyar sterlin değerinde olacağı düşünülmüştür (Data for London, 2016).

Londra belediyesi'nin planında stratejik yönetim adı altında 6 strateji belirlenmiştir (Data for London, 2016):

(1) İlk strateji, daha iyi şehir hizmetleri, şehir altyapısı ve ekonomik etkiler için verileri kullanılabilir hale getirerek verimli bir Şehir Veri Pazarı oluşturmak ve işletmektir. Organizasyon kültürünün ve açık inovasyon kapasitesinin değiştirilmesi, burada katılımı teşvik etmenin anahtarıdır.

(2) Kamu hizmeti kararlarında, altyapı yatırım kararlarında ve daha kapsamlı yeniliklerde etkisi olacaksa, şehir verilerinin daha iyi organize edilmesi gerekmektedir. Bu, şehir hizmetlerinin ve varlıklarının daha iyi yönetilmesine yol açacak ve aynı zamanda gerçek bir 'Platform olarak şehir' yaklaşımı ve yeni iş modelleri yaratmada daha etkili olacaktır.

(3) Şehir verilerinin değeri hükümet, endüstri ve toplum tarafından tanınmalıdır. İyi işleyen bir şehir, veri ekonomisinin önemli bir bileşeni olacaktır.

(4) Diğer bir strateji halkın kabulüdür. Bir şehir veri pazarı, yalnızca kişisel verilerle ilgili güvenlik, mahremiyet ve güven sorunları ele alındığında halk tarafından kabul edilecektir. Kabul, daha fazla veri kullanılabilirliğine yol açacak ve bu da dijital hizmetlerin oluşturulmasını ve nihayetinde bunların alınmasını sağlayacaktır.

(5) Stratejik zorlukları ve fırsatları karşılamak için şehir veri pazarının aktif yönetişimine ihtiyaç vardır. Veriye dayalı ürünleri ve "akıllı" girişimleri destekleyen yeni iş modellerinin ortaya çıkması ve başarılı olması için bu çok önemlidir.

(6) Londra Belediyesi ve ilçeler için açık standartlara ve esnek arayüzlere dayalı birinci sınıf bir şehir veri altyapısı oluşturmak için bir teknoloji yol haritasına ihtiyaç

vardır. Şehir verilerinin tüm güvenli paylaşımı, IoT verilerini büyük hacim ve yüksek hızda işleyebilen bir şehir işletim platformu ve şehir genelinde bulut depolama ve destekleyebileceği analitik potansiyeli oluşturma amacının daha geniş amacı için zamana ihtiyaç vardır.

Ayrıca, London Datastore, başkentin verilerinin deposu haline gelmiştir. Son yıllarda, London First tarafından desteklenen bir rol olan Dijital Baş Sorumlusu'nun atanması ve Londra Konseyleri tarafından yeni Londra Teknoloji İnovasyonu Ofisi'nin (LOTI) oluşturulması, ileriye dönük büyük atılımları temsil etmektedir (London First, 05.04.2021). Theo Blackwell, 2017 yılında Londra'nın ilk dijital baş sorumlusu olarak atanmıştır. Bu bölüm, Londra çapında dijital dönüşüm, veri ve akıllı şehir girişimlerine liderlik etmektedir (Mayor Of London, 07.04.2021).

5.1.6.4. Performans Yönetimi ve Denetimi

Verilerin açılmasının kurumlara olan etkilerinden biri de performans yönetimi ve denetimi ile ilgilidir. Paylaşılan bazı verilerin neticesinde hem kurum içinde çalışan kişiler hem de kurumla ilişkide olan kişi ve kurumlar denetlenmektedir. Londra itfaiyesinin katıldığı olaylar, hayvan kurtarma olayları, hastane denetimleri, itfaiyenin olay müdahale süreleri gibi veriler kurumların denetlenmesine imkân veren verilerdir. Örneğin, itfaiyenin ne kadar sürede olaylara müdahale edildiğinin verilmesi ile hem çalışanlar kendi performanslarını değerlendirebilmekte hem de vatandaşlar kurumu denetleyebilmektedirler.

Açık veri enstitüsünün önerisine göre 3 proje geliştirilmiştir. Bunlar (Smart London, 10.04.2021);

- (1) London Datastore 3.0 Geliştirme
- (2) GLA veri stratejisi,
- (3) Londra veri stratejisi.

Londra' da karşılaşılan zorluklara karşı veri odaklı çözümlerin kilidinin açılması amacıyla Londra veri komisyonu kurulmuştur. Verilerin nasıl paylaşılacağı konusunda yasal, etik, pratik hususlar bulunmaktadır. Veri aktarım altyapısı nasıl olmalıdır? Farklı veri toplayıcılarını paylaşmaya teşvik etmek için açık ve tutarlı standartlara ihtiyaç duyulmaktadır. Verilerin hangi düzeyde toplanması / paylaşılması gerekmektedir? Sistemi kim düzenleyecek ve sosyal iyiliği bireysel mahremiyetle

dengeleyecek ve 'adil' değer dağılımı nasıl olacaktır? gibi sorulara yanıt aranmaktadır(Kantaria, 2019). Bunun yanında Londra veri şartı bulunmaktadır. Londra veri şartı, hem kamu hem de özel kuruluşların, Londra'nın en büyük zorluklarını çözmek için veri açma ve veri paylaşımına olan bağlılıklarını göstermek için kabul edebilecekleri bir niyet beyanı olacaktır. Londra veri tüzüğünü tek sayfalık bir belgedir ve şu hususları kapsamaktadır (London Data Commission, 07.03.2021):

- (1) Amacı ve kapsamı ifade etmektedir.
- (2) Şartı imzalayanlardan birinin üstlendiği taahhüdü açıklamaktadır.
- (3) Veri paylaşımı ve işbirliği ilkelerini tanımlamaktadır.

5.1.6.5. Katılımcılık

Açık veri uygulamasının amaçlarından bir diğeri katılımcılığa katkı sağlayacak olmasıdır. Londra açık veri portalının ortakları şunlardır (Data for london, 2016: 11);

(1) *Yapısal ortaklar*: Bu ortaklar, şehir veri altyapısı ve kullanımının stratejisini ve etkilerini aktif olarak destekleyenlerdir. Bu grup, GLA, Londra kamu hizmetleri, özel sektör temsilcileri, Open Data Institute, Tech City UK, London Grid for Learning, akademi, Veri Etiği Konseyi ve düzenleyici ve standart kurumlarını içermektedir.

(2) *Destekleyici ortaklar*: Bu ortaklar, hizmet, araç ve veri sağlayıcıları, pazar ihtiyaçlarının tanımlanmasında yer alan kişiler ve kuruluşlar ve şehir veri altyapısının ilk aşamalarında sunulması ve daha geniş stratejinin doğrulayıcılarıdır. Bu grup, aşağıdaki gibi açık ve tescilli veri yayıncılarını içermektedir (Data for london, 2016: 11);

- Londra kamu hizmetleri: Londra ilçeleri, konut sağlayıcıları ve sağlık hizmetleri
- Kamu hizmetleri: su, atık ve enerji
- Telekom: Mobil ve geniş bant şirketleri
- Özel Sektör: küçük ve orta ölçekli işletmeler, büyük ve küresel işletmeler
- Daha geniş GLA ailesi: Metropolitan Police and Transport for London ve Mayoral

Development Şirketleri

(3) *Katkıda bulunan ortaklar*: potansiyel olarak ilk iki grubu da içeren, bunlar veri altyapısının doğrudan kullanıcıları, iş vakalarının yaratıcıları, geri bildirim sağlayıcıları ve şehir verilerinden bilgi ve içgörü yaratıcılarıdır. Bu grup şunları içermektedir:

- Veri zenginleştiriciler: verileri temizleyen, sürdüren, artıran ve yöneten
- Veri entegratörleri: verilere erişen, entegre eden, analiz eden ve yayınlayanlar
- Veri tüketicileri: Verinin tam değerini kullanan, yeniden kullanan ve istismar edenler

Londra açık veri portalı, Londra’da bulunan birçok kurum, kişi ve kuruluş ile işbirliği yapmaktadır. Burada açık veri portalının katılımcılığı teşvik ettiği görülmektedir. Burada özellikle Londralıların katılımı önemlidir.

5.1.6.6. Yönetişim

Londra açık veri portalının açılmasında altı strateji belirlenmiştir. Bu altı strateji şunlardır (Data for london, 2016: 10):

- (1) Londra'nın veri pazarının geliştirilmesi
- (2) Şehir verilerinin etkisinin düzenlenmesi
- (3) Şehir verilerinin değerinin doğru bir şekilde tanınması
- (4) Halkın kabulünün sağlanması
- (5) Aktif ve etkili yönetişimin meydana getirilmesi
- (6) Teknoloji yol haritasının oluşturulması

Belirlenen bu stratejilerden bir tanesi yönetişim olmuştur. Londra Belediyesi'nin yönetim ve harcama bölümünde iyi yönetişim adı altında yapılanlar anlatılmıştır (Good Governance, 09.03.2021):

- (1) Belediye Başkanı, Londra Meclis Üyeleri ve personelin yüksek etik davranış standartlarını nasıl teşvik ettiği görülmektedir.
- (2) Belediye Başkanı, ekibi, Meclis Üyeleri ve üst düzey personel ilgi alanlarını kaydetmektedir.
- (3) Belediye Başkanı, Meclis Üyeleri ve Belediye Binası üst düzey personeli tarafından hangi hediyelerin ve ikramların kabul edildiği gösterilmektedir.
- (4) Londra için sorumlu, verimli ve etkili bir şekilde çalışmamızı sağlayan prosedürlerimiz hakkında bilgi edinilmektedir.
- (5) Karar verme çerçevesi hakkında bilgilere ve karar veri tabanına erişilmektedir.
- (6) Kurumsal yönetim ekibi, Greater London Authority (GLA) Ücretli Hizmetine liderlik ve yönlendirme sağlamaktadır.

(7) Londra Belediye Başkanı ve Londra Meclis Seçimlerini kimin yönettiği ve siyasi geçişin nasıl yönetildiği öğrenilmektedir.

Ayrıca Londra Veri Kurulu'nun iki amaca hizmet etmek için bir Londra Veri Sözleşmesi oluşturulması önerilmektedir. Burada da kamu ve özel sektör işbirliğinden söz edilmektedir. Zaten veri paylaşımının bu özelliği yönetişime bir örnektir (Blackwell ve Whitbread, 2021: 10):

(1) İmzacıların verilerini açıp paylaşarak Londra'nın veri ekosisteminin bir parçası olma taahhüdünü oluşturmak,

(2) Londra'daki kamu ve özel sektör kuruluşları için işbirliği ve veri paylaşımı ilkelerini tanımlamak,

Ayrıca kamu hizmetlerini iyileştirmek amacıyla dijital, veri ve yeniliği bir araya getirerek Londra ilçelerinin birlikte çalışması için Londra Teknoloji ve Yenilik Ofisi (LOTI) kurulmuştur. Bu ofis, direktör, program yöneticisi, stratejik katılım yöneticisi ve veri projeleri yöneticisinden oluşmaktadır (Loti, 07.04.2021).

5.2. İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin Açık Veri Uygulaması

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin açık veri uygulamaları başlığı altında İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin tarihsel gelişimiyle örgüt ve mali yapısı açıklandıktan sonra açık veri uygulamaları hakkında bilgi verilmektedir

5.2.1 İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin Tarihsel Gelişimi

Belediye kelimesinin İngilizce' deki karşılığı "municipality", etimolojik kökeni ise Eski Yunan'daki "cite" ve Roma'daki "municipe" kelimesine dayanmaktadır (Keser ve Gökmen, 2012: 23). 1984 yılında 195 sayılı KHK ile başlayan büyükşehir yönetim modelini anlamak için Şehremanetinin kuruluşuna kadar olan sürece bakmak gerekmektedir. 1839 Tanzimatı sonrası batıdan dönüş yapan Osmanlı aydınları, Osmanlı'da da batıda gördükleri belediye modelinin kurulmasını istemekteydiler (Özgür ve Yavuzçehre, 2016: 907). Böylece Osmanlı'da ilk belediye örgütü 1855 yılında kurulmuştur. Örgütün başında atanan Şehremini bulunuyordu. Belediyenin meclisi de 12 üyeden oluşmaktaydı. Bu üyeler kentin saygı duyulan çevresinden seçiliyordu (Keleş, 1985: 72). İstanbul'un hızla büyümesi ile Galata ve Beyoğlu semtlerine özel bir tür ilçe

belediyesi olan Altıncı Daire-i Belediye açılması gerekmiştir. Belediyenin başında bir başkan bulunmaktaydı. Burada da 7 kişiden oluşan Daire-i Belediye Meclisi bulunmaktaydı. Diğer taraftan da anakent meclisi yer almaktaydı (Cemiyet-i Umumiye). Ayrıca belediye yönetiminden sorumlu Şehremaneti Meclisi ile Şehremini bulunmaktaydı (Keleş, 1985: 73).

Önce İstanbul’ da ardından taşra bölgesinde elde edilen deneyimler, modern belediye kurulması ve geliştirilmesi yönünde yapılan çalışmaları hızlandırmıştır. Bu kapsamda “1877 Dersaâdet Belediye Kanunu ve Vilâyet Belediye Kanunu” olmak üzere iki düzenleme yapılmıştır (Altan, 2009: 299). 1877 yılında çıkarılan Dersaadet Belediye Kanunu ile İstanbul’da bulunan 14 belediye daire sayısı 20’ye yükseltilmiştir. 1912 yılında çıkarılan kanun ile birlikte İstanbul’daki belediye daireleri yerlerini belediye şubelerine bırakmışlardır. Şehremaneti meclisi yerine encümen yapılanması beklenirken Şehreminine atamayla işbaşı yapılmaktaydı. Bu sistem 1930 yılındaki 1580 sayılı kanun yürürlüğe girene kadar devam etmiştir. Bu kanun ile İstanbul ve Ankara için özel düzenlemelere yer verilmiştir. Bu şehirlerde kullanılan Şehremaneti ve Şehremini unvanları kaldırılmıştır (Özgür ve Yavuzçehre, 2016: 907-908). 1580 sayılı bu kanuna göre, İstanbul’da belediye hizmetlerini valilik yürütmekteyken 6349 sayılı kanunun 5, 149 ve 153. maddeleri kaldırılarak İstanbul belediyesi ile il özel idaresinin birleştirilmesi ve valinin belediye üzerindeki rolüne son verilmiştir (Özgür ve Yavuzçehre, 2016: 909).

Zamanla ülkede köyden kente göç başlamış ve kentleşme artmıştır. Özellikle İstanbul’a yoğun göçler başlamıştır. Oluşan bu kentleşmenin belirgin özellikleri bulunmaktadır (Keleş, 1985: 69-70);

- (1) Nüfusun çoğunluğu büyük kentlere yığılmıştır.
- (2) Gelişmiş iller Batı’da olduğu için ülkede dengesizlik oluşmuştur.
- (3) Kentlerle kırsal alanlar ve kentlerin kendi içinde oluşan dengesizlikler de önemli boyuttadır.

Özellikle bu nüfusun belirli şehirlerde yoğunlaşması ile bu şehirlerin yönetiminin farklılaşması gereği doğmuştur. Kentleşmenin artması, büyükşehir belediyelerinin oluşması ile ilintili olmaktadır.

Büyükşehir yönetimine gereksinim duyma sebepleri şunlardır (Keleş, 1985: 70-71);

(1) Anakentlerde yığılma olması sonucu İstanbul, İzmir gibi şehirlerin çevresinde küçük yerleşim birimlerinin oluşmasına yol açmıştır. Buralarda yaşayan insanlarla, merkeze yakın yerlerde yaşayan kişilerin toplumsal, ekonomik açıdan farklılığı farklı yönetimlerin ihtiyacını ortaya çıkarmıştır.

(2) Her kamu hizmetinin farklı birimlerce yerine getirilmesi sonucu verimlilik artmış olacaktır.

(3) Büyükşehirlerde yerel yönetimlerin aldığı gelir daha yüksek olmalıdır.

(4) Büyükşehirler bu nitelikleri ülkede uygulanan ekonomik ve toplumsal politikalarla kazanmışlardır.

Bu nedenlerden dolayı 1930 tarih 1580 sayılı Belediye Yasası ile İstanbul için ayrı bir yönetim biçimi getirilmiştir. Böylelikle, İstanbul Belediyesi, İstanbul İl Özel İdaresi ile birleştirilmiştir. Bu yönetimin başında da vali görev yapmaktaydı (Keleş, 1985: 73).

Büyükşehirler büyük bir kent ve o kenti çevreleyen uydu kentlerden oluşmaktadır. Büyükşehirlerin temel özelliği, merkezle beraber bu merkeze eklenen nüfusun geniş bir alana yayılmasıdır (Zengin, 2014: 96). 1980-1983 yılları arasındaki 3 yıllık zaman diliminde anakentler ile ilgili önemli değişiklikler yapılmıştır. Buralardaki küçük yerel yönetimlerin tüzel kişilikleri kaldırılmış ve yakınlarda bulunan büyük belediyelerle birleştirilmişlerdir (Keleş, 1985: 75).

Yerel kamu hizmetlerinin bir kısmı, anakent belediyelerine bir kısmı ise ilçe belediyelerine bırakılmıştır. Anakent belediyeleri görevlerini, sınırlar içerisinde bulunan ilçe belediyeleri ile dengelemektedir (Keleş, 1985: 78). Büyükşehir belediye sisteminin asıl başlangıç noktası 1982 Anayasası'nın 127. maddesidir. Bu maddeye "büyük yerleşim yerleri için özel yönetim biçimleri getirilebilir" hükmü eklenmiştir. Böylelikle 1984 yılında 195 sayılı KHK ile il merkezlerinde kurulan büyükşehir belediyesi adında yeni özel yönetim biçimi kurulması öngörülmüştür (Özgür ve Yavuzçehre, 2016: 910).

5216 sayılı kanuna iki ciddi müdahale yapılmıştır. Bunlardan ilki, 5747 Sayılı Kanun diğeri ise, 6360 sayılı kanundur (Zengin, 2014: 101). 5747 sayılı kanun ile İstanbul'da bazı ilçelerin sınırları değiştirilmiştir (Özgür ve Yavuzçehre, 2016: 916). 6360 sayılı kanun yeni bir Büyükşehir Belediyesi Kanunu değildir fakat Büyükşehir Belediye Sisteminde büyük değişiklikler yaratmıştır. 2012 tarihinde kabul edilen "On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi Ve Yirmi Altı İlçe Kurulması İle Bazı Kanun Ve Kanun

Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” ile büyükşehir belediyesi olmak için asgari 750.000 nüfus şartı getirilmiştir.

6360 sayılı kanun “küreselleşmiş bir dünyada, kamu yönetiminde etkililik ve verimliliği artırmak, vatandaşın artan beklentisini karşılamak ve yönetim sürecine daha fazla katılımını sağlamak, parçalı planlar yerine bütüncül bölgesel çapta planlar yapmak, yönetsel kapasitesi düşük yerel yönetim birimlerinin varlığı ve yerel yönetimler arası koordinasyon eksikliği sebebiyle ortaya çıkan kaynak israfını önlemek” gibi sebeplerle ortaya çıkmıştır. İstanbul ve Kocaeli illerinde olduğu gibi büyükşehir belediyesi sınırlarıyla mülki sınırların çakışması uygulamasının hizmetlerin bütünlüğü ve etkinliğini iyileştirdiği gerekçesiyle uygulamanın yaygınlaşması gerektiği üzerinde durulmuştur (Zengin, 2014: 102).

Büyükşehir belediyeleri il özel yönetimlerin de görevlerini üstlendikleri için daha büyük bir alan ve nüfus için yetersiz mali kaynaklarla devam etmektedirler. Büyükşehir belediyesine erişim, merkezden uzak alanlar ve ilçelerde yeterli internet ağı olmaması ve belediyelerinde halkla iletişimi ve interneti kullanmamaları durumunda olanaksız hale gelmektedir (Gül ve Batman, 2013: 39).

Arıkboğa (2013: 51)’ ya göre Türkiye’nin Büyükşehir serüveni 3 dönemde ele alınmaktadır. 1960-1982 yılları arası “Arayış Dönemi”, 1984-2012 yılları arası “İl Merkezinde Büyükşehir Belediye Dönemi”, 2012 yılı sonrası ise “Mülki Ölçekte Büyükşehir Belediye Dönemi” olarak adlandırılmıştır. Arayış Dönemi’nde büyükşehirlerin yaşadıkları sorunlar hem akademi çevresinde hem de hükümetlerin gündeminde yer almaya başlamıştır. İkinci dönem olan İl Merkezinde Büyükşehir Belediye Dönemi’nde ülkenin büyükşehir deneyiminin tamamı yaşanmıştır. Bu dönem de kendi içinde “Kuruluş, Genişletme ve Bütünleştirme” dönemleri olarak birbirini izleyen 3 alt dönemden oluşmaktadır. Bu üç dönem de il merkezleri için tasarlanmıştır. Son bölüm ise 2013 yılında oluşan 6360 sayılı kanun ile başlamıştır.

Tablo 14: Büyükşehir Belediyelerinin Tarihçesi

Yıllar	Kanun İsmi	Büyükşehir Belediyeleri
1984	3030 sayılı Kanun	İstanbul, Ankara, İzmir
1986	3306	Adana
1987	3391, 3398 ve 3399 sayılı kanunlar	Bursa, Gaziantep, Konya
1988	3508 sayılı kanun	Kayseri
1993	504 sayılı KHK	Antalya, Diyarbakır, Erzurum, Eskişehir, İzmit (Kocaeli), Mersin, Samsun
2000	593 s. khk	Adapazarı (Sakarya)
2014	6360 sk.	Aydın, Balıkesir, Denizli, Hatay, Malatya, Manisa, Kahramanmaraş, Mardin, Muğla, Ordu, Tekirdağ, Trabzon, Şanlıurfa, Van

Kaynak: Zengin, 2014: 104

6360 Sayılı yeni Büyükşehir Belediye Yönetimi'ne geçilmesinin nedenleri şunlardır (Güngör, 2012: 19-21);

- (1) Ölçek sorunu ve kademeli yerel yönetimin olması,
- (2) Hizmet ve Plan bütünlüğünün sağlanması,
- (3) Şehirlerin aralarındaki rekabetin güçlendirilmesi,
- (4) Uzman ve yeterli personel istihdamı,
- (5) Yerel hizmetlerin kalitelerinin artırılması,
- (6) Yerinden yönetim ilkesinin ön plana çıkması,
- (7) Yerel demokrasinin geliştirilmesi.

6360 sayılı yasa ile de Türkiye'nin Büyükşehir Belediyesi serüveni şimdilik sonlanmıştır. Bu yasa ile son şeklini alan İstanbul Büyükşehir belediyesinin yapısı ve başkanın görevleri aşağıdaki gibi belirlenmiştir.

5.2.2 İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin Örgüt Yapısı

Toplam nüfusu 750.000'den fazla olan iller Büyükşehir Belediyesi'ne dönüştürülmektedir (5216 sayılı Kanun, md. 4). Büyükşehir belediyelerinin sınırları, il mülki sınırlarıdır (md. 5). Büyükşehir ve ilçe belediyelerinin görev ve yetkileri "İlçe belediyelerinin görüşlerini alarak büyükşehir belediyesinin stratejik plânını, yıllık hedeflerini, yatırım programlarını ve bunlara uygun olarak bütçesini hazırlamak, Çevre düzeni plânına uygun olmak kaydıyla, büyükşehir belediye sınırları içinde 1/5.000 ile

1/25.000 arasındaki her ölçekte nazım imar plânını yapmak... “ şeklindedir (md. 7).
Büyükşehir Belediyeleri şu başlıklarda yer alan konularla görevlendirilmiştir:

- (1) Stratejik planlar, yıllık hedefler, bütçe
- (2) İmar planları
- (3) Ruhsat
- (4) Ulaşım, servis, toplu taşıma, taksi
- (5) Coğrafi ve kent bilgi sistemleri
- (6) Tarım alanları, ağaçlandırma
- (7) Gıda
- (8) Zabıta hizmetleri
- (9) Terminaller, açık, kapalı otoparklar
- (10) Parklar, hayvanat bahçeleri, kütüphaneler, spor kulüpleri,
- (11) Bina ve tesis yapımı
- (12) Kültür ve tabiat varlıkları
- (13) Su ve kanalizasyon hizmetleri
- (14) Mezarlıklar
- (15) Toptancı halleri ve mezbahalar
- (16) Doğal afetlerle ilgili planlamalar
- (17) Sağlık merkezleri
- (18) Merkezi ısıtma sistemleri

5.2.3 İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin Gelir ve Giderleri

Büyükşehir Belediyesi'nin gelir ve giderleri 5216 sayılı kanunda belirtilmiştir.

Gelirleri şunlardır (md. 23);

- (1) Eğlence vergisi
- (2) Sosyal ve kültürel tesislerden elde edilen vergi, resim ve harçlar,
- (3) Binalar üzerindeki her türlü ilân ve reklamların vergileri ile asma, tahsis ve bakım ücretleri
- (4) Park yeri işletmesinden elde edilen gelir
- (5) Kira, faiz ve ceza gelirleri
- (6) Yardımlar
- (7) Alınan hisseler

- (8) Hizmet ücretleri
- (9) Bağışlar

Giderleri ise şunlardır;

- (1) Belediye hizmet binalarının bakım ve onarımı
- (2) Belediye personeline ve seçilmiş organlarına ödenen ücretler
- (3) Yapılacak yardımlar ve proje giderleri
- (4) Yapım, onarım, bakım giderleri
- (5) Zabıta ve itfaiye hizmetleri ile ilgili yapılacak giderler
- (6) Gelirlerin takip ve tahsili için yapılacak giderler
- (7) Ortaklık payı ve aidat giderleri
- (8) Mezarlıklar ile ilgili giderler
- (9) İhtiyacı olanlara yapılan yardımlar
- (10) Dava takip ve icra giderleri
- (11) Temsil, tören, ağırlama ve tanıtım giderleri.
- (12) Avukatlık, danışmanlık ve denetim ödemeleri.
- (13) Yapılan proje giderleri
- (14) Spor, sosyal, kültürel ve bilimsel etkinlikler için yapılan giderler
- (15) Yapılan kamuoyu yoklaması ve araştırması giderleri
- (16) Diğer giderler.

5.2.4 İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı'nın Seçimi ve Görevleri

Büyükşehir Belediyesi' nin organları "Büyükşehir Belediye Meclisi, Büyükşehir Belediye Encümeni ve Büyükşehir Belediye Başkanı" ndan oluşmaktadır.

Büyükşehir belediye başkanı, büyükşehir belediye idaresinin başı ve tüzel kişiliğinin temsilcisidir (5216 sayılı Kanun, md. 8).

Mahalli idareler seçimleri serbest, eşit, gizli, tek dereceli, genel oy, açık sayım ve döküm esaslarına göre, yargı yönetim ve denetimi altında yapılmakta ve çoğunluk sistemi uygulanmaktadır (2972 Sayılı Kanun, md. 2). Seçim çevresi büyükşehir belediye sınırlarından oluşmaktadır (md.3).

Belediye başkanı'nın görevleri 5216 sayılı kanununun 18. maddesinde belirtilmiştir. Bunlar;

- (1) Belediye teşkilatını sevk ve idare etmek,
- (2) Belediyeyi stratejik plan doğrultusunda yönetmek, bütçeyi hazırlamak ve uygulamak, belediye faaliyetlerini ve personeli denetlemek ve bunlarla ilgili raporlara meclise sunmak,
- (3) Alacak ve gelirlerinin tahsilatını yapmak,
- (4) Büyükşehir adına sözleşmeler yapmak, karşılıksız bağışları kabul etmek,
- (5) Mahkemelerde belediyeyi temsil etmek,
- (6) Belediye personelinin atamak,
- (7) Nikâh kıymak,
- (8) Yoksul ve muhtaçlar için ayrılan ödeneği kullanmak ve engelli merkezleri oluşturmaktır.

5.2.5 İstanbul Büyükşehir Belediyesi Açık Veri Portalı

İstanbul Büyükşehir Belediyesi açık veri portalı, İstanbul'un verilerinin serbest bırakılması amacı ile 2020 yılında açılmıştır.

Görsel 4: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Açık Veri Portalı

Kaynak: İBB Açık Veri Portalı, 10.10.2020

İBB açık veri portalında veri setleri bölümünde 9 kategori bulunmaktadır. Araştırmanın yapıldığı esnada toplamda 149¹ veri seti bulunmaktadır (İBB Açık Veri Portalı, 02.03.2021). Bunlar şunlardır;

- (1) Mobilite
- (2) Çevre
- (3) Yaşam
- (4) İnsan
- (5) Enerji
- (6) Yönetişim
- (7) Güvenlik
- (8) Afet Yönetimi
- (9) Ekonomi

(1) Mobilite Kategorisi

Bu bölüm 64 veriden oluşmaktadır.

- İETT ibb360 web servisi

Bu bölüm 2020 tarihinde oluşturulmuştur. 614² kişi tarafından görüntülenmiştir.

- Saatlik trafik yoğunluk haritası

Bu bölüm 2020 tarihinde oluşturulmuştur. Bu bölümde saatlik olarak trafik bilgisi verilmektedir. 3268 kişi tarafından görüntülenmiştir.

- İsbike istasyon durumları web servisi

Bu bölüm 2020 tarihinde oluşturulmuştur. Bu bölümde, İsbike istasyonlarının web sitesi bilgisi bulunmaktadır. 487 kişi tarafından görüntülenmiştir.

- Tüm İsbike İstasyonları Web Servisi

Bu bölüm 2020 tarihinde oluşturulmuştur. 613 kişi tarafından görüntülenmiştir.

- İETT hat-durak-güzergâh web servisi

Bu bölüm 2020 tarihinde oluşturulmuştur. Bu bölümde, hat, durak, hattın durakları, hattın güzergâhları ve güzergâhın durakları verileri yer almaktadır. 7042 kişi tarafından görüntülenmiştir.

- Karayolları bazında maksimum yolculuk sayısı

¹ Bu bilgi 31.05.2021 tarihinde alınmıştır.

² Bu bölümde verilen görüntülenme sayıları 31.05.2021 tarihinde alınmıştır.

Bu bölüm 10 Ocak 2020 tarihinde oluşturulmuştur. Bu bölümde, işletme türlerinin maksimum yolculuk sayısı yer almaktadır. 1057 kişi tarafından görüntülenmiştir.

- İspark otopark detay bilgileri web servisi

Bu bölüm 5 Şubat 2020 tarihinde oluşturulmuştur. 1405 kişi tarafından görüntülenmiştir.

- Raylı sistem günlük maksimum yolculuk sayıları

Bu bölüm 6 Ocak 2020 tarihinde oluşturulmuştur. 4234 kişi tarafından görüntülenmiştir.

- İETT duyurular web servisi

Bu bölüm 13 Ocak 2020 tarihinde oluşturulmuştur. 793 kişi tarafından görüntülenmiştir.

- İETT planlanan sefer saati web servisi

Bu bölüm 4 Şubat 2020 tarihinde oluşturulmuştur. 1024 kişi tarafından görüntülenmiştir.

- İETT araç özellikleri web servisi

Bu bölüm 4 Mart 2020 tarihinde oluşturulmuştur. 1273 kişi tarafından görüntülenmiştir.

- İETT sefer gerçekleştirme web servisi

Bu bölüm 13 Ocak 2020 tarihinde oluşturulmuştur. 3696 kişi tarafından görüntülenmiştir.

- İETT İBB web servisi

Bu bölüm 13 Ocak 2020 tarihinde oluşturulmuştur. 3321 kişi tarafından görüntülenmiştir.

- Günlük araç sayımı

Bu bölüm 5 Haziran 2020 tarihinde oluşturulmuştur. 1512 kişi tarafından görüntülenmiştir.

- İBB İSTAÇ araçlarının anlık konum ve hız bilgileri

Bu bölüm 8 Ocak 2020 tarihinde oluşturulmuştur. 1852 kişi tarafından görüntülenmiştir.

- Raylı sistemler günlük, aylık, yıllık hat bazlı sefer sayıları

Bu bölüm 10 Ocak 2020 tarihinde oluşturulmuştur. Bu bölümde günlük, aylık ve yıllık olarak raylı sistem hattı sefer sayıları bilgisi verilmektedir. 1956 kişi tarafından görüntülenmiştir.

- Yolculuk türü bazında yolcu sayısı

Bu bölüm 10 Ocak 2020 tarihinde oluşturulmuştur. 2389 kişi tarafından görüntülenmiştir.

- Toplu taşıma bilet fiyatları

Bu bölüm 10 Ocak 2020 tarihinde oluşturulmuştur. 7879 kişi tarafından görüntülenmiştir.

- İSPARK otoparklarına ait bilgiler

Bu bölüm 10 Ocak 2020 tarihinde oluşturulmuştur. 9521 kişi tarafından görüntülenmiştir.

(2) Çevre Kategorisi

Bu bölümde 31 veri bulunmaktadır.

• Aylara göre aktarma istasyonlarında toplanan karışık belediye atık miktarı web servisi

Bu bölüm 2 Eylül 2020 tarihinde oluşturulmuştur. 436 kişi tarafından görüntülenmiştir.

- Hava kalitesi istasyon bilgileri web servisi

Bu bölüm 19 Haziran 2020 tarihinde oluşturulmuştur. 744 kişi tarafından görüntülenmiştir.

- Hava kalitesi istasyon ölçüm sonuçları web servisi

Bu bölüm 19 Haziran 2020 tarihinde oluşturulmuştur. 825 kişi tarafından görüntülenmiştir.

- İstanbul baraj doluluk oranları

Bu bölüm 10 Ocak 2020 tarihinde oluşturulmuştur. 4299 kişi tarafından görüntülenmiştir.

- İlçe, yıl ve atık türü bazında atık miktarı

Bu bölüm 10 Ocak 2020 tarihinde oluşturulmuştur. 2746 kişi tarafından tarafından görüntülenmiştir.

- İlçe ve Sektör Bazında Birinci Sınıf Gayrisihhi Müessese Sayısı

Bu bölüm 18 Şubat 2020 tarihinde oluşturulmuştur. 1409 kişi tarafından görüntülenmiştir.

- İstanbul güneş enerji santralleri üretim miktarları

Bu bölüm 10 Ocak 2020 tarihinde oluşturulmuştur. 2061 kişi tarafından görüntülenmiştir.

- İBB İSTAÇ araçlarının anlık konum ve hız bilgileri

Bu bölüm 8 Ocak 2020 tarihinde oluşturulmuştur. 1852 kişi tarafından görüntülenmiştir.

- 2020 Yılı lokasyon bazında çevresel izleme ve kontrol verileri

Bu bölüm 10 Ocak 2020 tarihinde oluşturulmuştur. 1717 kişi tarafından görüntülenmiştir.

- İkitelli güneş enerjisi santrali elektrik üretim miktarları

Bu bölüm 10 Ocak 2020 tarihinde oluşturulmuştur. 1678 kişi tarafından görüntülenmiştir.

- Yıllara Göre Atıktan Geri Kazanım Miktarları

Bu bölüm 10 Ocak 2020 tarihinde oluşturulmuştur. 1238 kişi tarafından görüntülenmiştir.

- 2019 Yılı Park Bahçe ve Yeşil alan verileri

Bu bölüm 10 Ocak 2020 tarihinde oluşturulmuştur. 1762 kişi tarafından görüntülenmiştir.

- İstanbul genel yeşil alan bilgiler 2004-2019

Bu bölüm 30 Ocak 2020 tarihinde oluşturulmuştur. 1273 kişi görüntülenmiştir.

- Toplam atık geri kazanım

Bu bölüm 10 Ocak 2020 tarihinde oluşturulmuştur. 919 kişi görüntülenmiştir.

- İstanbul'a verilen temiz su miktarları

Bu bölüm 10 Ocak 2020 tarihinde oluşturulmuştur. 1528 kişi tarafından görüntülenmiştir.

- İSKİ personel sayısı

Bu bölüm 10 Ocak 2020 tarihinde oluşturulmuştur. 1732 kişi tarafından görüntülenmiştir.

(3) Yaşam Kategorisi

Bu bölümde 27 veri bulunmaktadır.

- İtfaiye istasyonları konum bilgileri

Bu bölüm 13 Şubat 2020 tarihinde oluşturulmuştur. 997 kişi tarafından görüntülenmiştir.

- 2017-2020 İBB şehir tiyatrolarında oynanan oyun sayıları

Bu bölüm 13 Temmuz 2020 tarihinde oluşturulmuştur. 390 kişi tarafından görüntülenmiştir.

- Muhtarlık adres bilgileri

Bu bölüm 12 Mart 2020 tarihinde oluşturulmuştur. 764 kişi tarafından görüntülenmiştir.

- Mezarlık adres bilgileri

Bu bölüm 7 Nisan 2020 tarihinde oluşturulmuştur. 775 kişi tarafından görüntülenmiştir.

- İstanbul sağlık kurum ve kuruluşları verisi

Bu bölüm 28 Mart 2020 tarihinde oluşturulmuştur. 1588 kişi tarafından görüntülenmiştir.

- Spor organizasyonları ve sporcu sayıları

Bu bölüm 16 Mart 2020 tarihinde oluşturulmuştur. 842 kişi tarafından görüntülenmiştir.

- İtfai istatistikler

Bu bölüm 13 Şubat 2020 tarihinde oluşturulmuştur. 860 kişi tarafından görüntülenmiştir.

- İstanbul çevresinde gerçekleşen depremler

Bu bölüm 6 Şubat 2020 tarihinde oluşturulmuştur. 1508 kişi tarafından görüntülenmiştir.

- Tedavi edilen hayvanlar

Bu bölüm 14 Ocak 2020 tarihinde oluşturulmuştur. 1030 kişi tarafından görüntülenmiştir.

- Rehabilitasyon edilip alındığı ortama bırakılan hayvanlar

Bu bölüm 14 Ocak 2020 tarihinde oluşturulmuştur. 468 kişi tarafından görüntülenmiştir.

- Operasyon uygulanan hayvanlar

Bu bölüm 14 Ocak 2020 tarihinde oluşturulmuştur. 484 kişi tarafından görüntülenmiştir.

- Aşılanan hayvanlar

Bu bölüm 14 Ocak 2020 tarihinde oluşturulmuştur. 697 kişi tarafından görüntülenmiştir.

- Sahiplendirilen hayvanlar

Bu bölüm 14 Ocak 2020 tarihinde oluşturulmuştur. 1038 kişi tarafından görüntülenmiştir.

- Mikroçiple kayıt altına alınan hayvanlar

Bu bölüm 14 Ocak 2020 tarihinde oluşturulmuştur. 890 kişi tarafından görüntülenmiştir.

- Müşahadeye alınan hayvanlar

Bu bölüm 14 Ocak 2020 tarihinde oluşturulmuştur. 382 kişi tarafından görüntülenmiştir.

- Muayene edilen hayvanlar

Bu bölüm 14 Ocak 2020 tarihinde oluşturulmuştur. 1141 kişi tarafından görüntülenmiştir.

(4) İnsan Kategorisi

Bu bölümde 12 veri bulunmaktadır.

- Ücretsiz ibbWiFi hizmeti sunulan lokasyonlar

Bu bölüm 25 Ağustos 2020 tarihinde oluşturulmuştur. 607 kişi tarafından görüntülenmiştir.

- Nüfus bilgileri

Bu bölüm 17 Ağustos 2020 tarihinde oluşturulmuştur. 2613 kişi tarafından görüntülenmiştir.

- ibbWiFi günlük yeni abone sayıları

Bu bölüm 16 Aralık 2020 tarihinde oluşturulmuştur. 771 kişi tarafından görüntülenmiştir.

- İzcilik faaliyetinden faydalanan kişi sayısı

Bu bölüm 16 Mart 2020 tarihinde oluşturulmuştur. 301 kişi tarafından görüntülenmiştir.

- Belnet şube ve üye sayısı

Bu bölüm 16 Mart 2020 tarihinde oluşturulmuştur. 284 kişi tarafından görüntülenmiştir.

- İş sağlığı ve güvenliği eğitimi alan İBB personeli sayısı

Bu bölüm 16 Mart 2020 tarihinde oluşturulmuştur. 1721 kişi tarafından görüntülenmiştir.

- Özel konulu iş sağlığı ve güvenliği eğitimi İBB personeli sayısı

Bu bölüm 12 Şubat 2020 tarihinde oluşturulmuştur. 395 kişi tarafından görüntülenmiştir.

- Deprem farkındalık ve güvenli yaşam eğitimi alan kişi sayısı

Bu bölüm 12 Şubat 2020 tarihinde oluşturulmuştur. 979 kişi tarafından görüntülenmiştir.

(5) Enerji Kategorisi

Bu bölümde 11 veri bulunmaktadır.

- İETT araç özellikleri web servisi

Bu bölüm 4 Mart 2020 tarihinde oluşturulmuştur. 1273 kişi tarafından görüntülenmiştir.

- İGDAŞ çalışan bilgileri

Bu bölüm 10 Ocak 2020 tarihinde oluşturulmuştur. 2014 kişi tarafından görüntülenmiştir.

- İstanbul güneş enerji santralleri üretim miktarları

Bu bölüm 10 Ocak 2020 tarihinde oluşturulmuştur. 2061 kişi tarafından görüntülenmiştir.

- İlçe bazında yıllara göre doğalgaz tüketim miktarı

Bu bölüm 13 Ocak 2020 tarihinde oluşturulmuştur. 2204 kişi tarafından görüntülenmiştir.

- İBB enerji tüketim raporu

Bu bölüm 15 Ocak 2020 tarihinde oluşturulmuştur. 2445 kişi tarafından görüntülenmiştir.

- İlçelere göre İGDAŞ abone sayıları

Bu bölüm 13 Ocak 2020 tarihinde oluşturulmuştur. 2482 kişi tarafından görüntülenmiştir.

- Gaz birim fiyatı ve miktarı

Bu bölüm 13 Ocak 2020 tarihinde oluşturulmuştur. 5943 kişi tarafından görüntülenmiştir.

- Bina bilgileri-İGDAŞ

Bu bölüm 13 Ocak 2020 tarihinde oluşturulmuştur. 4051 kişi tarafından görüntülenmiştir.

- İkitelli güneş enerjisi santrali elektrik üretim miktarları

Bu bölüm 10 Ocak 2020 tarihinde oluşturulmuştur. 1678 kişi tarafından görüntülenmiştir.

- Yatırım türü ve uzunluk bilgileri

Bu bölüm 13 Ocak 2020 tarihinde oluşturulmuştur. 765 kişi tarafından görüntülenmiştir.

(6) Yönetişim Kategorisi

Bu bölümde 8 veri bulunmaktadır.

- İlçe ve sektör bazında birinci sınıf gayrisihhi müessese sayısı

Bu bölüm 18 Şubat 2020 tarihinde oluşturulmuştur. 1409 kişi tarafından görüntülenmiştir.

- İBB bütçe raporları

Bu bölüm 6 Nisan 2020 tarihinde oluşturulmuştur. 872 kişi tarafından görüntülenmiştir.

- İBB dava bilgileri

Bu bölüm 13 Şubat 2020 tarihinde oluşturulmuştur. 932 kişi tarafından görüntülenmiştir.

(7) Güvenlik Kategorisi

Bu bölümde 10 veri bulunmaktadır.

- İtfaiye istasyonları konum bilgileri

Bu bölüm 13 Şubat 2020 tarihinde oluşturulmuştur. 997 kişi tarafından görüntülenmiştir.

- İtfai istatistikler-yangın

Bu bölüm 14 Nisan 2020 tarihinde oluşturulmuştur. 612 kişi tarafından görüntülenmiştir.

- İstanbul çevresinde son bir yılda gerçekleşen depremler

Bu bölüm 6 Şubat 2020 tarihinde oluşturulmuştur. 1508 kişi tarafından görüntülenmiştir.

- Kışla mücadele faaliyetleri kapsamında buzlanmayı önlemek amacıyla kullanılan yöntemler

Bu bölüm 6 Şubat 2020 tarihinde oluşturulmuştur. 465 kişi tarafından görüntülenmiştir.

- Mahalle bazlı bina sayıları

Bu bölüm 16 Ocak 2021 tarihinde oluşturulmuştur. 563 kişi tarafından görüntülenmiştir.

(8) Afet Yönetimi Kategorisi

Bu bölümde 3 veri bulunmaktadır.

- İBB lokasyon verileri

Bu bölüm 12 Mart 2020 tarihinde oluşturulmuştur. 1538 kişi tarafından görüntülenmiştir.

- Muhtarlık adres bilgileri

Bu bölüm 12 Mart 2020 tarihinde oluşturulmuştur. 764 kişi tarafından görüntülenmiştir.

- Mezarlık adres bilgileri

Bu bölüm 7 Nisan 2020 tarihinde oluşturulmuştur. 775 kişi tarafından görüntülenmiştir.

(9) Ekonomi Kategorisi

Bu bölümünde 3 veri bulunmaktadır.

- Mahallem İstanbul projesi SES (sosyo ekonomik statü) skorları

Bu bölüm 3 Aralık 2020 tarihinde oluşturulmuştur. 1475 kişi tarafından görüntülenmiştir.

- Gaz birim fiyatı ve miktarı

Bu bölüm 13 Ocak 2020 tarihinde oluşturulmuştur. 5943 kişi tarafından görüntülenmiştir.

- Toplu taşıma bilet fiyatları

Bu bölüm 10 Ocak 2020 tarihinde oluşturulmuştur. 7881 kişi tarafından görüntülenmiştir.

(10) Bilgi ve İletişim Kategorisi

Bu bölümde 4 veri bulunmaktadır.

- İstanbul Solar Enerji Potansiyeli Haritası

Bu bölüm 21 Ocak 2021 tarihinde oluşturulmuştur.

Organizasyonlara bölünmüş hali 27 bölümden oluşmaktadır. 603 kişi tarafından görüntülenmiştir.

(11) Formatlar

Bu bölüm altında portalda bulunan veriler yüklendikleri formatlara göre sınıflandırılmıştır. Formatlar bölümünde toplam 9 veri bulunmaktadır.

XLSX	86
PDF	42
CSV	20
API	17
XML	9
HTML	8
TXT	5
KML	2
JSON	1
OGC WMS	2

(12) Lisanslar

Bu bölüm altında portalda bulunan veriler yüklendikleri lisanslara göre sınıflandırılmıştır. Portalda bulunan bütün veriler, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Açık Veri Lisansı ile lisanslandırılmıştır.

(13) Duyurular

Bu kısımda öncelikle güncel bilgiler yer almaktadır. Toplam veri seti sayısı, bu hafta güncellenen veri seti sayısı, kullanıcı sayısı, son güncellenen veri setleri, en çok oylanan veri setleri, en çok düzenlenen veri kümeleri duyurular kısmında yer almaktadır.

Portalın en önemli bölümlerinden biri veri isteği bölümüdür. Burada kullanıcılar açılmasını istedikleri verileri buradan talep etmektedirler. Henüz açılmamış fakat istek yapılmış veri talepleri de bu bölümde yer almaktadır. Burada 218 adet veri isteği bulunmaktadır.

(14) Veri İstekleri

Bu bölümde kullanıcılar henüz platformda yayınlanmamış olan verileri sormaktadırlar. Burada yeni veri isteği oluşturulmaktadır. Şu anda 256 veri isteği bulunmaktadır. Bunların 165 tanesi kapalı 91 tanesi açık haldedir. Kapalı halde bulunan 150 veri isteği cevap verilerek kapatılmıştır.

5.2.6 Açık Veri Uygulamasının İstanbul Büyükşehir Belediyesi Üzerindeki Etkisi

İBB'nin açık veri uygulamasının etkileri şeffaflık ve hesap verebilirlik, etkinlik ve verimlilik, stratejik yönetim ve stratejik planlama, performans yönetim ve denetimi, katılımcılık ve yönetim başlıkları altında incelenmiştir.

5.2.6.1. Şeffaflık ve Hesap Verebilirlik

İstanbul Büyükşehir Belediyesi yönetimi, şehrin verilerini açarak şeffaf ve hesap verebilir bir yönetim benimsediklerini göstermişlerdir. İBB açık veri portalının hakkında bölümünde de bundan bahsedilmiştir:

“İBB Açık Veri Portalı, çeşitli İBB birimleri, iştirak şirketleri ve diğer Şehir organizasyonları tarafından üretilen kamusal verilerin zenginliğini kamusal kullanım için hazır hale getirir. İBB'nin erişilebilirliğini, şeffaflığını ve hesap verebilirliğini artırma girişiminin bir parçası olarak, bu katalog İBB birimleri, iştirak şirketleri, bağlı kuruluşları tarafından üretilen, makine tarafından okunabilen veri kümelerinin bir havuzuna KVKK hükümlerine ve hukuka uygun şekilde erişim sunmaktadır”

Uluslararası Şeffaflık Derneği, İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin ne kadar şeffaf ve hesap verebilir olduğunu belediye tarafından paylaşılan veriler üzerinden değerlendirmiştir. Bu derneğe göre İBB sitesinde ihale bilgileri, meclis kararları, meclis komisyon raporları, meclis gündemi, meclis yayını, bütçe, faaliyet raporu, performans programı, stratejik plan, etik komisyonu, şikâyet mekanizmaları, kent konseyi, imar planları ve kadro ilanları bilgileri bulunmaktadır. Bunların yanında, İBB sitesinde belediye başkanının mal varlığının bulunmadığı fakat diğer haber sitelerinde bu bilginin yer aldığı belirtilmektedir. Belediyenin sitesinde meclis komisyon raporları ve denetim raporları yer almamaktadır (Uluslararası Şeffaflık Derneği, 10.03.2021). Bu verilerin paylaşılması ile iç sorunlarını çözmeye, şeffaflığın artırılması ve yerel hükümet ve vatandaşlar arasındaki uçurumun kapanması, ortak kararları yorumlamak veya ödeme

alışkanlıkları hakkında sorular sormak için bir fırsat oluşturulması, şeffaflığın ve demokrasinin artırılması için bir fırsat yaratacaktır (IMM Open Data Portal, 07.03.2021).

5.2.6.2. Etkinlik ve Verimlilik

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin verileri paylaşmadaki en önemli amaçlardan biri etkinlik ve verimliliğe katkı sağlayacak olmasıdır. Bu portalda paylaşılan veriler ile belediyenin etkinlik ve verimliliği artmıştır. Bu veriler, bunun yanında diğer kurum, kişi ve kuruluşları da etkilemektedir. Baraj doluluk oranları, atık miktarları, enerji santralleri üretim miktarları, atıklardan geri kazanım miktarları gibi verilerin paylaşılması özellikle paydaşların verimliliğini artırmıştır. Bu verilere ulaşan kişi ve kurumlar, planlarını da ona göre düzenleme imkanına sahip olmaktadır.

İBB Bilgi İşlem Daire Başkanı Özgüner, İBB Açık Veri Portalı'nın kurumlara etkinlik ve verimlilik açısından yararını şöyle anlatmıştır (Veri Bülteni, 2020):

“Bugün teknoloji firmalarının ürettikleri çözümleri denemeleriyle ilgili ve bu çözümlerin faydalı olup olmadığıyla ilgili yaptıkları çalışmalara baktığımızda genellikle şöyle bir senaryoyla karşılaşılıyor. Start up adını verdiğiniz bu başlangıç aşamasındaki firmalar ve küçük ölçekli yazılım veya bilgi teknoloji firmaları ürün çözümlerini (bir yazılım veya donanım çözümü olabilir) bitirdikten sonra rüştün ispatıyla ilgili bir firmaya veya organizasyona gidip bizim bu çözümümüzü sizde denemek isteriz, size göstermek isteriz gibi bir sürece giriyorlar. Bu süreç aslında özellikle start up firmalar için yorucu bir süreç çünkü zaten henüz ekonomik olarak çok güçlü olmayan firmaların bu büyük organizasyonlar içinde kendi çözümlerini gösterebilmeleri için ciddi bir zaman harcamaları gerekiyor. Oradaki o büyük organizasyonun kendi teknolojik alt yapısında bir teknolojik entegrasyon süreci var, o ürünün o çözümü ürettiğine dair gösterilecek bir zaman dilimi var. Dolayısıyla geçirilen zaman dilimi açısından, hem orada harcanan efor açısından aslında firmaya bir maliyeti var sürecin. Bu sürecin sonunda satın alma garantisini de yok. Dolayısıyla firma çözümünü satamayabilir ama ürünün çalıştığını da göstermek istiyor. Aslında biz açık verilerin paylaşımıyla günün sonunda bu aşamaya gelmeden önce gerçekten çözümün doğru çalışıp çalışmadığı ile ilgili en azında firmaların kendi ortamlarında bunu deneyebilmeleriyle ilgili bir ortam yaratmış oluyoruz.”

İBB açık veri portalında vatandaşların zamandan tasarruf etmesini sağlayarak daha verimli bir yaşam sürmesini sağlayacak veriler bulunmaktadır. Saatlik trafik yoğunluk seti, toplu ulaşım saatleri, ulaşım bilgileri, bisiklet yolları, adres bilgileri gibi basit gibi görünen ama kişilerin yaşam kalitesini yükselten bilgilerdir.

Sonuç olarak açık veri portalları kurum ve kuruluşlara maliyet ve zaman açısından fayda sağlamaktadır. Bu da etkinlik ve verimlilik artışına neden olmaktadır.

5.2.6.3. Stratejik Yönetim ve Stratejik Planlama

Açık veri uygulaması belediyelerin stratejik planlarına da eklenmiştir. Belediyelerin stratejik planlarının yanında performans programlarında da yer almaktadır.

İBB ‘nin 2020 performans programında Açık Veri Platformunda Sunulan Veri Seti Sayısı (Kümülatif) 30 adet olarak tahmin edilmiştir. 2021 performans programında ise tahmin edilen adet 250’dir (İBB Performans Programı, 2020; İBB Performans Programı, 2021).

İBB Stratejik Planında ana içerikler 8 bölüm halinde yayınlanmıştır. Bunlar, ulaşılabilir İstanbul, çevreye duyarlı, üreten İstanbul, paylaşan İstanbul, yaşayan İstanbul, eşsiz miras, finansal sürdürülebilirlik, katılımcı ve yenilikçi yönetimdir. Plana göre belediyenin temel değerlerinden bir tanesi “Belediyeçilik hizmetlerinde ve tüm kaynakların etkin kullanımında; İstanbullulara karşı her konuda açık ve şeffaf olmasını, hesap verme sorumluluğunun alınmasını esas kabul eder” şeklindedir. Böylelikle, İstanbul Belediyesinin açıklık ve şeffaflığı temel amaçları arasına aldığı görülmektedir.

İBB 2020-2024 stratejik planında açık veriye yer verilmiştir. Yapılan PESTLE analizinde bulut bilişim ve açık veri platformu için hazırlanan çalışmaların ve projelerin geliştirilmesinden bahsedilmektedir. Ayrıca GZTF analizi yapılmıştır ve açık veri uygulamasının olması belediyenin fırsatları arasından gösterilmiştir.

Fakat bu portala veri yerleştirebilecek teknik ekibin yetersiz olduğundan bahsedilmiştir. Bu durum, planda yer alan nitelikli ve fonksiyonel yaşam alanları geliştirerek dayanıklı bir şehir oluşturmak amacı ve bütünleşik kent bilgi sistemini geliştirerek akıllı şehir uygulamaları ile sistemin etkin kullanımını sağlamak hedefi altında yer almıştır. Stratejik planda, planlardan biri bu teknik ekibin güçlendirilmesi ile ilgilidir (2020-2024 Stratejik Planı, 10.01.2021).

Stratejik planların ve performans programların varlığı stratejik yönetimin unsurlarındandır. Bu plan ve programların kamuya açık halde yayınlanması açık yönetimin örneklerindedir. Bunların yayınlanması sonucu kamuoyu tarafından denetim olacağı için kurumlar bunlara önem vermektedirler.

5.2.6.4. Performans Yönetim ve Denetimi

Verilerin açılması şehirlerin yönetim ve denetim fonksiyonlarını etkilemektedir. Açık veri uygulaması ile hem kurum çalışanları hem de paydaşlar performanlarını artırmaktadırlar. Bunun yanında her türlü denetim daha kolay yapılacaktır.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi içinde iç denetim birimi başkanlığı bulunmaktadır. 2021 performans programına göre, katılımcı ve yenilikçi yönetim altında “kurumsal yapımızı ve iş modelimizi adil, katılımcı ve yenilikçi yöntemlerle geliştirmek” amacı içinde iç denetimin etkinliğini ve farkındalığını artırmak hedefi bulunmaktadır İBB Performans Programı, 2021: 83). Böylece, iç denetimin İstanbul Büyükşehir Belediyesi için ne kadar önemli olduğu görülmektedir. İBB tarafından şu ana kadar açılan bazı veriler aracılığıyla, hem belediyenin hem de belediyeye bağlı kuruluşların denetimi çok rahat yapılabilmektedir. Bu verilerden bazıları, belediye atık miktarı, hava kalitesi ölçüm sonuçları ve itfaiyenin performans istatistikleridir. Bu verilerin sonuçlarına göre performans yönetimi ve denetim yapılmaktadır.

5.2.6.5. Katılımcılık

Açık veri portallarının en önemli amaçlarından biri katılımcılığa neden olmalarıdır. Bu veriler, özellikle vatandaşların yönetim hakkında bilgi sahibi olmasını sağlayarak yönetime katılımını sağlamaktadırlar. Ayrıca sivil toplum kuruluşlar, diğer kamu kurumları, özel şirketler de bu verilerden faydalanmaktadırlar.

Bu portalın uygulanması aşamasında yeni uzman personele ihtiyaç duyulmuştur. Farklı meslek gruplarının katılımıyla portal açılmıştır ve portalda veri paylaşımına devam edilmektedir. Bu portal için yeni bir istihdam yaratılmıştır.

İBB’de verilerin anlamlandırılması ve öğretilmesi ile ilgili psikolog ve sosyologlar görev almaktadır. Ayrıca içeride “veri bilimi uzmanları, büyük veri uzmanları, yapay zekâ ve makine öğrenmesi üzerine çalışan kişiler, akademisyenler” çalışmaktadır (Veri Bülteni, 2020). Yatırım ve Hizmet Programı (2021: 25)’ na göre veri yönetimi, bilgi işlem müdürlüğü altında katılımcı ve yenilikçi yönetim teması içinde faaliyetlendirilmiştir ve tutar 1 milyon TL olarak belirtilmiştir. Veri merkezi kurulumu ve geliştirilmesi işi, elektronik sistemler müdürlüğü altında katılımcı ve yenilikçi yönetim teması içinde faaliyetlendirilmiştir.

5.2.6.6. Yönetişim

Yönetişim zaten açık veri uygulamasının sonuçlarından birisidir. Açık veri uygulaması ile belediye ve tüm paydaşlar ortak hareket etmektedirler. Tüm kişi, kurum ve kuruluşlar bu uygulamadan yararlanabilmektedirler.

İBB açık veri portalında yönetim kategorisi ayrıca yer almaktadır. Bu kategoride İBB bütçe raporları, İBB dava bilgileri, Wifi bilgileri gibi veriler yer almaktadır. Fakat bu veriler yönetim ile çok ilgili olmamaktadır.

İBB bünyesinde bulunan Coğrafi Bilgi Sistemi (CBS) müdürlüğü ile İBB Açık veri Portalı birlikte çalışmaktadır. CBS'nin konumsal verileri İBB Açık Veri Portalı'nda kullanılmaktadır. Böylece özel sektör, girişimciler ve öğrencilere de destek olunmaktadır (İstanbul Bülteni, 2021: 84). Bu işbirliği kamu tasarrufuna neden olmaktadır.

5.3. Londra ve İstanbul Şehirlerinin ve Büyükşehir Belediyelerinin Açık Veri Uygulamalarının Karşılaştırılması

Tablo 15'te Londra ve İstanbul Büyükşehir Belediyelerinin karşılaştırılması bulunmaktadır.

Tablo 15: Londra ve İstanbul Şehirlerinin Karşılaştırması

	LONDRA	İSTANBUL
Nüfus	8.892.000	15.052.000
Yüzölçümü (km)	1.572	5.343
GSMH (\$)	845.906	348.721
Büyükşehir Kuruluş Yılı	1999	1984
Başkan	Sadiq Khan	Ekrem İmamoğlu
Başkanın Seçimi	Halk	Halk
Başkanın Görev Süresi	4 Yıl	5 Yıl
Başkan seçim sistemi	İki dereceli	Tek dereceli
Mali yapı	Özerk	Özerk
Belediye Başkan Yardımcılığı	Var	Yok
İşlevsellik	Belediye Başkanı ile Belediye Meclisi arasında	Belediye Başkanında

Belediye Başkanının Yetkisi	Güçsüz başkan	Güçlü başkan
Denetim	Merkezin denetimi yoğun	Merkezin denetimi daha az
İmar ve Planlama	Konut İnşası Açık alan oluşturma	
Konut	Konut üretimi	Kentsel yenileme C.Başkanı talimatı ile Deprem Master planı
Ulaşım	Ulaşım araçları Ulaşım fiyatları Hava kirliliği Çevre yolu inşası Metro yolları Bisiklet otobanları Demiryolu bağlantısı	UKOME Ulaşım ana planı Toplu taşıma hizmetlerinin iyileştirilmesi İSPARK veri tabanı ile İSBİKE vasıtasıyla bisiklet sağlama
Çevre	Thames Su Hizmeti Şirketi-Özel Su gönderimi Atık su toplama ve arıtma Akıllı su saati kullanımı Ücretsiz su tasarruf aparatı	Yaşanabilir, ekolojik, yeşil bir İstanbul Katı atıkların toplanması ve bertaraf edilmesi Sıfır atık hedefi çalışmalarını koordine etmek ve desteklemek Geri dönüşüm projesi Doğalgazın yaygınlaştırılması Deniz kirliliğini denetim yetkisi
Diğer	Londra' nın küresel iş merkezi olarak kalması Ekonomik kalkınma stratejisi Polis ve asayiş planının hazırlanıp bastırılması İtfaiye ve acil durum planlama kurumunun 2 üyesini belediye başkanı atamaktadır	İSKİ İETT
Yasal Dayanak	Yok	Var

Kaynak: Tablo yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 15’te de görüldüğü gibi Londra ve İstanbul yönetiminin hem benzer hem de farklı yönleri bulunmaktadır.

Öncelikle Londra’nın nüfusu 8 milyon civarlarında görülse de bağlı yerleşim yerleriyle bu sayı 15 milyonu bulabilmektedir. Londra’da da İstanbul’da olduğu gibi nüfusun büyük kısmı bu kentlerde yaşamaktadırlar. Her iki şehir de ülkelerinin en önemli şehirleridir.

Yönetim açısından bakıldığında benzerlikler olduğu gibi farklılar da bulunduğu görülmektedir. Başkanın halk tarafından seçilmesi, mali yapılarının özerk olması en önemli ortak özelliklerdir. En önemli fark ise başkanın gücüdür.

Londra Büyükşehir Yönetimi’nde belediye meclisi ile belediye başkanı arasında paylaştırılmış bir güç bulunmaktadır. Türkiye’de güç belediye başkanındayken, Londra’da meclis başkan karşısında daha işlevsel hale gelmiştir. Türkiye’de belediye başkanının, büyükşehir ve ilçe belediye meclisleri üzerinde önemli yetkileri bulunmaktadır (Tarhan, 2013: 105). Londra’da oluşan bu sisteme de en büyük eleştiri etkisiz bir belediye başkanı ve meclisi olduğu yönündedir. Daha etkili olabilmeleri için yetkili olan birimlerle işbirliği yapmaları gerekmektedir. Diğer bir eleştiri ise İngiltere yerel yönetimlerin yapısının çok karmaşık olduğudur (Tarhan, 2013: 114). Bunların yanında belediyelerin merkez ile ilişkileri de önemlidir.

İngiltere’de yazılı anayasa olmadığından dolayı yerel yönetimler güvence altına alınamamıştır. Türkiye’de ise büyükşehir belediyesinin yapısı ve belediye başkanının görevleri kanunla belirtilmiştir. İngiltere’de bu şekilde olmadığı için belediyelerin yapısı belirlenirken daha esnek davranılabilmektedir.

İngiltere’de, eğitim, konut, sosyal hizmetler, ulaşım, planlama, çöp, mezarlık, itfaiye, polis, park, ruhsat işleri gibi önemli görevler yerel yönetimlerin görevi iken konut, eğitim, polis, karayolları görevleri merkezin görev alanında bulunmaktadır. Görev alanı açısından bakıldığında Londra’nın daha güçlü olduğu görülmektedir.

Her iki belediye de bütçe konusunda özerktirler. 5216 sayılı Büyükşehir Kanunu’na göre bütçe, belediye meclisine sunulmaktadır ve aynen veya değiştirilerek kabul edilmektedir. İngiltere’de de aynı şekilde meclis onayına sunulan bütçe mecliste kabul edildikten sonra yürürlüğe girmektedir.

İngiltere’de taşra örgütlenmesi olmadığından dolayı yerel yönetimler daha işlevsel çalışmaktadırlar. Türkiye’de ise belediyelerde yasama işlevi belediye meclisleri, yürütme işlevi ise belediye başkanı tarafından yerine getirilmektedir (Tarhan, 2013: 116).

Londra Belediye Başkanı’nın yetkileri düşünüldüğü kadar çok olmasa da önemlidirler (BBC News, 24.10.2020);

(1) Britanya sınırlarında bulunan en büyük polis teşkilatı başkana bağlıdır.

(2) Çevrede yapılacak ve yıkılacaklarına ilişkin çerçeve hazırlama yetkisi kendisine aittir.

(3) Kent ekonomisi ve ulaşım ağları üzerinde denetim yetkisi bulunmaktadır.

Sayılan tüm yetkiler fazla gibi görünse de İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı’nın yetkileri kadar fazla değildir. Londra’da belediye başkanının gücü meclis ile paylaştırılmıştır.

Bu çalışmada şehir karşılaştırmasından ziyade, önemli olan Londra ve İstanbul şehirlerinin açık veri portallarını karşılaştırmaktır. Bu karşılaştırmanın nasıl yapılacağı ile ilgili farklı görüşler bulunmaktadır.

Farklı açık veri portalları arasında karşılaştırmalı bir çalışma yapmak için, aşağıdakiler gibi birkaç kategori seçilmelidir (Nayek, 2018: 8):

(1) Konular / Sektör / Kategoriler: Belirli bir hükümetin kapsadığı bir alan / konular / sektörler başlıklarının bulunması gerekir.

(2) Biçimler: Bir dosya biçimi, farklı verilerin devlet sitelerinde depolanması için bilgilerin kodlanmasının standart bir yoludur.

(3) Veri Kümesi için Meta Veriler: Meta veriler, verilerle ilgili veriler olarak tanımlanır. Bir veri kümesinde meta veriler, veri kümesinin içeriğini anlamak ve yorumlamak için kullanışlıdır.

(4) Amaç: Halk için veri sağlamanın temel amacı nedir, sorusu önemsenmelidir.

(5) Veri Kategorisi: Veri kategorisi altında, başlangıç yılı, mevcut toplam veri seti sayısı, belirli bir alandaki veri setinin çoğunluğu, verileri yayınlamak için kullanılan teknoloji, veri setinin geliştiricisi ve bakımıcısı gibi birkaç ölçüt bulunmalıdır.

Çeşitli yerlerden elde edilebilen her veri setinin teknik ve yasal boyutları aşağıdaki dokuz soru kullanılarak değerlendirilmektedir (Attard vd., 2015: 404):

- (1) Veriler mevcut mu?
- (2) Veriler dijital biçimde mi?
- (3) Veriler çevrimiçi olarak mevcut mu?
- (4) Veriler makine tarafından okunabilir mi?
- (5) Toplu olarak mevcut mu?
- (6) Veriler zamanında ve güncel olarak sağlanıyor mu?
- (7) Veriler halka açık mı?
- (8) Veriler ücretsiz olarak mevcut mu?
- (9) Veriler açık bir şekilde lisanslanıyor mu?

Bu önerilerden hareketle, her iki belediyenin açık veri portalının karşılaştırılması amacıyla portallardan alınan özellikler tablolştırılmıştır.

Tablo 16: Londra ve İstanbul Açık Veri Portallarının Karşılaştırılması

	LONDRA	İSTANBUL
Kuruluş Yılı	2010	2020
Veri Kategorisi sayısı	18 Kategori	10 Kategori
Veri Sayısı	975 veri	148 veri
Kategoriler	Demografi Çevre Şeffaflık İstihdam ve beceriler Planlama İş ve Ekonomi Konut Sağlık Ulaşım Eğitim Suç ve Toplum Güvenliği Gençler Sanat ve Kültür Gelir, Yoksulluk ve Refah Spor COVID-19 Verileri ve Analizi Şampiyonluk Londra Londra 2012	Mobilite Çevre Yaşam İnsan Enerji Yönetişim Enerji Güvenlik Afet yönetimi Ekonomi 2020
Arama Çubuğu	Var	Var
Facebook Bağlantısı	Yok	Var
Twitter Bağlantısı	Yok	Var
Veri İstekleri	Yok	Var
Dil	İngilizce	Türkçe, İngilizce

Kaynak: Tablo araştırmacı tarafından oluşturulmuştur.

Hazırlanan Tablo 16' ya dayanarak, 14 kategoride İstanbul ve Londra Büyükşehir Belediyelerinin karşılaştırılması yapılmıştır.

Tablo 17: Londra ve İstanbul Açık Veri Portalında Bulunan Verilerin Biçimleri

	LONDRA	İSTANBUL
XLSX	625	86
PDF	239	42
CSV	213	20
API	25	17
XML	24	9
HTML	129	8
ZIP	90	
GPKG	27	
SHP	24	
XML	24	
IMG	14	

Kaynak: Tablo yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 17’de Londra ve İstanbul Büyükşehir Belediyelerinin açık veri portallarında bulunan verilerin en çok kullanılan biçimleri ve bu biçimlerden kaç adet olduğu gösterilmektedir. Bu veri biçimleri paylaşmadaki amaç, verilerin yeniden kullanılabilir ve indirilebilir olduğunu göstermektir.

Bu verilerden hareketle iki açık veri portalının karşılaştırılması yazar tarafından oluşturulan 14 kategoride ele alınmıştır.

(1) Veri Portallarının Açılmasındaki Amaç

Londra Açık Veri Portalı

Portalın bu bölümünde portal, Londra veri deposu olarak tanımlanmıştır ve verilerin serbest bırakılmasının ilk adımı olarak görülmüştür. Portalın amacı, herkesin belediye ve diğer kamu kuruluşlarının sahip olduğu verilere erişmeyi ve bu verileri uygun gördükleri şekilde ücretsiz kullanmalarınıdır.

İstanbul Açık Veri Portalı

İBB açık veri portalı da İBB tarafından verilerin serbest bırakılmasının ilk adımı olarak görülmüştür. Portalın amacı, İBB, bağlı kuruluşları, iştirak şirketleri, diğer kamu ve özel sektör kuruluşlarının sahip olduğu verilerin KVKK hükümlerine uygun şekilde erişilmesi ve verilerin ücretsiz kullanılmasının sağlanmasıdır.

(2) Veri Portallarının Sıkça Sorulan Sorular Bölümü

Londra Açık Veri Portalı

Bu bölümde 9 adet soru ve cevap bulunmaktadır. Burada, verilerin sürekli güncellenmeye devam edeceğinden ve bu portaldan Londra Belediye Başkanının sorumlu olduğu belirtilmektedir. Ancak, proje ekibi istihbarat birimindeki Müdür Yardımcısı tarafından yönetilmektedir.

İstanbul Açık Veri Portalı

Bu bölümde 42 det soru ve cevap bulunmaktadır. Bu bölümde öncelikle, açık veri, veri seti ve açık formatın tanımı yapılmıştır. Açılan veri setlerinin, yayınlanmasında sakınca olmayan ve yüksek talep gören kamusal verilerden oluştuğu belirtilmiştir. Ayrıca verilerle ilgili yorum kısmının kullanıma açılacağı ve isteyen çalışanların istedikleri verileri açabilecekleri ifade edilmiştir. Açık veri portalının İBB Bilgi İşlem Daire Başkanlığı tarafından işletilmektedir.

(3) Dil Sorunu

Londra Açık Veri Portalı

Portalın dil seçeneği yalnızca İngilizcedir.

İBB Açık Veri Portalı

Bu portalda hem Türkçe hem de İngilizce dil seçenekleri bulunmaktadır.

(4) Önemli Veriler

Londra Belediyesi'nin yönetim yapısı bu bölümde kendini göstermektedir. Konut, sağlık, ulaşım, eğitim gibi alanların yönetiminden sorumlu olan İngiltere'de açık veriler de bu yönde daha etkilidir. Londra açık veri portalında bulunan verilerin büyük kısmının İstanbul açık veri portalında paylaşılması güç olmaktadır.

Londra açık veri portalında demografik bölümde “gelir yoksulluğunun altındaki haneler, işsizlik oranları, ölüm oranları, konut sayısı ve yoğunluğu, çocuk yardımları, yoksunluk endeksleri, çalışılan saat, göç göstergeleri, verilen İngiliz vatandaşlığı, dine göre nüfus, göçmen nüfusu” verileri bulunmaktadır. Bu kısımda özellikle göç, konut ve vatandaşlık verileri Türkiye’de merkezin yetki alanında olduğu için İstanbul portalında paylaşımı güç olabilmektedir.

Çevre bölümünde özellikle “geri dönüşüm planı, elektrik tüketimi, hava kirliliğinin uzun vadeli sağlık etkileri, gaz tüketimi, enerji ve sera gazı envanteri, Londra’nın sıfır karbon enerji kaynağı, yerelde önemli sanayi siteleri, toplam enerji tüketimi, hava kalitesi, çevresel ayak izi verileri” bulunmaktadır. Bu bölümde bulunan veriler İstanbul açık veri portalında da paylaşılması olasıdır. İBB portalında da bunlara benzer veriler paylaşılmıştır. Özellikle “baraj doluluk oranları, meteorolojik gözlem istasyon verileri, atık miktarları, enerji üretim miktarları, çevresel izleme ve kontrol verileri, elektrik üretim miktarları, atıktan geri kazanım miktarları, park, bahçe, yeşil alan verileri, toplanan atık miktarı, istanbul’a verilen temiz su miktarları, İSKİ personel sayısı” verileri bulunmaktadır.

Şeffaflık bölümünde “itfaiyenin katıldığı olaylar, 250 £ üzerinde Londra itfaiye teşkilatı ödemeleri, Londra itfaiye teşkilatı finansal ve performans raporlaması, itfaiye müdahale süreleri, cinsiyet ücret uçurumları, Londra Yangın ve Acil Durum Planlama Kurumu üyelerinin masrafları, itfaiyede kadın algısı, belediye başkanının ofis giderleri, kıdemli personel maaşları, 250 £ üzerinde Londra otoritesi harcamaları” verileri bulunmaktadır. Türkiye’de şeffaflık konusunda, kurumlar ve kurum çalışanları ile ilgili bilgilerin paylaşılması noktasında çok istekli olunmamaktadır. Ülkede şeffaflık ve hesap verebilirliğin tam olarak yerleşebilmesi için bu verilerin paylaşılması önemlidir.

İstihdam ve beceriler bölümünde “istihdam oranları, etnik kökene göre istihdam oranları, cinsiyete göre ekonomik hareketsizlik, Londra’da yaşam ücretinin altında kazanç elde eden çalışanlar, ikamet yerine göre kazanç, işsiz haneler, engelliliğe göre istihdam oranları, konut yardımı başvuru sahipleri” verileri bulunmaktadır. İstanbul açık veri portalında asgari ücretin altında gelir elde edilen kişilerin paylaşılması, merkezi yönetim ile merkezin bu bilgilerin paylaşılmasına izin vermemesi noktasında sıkıntı yaşanabilir. Özellikle merkez ile yerelin farklı siyasi partilerden olması bu olumsuzluğu pekiştirebilir.

Plan bölümünde “Londra planı, arkeolojik öncelikli alanlar, Londra şehir merkezi sağlık kontrol analiz raporu” verileri bulunmaktadır. İstanbul açık veri portalında bu konular ile ilgili henüz veri paylaşımı bulunmamaktadır.

İşletme ve ekonomi bölümünde “uluslararası ziyaretçi sayısı, gelir eşitsizliği, Londra konut piyasası ekonomisi, taze gıda pazarları sayısı, gıda ihracatı” verileri

bulunmaktadır. Buradaki veriler yine İstanbul özelinde düşünüldüğünde yerelden beklenmeyen verilerdir.

Londra açık veri portalı konut bölümünde “konut kira fiyatları endeksi, boş konutlar, belediye vergi masrafları, yerel yönetim ortalama kiralari, konut satışı” verileri bulunmaktadır.

Sağlık bölümünde “yasal kürtaj oranları, meme kanseri taraması, çocukluk çağı obezitesi, gıda güvenliği, spor katılım oranları, intihar ölüm oranları, 65 yaş üstü yalnız yaşayan kişiler, meyve sebze tüketimi, yetişkinlerde obezite, ilaç tedavisi oranları” verileri bulunmaktadır. Bu bölümde bazı verilerin İstanbul açık veri portalında yer alması merkezin izni ile mümkün olacağı için paylaşımı güç olabilir.

Londra açık veri portalı ulaşım bölümünde “kiralık bisiklet sayısı, trafik sıkışıklığı, metro sıcaklığı, ulaşım harcanan gelirin yüzdesi, otobüs durakları, bisiklet kiralama yerleri, canlı trafik kameraları” verileri bulunmaktadır.

Londra açık veri portalı eğitim bölümünde “eğitim alan Londra ‘da ki çalışma çağındaki nüfus, Londra üniversitelerinde uluslararası öğrenci sayısı, ücretsiz okul yemekleri için uygun öğrenciler, yıllık eğitim raporları” verileri bulunmaktadır.

Gelir, yoksulluk ve refah bölümünde “ortalama çocuk bakımı maliyetleri, beklenmedik faturaları karşılayamayan aileler” verileri bulunmaktadır.

Covid-19 bölümünde “ covid-19’un sosyo-ekonomik etkisi, covid sonrası Londra ekonomisi, covid-19’un Londra’ nın küçük ve orta ölçekli işletmeler üzerindeki etkisi, covid-19’un demografik etkisi” verileri bulunmaktadır. İki kent yönetiminin farklılığı özellikle bu bölümde kendini göstermektedir. Londra’da covid-19 salgını ile ilgili veriler bulunmaktayken İBB açık veri portalında bu konu ile ilgili veri bulunmamaktadır. Londra açık veri portalında salgından ölenlerin sayısı ve hatta testi pozitif çıkanların sayısı günlük olarak yayınlanmaktadır. Bu konu ile ilgili İBB açık veri portalında veri bulunmamaktadır. Bu konu ile ilgili yapılan veri isteklerinde de covid verilerinin paylaşılmasının uygun görülmediği belirtilmiş fakat neden uygun görülmediği belirtilmemiştir.

İBB portalında yaşam bölümünde “itfaiye konum bilgileri, sokak hayvanlarına verilen mama miktarları, spor organizasyonları, depremler, tedavi edilen hayvanlar” verileri bulunmaktadır. İnsan bölümünde “engelli merkez sayıları, nüfus bilgileri, wifi abone sayıları, wifi veri kullanımı” verileri yer almaktadır. Enerji bölümünde “doğalgaz

tüketim miktarı, enerji tüketim raporu, abone sayıları, gaz birim fiyatı ve miktarı” verilerine rastlanmaktadır. Yönetişim bölümünde “dava bilgileri, bütçe raporları” bulunmaktadır. Afet yönetimi bölümünde ise “AKOM buzlanma erken uyarı sistemi verileri” vardır. Bu veriler Londra açık veri portalında da bulunan verilerdir.

(5) Paylaşılan Verilerin Kalitesi

Şimdiye kadar paylaşılan veriler üzerinde değerlendirildiğinde Londra portalında paylaşılan verilerin şeffaflık ve açıklık politikalarına daha fazla hizmet ettiği görülmektedir. İBB portalında paylaşılan veriler, kişilerin daha çok günlük faaliyetlerinde yardımcı olabilecek verilerdir. İBB açık veri portalının henüz yeni oluşan bir uygulama olduğu düşünüldüğünde aslında bunun yanlış bir paylaşım olmadığı anlaşılmaktadır. Çünkü portallara önce basit verilerin açılması ile başlanması gerektiği daha önceden bahsedilmişti.

Londra açık veri portalında ise günlük yaşamda kullanılabilir verilerin yanı sıra belediyede çalışan personelin maaş bilgisi gibi daha önemli verilere ulaşılabilmektedir. Maaş bilgisi gibi daha maddiyata dayalı veriler kamuoyu tarafından daha ilgi görmektedir. Aslında bu portallardan da istenen bu verilerin daha fazla paylaşılmasıdır.

(6) Verilerin Paylaşılması ve Etik

Yönetimlerin açıklık ve şeffaflığa daha fazla yaklaşmasını sağlayan aslında Belediye başkanlarının ve çalışanların malvarlığı, bütçeden harcanan her bir kalem gibi verilerin paylaşımı olacaktır. Bu veriler hem halk nezdinde hem de medyada geniş yer bulacaktır. Fakat diğer yandan bu verilerin paylaşımı özellikle belediyede çalışanların harcamaları etik açısından kişisel verilerin ihlaline girdiği düşüncesi ile doğru karşılanmayabilmektedir.

Daha maddiyata dayalı kişisel verilerin paylaşımı, yönetimlerin hesap vermesini sağlayarak halkın da hesap alma görevini yerine getirecektir. Burada kişisel verilerin paylaşımı hesap verebilirlik ile çelişmektedir. Bu kişi halkın seçerek yönetime getirdiği biri ise kamuoyu kişi hakkında her şeyi bilmek istemektedir.

Londra Açık Veri Portalı’nda verileri denetleyen bir uzman ekip bulunmaktadır. İstanbul Açık Veri Portalı’nda böyle bir birim bulunmamaktadır.

(7) Veri Paylaşımının Yasal Dayanağı

Hesap verebilirlik ilkesini yerine getirmek için verilerin paylaşımı ile ilgili yasal dayanağın bulunması gerekmektedir. Böylelikle, ülkeler merkezi veri portallarının kullanımını da içeren veri paylaşımı ile ilgili kanun, yönetmelik gibi yasal düzenlemelerini oluşturmaktadırlar.

9 Aralık 2020’de Birleşik Krallık Hükümeti, Ulusal Veri Stratejisini yayınlamıştır. Bu veri stratejisinde 5 adet görev alanı belirlenmiştir. Bunlar (National Data Strategy, 09.12.2020);

- (1) Verilerin ekonomik değerini ortaya çıkarmak,
- (2) Büyüme yanlısı ve güvenilir bir veri rejimini güvence altına almak,
- (3) Verimliliği artırmak ve kamu hizmetlerini iyileştirmek için hükümetin veri kullanımını dönüştürmek,
- (4) Verilerin dayandığı altyapının güvenliğini ve dayanıklılığını sağlamak,
- (5) Uluslararası veri akışını desteklemektir.

Veri stratejisine göre, verilerin Birleşik Krallık’ı dönüştürmesinin 5 amacı bulunmaktadır. Bu amaçlar;

- (1) Üretkenliği ve ticareti artırmak,
- (2) Yeni işletmeleri ve işleri desteklemek,
- (3) Bilimsel araştırmaların hızını, verimliliğini ve kapsamını artırmak,
- (4) Politika ve kamu hizmetlerinin daha iyi sunulmasını sağlamak,
- (5) Herkes için daha adil bir toplum yaratmaktır.

Ulusal Veri Stratejisi’nde sayılan bu amaçlar ve eylem planları çok ayrıntılı olarak yer almaktadır. Ayrıca, hükümet ve daha geniş kamu sektörü genelinde veri temelleri bölümünde, yerel yönetimlerin veri sorunlarıyla ilgilenmesi için kaynak eksikliği konusu ele alınmıştır.

Türkiye’de henüz merkezi olarak veri paylaşımı ile ilgili bir girişim olmaması sebebiyle bu konu ile ilgili bir yasal düzenleme bulunmamaktadır.

(8) Verilerin Paylaşımının Denetimi

Türkiye’de veri paylaşımının denetimini yapan İçişleri Bakanlığı’na bağlı veri paylaşımı kurulu bulunmaktadır. 2020 yılında bu kurul ile ilgili yönetmelik

yayınlanmıştır. Bu Yönetmelik, “25/4/2006 tarihli ve 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanununun 45 inci maddesi ile 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 258 inci maddesine dayanılarak” hazırlanmıştır. Yönetmelik, “Genel Müdürlük birimlerinin, kurumların ve kamu hizmeti sunan tüzel kişiliklerin Genel Müdürlük merkezi veri tabanındaki verilerden çevrimiçi veya çevrimdışı yolla yararlanmaları, paylaşımın kapsamı ve yöntemine ilişkin genel usul ve esaslar ile Veri Paylaşımı Kurulunun çalışma usul ve esaslarını” kapsamaktadır (Veri Paylaşımı Kurulu Yönetmeliği, 2020). Kurul, hangi verilerin yayınlanıp yayınlanmayacağına karar vermektedir. Yani verilerin denetimini yapmaktadırlar. Fakat bu işlevde bir kurul İstanbul Büyükşehir Belediyesi nezdinde oluşturulmamıştır. Bu sebeple, paylaşılan verilerin denetiminin nasıl yapıldığı belli değildir. Şu an için İBB portalında denetime muhtaç veri bulunmamaktadır fakat portallarda bulunan verilerin de güvenilir olup olmadığı tartışmalı olabilmektedir.

Londra’da ise veri komisyonu bulunmaktadır. Londra veri Komisyonu, kamu özel veri paylaşımının nasıl geliştirileceğini keşfetmek için iş liderlerini, hem İngiltere hem de Londra hükümetlerinde önemli figürlerin yanı sıra üçüncü sektör temsilcilerini, ekonomistleri ve veri uzmanlarını bir araya getirmektedir. Londra veri Komisyonu ayrıca, veri paylaşımının önündeki fırsatları, riskleri ve engelleri haritalandırmıştır ve yasal ve düzenleyici etkileri ve bireylere ve gruplara ilişkin verilerin paylaşılmasına ilişkin etik ve gizlilik hususlarını dikkate almıştır (London Data Commission, 07.03.2021).

(9) Merkezi Açık Veri Portalı’nın Varlığı

Ülkelerin açık veri portallarının olup olmaması merkezi yönetimlerin, verilerin paylaşılmasına yani açık veri portallarına ne kadar önem verdiğini göstermektedir. Ülkelerin açık veri portalları ayrıca ülke liderlerinin konuya bakış açısını da göstermektedir.

İngiltere’ nin açık veri portalı “<https://data.gov.uk/>” dir. Türkiye’ nin ise bu anlamda merkezi açık veri portalı bulunmamaktadır. Fakat TÜİK, Orman Bakanlığı gibi bazı kurum ve kuruluşların veri portalları açılmaktadır. Dijital dönüşüm ofisinin de açık veri portalı projesi bulunmaktadır. Bu da yakın zamanda Türkiye’ de de merkezi açık veri portalının açılacağını göstermektedir.

(10) Belediyelerin Veri Paylaşımı Rekabeti ve İşbirliği

Kişilerin rekabet ortamı içinde daha verimli çalışmaktadırlar. Yönetimler de kendileri ile rekabet edebilecek başka yönetimlere ihtiyaç duymaktadır. Bu rekabet iyi yönetildiği takdirde aynı zamanda işbirliğine de yol açmış olacaktır. Türkiye’de belediyelerde sadece İBB açık veri portalı bulunmaktaydı. 2021 itibariyle İzmir ve Balıkesir açık veri portalları da açılmıştır. Yeni veri portallarının açılması rekabet ve işbirliği açısından önemli olmaktadır.

Londra Açık Veri Portalı’nın ise rekabet edebileceği hem birçok şehir veri portalı hem de İngiltere’nin merkezi veri portalı bulunmaktadır. Bu sebeple Londra Açık Veri Portalı’nda paylaşılan verilerin bazıları merkezi veri portalından alınmıştır.

(11) Personel Yapısında Değişim

Belediyelerde açık veri portalının açılması ile birlikte uzman personel ihtiyacı oluşmuştur. Bu sebeple Londra Belediyesi’nde açık veri portalında görevli ve bu portal ile bağlantılı ekipler bulunmaktadır.

(1) 2017 yılında Theo Blackwell Londra Dijital Başkanı olarak atanmıştır.

(2) Londra’nın yerel yönetimlerle dijital işbirliğini sağlayan Londra Teknoloji ve Yenilik Ofisi (LOTI) kurulmuştur.

(3) Londra verilerinin en iyi nasıl kullanıldığını araştırmak üzere Londra veri komisyonu oluşturulmuştur.

İstanbul Belediyesinde ise konuyla ilgili olarak “psikolog ve sosyologlar, veri bilimi uzmanları, büyük veri uzmanları, yapay zekâ ve makine öğrenmesi üzerine çalışan kişiler ve akademisyenler” görev almaktadır. Görevli bu personeller dışında veri paylaşımı ile ilgili farklı bir birim bulunmamaktadır.

(12) Belediye Başkanının Görevlerinin Veri Paylaşımına Etkisi

Londra’da belediye başkanının gücü meclis ile paylaşılsa da yetki alanı geniştir. İstanbul’da ise daha güçlü bir belediye başkanı var iken yetki alanı o kadar geniş değildir. Londra Belediyesi’nin yasal bir dayanağı olmadığı için yetki konusunda daha esnekler bu da daha rahat etki etmelerine neden olmaktadır.

(13) İstanbul ve Londra Açık Veri Portallarının Başarı Durumları

Her iki şehrin açık veri portalları karşılaştırıldığında ilk etapta Londra'nın veri portalının daha başarılı olduğu görülmektedir. Fakat arada 10 yıllık bir zaman farkı bulunmaktadır. Londra portalı 2010 yılında açılmışken İBB portalı daha çok yenidir. İstanbul portalı önerilen modellere göre ilerlemektedir. İlk olarak basit veriler yani daha çok günlük yaşama hitap edebilecek veriler açılmıştır. Bu veriler de sık sık güncellenmektedir. Ayrıca İstanbul portalında verilerin görüntülenme sayıları yer almaktayken Londra portalında yer almamaktadır. Bu durum Londra için olumsuz bir durumdur.

(14) İngiltere ve Türkiye Kamu Yönetiminin Şeffaflık Geleneği

Weber'e göre gizlilik, bürokrasinin doğasında vardır. Resmi sır kavramı da bürokrasinin buluşlarından (Eryılmaz, 2017: 388). Türk kamu yönetiminde de merkeze dayalı güçlü bir bürokrasi hâkimdir. OECD' nin raporuna göre, genel bir kural olarak, kamu yönetiminin yürütülmesi şeffaf ve açık olmalıdır. Ulusal güvenliği gerçekten etkileyenler veya benzeri konular gibi konular yalnızca istisnai durumlarda gizli veya gizli tutulmalıdır. Aynı şekilde, kişisel veriler üçüncü şahıslara ifşa edilmemelidir (OECD, 1999: 12). Küreselleşme ve Avrupa Birliğine tam üyelik süreci ile birlikte Türk Kamu Yönetimi şeffaflığa doğru bir dönüşüm içine girmiştir. Akpınar (2011: 244)' a göre, 1991 yılında hazırlanan KAYA (Kamu Yönetimi Araştırması) raporuna kadar, Türk kamu yönetiminde şeffaflık ve açıklığın öneminin farkına varılmamıştı. KAYA raporu ile katılımcı ve saydam yönetim anlayışının benimsenmesinden bahsedilmiştir. Bu dönemden önceki en önemli gelişme 1982 Anayasasında düzenlenen dilekçe hakkıdır. Şeffaflık konusunda atılan en önemli adımlar, Bilgi Edinme Hakkı Kanunu (2003) ve Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu (2003) dur. Bu kanunlar kamu yönetiminin şeffaflığı açısından bakıldığında yetersiz olduğu görülmektedir. Çünkü Türk kamu yönetimi geleneğinde gizlilik kural, açıklık ise istisnadır (Arslan, 2010: 193). Gizliliğin ve bürokrasinin bu kadar önemli olduğu merkezi yönetimlerde şeffaflığın tam olarak yerleşmesi zaman almaktadır.

İngiltere'de Bilgi Edinme Özgürlüğü Kanunu 2000 yılında yürürlüğe girmiştir. Şeffaflık, 2010 yılında koalisyon hükümetinin siyasi gündeminin önemli bir parçası olmuştur. Koalisyon Anlaşmasına göre, hükümet, halkın politikacılardan ve kamu kurumlarından hesap sormasını sağlamak için kamu kurumlarının kapılarını açması

gerekmektedir. Böylece, şeffaflık hükümet planlarının merkezinde yer almaktadır (Cabinet Office, 2010).

Merkezi açık veri portalı, insanların devlet verilerini istedikleri şekilde yeniden kullanmalarını sağlamak için basit ve anlaşılır bir kurallar dizisi olarak Eylül 2010'da başlatılmıştır (O'Hara, 2011: 5).

Birleşik Krallık Hükümeti Aralık 2017'de ilk Yolsuzlukla Mücadele Stratejisini yayınlamıştır ve hem yurtiçinde hem de yurtdışında yolsuzlukla mücadele için iddialı bir çerçeve belirlemiştir. Strateji, 2016 yılında Londra Yolsuzlukla Mücadele Zirvesi'nde verilen taahhütlere dayanarak, Birleşik Krallık'ın hükümetler, iş dünyası ve STK'ların yolsuzlukla mücadele için uluslararası eylemlerini destekleme taahhüdünü yenilemiştir (Department for International Development, 2021: 7). Özellikle bilgi edinme yasasına bakıldığında her iki ülkenin yakın tarihlerde bu yasayı çıkardığı görülmektedir. Fakat İngiltere'nin 2010 yılında açık devlet lisansını uygulamaya koyması ile açıklık ve şeffaflık ilkesini daha erken benimsediği anlaşılmaktadır.

6. BULGULAR, ÖNERİLER VE GENEL DEĞERLENDİRME

Bu bölümde araştırmanın bulguları ve önerileri ile sonuç ve değerlendirme kısmına yer verilmiştir. Araştırmanın “Bulgular ve Öneriler” kısmı ise, araştırmanın soruları çerçevesinde elde edilen bulguları ve bu bulgulara karşılık gelen önerileri ile araştırmaya yönelik genel önerilerden oluşmaktadır.

6.1. Bulgular ve Öneriler

Kurum ve kuruluşlar, şeffaflık ve hesap verebilirlik bağlamında verilerini halka açmaktadırlar. Burada önem olan husus bu verilerin halka nasıl açılacağıdır. Devletler, verilerini, sosyal ya da ticari değer elde etmek, şeffaflığı ve katılımı sağlamak, hükümetin hesap verebilirliğini artırmak, yönetim adı altında işbirlikleri meydana getirmek için verilerini serbest bırakmaktadırlar. Bunun için teknolojiye yardım alınmaktadır. Teknolojinin yardımı ile açık veri portalları oluşturulmaktadır. Bu portallar üzerinden kişiler kendilerine yararlı olduklarını düşündükleri verileri kolayca indirebilmektedirler. Bu durumun sağlanması için verilerin bir takım özelliklere sahip olması gerekmektedir. Veriler, güncel, erişilebilir, işlenebilir ve lisanssız olmalıdırlar. Ayrıca verilerin kişiler arasında ayırım yapılmadan herkesin kullanımına açık ve ücretsiz (ya da çok cüzi bir miktar) bulunmasında fayda vardır.

Verilerin açılması her zaman kolay olmamaktadır. Açık verilerin birçok faydası bulunmasına rağmen bu veriler halka açılırken bir takım güçlüklerle karşılaşılabilir. Öncelikle verileri açabilecek uzmanlıkta personel eksikliği bulunmaktadır. Paylaşılan verilerin ne kadar güvenilir olduğu da kesin değildir. Verilerin açılması için zaman ve para gerekmektedir. Ayrıca bazen kurum ve kuruluşlar verilerini açmak istememektedirler. En önemlisi, verilerden yararlanacak olan halk bazen bu verilerin açılmış olduğundan habersiz olmakta ya da haberleri olsa bile teknoloji kullanımı becerisinden yoksun olabilmektedir.

Verilerin açılmasının yararları olmasının yanında bu uygulamaya çok sayıda eleştiri de gelmektedir. İlk eleştiri, kişisel veri-kişisel olmayan veri ayrımıdır. Açılan veriler, kişisel veri ise bu bir takım sorunlara yol açabilmektedir. Bir diğer eleştiri ise, veri sahiplerinin, verilerini kimin ne amaçla kullanılacağını bilmemesidir. Bir başka düşünceye göre ise, verilerin ücretsiz yayınlanması gelir kaybına yol açabilmektedir.

Veriler sürekli güncellenmediğinde ise verilerin açılması faydadan çok zarara yol açabilmektedir.

Merkezi hükümetlerden ziyade yerel yönetimlerin, özellikle de belediyelerin verilerini açması vatandaş tarafından daha yararlı olmaktadır. Vatandaşlar özellikle yerel yönetimlerin yaptığı harcamalara daha ilgilidirler. Açık bütçeleme ile vatandaş kamu parasının nasıl harcılandığını bilmektedir. Belediyeler de merkezi hükümetler gibi verilerini açık veri portalları üzerinden açmaktadırlar. Fakat paylaşılan veriler, halkın, günlük hayatını devam ettirirken daha çok işine yarayacak verilerdir. Ayrıca bazı belediyeler açık veri portallarını, bir takım uygulamalar ile ortaklaşa kullanmaktadır. Portal üzerinden yönlendirilen mobil uygulamalar ile vatandaşlar çöp günleri, otobüs kalkış saatleri, yol durumu gibi bilgilere kolayca ulaşabilmektedirler.

Londra açık veri portalı ile İBB açık veri portalı arasında hem şekil hem de içerik itibari ile belirgin farklılıklar bulunmaktadır. Öncelikle Londra açık veri portalı 2010 yılında açılmış iken İBB açık veri portalı 2020 yılında açılmıştır. Bu sebeple Londra portalında daha çok veri bulunmaktadır. Londra portalında paylaşılan veriler sadece sayı olarak fazla değildir aynı zamanda bu portalda veri içeriği de daha çeşitlidir. İstanbul veri portalında konut, sağlık, ulaşım gibi kategoriler bulunmamaktadır.

Londra ve İstanbul belediye başkanının yetki ve görevleri ile belediyenin yapısı, paylaşılan verilerin içeriğini etkilemektedir. Londra belediye başkanının yetkileri meclis ile paylaşılmasına rağmen yetki alanı daha çeşitlidir. Bu sebeple Londra açık veri portalında paylaşılan veriler de daha çeşitli olmuştur. Konut, sağlık, ulaşım gibi kategorilerdeki veriler ülkemizde daha çok merkezin yetkisinde olduğu için belediye portalında yer almamaktadır.

İBB açık veri portalının Londra açık veri portalına göre eksiklikleri bulunmaktadır. Bunun ilk sebebi İBB açık veri portalının daha yeni olmasıdır. Bu sebeple şu an İBB portalında daha basit veriler açılmıştır. İlk olarak, zaman içinde bu verilerin içeriğinin genişletilmesi gerekmektedir. Bir diğer eksiklik İBB bünyesinde açık veri portalına ait bir birimin bulunmamasıdır. Öncelikle, bu portalla ilgilenebilecek yeterliliğe sahip uzmanların oluşturduğu bir birimin oluşturulması gerekmektedir. Bunun yanında merkezi yönetim, sivil toplum kuruluşları, özel işletmeler ve çeşitli kurum ve kuruluşlar ile işbirliği içinde olmak gerekmektedir. Bu kurum ve kuruluşların bünyesinde bulunan

verilerden İstanbul ile ilgili olanların çekilerek İBB açık veri portalında yayınlanması gerekmektedir. Böylelikle İstanbul ile ilgili veri elde etmek isteyen kişiler zamandan tasarruf ederek tek bir portal üzerinden tüm verilere ulaşmış olacaktır.

Açık veri portallarını açmak zaman ve para gerektireceği için belediyeler bu konuya istekli değildirler. Bunun önüne geçmek için, şehrin stratejik planı hazırlanırken portala ayrılacak bütçenin net olarak belirlenmesi gerekmektedir. Yani belediye bu iş için ayrı bir bütçe oluşturmalıdır.

İBB’de diğer açık veri portalına sahip belediyeler gibi portallar ile bağlantılı olarak mobil uygulamalar geliştirmelidir. Böylelikle yeni bir iş sahası ve kamu ile özel sektör arasında işbirliği oluşturulmuş olmaktadır.

Ayrıca vatandaşların, akademisyenlerin ya da bu verilerden yarar sağlayabilecek kimselerin bu portaldan haberdar edilmeleri gerekmektedir. Bunun için medya, internet ve sosyal medya etkin olarak kullanılmalıdır. Bunların gerçekleşebilmesi için belediye yönetiminin ve özellikle belediye başkanının konuya bakış açısı, vizyonu çok önemlidir. Belediye başkanının, veri paylaşımını, şeffaflığı, açıklığı önemseydiği ölçüde açık veri portalı da önemseneyecektir.

İstanbul Açık Veri Portalı ile işbirliği yapabilecek diğer şehir açık veri portallarının açılması desteklenmelidir. Böylece bir yandan oluşan rekabet sonucu başarı durmu artmaktayken diğer yandan diğer veri portalları ile işbirliği içinde olunacaktır. Merkezi veri portalının açılması da bu anlamda çok önemlidir. İşbirliğinin yanı sıra merkezi açık veri portalının açılması ile veri paylaşımıyla ilgili yasal düzenlemenin de geliştirilmesi gereklidir.

6.2. Tartışma ve Değerlendirme

Veriler bilgiyi türetmek için gereklidirler. En basit haliyle bile düşündüğümüzde tercihler arasında karar vermemize yardımcı olan, o yerler ile ilgili sahip olduğumuz verilerdir. Burada önemli olan çevrimdışı değil, herkesin kolaylıkla ulaşabildiği çevrimiçi verilerdir. Kamu kurum ve kuruluşları, coğrafi veriler, turistik bilgiler, istatistiksel ve ticari veriler, hava durumu bilgileri gibi birçok veriye sahiptir. Burada önemli olan nokta verilerin kullanılabilirliğinin ve erişiminin tam olması, yeniden kullanımının mümkün

olması ve herkesin bundan yararlanabilmesidir. Bu şartlar oluştuğu takdirde açık veriden söz edilebilmektedir.

Kamu verileri ise, kamu sektörünün ürettiği, topladığı, çoğalttığı, yaydığı verilerden oluşmaktadır. Bu veriler, 6 ana bölüm altındadır. Bu bölümler “ticaret verileri, coğrafi veriler, yasal veriler, meteorolojik veriler, sosyal veriler, ulaşım verileri” şeklinde kategorilere ayrılmıştır. Bu verilerden bazılarının sürekli güncellenmesi gerekmektedir geri kalanların devamlı güncellenmesi gerekmemektedir.

İnternet ile birlikte artık vatandaş kamu sektörü üzerinde denetimini artırmıştır. Açıklık ve şeffaflık, kötü yönetimi ve yolsuzluğu azalttığı için kamu yararını korumaktadır ve bireysel hakları korumaya yardımcı olmaktadır. Açıklık ile birlikte kamu çalışanları teknolojiyi kullanma açısından eğitilmeleri gerekmektedir. Bu durum aynı zamanda yatırım ve altyapı gerektirdiğinden kamu için maliyet de yaratacaktır.

Açık devletlerin yerelde uzantısı açık belediyelerdir. Belediyeler halka en yakın birim olmaları sebebi ile açık veri portallarının daha çok rağbet görmeleri kaçınılmazdır. Bu portallarda halkı direkt ilgilendiren, günlük yaşamlarını idame ettirirken gerekli olabilecek veriler mevcut olmaktadır. Böylece yerel vatandaş birçok hizmetten yararlanabilecek ve değişik konularda şehri ile ilgili bilgi sahibi olabilecektir. Böylelikle de vatandaşın yerel katılımı sağlanabilecektir.

Belediyeleri açık veri uygulamasına yöneltten bazı faktörler bulunmaktadır. Bu faktörler, belediyeleri verilerini açmaya yöneltmektedir. Diğer yandan ise bunlar, belediyelerin açık veri uygulamasına giden yoldaki yapı taşlarıdır. Sözü edilen faktörler, etik, bilgiye erişim ve bilgi edinme hakkı, hesap verebilirlik, açıklık ve şeffaflık ve yönetişimdir.

Etik, kavram olarak yaptığımız davranışların anlamlarıyla ilgilidir. Kişilere işlerin nasıl yapılması gerektiği ile ilgili yardımcı olmaktadır. Toplumlar farklılaştıkça devlet etiği de farklılaşabilmektedir fakat bahsedildiği gibi artık her ülkede daha evrensel etik değerler bulunmaktadır. Bu anlamda bir diğer konu hukuki çerçeve, etik altyapının oluşturulabilmesi için en önemli unsur olmaktadır. Toplum ve kamu yönetimi kötü yönetimin önündeki en büyük iki engel olmaktadır. Kötü yönetim, sahtekârlık, rüşvet, yozlaşma, adam kayırma gibi davranışları kapsamaktadır. Kötü yönetimin sonuçlarının

negatif etkisini bilen toplumlarda yaşayan bireyler ve kamuda çalışan kişiler, davranışlarını ona göre yönlendirmektedir ve etik kültürün gelişmesine ortam hazırlamaktadırlar. Kişilerin ve toplumun bu duruma bakış açısı da kötü yönetimi tetiklemektedir.

Ayrıca, etik kuralların yasal düzenlemelerle uyumlu olması, kamu görevlilerinin etik kılavuzlardan yararlanması, etik liderliğin önemsenmesi ve karar alma süreçlerinin şeffaf ve açık olması gerekmektedir. Örgütün sahip olduğu kültür, etik oluşumunda çok etkili olmaktadır. Kamuda çalışan kişilerin amacı örgütün amacı ile paralellik göstermelidir. Böylelikle kurumda oluşan örgüt kültürü ile etik kültür kurumun bir parçasıymış gibi hareket etmektedirler.

Örgütlerde var olması istenmeyen, örgüt kültürünü zayıflatan etik davranışlar bulunmaktadır. Bunlar “ayrımcılık, kayırma, rüşvet, yıldırma- korkutma, şiddet- baskı- saldırganlık, bedensel ve cinsel taciz, görev ve yetkilerin kötüye kullanımı, ihmal, bencillik, eziyet, yolsuzluk, zimmet, yobazlık” tır. Özellikle yozlaşma ve yolsuzluk etik dışı davranış denildiğinde ilk akla gelen davranışlardır. Yozlaşma, bozulma, çürüme anlamlarındadır ve kamu yönetiminin karşısında yer alan bir bozulma halidir. Yolsuzluk ise rüşvet gibi maddi kazancın sağlandığı suçlar ile nepotizm gibi dayanışma içerikli suçları kapsamaktadır. Bu sorunlar kamuda şeffaflık ve açıklığın yeterli düzeyde olmamasından ileri gelmektedir.

Bilgi edinme hakkı, veriye ulaşmak açısından önemli bir haktır. Kişinin başvurusu üzerine “ticari sır, devlet sırrı, ...vb.” haller dışında bilgiye erişim sağlanmış olmaktadır. Böylece birey devleti denetleme imkânını elde ederek, devlet karşısında gücünü arttırmıştır. Başvuru sahibi kişi, hazırladığı dilekçe ile bilgi edinme hakkından yararlanabilmektedir. Hazırlanan dilekçede bilgi eksikliği bulunmaktaysa, kurum bilgiyi vermek istemiyorsa ya da istenen belge o kurumda bulunamadıysa bilgi edinme hakkının kullanımında sıkıntı yaşanmaktadır.

Hesap verebilirlik bir diğer önemli denetim yollarındandır. Hesap verebilirlik ile kişi ya da kurumlar yaptıkları eylemleri karşı tarafa açıklamaktadırlar. Kamuda etkin hesap verebilirliğin olması demokrasinin en büyük işaretlerinden biri olmaktadır. Nasıl ki devlet sunduğu hizmetlerin vatandaşların yaşamlarını ne ölçüde değiştirdiğini öğrenmek istiyorsa, vatandaşlar da ödedikleri vergilerin kurumlar tarafından nasıl

kullanıldığını öğrenmek istemektedirler. Hesap verebilirliğin daha yüksek olması, kamu performansını da aynı oranda yükseltecektir. Kurumlar sürekli denetim altında olduklarını bilirlerse, verimlilikleri de aynı oranda artacaktır.

Şeffaflık ile halk temsilcilerini adeta camekânın arkasından takip ediyor gibi görünmektedir. Şeffaflık da diğer denetim yolları gibi demokrasinin güçlenmesini sağlayan bir araç vazifesi görmektedir. Mali yönden hareketliliğin vatandaşlar ile paylaşılması da şeffaflığın pekiştirilmesi anlamına gelmektedir. Küreselleşme ve demokratikleşme olguları, teknoloji, sivil toplumun gelişimi gibi sebeplerle şeffaflığa olan talep giderek fazlalaşmaktadır. Hukuk devleti olmanın devamı için de şeffaflık ve hesap verebilirliğin olması gerekmektedir. Burada liderin şeffaf yönetim tarzını benimsemesi de önem arz etmektedir. Liderin çizdiği yol bütün yönetim kademelerini etkileyecektir. Şeffaflık anlayışı ile bilgi herkes için kolay ulaşılabilir olmalıdır.

Açık yönetim proaktif bir oluşumdur. Proaktif, çünkü istenilen veri talebe bağlı olarak değil kendiliğinden, talep edilmeden hazırlanmış ve sunulmuştur. Bu nedenle açık yönetime, proaktif yönetim de denilebilmektedir. Açık yönetimde yapılan toplantılar, alınan kararlar alenidir, bilgi edinme özgürlüğü vardır ve idarenin karar mekanizması belli şekil ve usuldedir. Açıklık ilkesi halkın katılımını da beraberinde getirmektedir. Vatandaşlar böylelikle karar verme süreçlerine de katılabilmektedirler. Açıklık ayrıca yönetsel işlemleri basitleştirerek devletin daha iyi işlemesini de sağlamış olacaktır.

Açık veri uygulamasının belediyelerin yönetim fonksiyonları üzerinde de etkileri bulunmaktadır. Bu fonksiyonlar, planlama, örgütlenme, yöneltme, eşgüdüm ve denetimdir. Açık veri uygulamaları, amaçların saptanması, iç ve dış faktörlerin belirlenmesi, seçeneklerin karşılaştırılması ve uygun olanın seçilmesi, faaliyetlerin belirlenmesi ve gruplandırılması, personelin seçilmesi, ilgili araç ve yöntemlerin belirlenmesi, personelin tanınması, takım ruhunun geliştirilmesi ve motivasyonun artırılması, etkin haberleşmenin sağlanması, işlerin uyumlaştırılması, etkinlik ve verimliliğin sağlanması, iç ve dış denetimdir. Bu uygulama bu fonksiyonlar üzerinde olumlu anlamda değişim yaratmıştır.

Verilerin açılması planlamayı iki yönlü etkilemektedir. İlk olarak verilerin açılması ile şeffaflık artacağı için planlar da buna uyularak kamuya açılmaktadır. Ayrıca verilerin açılması yapılacak planları da etkilemektedir. Yapılan geri dönüşlere göre planlar da

farklılaşacaktır. Planların değişimi, amaçları ve iç ve dış paydaşların belirlenme sürecini de etkilemektedir. Açık verilerden bir diğer etkilenen yönetim fonksiyonu örgütlenmedir. Örgütü, strateji, çevre ve teknoloji etkilemektedir. Verilerin açılması bu 3 unsuru doğrudan etkilemektedir. Veri portallarının açılması ile teknoloji kullanımı artarak çevre değişmektedir. Açık verilerin personelin seçilmesi üzerindeki etkisi de önemlidir. Veri yönetimini bilen uzman personel alımı başlatılmalıdır. Ayrıca açık veriler mevcut personelin konumunu da değiştirmektedir. Üçüncü yönetim fonksiyonu, yöneltme fonksiyonudur. Verilerin açılması ile vatandaşlar belediyelerin yaptıkları faaliyetten haberdar olurken, çalışanlar da çalıştıkları kurumun faaliyetlerinden haberdar hale gelmektedirler. Böylece kendisinin kuruma karşı aidiyet bağı güçlenmektedir. Bunların sonunda çalışanların motivasyonu artarken iletişim ağı güçlenmektedir. Verilerin açılması, yönetimin eşgüdüm (koordinasyon) fonksiyonu üzerinde de etkilidir. Açık veriler, kurum içinde koordinasyonun gelişmesine yardımcı olmaktadır. Hangi birimde neye ihtiyaç olduğu daha kolay belirlenmektedir. Bu durum kurumun etkinlik ve verimliliğini artırmaktadır. Ayrıca paylaşılan veriler vatandaşın da birçok yönden hayat kalitesini yükseltmektedir. Son yönetim fonksiyonu ise denetimdir. Verilerin paylaşılması en çok bu fonksiyonu etkilemektedir. Özellikle, vatandaşların belediyenin faaliyetlerini denetleyebilmesi ile dış denetim üzerinde etkili olmaktadır.

İstanbul ve Londra'nın açık veri portalları incelenmeden önce bu iki şehrin yönetim yapısının karşılaştırılmasında fayda vardır.

İngiltere'de yerel yönetimler tek kademeli ya da iki kademeli sistem ile yürümektedir. Beş yerel otorite bulunmaktadır. Bunlar "ilçe konseyleri, bölge konseyleri, üniter otoriteler, büyükşehir bölgeleri ve Londra ilçeleri" dir. 2000 yılında Londra şehrine özel Büyük Londra Otoritesi kurulmuştur. Böylece, Londra ilk kez seçimle gelen bir belediye başkanına sahip olmuştur. İngiltere'de bugünkü yerel yönetim yapısı "il (county), bölge (district), köy (parishes) ve Büyük Londra (Greater London)" yönetiminden oluşmaktadır. Belediye Başkanı, ek oy sistemi ile seçilmektedir. Oylama iki aşamadan oluşmaktadır. Belediye Başkanı, Londra için entegre bir ulaşım stratejisi üretmekle görevli olmaktadır. Transport for London (TfL), Londra'da ulaşımın sağlanmasından sorumludur; başkanlığını Belediye Başkanı yapmaktadır. Belediye Başkanı, Londra'nın ekonomik kalkınma stratejisinden sorumlu olacaktır. Belediye Başkanının rehberliğinde LDA tarafından hazırlanacak ve yayınlanmadan önce Belediye

Başkanı tarafından kabul edilecek veya değiştirilecektir. Kanun, mevcut Londra Yangın ve Sivil Savunma Otoritesini Londra Yangın ve Acil Durum Planlama Kurumu (LFEPa) olarak yeniden oluşturmaktadır. LFEPa'nın üyelerinin çoğunluğu (17 üyeden 9'u) Meclis'ten alınmakta ve Belediye Başkanı tarafından atanmaktadır. Belediye Başkanı, Londra için bir mekânsal gelişim stratejisi oluşturmaktan sorumludur. Belediye Başkanı, Londra'nın çevresinin durumunu değerlendirmek ve raporlamaktan sorumlu olacaktır. Belediye Başkanı, hava kalitesi ve atık üzerine stratejiler hazırlayıp yayınlayacak ve bunların gerçekleştirilmesini sağlamak için yönlendirme yetkisine sahip olacaktır. Yasa, Belediye Başkanına, Londra'daki kültürel konularla ilgili olarak, turizmle ilgili hibe verme yetkileri ve belirli görevler dâhil olmak üzere sorumluluklar vermektedir. Londra için Kültürel Strateji Grubunu kurmaktadır. Belediye Başkanı, Meclis üyelerinden birini Başkan Yardımcısı olarak atamaktadır.

İngiltere'de yerel yönetimler üzerinde yargısal, yönetsel denetim ve ombudsman denetimi bulunmaktadır. İngiltere'de yerel yönetimlerin en önemli gelir kaynakları, devlet bütçesinden aktarılan pay (grants), merkezi yönetim tarafından dağıtılan vergi gelirleri (redistributed), yerel vergiler (local tax) ve yerel hizmetler karşılığında alınan ücret (fees), satış gelirleri (sales) ve harçlardır (charges).

Londra'da halkın katılımını sağlamak amacıyla bir takım uygulamalar getirilmiştir. Vatandaş soru saati, paydaş toplantıları, başkanın politika komisyonları, vatandaş jürileri bu uygulamalardandır.

Londra ve İstanbul yönetimleri arasında benzerlikler olduğu gibi farklılıklar da bulunmaktadır. Öncelikle İngiltere'de karmaşık bir yerel yönetim sistemi vardır. Londra'nın yönetimi diğer kentlerden farklıdır. Bu farklılık aslında İstanbul yönetimine biraz daha benzemesini sağlamıştır. Her iki belediyede de başkanın seçimi halka bırakılmıştır. Her ikisi de özerk yapıdadır. Londra'da belediye başkanı daha güçsüzken güç meclis ile paylaştırılmıştır. İstanbul'da belediye başkanı daha güçlüdür.

Türkiye'de merkezin yönetimine bırakılmış olan birçok konu Londra'da yerel yönetimlerin görevleri arasında bulunmaktadır. Konut, eğitim, karayolları, itfaiye, polis Londra'da yerelin görevlerindedir.

Açık veri uygulaması Londra ve İstanbul belediyelerini etkilemiştir. Londra Belediye Başkanı da BLO'nin verileri yayımlayarak açıklık ve şeffaflık konusunda önde geldiğini ifade etmiştir. Dinamik Şeffaflık İndeksi' ne göre Londra Belediyesi % 72

oranında şeffaftır. Bu oranda verilerin paylaşılmasının önemi büyüktür. Londra açık veri portalında paylaşılan bazı veriler (İşgücü piyasası, servet uçurumu, elektrik tüketimi, gaz tüketimi, atık yönetimi, hava kalitesi, covid-19'un işletmeler üzerindeki etkisi), kişilerin, kurum ve kuruluşların etkinlik ve verimliliğini etkileyecek verilerdir. Ayrıca, Londra belediyesi verilerin açılması ile iyileştirilmiş kamu hizmetleri, daha verimli altyapı ve daha geniş veri odaklı yenilikler sağlamayı amaçlayan bir yönetim benimsemiştir. Açık veri uygulamasının amaçlarından bir diğeri katılımcılığa katkı sağlayacak olmasıdır. Londra açık veri portalının ortakları, yapısal, destekleyici, katkıda bulunan ortaklardır. Londra açık veri portalının açılmasında belirlenen altı stratejiden biri yönetişimdir. Ayrıca Londra Veri Kurulu'nun iki amaca hizmet etmek için bir Londra Veri Sözleşmesi oluşturulması önerilmektedir. Burada kamu ve özel sektör işbirliğinden söz edilmektedir.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi yönetimi, şehrin verilerini açarak şeffaf ve hesap verebilir bir yönetime katkı yapmayı amaçladıklarını belirtmişlerdir. Uluslararası Şeffaflık Derneği, İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin verilerini açarak şeffaf ve hesap verebilir olduğunu açıklamıştır. İBB açık veri portalında bulunan bazı veriler, vatandaşların zamandan tasarruf etmesini sağlayarak daha verimli bir yaşam sürmesini sağlamaktadırlar. Örneğin, saatlik trafik yoğunluk seti, toplu ulaşım saatleri, ulaşım bilgileri, bisiklet yolları, adres bilgileri gibi basit gibi görünen ama kişilerin yaşam kalitesini yükselten bilgilerdir. Açık veri uygulaması İstanbul Belediyesi'nin stratejik planlarına ve performans programlarında da yer almaktadır. Yapılan PESTLE ve GZTF analizinde bulut bilişim ve açık veri platformu için hazırlanan çalışmaların ve projelerin geliştirilmesinden bahsedilmektedir. Ayrıca açık veri uygulamasının mevcut olması, belediyenin fırsatları arasından gösterilmiştir. Bunların yanında, İstanbul Büyükşehir Belediyesi içinde iç denetim birimi başkanlığı bulunmaktadır. Bu birimin veri denetimi ile ilgilenip ilgilenmediği belirtilmemiştir. Fakat paylaşılan veriler ile vatandaşlar ya da diğer kurum ve kuruluşlar belediyeyi denetleme imkânına sahip olmaktadır. İBB açık veri portalında yönetim ayrı bir kategori olarak yer almaktadır. Bu kategoride İBB bütçe raporları, İBB dava bilgileri, Wifi bilgileri gibi veriler yer almaktadır. İBB bünyesinde bulunan Coğrafi Bilgi Sistemi (CBS) müdürlüğü ile İBB Açık veri Portalı birlikte çalışmaktadır. CBS'nin konumsal verileri İBB Açık Veri Portalı'nda kullanılmaktadır. Böylece özel sektör, girişimciler ve öğrencilere de destek olunmaktadır

Buradan hareketle İstanbul ve Londra açık veri portalları karşılaştırıldığında aslında her iki portalda da eksikler olduğu görülmektedir.

Öncelikle hakkında ve sıkça sorulan sorular bölümüne bakıldığında İBB açık veri portalının daha iyi durumda olduğu farkedilmektedir. İBB açık veri portalında daha açıklayıcı ve tanımlayıcı bilgilere rastlanmaktadır.

Kullanılan dillere bakıldığında Londra'da sadece İngilizce dil seçeneği bulunmakta; fakat İngilizce ortak dil olarak kullanıldığı için ikinci dile gerek duyulmamaktadır. İstanbul'da ise Türkçe ve İngilizce dil seçenekleri söz konusudur.

Her iki belediyenin paylaştığı verilere bakıldığında aslında ülkelerin yönetim yapılarının, belediye başkanlarının görevlerinin bu konuda ne kadar etkili olduğu görülebilmektedir. Londra belediye başkanı İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanına göre daha güçsüz iken; yetki alanı daha geniştir. Ülkemizde eğitim, sağlık gibi konular merkezin denetimi altında iken; İngiltere'de bu konular Londra yönetimine bırakılmıştır. Ayrıca İngiltere'de yerel yönetimlerin yasal bir dayanağı olmadığı için yetki konusunda daha esnek davranabilmektedirler. Bu konu direkt olarak açık veri portallarına da yansımıştır. Londra açık veri portalında paylaşılan veriler daha geniş verileri kapsamakta iken; İBB açık veri portalında paylaşılan veriler daha dar alanı kapsamaktadır. Bu konuda İBB portalında yer alan veri istekleri kısmında bu konu çok net görülebilmektedir. Londra açık veri portalında gençlerin karıştığı şiddet olayları verileri yer almakta iken; İBB açık veri portalında bu konu yetki alanımızda değil denilerek reddedilmiştir. Böylelikle veri açılmasında belediyelerin yetki alanının genişliğinin etkili olduğu görülmektedir.

Hem portallarda paylaşılan verilere bakıldığında hem de portalların verileri göz önüne alındığında İstanbul açık veri portalının, Londra veri portalından çok geride kalmadığı görülmektedir. İBB açık veri portalı çok yeni olmasına karşın hem sitenin genel görünümü hem de verilerin paylaşımı yönünden başarılı durumdadır. Ayrıca İBB portalında veri istekleri bölümü ve görüntülenme sayılarının olması portalın olumlu özelliklerindedir. Fakat bunların yanında yerel ve merkezin farklı siyasi partilerden olması dolayısıyla covid-19 verileri gibi merkezin yönetiminde olan veriler burada yer alamamaktadır. Ayrıca eğitim, sağlık gibi bazı konularda yine merkezin yetkisinde olduğu için bu konularla ilgili veriler de İBB açık veri portalında kendine yer bulamamaktadır.

Buna karşın Londra veri portalının 10 yıl önce açılmış olması, belediye başkanının yetki alanının daha geniş olması, merkezi açık veri portalının bulunması dolayısıyla merkezinde bu konuya bakış açısının olumlu olması, İngiltere’de diğer kentlerin de açık veri portallarının bulunması sebebiyle rekabet ortamının olması gibi durumlardan dolayı Londra açık veri portalı daha avantajlı konumdadır. İBB açık veri portalı, bu konulara bakıldığında dezavantajlı durumda olduğu görülmektedir. Fakat bu dezavantajlı durumlara rağmen İBB veri portalının özellikle yerel yönetimlerde şeffaflığın ve katılımcılığın gelişmesi açısından yönetim anlamında büyük katkılarının olacağı belli olmaktadır. Ayrıca bu verilerin kullanımı, sadece vatandaşların kullanımı için değil ayrıca akademik anlamda da çok faydalı olacaktır.

Her iki portalın da açılış amacı, verilere ihtiyacı olan kişi ya da kurumların bu verilere ücretsiz erişiminin sağlanmasıdır. Londra açık veri portalında daha önemli sayılabilecek veriler paylaşılmıştır. Konut, sağlık, eğitim gibi kategorilerde merkezi yönetimin yetki alanına giren konularda da veri paylaşımı yapılabilmektedir. Bu sebeple Londra açık veri portalında paylaşılan veriler daha kalitelidir. Londra Açık Veri Portalı’nda, verilerin etik yönünden paylaşımına uygun olup olmadığının ya da hangi verilerin nereden temin edileceğinin organizasyonunu yapan bir ekip bulunmaktadır. Ayrıca İngiltere’de merkezi veri portalının da bulunmasının etkisiyle ulusal veri stratejisi yayınlanmıştır fakat Türkiye’de bununla ilgili bir yasal dayanak bulunmamaktadır. Bunlara ek olarak, Londra Açık Veri Portalı’nda veri paylaşımı ile ilgili çalışan veri komisyonu bulunmaktadır. İstanbul Açık Veri Portalı’nda ise sadece çalışan uzman ekip bulunmaktadır. Açık veri portallarının açılması ile birlikte personel yapısında da değişim yaşanmıştır. Her iki belediyede de bu konu ile ilgili uzman ekip oluşturulmuştur.

Günümüz dünyasında verilerin ne kadar önemli olduğu görülmektedir. Veri bilimi, veri madenciliği, açık veri, büyük veri gibi kavramlarla veri dünyası giderek genişlemektedir. Demografik değişim ve gelişen teknoloji de şehirleri dijitalleşmeye itmektedir. Bu sebeple belediyeler tarafından açılan açık veri portalları da veri dünyasına önemli ölçüde katkıda bulunmaktadır. Ayrıca bu portallar halkın katılımını ve denetimini sağlayarak, bu sürece halkı da entegre etmeleri bakımından önemlidirler. Sadece kişi ve kurumlar değil, araştırmacılar için de veri portallarının önemi büyüktür.

Son olarak, her iki belediye tarafından paylaşılan verilerden ve açık veri ile ilgili yapılan yayınlardan yola çıkılarak verilerin açılmasının “*yolsuzluğu azaltma, denetim, hesap verebilirlik, şeffaflık, katılım, inovasyon, rekabet, refah, ekonomik büyüme, zaman tasarrufu, işbirliği, verimlilik, eşgüdüm*” unsurları ile ilişki içinde olduğu da görülmektedir. Gelecekte açık veri ile ilgili yapılacak çalışmalarda, açık verinin bu unsurlar ile bağlantısı incelenebilir.

KAYNAKÇA

- Ackerman, J.M., (2005), *Social Accountability in the Public Sector A Conceptual Discussion*, Social Development Papers.
- Aftergood, S. (2008). Reducing Government Secrecy: Finding What Works, *Yale L. & Pol'y Rev.*, (27), ss. 399-416.
- Ağlargöz, O., (2012) “Örgütlenme”, *Yönetim Bilimi-I*, ed. Senem Besler ve Özlem Aktol, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını, Eskişehir.
- Akbulut-Bailey, A.Y. (2011). Information Sharing Between Local And State Governments, *Journal of Computer Information Systems*, 51 (4), ss. 53-63.
- Akpınar, M. (2011). Gün Işığında Yönetim Açısından Türk Kamu Yönetiminde Açıklık Ve Şeffaflık Sorunu, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 16 (2), ss. 235-261.
- Aksoy, Ş., (2004) “Kamu Yönetimi Nereye Gidiyor? Bir Durum Saptaması”, *II. Kamu Yönetimi Forumu Bildiriler Kitabı*, Hacettepe, Ankara.
- Aktan, C.A. (2001). “Yolsuzluklarla Mücadelede İyi Yönetim (Governance) ve Yönetimde Açıklık” <<http://www.canaktan.org/din-ahlak/ahlak/yolsuzlukla-mucadele-stratejileri/tum-yazilar/iyi-yonetim-yonetimde-aciklik.pdf>> (29.07.2020).
- Aleixandre-Benavent, R., A.F. Sapena vd. (2019). Compartir Los Recursos Útiles Para La Investigación: Datos Abiertos (Open Data), *Educación Médica*, ss. 1-8.
- Altan, Y. (2009). Meclis-i Meb’usân Zabıt Cerideleri (1293=1877) Üzerinden Türk Belediyeciliğini Anlamak, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 14 (2), ss. 293-310.
- Altıntop, S., (2014) “Temel Yönetim Fonksiyonları”, *Güvenlik Sektöründe Taktiksel Yöneticilik*, ed. Fatih M. Harmancı, Murat Gözübenli ve Murat Dağlar, Nobel Yayınevi, İstanbul.

- Anameriç, H. (2004). Bilgi Edinme Hakkı Kanunu ve Kurumsal Bilgi Yönetimi İlişkisi, *Bilgi Dünyası*, 5(2), ss.168-186.
- Arap İ., ve L. Yılmaz (2005) “Yeni Kavramlarla Yeni Yönetim Modeli: Kamu Görevlileri Etik Kurulu”, *Siyasette ve Yönetimde Etik Sempozyumu*, Sakarya, 18-19 Kasım 2005.
- Arap, İ. ve L., Yılmaz. (2006). Yeni Kamu Yönetimi Anlayışının “Yeni” Kurumu: Kamu Görevlileri Etik Kurulu, *Amme İdaresi Dergisi*, 39 (2), ss. 51-69.
- Aras, Z. ve E. B. Altınok. (2009). Türkiye’de Bilgi Edinme Hakkı ve Uygulama Sorunları, *Ankara Barosu Dergisi*, 67/(1), ss. 107-112.
- Arıkboğa, E. (2013). Geçmişten Geleceğe Büyükşehir Belediye Modeli, *Yerel Politikalar Dergisi*, (1), ss. 48-96.
- Arıkboğa, Ş., (2020). “Yönetim ve Organizasyon”, İstanbul Üniversitesi Açık Ve Uzaktan Eğitim Fakültesi İktisat Lisans Programı <<http://auzefkitap.istanbul.edu.tr/kitap/kok/yonetimveorgau242.pdf>> (30.11.2020).
- Arslan, N.T. (2010). Yönetimde Açıklık ve Gizlilik, *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, (1), ss. 174-195.
- Attard, J., F. Orlandi vd. (2015). A Systematic Review of Open Government Data Initiatives, *Government Information Quarterly*, (32), ss. 399-418.
- Aydın, İ.P., (2002), Yönetimsel, Mesleki ve Örgütsel Etik, 3. Baskı, Pegema Yayıncılık, İstanbul.
- Ayers, D. (2007). Evolving The Link, *IEEE Internet Computing*, 11 (3), ss. 94-96.
- Badiou, A., (2013). *Etik*, çev. T. Birkan, Metis Yayınları, İstanbul.
- Balkin, J.M. (1999). How Mass Media Simulate Political Transparency, *Faculty Scholarship Series*, (259), ss. 1-10.
- Baltacı, A. (2019). Nitel Araştırma Süreci: Nitel Bir Araştırma Nasıl Yapılır?, *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5 (2), ss. 368-388.

- Banisar, D. (2006). "Freedom of Information Around the World 2006: A Global Survey of Access to Government Information Laws" <https://www.researchgate.net/publication/228245794_Freedom_of_Information_Around_the_World_2006_A_Global_Survey_of_Access_to_Government_Information_Laws> (24.07.2020).
- Baraz, B., (2012) "Yöneltme", *Yönetim Bilimi-I*, ed. Senem Besler ve Özlem Aktol, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını, Eskişehir.
- Barry, E. ve F. Bannister. (2014). Barriers to Open Data Release: A View from the Top, *Information Polity*, 19(1), ss. 129-152.
- BBC News, Portre: Londra'nın İlk Müslüman Belediye Başkanı Khan <https://www.bbc.com/turkce/haberler/2016/05/160506_sadiqkhan_portre> (24.10.2020).
- Behnke, N. (2002). A Nolan Committe For The German Ethics Infrastructure, *European Journal of Political Research*, 41 (5), ss. 675-708.
- Bektaş, Ç. ve M.A. Köseoğlu. (2007). Etik Kodlarının Yönetmelik Karar Alma Sürecine Etkileri ve Bir Model Önerisi, *İş ve Güç Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, 9 (2), ss. 94-115.
- Berkman, Ü. (2010). "Değişen Etik Anlayışı Ve Yolsuzlukla Mücadele", https://www.tbmm.gov.tr/etik_komisyonu/belgeler/makale_DegisenEtikAnlayisi_YolsuzluklaMucadele-UmitBerkman.pdf, 02.10.2019.
- Berlin Open Data, <<https://daten.berlin.de/>> (10.01.2021).
- Bilgi Edinme Hakkı Kanunu, Kanun Numarası: 4982, Kabul Tarihi: 9 Ekim 2003.
- Björkstrand, G. ve Mustonen, J. (2006), "Introduction: Anders Chydenius Legacy Today", *The World's First Freedom Of Information Act*, ed. Juho Mustonen, Kokkola: Anders Chydenius Foundation.
- Blackwell, T. ve J. Whitbread., (2021) "Data For London", Mayor of London, London.
- Blair, T., (1998), *Leading The Way: A New Vision For Local Government*, Institute of Public Policy Research, London

- Boserup, L. K. ve Christensen, J. P., (2005), An Introduction to Openness and Access to Information, Danish Institute for Human Rights, Copenhagen.
- Bovens, M. (2007). Analysing and Assessing Accountability: A Conceptual Framework, *European Law Journal*, 13 (4), ss. 447-468.
- Bravo, I.B. (2009). “Kamu Alanında Karşılaşılan Etik Sorunlara Felsefi Çözüm Önerisi”, *Kamu Etiği: Sempozyum Bildirileri I.*, TODAIE Yayını, Ankara, 142-147.
- Brien, P. (2020), *Local Government Finances*, House of Commons Library, London.
- Bugaric, B. (2004). Openness And Transparency In Public Administration : Challenges For Public Law, *Wisconsin International Law Journal*, 22 (3), ss. 483-521.
- Büyükşehir Belediyesi Kanunu, Kanun Numarası: 5216, Kabul Tarihi: 10 Temmuz 2004.
- Cabinet Office, (2010). Coalition Agreement, https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/78977/coalition_programme_for_government.pdf (04.06.2021).
- Caiden, G.E. (1981). Public Maladministration and Bureaucratic Corruption, *Hong Kong Journal of Public Administration*, 3(1), ss. 47-68.
- Canbay, Y., Y. Vural, vd. (2017) “Büyük Verilerde Mahremiyet İhlali Endişesi, Açık Veri Yaklaşımları Ve Alınabilecek Önlemler”, *Büyük Veri ve Açık Veri Analitiği: Yöntemler Ve Uygulamalar*, ed. Şeref Sağıroğlu, Orhan Koç, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Canpolat, H. (2010). Londra Büyükşehir Yönetimi’nde Yerel Yönetişim Sorunları, *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 19 (1), ss. 1-18.
- Canpolat, H. ve M.İ., Haktankaçmaz. (2010). Yerel Yönetişim Sorunları Açısından Londra Büyükşehir Yönetimi, *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 19 (1), ss. 91-106.
- Carolan, L. (2016). *Open Data, Transparency And Accountability: Topic Guide*, Birmingham, UK: GSDRC, University of Birmingham.
- Carrara, W., W. Engbers, vd. (2020). *Analytical Report 4: Open Data in Cities*, European Data Portal, Luxembourg.

- Chan, C. M., (2013). From Open Data To Open Innovation Strategies: Creating E-Services Using Open Government Data, *46th Hawaii International Conference on System Sciences*, IEEE.
- Chatfield, A.T. ve C.G. Reddick. (2017). A Longitudinal Cross-Sector Analysis Of Open Data Portal Service Capability: The Case Of Australian Local Governments, *Government Information Quarterly*, (34), ss. 231-243.
- Cités Territoires Gouvernance, Berlin Open Data Strategy <http://www.citego.org/bdf_fiche-document-1195_fr.html> (09.03.2021).
- Civelek, D. ve Ö. Aşık. (2011). Kamu Sektörü Bilgisinin Paylaşımı ve Yeniden Kullanımı, *Devlet Planlama Teşkilatı Bilgi Toplumu Dairesi Başkanlığı*, ss. 1-32.
- Civil Society Local Energy Efficiency Network (CLEEN), “Local Governance” <<http://cleenet.org/index.php/en/online-courses/modul-3/139-local-governance#:~:text=WHAT%20IS%20LOCAL%20GOVERNANCE%3F,system%20of%20state%20government%20bodies>> (26.11.2020).
- Conradie, P. Ve S. Choenni. (2014). On The Barriers For Local Government Releasing Open Data, *Government Information Quarterly*, (31), ss. 10-17.
- Cooper, T.L., (1994), The Emergence of Administrative Ethics. Handbook of - Administrative Ethics, New York: Marcel Dekker.
- Country Profile, The Local Government System In UK <http://www.clgf.org.uk/default/assets/File/Country_profiles/United_Kingdom.pdf> (10.10.2020).
- Çımat, A. (1997). Türkiye'de Gizliliğin Yasal Temelleri ve Açıklık, *Vergi Raporu*, 5 (30), ss. 19-26.
- Dadzie, E.A. ve A.A. Dadzie. (2017). Open Government Data in Africa: A Preference Elicitation Analysis of Media Practitioners, *Government Information Quarterly*, 34 (2), ss. 244-255.

- Deloitte, (2013). Market Assessment of Public Sector Information, Department For Business Innovation&Skills, Londra.
- Demirci, M. Ve F. N., Genç. (2008). Türkiye’de Kamu Yönetimi Reform Sürecinde Etik Yapılanma, *Amme İdaresi Dergisi*, 41 (2), ss. 43-58.
- Department For International Development (2021). Open Aid, Open Societies: A Vision For A Transparent World
- Dobel, J. P. (1978). The Corruption of a State, *American Political Science Review*, (72), ss. 958-973.
- Doğan, M. (2013). Yerel Yönetimlerde Açıklık Politikaları, *Öneri*, 10 (40), ss. 173-183.
- Doğdu, E., (2017) “Açık “Semantik” Veri”, *Büyük Veri ve Açık Veri Analitiği: Yöntemler ve Uygulamalar*, ed. Şeref Sağıroğlu, Orhan Koç, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Dynamic Transparency Index, London-United Kingdom
<<https://www.dyntra.org/en/poi/london-united-kingdom/?prev=transparency-indices/world-cities/cities>> (07.03.2021).
- Eckardt, S. (2008). Political Accountability, Fiscal Conditions and Local Government Performance-Cross-Sectional Evidence From Indonesia, *Public Administration And Development*, (28), ss. 1-17.
- Eisenstein, L. (2019). Why Is Transparency Critical in Local Government?, <<https://insights.diligent.com/public-transparency-local-government/why-transparency-critical-local-government>> 21.12.2020.
- Eken, M. (1994). Kamu Yönetiminde Gizlilik Geleneği ve Açıklık İhtiyacı, *Amme İdaresi Dergisi*, 27 (2), ss. 25-54.
- Eken, M.ve F. Tuzcuoğlu, (2005), “Kötü Yönetimi Tedavi Etmek”, *Siyasette ve Yönetimde Etik Sempozyumu*, Sakarya, 18-19 Kasım 2005.
- Ekici, B., (2019), *Karşılaştırmalı Büyükşehir Yönetimi*, Marmara Belediyeler Birliği, İstanbul.
- Elected Mayors <<https://www.londoncouncils.gov.uk/who-runs-london/london-elections/elected-mayors>> (08.08.2020).

- Emini, F.T. ve Ç. E. Ayaz. (2018). Türkiye'de Bilgi Edinme Hakkı: Açıklık Ve Şeffaflık İlkelerinin Belediye Web Sayfalarına Yansımaları, *Journal of Awareness*, (3), ss. 267-278.
- Emre, C. (2002). “Kültürel Değerler, Ahlâk ve Türkiye’de Kamu Yönetimi”, Çev. Bülent Duru, *Mülkiye*, (26), ss. 1-21.
- Erdem, İ., (2011), *Yerel Siyaset ve Belediyecilik*, İlke Yayınları, İstanbul.
- Erdemir, T. (2010) *Avrupa Birliği (AB) Uyum Sürecinde Türkiye ve İngiltere Yerel Yönetim Sistemlerinin Karşılaştırmalı Analizi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Eryılmaz, B., (2004), “Kamu Yönetiminde Değişim”, *II. Kamu Yönetimi Forumu Bildiriler Kitabı*, Ankara: Hacettepe, ss. 50-64.
- Eryılmaz, B., (2017), *Kamu Yönetimi, Düşünceler/ Yapılar/ Fonksiyonlar/ Politikalar*, Okutman Yayıncılık, Ankara.
- Eryılmaz, B., “Etik Kültürü Geliştirmek”, 2008 <http://etik.gov.tr/wp-content/uploads/2019/03/bilaleryilmaz-etik_kulturu_gelistirmek.pdf> 10.08.2019.
- Fatemi, M. ve M.R. Behmanesh. (2012). New Public Management Approach and Accountability, *International Journal of Management, Economics and Social Sciences*, 1 (2), ss. 42-49.
- Fayol, H., (2005), *Genel ve Endüstriyel Yönetim*, çev. M.A. Çolakoğlu, Adres Yayınları, Ankara.
- Fındıklı, R. (1996). Yönetimde Açıklık-Açık Yönetim, *Türkiye İdaresi Dergisi*, (416), ss. 103-110.
- Florini, A. (2000). Does The Invisible Hand Need A Transparent Glove?, *Research Collection School of Social Sciences*, (2092), ss. 1-40.
- Fox, J. (2007). The Uncertain Relationship Between Transparency and Accountability, *Development in Practice*, 17 (4-5), ss. 663-671.
- Frankena, W., (2007), *Etik*, çev. Azmi Aydın, İmge Yayınları, İstanbul.

- Galster, A. (2018), Transparency and Open Government, Report CG35.
- Galster, A., (2017), Open Local Government Outline Report, Congress Of Local and Regional Authorities, Germany.
- Gavelin, K., S. Burall vd. ..., (2009). *Open Government: Beyond Static Measures*, A Paper Produced By Involve For The OECD.
- Geiger, C.P. ve J.V. Lucke. (2012). Open Government and (Linked)(Open)(Government)(Data): Free Accessible Data Of The Public Sector In The Context Of Open Governmnt, *JeDEM*, 4(2), ss. 265-278.
- Good Governance, Mayor of London <<https://www.london.gov.uk/about-us/governance-and-spending/good-governance>> (09.03.2021).
- Goss, R.P. (1996). A Distinct Public Administration Ethics?, *Oxford University Press*, 1996, ss. 573.597.
- Gov.UK, New Public Sector Transparency Board and Public Data Transparency Principles, <<https://data.blog.gov.uk/2010/06/25/new-public-sector-transparency-board-and-public-data-transparency-principles/>> (04.03.2020).
- Government Data”, 46th Hawaii International Conference on System Sciences, ss. 1890-1899.
- Government Technology, 5 Best Practices for Open Local Government <<https://www.govtech.com/policy-management/5-Best-Practices-Open-Local-Government.html>> (23.09.2020).
- Görmez, K., vd., (2009), *Etik, Kültür ve Toplum*, T.C. Başbakanlık Kamu Görevlileri Etik Kurulu, Ankara.
- Greater London Authority Act 1999, 05.07.2020
- Gül, H. ve S. Batman. (2013). Dünya Ve Türkiye Örneklerinde Metropoliten Alan Yönetim Modelleri Ve 6360 Sayılı Yasa, *Yerel Politikalar Dergisi*, Ocak, Haziran, ss. 7-47.
- Güler, B. A. (2003). Yönetişim: Tüm İktidar Sermayeye, *Praksis*, (9), ss. 93-116.

- Gündoğan, E., (2013) “Yönetişim: Kavram, Kuram ve Boyutlar”, *Yönetişim*, ed. M. Akif Çukurçayır ve H. Tuğba Eroğlu, Çizgi Kitabevi, Konya.
- Güngör, H. (2012). Yeni Büyükşehir Yönetimi Ve Geçiş Nedenleri, *İller ve Belediyeler Dergisi*, (774-775), ss. 19-31.
- Güran, S., “Yönetimde Açıklık”, *İdare Hukuku ve İlimleri Dergisi (SARICA’YA ARMAĞAN)*, 3/1982, (1-3), ss. 101-112.
- Gürdal, G. (2014). Açık Veri – Açık Erişim : Dünya ve Türkiye, *Bilişim Dergisi*, 42, (169), ss. 104-109.
- Hand, D.J. (2013). Data, Not Dogma: Big Data, Open Data, and the Opportunities Ahead, *Advances in Intelligent Data Analysis XII*, ss. 1-12.
- Harrison, C.M. vd. (2004). Experimental Discursive Spaces: Policy Processes, Public Participation and the Greater London Authority, *Urban Studies*, 41 (4), ss. 903-917.
- Harrison, T. M., Pardo, T. A. vd. (2012). Creating Open Government Ecosystems: A Research And Development Agenda, *Future Internet*, 4/(4), ss. 900-928.
- Huang, H., C.Z.Liao vd. (2020). Resisting By Workarounds: Unraveling The Barriers Of Implementing Open Government Data Policy, *Government Information Quarterly*, (37), ss. 1-14.
- IMM Open Data Portal, Catalogue City <<https://catalogue.city/en/solutions/imm-open-data-portal>> (07.03.2021).
- Indulska, M. ve S. Sadiq (2017), In Order To Fully Realise The Value Of Open Data Researchers Must First Address The Quality Of The Datasets <<https://blogs.lse.ac.uk/impactofsocialsciences/2017/04/26/in-order-to-fully-realise-the-value-of-open-data-researchers-must-first-address-the-quality-of-the-datasets/>> (05.03.2021).
- Izdebski, K. (2015). “Transparency and Open Data Principles: Why They Are Important and How They Increase Public Participation and Tackle Corruption” <<https://transparencee.org/wp-content/uploads/2015/12/open-data-principles-by-krzysztof-izdebski.pdf>> (18.09.2020).

- İBB 2020-2024 Stratejik Planı <<https://www.ibb.istanbul/Uploads/2020/2/iBB-STRATEJIK-PLAN-2020-2024.pdf>> (10.01.2021).
- İBB Açık Veri Portalı <<https://data.ibb.gov.tr/dataset>> (02.03.2021).
- İBB Performans Programı 2020 <<https://www.ibb.istanbul/Uploads/2020/1/iBB-2020-Performans-Programi.pdf>> (23.01.2021).
- İBB Performans Programı 2021 <<https://www.ibb.istanbul/Uploads/2020/12/2021-PERFORMANS-PROGRAMI.pdf>> (23.01.2021).
- İnaç, H ve F. Ünal. (2007). Türkiye’de Kamu Yönetiminin Denetlenmesinde Yönetimde Açıklığın Önemi Ve Uygulanma Düzeyi, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (18), ss. 21-41.
- İnaç, H. ve F., Ünal. (2006). İngiltere’de Yerel Yönetimler, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (16), ss. 125-140.
- İstanbul Bülteni (2021) <<https://www.ibb.istanbul/Uploads/2021/2/istanbul-bulteni-subat-2021.pdf>> (10.03.2021).
- Janssen, K. (2011). The Influence of The PSI Directive On Open Government Data: An Overview of Recent Developments, *Government Information Quarterly*, (28), ss. 446-456.
- Janssen, M., Y. Charalabidis, vd. (2012). Benefits, Adoption Barriers and Myths of Open Data and Open Government, *Information Systems Management (ISM)*, 29(4), ss. 258.268.
- Jetzek, T., Avital, M, vd. (2014). Data-Driven İnnovation Through Open Government Data. *Journal Of Theoretical And Applied Electronic Commerce Research*, 9(2), ss. 100-120.
- Johnson, I., (1997), *Redefining The Concept Of Governance*, Canada.
- Kalkan, A. ve A. M. Alparslan. (2009). Şeffaflık, İletişim Ve Hesap Verebilirliğin Yerel Yönetim Başarılarına Etkileri, *Sosyal Ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 1 (1), ss. 25-40.
- Kamu Görevlileri Etik Kurulu Kurulması Ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, Kanun Numarası: 5176, Kabul Tarihi: 25 Mayıs 2004,

- Kantaria, R., (2019), Establishing The London Data Commission - Unlocking Data-Led Solutions To Our Capital's Challenges <<https://www.londonfirst.co.uk/news-publications/blog/establishing-the-london-data-commission-unlocking-data-led-solutions-to-our>> (08.03.2021).
- Karaman, Z. ve Ş. Atak. (1996). Kamu Yönetiminde Gizlilik Faktörünün Korumacı Politikalara Etkisi, *Türk İdare Dergisi*, (412), ss. 111-130.
- Karasu, K., (2001), *Profesyonelleşme Olgusu ve Kamu Yönetimi*, Mülkiyeliler Birliği Vakfı, Ankara.
- Karasu, K., (2020) “İngiltere’ de Kamu Yönetimi”, *Kamu Yönetimi Ülke İncelemeleri*, ed. Koray Karasu, İmge Kitabevi, Ankara.
- Kassen, M. (2013). A Promising Phenomenon Of Open Data: A Case Study Of The Chicago Open Data Project, *Government Information Quarterly*, (30), ss. 508-513.
- Kauzya, J. (2003). Local Governance Capacity-Building for Full-Range Participation: Concepts, Frameworks and Experiences in African Countries, *DESA Discussion Paper*, (33), ss. 1-20.
- Kaya, C. (2011). Avrupa Birliği Veri Koruma Direktifi Ekseninde Hassas (Kişisel) Veriler Ve İşlenmesi, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi*, 69(1), ss. 317-334.
- Kaya, E., (2006), Kamu Yönetiminde Şeffaflık Ve Bilgi Edinme Hakkı Çerçevesinde Bilgi Edinme Hakkı Kanunu’nun Uygulama Sürecinin Değerlendirilmesi, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Keleş, R. (1985). Türkiye’de Anakent Yönetimi, *Amme İdaresi Dergisi*, 18 (1), ss. 69-82.
- Kernaghan, K. (2003). Integrating Values Into Public Service: The Values Statement As Centerpiece, *Public Administration Review*, 6(6), ss. 711-719.
- Keser, A., ve Y., Gökmen. (2012). Büyükşehir Belediyeleri Kuruluş Sürecinin Analizi, *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 21 (1), ss. 17-42.
- Kıllıoğlu, İ. (1998), *Ahlak - Hukuk İlişkisi*, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul.

- Kırılmaz, M. ve F. Atak. (2015). Kamu Mali Yönetiminde Şeffaflık ve Hesap Verebilirlik Araçları: Faaliyet Raporları, *Ombudsman Akademik Dergisi*, 2 (3), ss. 189-217.
- Koçak, S.Y. (2010). Kamu Yönetiminde Açıklık İçin Bilgi Edinme Hakkı, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (23), ss.115-125.
- Koyuncu, E. (2018). “Yerel Düzeyde Demokratik Yönetişim İçin Bütçe Şeffaflığı” <<https://www.tesev.org.tr/tr/research/yerel-duzeyde-demokratik-yonetisim-icin-butce-seffafliqi/>> (16.08.2020).
- Köksal, E. (1974). Türkiye’de Merkezi Hükümetin Taşra Örgütünün Denetimi, *Amme İdaresi Dergisi*, 7 (1), ss. 51-61.
- Kösecik, M. (2000). 4 Mayıs 2000 Büyükşehir Belediyesi Seçimlerinin Getirdikleri: Londra’da Yeni Dönem, *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 9 (3), ss. 69-81.
- Krabina, B., Prorok, T. ve B., Lutz Implementation of Open Government Version 2.0, 2012, <<https://www.kdz.eu/en/open-government-implementation-model>> , 16.04.2020.
- Kuçuradi, İ. (2003). Etik ve “Etikler, *Türkiye Mühendislik Haberleri*, 1(423), ss. 7-9.
- Kulk, S. Ve B. Leonen. (2012). Brave New Open Data World?, *International Journal of Spatial Data Infrastructures Research*, (7), ss. 196-206.
- Kutluata, A., Bilişim ve Etik <<http://kutluata.net/BilisimEtik.aspx>> (20.09.2020).
- Kuzey, P., “Şeffaflık ve İyi Yönetişim”, <<http://debis.deu.edu.tr/userweb/hilmi.coban/%C5%9Feffafli%C4%B1k.pdf>> (12.07.2020).
- Küçük, A. (2017). Hukukun Hâkim Kılınmasının Bir Gereği Olarak İdarî Şeffaflık ve Bilgi Edinme Hürriyeti, *Liberal Düşünce Dergisi*, 22 (86), ss. 63-95.
- Lee, G., Y. Kwak, An Open Government Implementation Model: Moving to Increased Public Engagement, 2011, <http://www.businessofgovernment.org/sites/default/files/An%20Open%20Government%20Implementation%20Model.pdf>, 15.04.2020.

- Lewis, C.W. ve S.C. Gilman. (2005). Normative And Institutional Currents and Commonalities: a Global Perspective For Public Managers, *Public Integrity*, 7 (4), ss. 331-343.
- Local Governance From A to Z <https://energy-cities.eu/wp-content/uploads/2019/01/abc_en_basse_def.pdf> (23.11.2020).
- Local Government Financial Statistics England, (2020), Ministry of Housing, Communities and Local Government, London.
- London Data Commision, London Data Commission - Our Proposals <<https://www.londonfirst.co.uk/what-we-do/competitiveness/london-data-commission-the-proposals#datacharter>> (07.03.2021).
- London DataStore <<https://data.london.gov.uk/>> (20.03.2021).
- London First, Bringing The Public Sector And Business Together To Unlock Data-Led Solutions To Our Capital's Challenges <<https://www.londonfirst.co.uk/news-publications/blog/bringing-the-public-sector-and-business-together-to-unlock-data-led>> (05.04.2021).
- Longenecker, J.G., C. W. Moore, vd. (2006). Ethical Attitudes in Small Businesses and Large Corporations: Theory and Empirical Findings from a Tracking Study Spanning Three Decades, *Journal of Small Business Management*, 44(2), ss. 167-183.
- Loti, The London Office of Technology and Innovation <<https://loti.london/>> (07.04.2021).
- Luhtanen, L. (2006), "Transparency At The Core Of Democracy", *The World's First Freedom Of Information Act*, ed. Juho Mustonen, Kokkola: Anders Chydenius Foundation.
- Ma, R., ve P.T. Lam. (2019). Investigating The Barriers Faced By Stakeholders in Open Data Development: A Study On Hong Kong As A "Smart City", *Cities*, (92), ss. 36-46.
- Mahalli İdareler İle Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun, Kanun Numarası: 2972, Kabul Tarihi: 18 Ocak 1984.

- Martin, S., M. Foulonneau vd. (2013). Open Data: Barriers, Risks And Opportunities, *In Proceedings of the 13th European Conference on eGovernment: ECEG*, ss. 301-309.
- Mayor Of London, Theo Blackwell MBE
<<https://www.london.gov.uk/people/mayoral/theo-blackwell-mbe>> (07.04.2021).
- McNamara, D. E. (2009). From Fayols Mechanistic To Today's Organic Functions Of Management, *American Journal of Business Education (AJBE)*, 2 (1), ss. 63-78.
- Meijer, A. (2009). Understanding Modern Transparency, *International Review of Administrative Sciences*, 75(2), ss. 255-269.
- Melin, U. (2016). Challenges and Benefits in an Open Data Initiative – A Local Government Case Study of Myths and Realities, *Electronic Government and Electronic Participation*, ss. 111-122.
- Mergel, I., A., Kleibrink, vd. (2018). Open Data Outcomes: U.S. Cities Between Product And Process Innovation, *Government Information Quarterly*, (35), ss. 622-632.
- Meslek Etiği, (2016), T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, Mesleki Eğitimi Ve Öğretimi Güçlendirilmesi Projesi, Ankara.
- Moser, C. (2001). How open is 'open as possible'? Three Different Approaches To Transparency And Openness In Regulating Access To EU Documents, *Political Science Series*, (80), ss. 1-24.
- Mosley, M., (2008), DAMA-DMBOK Functional Framework Version 3.02, DAMA International.
- Nam, T. (2015). Challenges and Concerns of Open Government: A Case of Government 3.0 in Korea, *Social Science Computer Review*, 33(5), ss. 556-570.
- National Data Strategy, <<https://www.gov.uk/government/publications/uk-national-data-strategy/national-data-strategy>> (09.12.2020).
- Nayek, J. K. (2018). Evaluation of Open Data Government Sites: A Comparative Study, *Library Philosophy & Practice*, ss. 1-24.

- Newscientist, Revealed: Google AI Has Access To Huge Haul of NHS Patient Data <Revealed: Google AI has access to huge haul of NHS patient data | New Scientist> (10.12.2020).
- Nohutçu, A., (2004) “Etik ve Kamu Yönetimi”, *Çağdaş Kamu Yönetimi*, ed. Muhittin Acar ve Hüseyin Özgür, Nobel Yayınevi, Ankara.
- Nugroho, R.P. (2014). Comparing Open Data Policies And Their Implementation In Developed And Developing Countries, *Jurnal Penelitian dan Pengembangan Komunikasi dan Informatika*, 4 (3), ss. 159-172.
- NYC Open Data, <<https://opendata.cityofnewyork.us/>> (10.01.2021).
- OECD (1999), European Principles for Public Administration < <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/5kml60zwd7h-en.pdf?expires=1622632932&id=id&accname=guest&checksum=9BB1EEED6ABFFB2F373AB28DC1081957>> (02.06.2021).
- OECD (2006), Digital Broadband Content: Public Sector Information <https://www.oecd-ilibrary.org/science-and-technology/digital-broadband-content_231534841283> (14.03.2020).
- OECD Insights (2015), Shedding Light On Government, One Dataset At a Time <<http://oecdinsights.org/2015/05/29/shedding-light-on-government-one-dataset-at-a-time/>> (14.12.2020).
- OECD Raporu (1996), *Kamu Hizmetinde Etik: Güncel Konular ve Uygulama*, TÜSİAD, İstanbul.
- O'Hara, K. (2011). Transparent Government, Not Transparent Citizens: A Report On Privacy And Transparency For The Cabinet Office.
- Open Data Handbook, What Is Open Data?, <<https://opendatahandbook.org/guide/en/what-is-open-data/>> (28.03.2020).
- Open Data Institute, What Is Data Ethics?, <<https://theodi.org/article/data-ethics-canvas/>> (05.10.2020).

- Open Data Manual, Why Open Data?, <https://opendatamanual.readthedocs.io/en/latest/why-open-data/index.html> (28.03.2020).
- Open Data Soft, Local Government Open Data Portals: Are They Worth the Cost? <https://www.opendatasoft.com/blog/local-government-open-data-portals-arethey-worth-the-cost?utm_campaign=ODS%20General%20Newsletter%20%20EN&utm_source=hs_email&utm_medium=email&utm_content=84139264&_hsenc=pANqztbHec1B9ofVsrBVdDPNFqF6fKw4qSU6JVZQw5YRZAsuXWLZAs_6h1kaUQWYp6xFUvFVfHu7U0LPZfb9Lmws4ivGVksVQ&_hsmi=84139264> (23.09.2020).
- Open gov, local gov <<https://www.opengovguide.com/local-government/>> (20.09.2020).
- Open Government Data, Organization For Economic Co-Operation And Development, <<https://www.oecd.org/gov/digital-government/open-government-data.html>>(14.12.2020).
- Open Government Data, Why Open Government Data? <<https://opengovernmentdata.org/index.html>> (12.12.2020).
- Open Governments < <https://opengov.uclg.org/en/open-government>> (25.09.2020).
- Open Source, What is open government? <<https://opensource.com/resources/open-government>> (04.03.2020).
- Openness and Transparency, <<https://www.london.gov.uk/about-us/governance-and-spending/sharing-our-information/openness-and-transparency>> (23.01.2021).
- Önen, S. M., (2017). Kamu Yönetiminin Değişiminde Açıklık Anlayışı: Malatya Büyükşehir Belediyesi'nin Yeni Belediyecilik Uygulamaları, *Third Sector Social Economic Review*, 52 (2), ss. 248-265.
- Özay, İ., (2002), *İkinci Bine Kavuşurken Gün Işığında Yönetim*, Alfa Yayıncılık, İstanbul.
- Özer, M.A. ve S.M. Önen, (2017), *200 Soruda Kamu Yönetimi*, (2. Baskı), Gazi Kitabevi, Ankara.
- Özgür, B. (2010). Kamu Yönetimi Denetçilerinde Etik Kültürün Geliştirilmesi, *Denetim Dergisi*, 5/2010, ss. 17-32.

- Özgür, H. ve P. S. Yavuzçehre. (2016). Türkiye'nin Büyükşehir Belediyesi Sistemi:1982-2015, *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7 (1), ss. 903-926.
- Öztürk, K. ve B. Coşkun. (1998). Yerel Yönetimlerde Toplam Kalite Yönetiminin Uygulanması ve Ortaya Çıkan Sorunlar, *Çağdaş Yerel Yönetimler*, 7 (4), ss. 113-125
- Paris Data, <<https://opendata.paris.fr/pages/home>> (10.01.2021).
- Paris Data, Paris Ouvre Ses Données Publiques <<https://opendata.paris.fr/page/lademarche/>> (09.03.2021).
- Parlak, B. (2016), *Yönetim Bilimi ve Çağdaş Yönetim Teknikleri*, (3. Baskı), Beta Yayıncılık, İstanbul.
- Peled, A. (2011). When Transparency and Collaboration Collide:The USA Open Data Program, *Journal Of The American Society For Information Science And Technology*, 62(11), ss. 2085-2094.
- Perritt, H.H. (1997). Open Government, *Government Information Quarterly*, 14/(4), ss. 397-406.
- Peters, B.G. ve J. Pierre. (1998). Governance Without Government? Rethinking Public Administration, *Journal of Public Administration Research and Theory*, 2 (8), ss. 223-243.
- Pickell, D., “50 Best Open Data Sources Ready to be Used Right Now, <<https://learn.g2.com/open-data-sources>> (02.10.2020).
- Pieper, A., (1999), *Etiğe Giriş*, çev. Veysel Atayman ve Gönül Özen Sezer, Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- Plumptre, T. ve J. Graham. (1999). Governance and Good Governance: International and Aboriginal Perspectives, *Institute On Governance*, (3), ss. 1-27.
- Polater, Y.Z. (2016). Bilgi Edinme Hakkının Sınırları ve Devlet Sırrı, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, (122), ss.99-140.

- Politics.co.uk, Local Government Structure, <<https://www.politics.co.uk/reference/local-governmentstructure#:~:text=Local%20government%20in%20England%20operates,metropolitan%20districts%20and%20London%20boroughs.>> (05.06.2020).
- Pollock, R, (2011), “Building the (Open) Data Ecosystem” <<https://blog.okfn.org/2011/03/31/building-the-open-data-ecosystem/>> (17.04.2020).
- Porumbescu, G.A., M. Cucciniello vd. (2020). Accounting For Citizens When Explaining Open Government Effectiveness, *Government Information Quarterly*, (37), ss. 1-10.
- Public Sector Digest, The Future Of Municipal Open Data <<https://publicsectordigest.com/future-municipal-open-data>> (22.05.2020).
- Publicresourceorg, Open Government Data Principles <https://public.resource.org/8_principles.html> (21.11.2020).
- Quain, S. (2018). The Advantages of Fayol's Principles of Management, <<https://smallbusiness.chron.com/advantages-fayols-principles-management78162.html>> 29.12.2020.
- Reale, G. (2014). Opportunities And Differences Of Open Government Data Policies In Europe, *Athens Journal of Social Sciences*, 1 (3), ss. 195-205.
- Rempell, E.S., J. Barnett vd. (2018). Public Engagement With UK Government Data Science: Propositions From a Literature Review of Public Engagement On New Technologies, *Government Information Quarterly*, (35), ss. 569-578.
- Research Paper 98/115, Greater London Authority Bill: A Mayor and Assembly for London (Bill 7 1998/99) <<https://commonslibrary.parliament.uk/research-briefings/rp98-115/>> (23.12.2020).
- Rhodes, R.A.W. (1996). The New Governance: Governing Without Government, *Political Studies*, ss. 652-667.
- Robinson, D. ve Garratt, C. (2014), *Etik*, (3. Baskı), NTV Yayınları, İstanbul.

- Rothstein, B. ve Sorak, N. (2017), *Ethical Codes For The Public Administration, The Quality of Government Institute, Gothenburg.*
- Ruijer, E., S. Grimmelikhuijsen vd. (2017). Connecting Societal Issues, Users And Data. Scenario-Based Design Of Open Data Platforms, *Government Information Quarterly*, (34), ss. 470-480.
- Sandford, M., (2018), *The Greater London Authority*, House of Commons Library, London.
- Saymer, İ. (2006). Halkla İlişkiler Etiğinde Öne Çıkan Modellerin Etik Sistemler Açısından Değerlendirilmesi, *Küresel İletişim Dergisi*, (2), ss. 1-19.
- Saylı, H. ve D., Kızıldağ. (2007). Yönetmelik Etik ve Yönetmelik Etiğin Oluşmasında İnsan Kaynakları Yönetiminin Rolünü Belirlemeye Yönelik Bir Analiz, *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2007/9, (1), ss. 231-251.
- Sayogo, D. S., T. A. Pardo vd. ... (2014). A Framework For Benchmarking Open Government Data Efforts, In 2014 47th Hawaii International Conference on System Sciences, IEEE.
- Schalkwyk, F. ve S.G. Verhulst, (2017) "Introduction: The State Of Open Data And Open Data Research", *The Social Dynamics of Open Data*, ed. François van Schalkwyk vd. ..., African Minds, Cape Town.
- Schrier, B. (2014). Government Open Data: Benefits, Strategies, and Use, *The Evans School Review*, 4 (1), ss. 12-27.
- Sezer, Y. Ve N. Kargin. (2002). Kamu Yönetiminin Modernleşmesinde Şeffaflaşma Sorunu, *Türk İdare Dergisi*, 74 (436), ss. 209-225.
- Shah, A., (2006), *Local Governance In Developing Countries*, The International Bank for Reconstruction and Development / The World Bank, Washington.
- Shakespeare, S., (2013), *An Independent Review Of Public Sector Information.*
- Sieber, R.E.ve P.A. Jonhson. (2015). Civic Open Data at a Crossroads: Dominant Models And Current Challenges, *Government Information Quarterly*, (32), ss. 308-315.

- Skelcher, C., "Governing Communities: Parish-Pump Politics or Strategic Partnerships?", *Local Government Studies*, 29/2003, (4), ss. 1-16.
- Smart Cities World, Seoul: A City Based On Data <<https://www.smartcitiesworld.net/special-reports/special-reports/seoul-a-city-based-on-data>> (09.03.2021).
- Smart London, 10 Years Of The London Datastore & Thinking On City Data For The Next Decade <<https://smartlondon.medium.com/10-years-of-the-london-datastore-thinking-on-city-data-for-the-next-decade-b634ae62dc3c>> (10.04.2021).
- Solar, M., G.Concha, vd. (2012). A Model to Assess Open Government Data in Public Agencies, *Electronic Government*, Springer, Heidelberg.
- Soykan, C. (2007). Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İçtihatlarında Bilgi Edinme Hakkı, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 56 (2), ss. 63-74.
- Sweeting, D. (2002). Leadership in Urban Governance: The Mayor of London, *Local Government Studies*, 28 (1), ss. 3-20.
- Şen, M.L., (1998) *Kamu Yönetiminde Yozlaşmanın Önlenmesinde Yöneltilmiş Etik Yaklaşımı*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Şengül, R. (2005). Bilgi Edinme Hakkı Kanunu Türk Kamu Yönetimini "Camdan Eve" Dönüştürür Mü?, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 60 (3), ss. 215-234.
- Tansen, A., (2006), "Bilgi Edinme Hakkının Evrensel İlkeleri", *Vatandaşın Bilgi Edinme Hakkı Uluslararası Konferansı Konferans Tutanakları*, TESEV Yayınları, İstanbul.
- Tarhan vd., (2006), *Bir Olgusu Olarak Yolsuzluk: Nedenler, Etkiler ve Çözüm Önerileri*, TEPAV, Ankara.
- Tarhan, E. (2013). Büyükşehir Belediyelerinde Belediye Başkanının Yetkileri: Fransa (Paris), İngiltere (Londra) ve Türkiye Karşılaştırmalı Analizi, *SAÜ Fen Edebiyat Dergisi*, (2), ss. 101-120.

- TBMM (2003). Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısı ile İçişleri, Plan ve Bütçe ve Anayasa Komisyonları Raporları (1/731).
- TBMM (2013), “Bilgi Edinme Hakkı Çalıştayı Sonuç Raporları”.
- Terzi, R., Ş. Sağıroğlu, vd. ..., (2017) “Büyük Veri Ve Açık Veri: Temel Kavramlar”, *Büyük Veri ve Açık Veri Analitiği: Yöntemler Ve Uygulamalar*, ed. Şeref Sağıroğlu, Orhan Koç, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- The Commission on Global Governance (1995) *Our Global Neighbourhood*, Londra: Oxford University Press <<https://www.gdrc.org/u-gov/global-neighbourhood/chap1.htm>> (01.03.2021).
- The London Plan (2021), *The Spatial Development Strategy For Greater London*, Greater London Authority, London.
- The Open Data Barometer < <https://opendatabarometer.org>> (05.09.2020).
- The Role Of The Mayor Of London, <<https://www.london.gov.uk/about-us/mayor-london/mayor-and-his-team/role-mayor-london>> (07.08.2020).
- The White House, Transparency and Open Government <<https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/transparency-and-open-government#:~:text=My%20Administration%20is%20committed%20to,efficiency%20and%20effectiveness%20in%20Government.>> (17.12.2020).
- Topçu, E.A., A. Işık. (2019). Açık Devlet Verisi Süreçlerine Dair Bir Model Önerisi, *Avrupa Bilim ve Teknoloji Dergisi*, (17), ss. 833-843.
- Tortop Data, < <https://www.toronto.ca/>> (08.06.2021).
- Tortop, N. (1993). Londra Büyükşehir Yönetimi, *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 2 (1), ss. 3-8.
- Tortop, N. (1998). Yönetimin İyileştirilmesi Çalışmalarının Denetlemeye Etkileri ve Yararları, *Amme İdaresi Dergisi*, 31 (2), ss. 15-20.
- Tortop, N. (2005). Yerel Yönetimlerde Halkla İlişkiler ve Saydamlık, *Türk İdare Dergisi*, (449), ss. 1-19.

- Trautmüller, R. (2014). "Open Government and Electronic Government: Some Considerations", *Electronic Government and the Information Systems Perspective*, ed. A. Kő and E. Francesconi, Springer International Publishing, Switzerland.
- Travers, T. (2002). Decentralization London-style: The GLA and London Governance, *Regional Studies Association*, (36), ss. 779-788.
- Tunç, A. (2015). Türkiye'de Kamu Kurum Ve Kuruluşlarında Değişimin Bir Simgesi Olarak "Stratejik Planlama Ve Yönetimi", *ASSAM Uluslararası Hakemli Dergi*, 2 (3), ss. 69-86.
- Tutar, H. ve M. Altınöz. (2017). Hesap Verebilirlik Bağlamında İç Denetim ve Sorun Alanları: Eleştirel Bir Analiz, *Bartın Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 8 (8), ss. 225-248.
- Türkiye Bilişim Vakfı, Açık Veri, Hukuk, Düzenlemeler Ve Kamu İlişkileri Çalışma Grubu Raporu (2019), Blockchain Türkiye Platformu, İstanbul.
- Ubaldi, B. (2013). *Open Government Data: Towards Empirical Analysis of Open Government Data Initiatives*, OECD, Paris.
- Uhlir, P., (2004). *Policy Guidelines For The Development And Promotion Of Governmental Public Domain Information*, ss. 1-39.
- UK Open Government National Action Plan 2016-18, Foreword by the Minister for the Cabinet Office and Paymaster General <<https://www.gov.uk/government/publications/uk-open-government-national-action-plan-2016-18/uk-open-government-national-action-plan-2016-18>> (11.12.2020).
- Uluğ, F., (2009) "Yönetim ve Etik", *Kamu Etiği Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, Cilt 1, Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü, Ankara.
- Uluğ, F., (2014) "Kamu Etiği", *Kamu Yönetiminde Çağdaş Yaklaşımlar*, ed. Eyyup G. İsbir, Açıköğretim Fakültesi Yayını, Eskişehir.
- Uluslararası Şeffaflık Derneği <<https://www.seffalik.org/2018-yolsuzluk-almi-endeksi-aciklandi/>> (23.09.2020).

Uluslararası Şeffaflık Derneği, İstanbul Büyükşehir Belediyesi
<<https://www.seffaflik.org/istanbul-buyuksehir-belediyesi-2/>> (10.03.2021).

United Nations Development Programme, “Local Governance and Local Development”,
<<https://www.undp.org/content/undp/en/home/ourwork/democratic-governance-and-peacebuilding/responsive-and-accountable-institutions/local-governance-and-local-development/>> (26.11.2020).

UNPAN (United Nations Online Network In Public Administration and Finance),
“Administrative Ethics: Sociological Aspects”, 2004, 1-23,
<http://unpan1.un.org/intrdoc/groups/public/documents/NISPAcee/UNPAN004661.pdf>, 17.09.2019.

Uyanık, S. (1993). Londra'nın Yerel Yönetimi (İki Kademeli Sistemin Sonu ve Şu andaki Durum), *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 2 (5), ss. 23-26.

Uzkesici, N. (2002). İşletmelerde Etik Yönetimi - İşletmelerde Etik Kalitesinin Yönetimine Geçiş, (5)12,
<https://www.isguc.org/?p=article&id=162&cilt=5&sayi=2&yil=2003>, 08.05.2019.

Veljković, N., S. Bogdanović-Dinić vd. (2014). Benchmarking Open Government: An Open Data Perspective, *Government Information Quarterly*, (31), ss. 278-290.

Veri Bülteni, İBB Bilgi İşlem Daire Başkanı Özgüner: “Açık Veri Portalı ile Şeffaf Belediyecilik Anlayışını Geliştirmek İstiyoruz” (2020)
<<https://veribulteni.voyd.org.tr/ibb-acik-veri-portali-bilgi-islem-daire-baskani-ozguner-belediyecilik-anlayisini-tamamen-seffaflik-ve-mumkun-oldugunca-aciklanabilir-bir-sekilde-goturmeye-calisiyoruz/>> (05.01.2021).

Veri Paylaşımı Kurulu Yönetmeliği (2020)
<<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2020/08/20200808-3.htm>> (10.03.2021).

Vickery, G., (2011), Review Of Recent Studies On Psi Re-Use And Related Market Developments, European Commission, Paris.

Vishwanath, T. ve D. Kaufmann. (1999). “Towards Transparency in Finance and Governance” <https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=258978> (15.08.2020).

- Vitell, S., A., Bakır, vd. (2003). Ethical Judgments and Intentions: A Multinational Study of Marketing Professionals, *Business Ethics: A European Review*, 12(2), ss. 151-171.
- Vymětal, P. (2007). Governance: Defining The Concept, *Oeconomica*.
- Wang, D., C. Chen vd. (2018). A Prioritization-Based Analysis of Local Open Government Data Portals: A Case Study of Chinese Province-Level Governments, *Government Information Quarterly*, (5), ss. 644-656.
- Wang, V. ve D. Shepherd. (2020). Exploring The Extent of Openness of Open Government Data – A Critique of Open Government Datasets in The UK, *Government Information Quarterly*, (37), ss. 1-10.
- Wasike, B. (2016). FOIA In The Age Of “Open. Gov”: An Analysis Of The Performance Of The Freedom Of Information Act Under The Obama And Bush Administrations, *Government Information Quarterly*, (33), ss. 417-426.
- Watt, D. ve Doig, A., (2009), *Etik Yol: Etik Liderlik Programı*, Yolsuzluğun Önlenmesi İçin Etik Projesi, Başbakanlık, Ankara.
- Welch, E.W., M.K. Feeney vd. (2016). Determinants of Data Sharing In U.S. City Governments, *Government Information Quarterly*, 33, ss. 393-403.
- Europe and Data Portal, <<https://www.europeandataportal.eu/elearning/en/module1/#/id/co-01>> (21.04.2020).
- White Paper (2006), *The Local Government White Paper-Strong And Prosperous Communities*, Department for Communities and Local Government.
- Wilson, B. ve C. Cong. (2020). Beyond The Supply Side: Use and Impact Of Municipal Open Data In The U.S, *Telematics and Informatics*, ss. 1-30.
- Wollmann, H. (2004). Local Government Reforms in Great Britain, Sweden, Germany and France: Between Multi- Function and Single-Purpose Organisations, *Local Government Studies*, 30 (4), ss. 639-665.

- World Wide Web Foundation, Open data governance and open governance: interplay or disconnect? <<https://webfoundation.org/2019/02/open-data-governance-and-open-governance-interplay-or-disconnect/>> (25.11.2020).
- Yang, T. M., J. Lo vd. (2015). To Open Or Not To Open? Determinants of Open Government Data, *Journal of Information Science*, 41 (5), ss. 596-612.
- Yannoukakou, A., ve I. Araka. (2014). Access To Government Information: Right To Information And Open Government Data Synergy, *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, (147), ss. 332-340.
- Yatırım ve Hizmet Programı, (2021) <<https://www.ibb.istanbul/Uploads/2020/12/2021-IBB-YATIRIM-HIZMET.pdf>> (03.03.2021).
- Yavuz, N. ve E.W. Welch. (2014). Factors Affecting Openness of Local Government Websites: Examining The Differences Across Planning, Finance and Police Departments, *Government Information Quarterly*, (31), ss. 574-583.
- Yazıcı, S. (2018). Kamu Yönetiminde Şeffaflık ve Hesap Verebilirliğin Toplumsal Algısı: Bir Alan Araştırması Kitap, *AVRASYA Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 6 (14), ss. 295-317.
- Yıldırım, K.E. (2019). Mahalli İdarelerce Yürütülen Hizmetlere İlişkin Şikâyetlerin İncelenmesi ve Yerel Yönetimler Kamu Denetçisinin Gerekliliği, *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19 (3), ss. 395-404.
- Yıldırım, M.A. (1990). Tarihi Gelişim İçinde İngiliz Mahalli İdareleri, *Türk İdare Dergisi*, (62), (389), ss. 167-196.
- Yönetim Fonksiyonları, https://www.ders.es/yonetim_organizasyon/yor3.pdf, 05.01.2021.
- Yu, H.M. ve Robinson, D., The New Ambiguity of “Open Government”, 2012, <https://www.uclalawreview.org/pdf/discourse/59-11.pdf>, 07.04.2020.
- Yu, H.M., (2012) Designing Software to Shape Open Government Policy, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Princeton University, New Jersey.

- Yüksel, C., (2005a), *Devlette Etikten Etik Devlete: Kamu Yönetiminde Etik*, Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği, İstanbul.
- Yüksel, C., (2005b) “Türk Kamu Yönetiminde Etik Mevzuatı Değerlendirmesi ve Çözüm Önerileri”, *Siyasette ve Yönetimde Etik Sempozyumu*, Sakarya, 18-19 Kasım 2005.
- Yüksel, C., (2010a), *Siyasette Etik*, (1.Baskı), Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, İstanbul.
- Zapata, F.G. ve Heeks, R. (2015). The Multiple Meanings Of Open Government Data: Understanding Different Stakeholders And Their Perspectives, *Government Information Quarterly*, (32), ss. 441-452.
- Zengin, O. (2014). Büyükşehir Belediyesi Sisteminin Dönüşümü: Son On Yılın Değerlendirmesi, *Ankara Barosu Dergisi*, (2), ss. 92-116.
- Zuiderwijk, A. ve M. Janssen, (2014). Open Data Policies, Their Implementation And Impact: A Framework For Comparison, *Government Information Quarterly*, 31 (1), ss. 17-29.